

סדר

הפטרות

לספר ויקרא

והפטרות למחר חדש, לשבת ר"ח, לפ' זכור, פרה, החדש, לשבת הגדול
ולד' ימי פסח ושבת הול המועד

עם פירוש רש"י ובאור ותרגום אשכנזי

ונם הוספנו

קריאת המפטיר לשבת ראש חדש ולפרשיות הנ"ל.

שנת ת"ק צ"ה לפ"ק.

HAPHTAROTH.

פראג

דרוק אונד פערלאג דעם משה הלוי לנדא.

ברכות ההפטרה

קודם קריאתה יברך

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר
בנביאים טובים ורצה בדבוייהם הנאמרים באמת:
ברוך אתה יי הבוחר בתורה ובמשה
עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק:

ואחרי קריאתה יברך

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל העולמים צדיק
בכל הדורות האל הנאמן האומר ועושה המדבר ומקיים.
שכל דבריו אמת וצדק:

נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דבריו ודבר אחד
מדבריו אחר לא ישוב ריקם כי אל מלך נאמן אתה.
ברוך אתה יי האל הנאמן בכל דבריו:

רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעלובת נפש תושביע
במהרה בימינו. ברוך אתה יי משמח ציון בבניה:

שמחנו יי אלהינו באליהו הנביא עבדך ובמלכות בית
דוד משירוק במהרה יבא ויגל לבנו על כסאו לא ישב זר.
ולא ינחלו עוד אחרים את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת
לו שלא יכבה גרו לעולם ועד. ברוך אתה יי מגן דוד:

בשבת ובשבת ח"ה של פסח

על התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת
הנה שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה לכבוד ולתפארת.
על הכל יי אלהינו אנחנו מזדים לך ומברכים אותך. יתברך
שמה בפני כל יחי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה יי מקדש
השבת:

ל"ט דפסח

על התורה ועל העבודה ועל הנביאים (לשבת ועל יום השבת הנה)
ועל יום חג המצות הנה שנתת לנו יי אלהינו (לקדשה ולמנוחה)
לששון ולשמחה לכבוד ולתפארת: על הכל יי אלהינו אנחנו
מזדים לך ומברכים אותך. יתברך שמה בפני כל יחי תמיד
לעולם ועד. ברוך אתה יי מקדש (השבת) ישראל והומנים:

הפטרת מחר חדש

ב

בשמות א' סימן כ'

תרגום אשכנזי

(א) וַיֹּאמְרוּ לָוֹ יְהוֹנָתָן מֶחָר חֹדֶשׁ
 וּנְפַקְדָתָ כִּי יִפְקֹד
 מוֹשְׁבֵיךָ: (ב) וְשַׁלְשֶׁת תְּרַד מֵאֵר
 וּבֹאֵת אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ
 שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָ אֶצְלֵ
 הָאֲבֵן הָאֵזוּל: (ג) וְאֲנִי שַׁלְשֶׁת
 הַתַּיִים צְדָה אֹרֶה לְשַׁלַּח-לִי
 לְמַטְרָה: (ד) וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת-

הנער

(א) יהונתן ואנטע צו איהם
 (דוד): מארגען,
 אלאם אים נייאמאָנדרסטאָגע,
 ווירסט דוא פֿערמיסט ווער=
 דען, דאָ דיינע שטעללע אַפֿ=
 פֿען בלייבט: (ב) איבערמאָר=
 גען נון געהען נאָך טיעפער הי=
 נאָכ, ביז דוא אָן דען אָרט
 קאָממסט, וואָ דוא שאָן אים
 טאָגע יענער בעגעבענהייט
 דיך פֿערבאָרגען געהאלטען,
 אונד וויילע דאָועלכסט בייא
 דעם שטיינע אזל. (ג) איך
 ווערדע אָן דעססען זייטע

דרייא פֿפֿיילע אַבשיעסען, אלאם וואָללטע איך מיך אים ציעלטרעפֿען איבען, (ד) אונד דען
 קנאַפֿ

ר ש י

(א) מחר חדש - ודרך כל אונלי שולחן המלך לכא ביום מועד אל השולחן: ונפקדת. חני
 יפקד ושאל היכן אתה: כי יפקד מושנך. שיהיה מושנך חסר שאתה יושב בו
 וכן תרגם יונתן ומיתבעי ארי יהא מרוח בית אסחרותך: ונפקדת. לשון זכרון: כי יפקד.
 לשון חסרון: (ב) ושלשת. שלשת ימים ואז תרד מאד כלומר לכשתגיע ביום השלישי תרד במקום
 סתר ותתחבא הרבה כי מאז יבקשך ובאת אל המקום הסתר הזה אשר אתה נסתר בו היום
 שהוא יום מעשה מלאכה וכן תירגם יונתן ביוםא דחולא שאותו היום נסתר כמה שנאמר ויסתר
 דוד בשדה מיד ויהי החדש מחר: האבן האזל. אבן שהיא אות להולכי דרכים: האזל. הולכי
 הדרך וכן תירגם יונתן אבן אתא אבן האות: (ג) לדה אורה. לא מפיק ה"א ופתרון לדה כמו
 ללד כל מינה שזריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה כלד אותה אבן אורה חכים למטרה
 כדי שלא יבין הנער וזה סימן יהיה לך לניחוש אם אתה לריך לנרות: (ד) והנה אשלח וגומר.
 ודרך המבקש אן הינוי הולך עד מקום שרואה שהאן הולך ואינו יכול לכונן יפה פעמים שהוא
 ממסא

ב א ו ר

(ב) ושלשת, תספור שלשת ימים ואז תרד מאד להתנא יותר במקום סתר משאתה בו בשני
 הימים הראשונים, כדכתיב ושלחתי ונסתרת בשה עד הערב השלישית (ש"א ב'
 ה'), ולהלן נאמר ויסתר דוד בשדה מיד ויהי החדש מחר, ויונתן ת' תחבשי לחדא, כאלו כתיב
 תפקד מאד, ואינו נכון לפי ההמשך: ביום המעשה, כאותו יום שהי' מעשה השנועה שנשבע
 שאול ליהונתן שלא יומת דוד שהי' שם נסתר דוד בשדה (רד"ק) כנזכר בפרשה י"ט: האבן
 האזל, אבן שהיא אות להולכי דרכים, וכן ת"י אבן אתא (מרש"י): (ג) צדה, הנראה שהיה
 יהונתן עומד מלד האבן, והי' מורה החכים משם והלאה, וזה הי' נקל לדוד לשמוע הקריאה אשר
 יקרא יהונתן לנערו, ולא כמו שחשבו המפרשים, שהאבן היתה המטרה, כי לא היה מן הראוי
 כלל לשלוח הנער סמוך למקום המחבא, אן בחסו החכים יעבור את המקום ויראה את הנסתר
 ובפרט כשהוא אומר הנה החכים ממך והלאה, אלא הנכון כמו שאמרנו, וטעם לדה כלדה של
 האבן, ואם שנחסר המפיק, הנה אין זה מן הנמנע' בידוע למדקדקים. ולדעת קצת המפרשים
 לדה אורה נטעם ארצה שעיר, ואינו נכון, כי איך לא יזכור לאיזה לד יורה, והרבה לדדים
 יש, ויונתן לא ת' מלת לדה כלל ובתת תחתייה מלה אחרת, תלתא גירין בקשאתא אשדי: לשלח

תרגום אישכנזי

הפטרת מחר חרש

קנאפען אבשיקקען, אום דיא פֿיילע וויעדער אויפצווען. שפֿעכע איך נון צום קנאפֿפען, אונד זאגע: „דיא פֿיילע לע ליעגען יא נעהער היער הער“, זא נים דיעס פֿיר איין צייטן, דאס דוא קאממען קאנסט, דען דוא ביזט זיכער, אונד האסט, ביא גאטט! ניכט צו פֿירטען. (ה) שפרע: כע איך זכער צום קנאפפן אל: זא: דיא פֿיילע ליעגען יא ווייטער היין, זאגעהע, דען דער הזר האט דיק ענטקאממען לאסטען. (ו) אונד דיא זאכע, דיא וויר מיט איינאנדער פֿער: אברעדעט האבען — זעהע דער עוויגע אויט צייגע צוויי שען אונו ביידען — בלייבט עזיגליך. (ז) דוד העלט זיך אלוף אים פֿעלדע פֿערבארי גען. דער נייאמאנדסטאג קאם

הַנֶּעֱרַלְךָ מִצֵּא אֶת־הַחַצִּיִּים אִם־
אָמַר אָמַר לַנֶּעֱר הַנֶּה הַחַצִּיִּים ו
מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבָאָה כִּי־שְׁלוֹם
לְךָ וְאִין דְּבַר חִי־יְהוָה: (ה) וְאִם־
כִּה אָמַר לְעֵלָם הִנֵּה הַחַצִּיִּים
מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שְׁלַחָה יְהוָה:
(ו) וְהִדְבַר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה
הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינָה עַד־עוֹלָם:
(ז) וַיִּסְתֵּר דָּוִד בְּשֹׂדֵה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ
וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל:
(ח) וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבוֹ
כַּפֶּעַם וּבְפֶעַם אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר
וַיִּקַּם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנֵר מִצִּד

אל קיר שאל

הצרכי, אונד דער קעניג זעטצטע זיך צום עססען היין. (ה) דער קעניג זעטצטע זיך אויף זייגע געוועהנליכע שטעללע אָבען און, און דער וואַנד: יהונתן, בליעב שטעהען, ביז אבנר נעבען שאל

ר ש י

מחשבו והזן להלן מהנו פעמים שהוא הולך להלן מן הזן ומחשבו והנחש הוא יכיה לך: אם אמר לומר לנער וגו' קחנו ובוא' לא חזה בעלמך ממקום מתבואך וקחנו ובוא אלי כי אין לך לרא כי שלים לך הקב"ה חזן עשה כזן ולא תירא ואפילו שמעתי מאנא רעה: (ה) ואם כה אומר וגו' לך כי שלחך. הקב"ה אומר לך לנרוח ולהמלט: (ו) והדבר אשר דברנו. ברי' שכרתנו יחד הנה ה' ביני וביניך עד על אותו דבר: (ח) אל מושב הקיר. בראש המטה אלל הקיר: ויקם יהונתן. עמד ממקומו לפי שאין לך הבן להיות מיסב אלל אביו שדרכן היה לחבול

ב א ו ר

לי, להנאתי, וכמו שתרגמתי: (ד) קחנו ובאה, פירש הריק"ס, קח זה הסיון ובא, וכן תרגמתי: ואין דבר, רע ובת"י ולית מדעם ביש: (ה) כי שלחך ה', כלומר יש לך לאהדות לה' אשר נתן בלבבך הענה הזאת לנסות את אבי, ולהמלט ערס בלתי אליך הרעה מאתו. (ו) והדבר אשר דברנו, דהיינו הנרית אשר כרתנו היא תקום עד עולם, כן נראה לי שגור הכתוב, ומאמר הנה ה' וגו' שנועה שכן תקום עד עולם, ומחמת חזוק ההתפעלות יבוא באמצע הדבור בין הנושא והישוא כעין מאמר מוסגר: הנה ה' וגו', בת"י הא מימרא דה' ביני וביניך סהיד עד טלא: (ח) ויקם יהונתן, עמד ממקומו לפי שאין לך הבן להיות מיסב אלל אביו, ודוד היה מיסב בין יהונתן ובין שאל עבשיו שלא בא דוד לא הסיב יהונתן עד שיסב אבנר מלד שאל ואחר כך ישב יהונתן מלד אבנר, ואם תאמר לא ישב כלל הרי הוא אומר להלן ויקם יהונתן מעל השולחן

שָׁאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד: (ט) וְלֹא־
 דָּבַר שָׁאוּל מֵאוֹמֶה בַּיּוֹם הַהוּא
 כִּי אָמַר מְקַרְהָ הוּא בְלֹתֵי טְהוֹר
 הוּא כִּי־לֹא טְהוֹר: (י) וַיְהִי
 מִמְּחֵרֵת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֹד
 מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶרֶב־
 יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מְדוּעַ לֹא־בָא בְּיָדֵי
 גַם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם:
 (יא) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נֹשֵׂאֵל
 נֹשֵׂאֵל דָּוִד מֵעַמְדֵי עַד־בֵּית לֶחֶם:
 (יב) וַיֹּאמֶר שְׂלַח־נָא כִּי זָבַח
 מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צוּר־
 לִי אֲחִי וְעַתָּה אִם־מִצְאֵתִי הֵן

שאל פלאטק גענאנטמן אבער
 זא, דאס דוריס שטעללע אַע־
 פֿען בליעב. (ט) שאל זאנטע
 אן דיעועם טאגע ניכט דאז מינ-
 דעסטע היעריבער; דען ער
 דאכטע, עם איזט איהם פֿיעל-
 ליכט איינע אונרייניגקייט צו-
 געשטאסען, פֿאן דער ער זיך
 נאך ניכט גערייניגט האט.
 (י) אלס אבער אויך אַם מאַר-
 גענדען טאגע דארויף, אלס
 דעם צווייטען נייאמאָנרסטאַ-
 גע, דוריס שטעללע נאך אימ-
 מער אונבעזעטט בליעב, דא
 זאנטע שאל צו זיינעם זאָהנע
 יהונתן; וואָרום קאַם דער זאָהן
 ישׁים וועדער געסטערן נאך
 הייטע צום מאַהלע? (יא) יהונתן
 אַנטוואַרטעטע דעם שאל:
 דוד האַט זיך פֿאן מיר אורלויב
 נאך בית לחם אויסגעבעטען,

בעיניך
 (יג) אונד געזאגט: לאס מיך דאך הינרייזען, דען וויר האבען איין פֿאַמיליענפֿעסט אין דיעזער
 שטאָרט, וועלכעס מיר מיין ברודער אַנזאָגען לאַססען, ווען איך נון גנאָדע אין היינען אייגען גע-

ר ש י

לאכול מסובין על המטות והיה דוד מיסב בין יהונתן ובין שאל עכשו שלל דוד לא הסוב
 יהונתן עד שיסב אבנר מלך שאל ואס"כ ישב יהונתן מלך אבנר ואס תאמר לא יסב כלל הרי
 הוא אומר ויקס יהונתן מעל השולחן מכלל שיסב: (ט) מקרה הוא. קרי ראה בלתי טהור
 הוא ועדיין לא טבל לקרוי שאילו טבל לקרוי אין לריך הערב שמש לחולין: כי לא טהור. זו
 הוא נתינת טעם לדבר ולפי שאינו טהור לפיכך לא בא שלא יטמא את הסעודה: (י) ממחרת
 החדש. ממחרת חידוש הלכנה: השני. ביום שני לחדש: (יב) והוא טוב לי אחי. גדול הבית
 טוב

ב א ו ר

השולחן בחרי אף מכלל שיסב (מ"ט). אמנם טעם ויקס יהונתן כאן אינו שעמד ממקומו, כי הלך ידע
 שדוד לא יבוא אל השולחן, וא"כ למה ישב מתחלה? אבל הטעם שעמד במקומו על רגליו עד שיסב
 אבנר, כי כן מלינו לשון ויקס שהוא ענין השמדה בדבר (בליבען), כמו ויקס שדה עפרון (בראשית
 כ"ג): וישב אבנר מצד שאל, אמנם באופן שהי' נפקד מקום דוד, וטעם מלך, בעבור שלא הי'
 איש מפסיק בינו ובין שאל, אבל הי' הכוונת ביניהם: (ט) מקרה הואיגו', כלומר אולי מקרה בלתי
 טהור קרה לי, כי לא טהור כלומר והוא לא טהור עדיין מאות' הטומאה. (י) ממחרת החדש השני,
 ר"ל ממחרת ר"ל שהוא שני לחדש, ויונתן תרגם ביומי דבצרוהי דהוא עבור ירסא תנינא (רד"ק),
 ויראה כדעת יונתן מדכתיב להלן ביום החדש השני, ולא ביום השני לחדש: (יב) והוא צוה לי אחי,
 כלומר הדבר הזה שיש לנו זבח מאסח' בעיר טובה לי אחי כלומר טובה אלי לאש' לי, כדי שאבוא שם, וכן ויבוא
 אל

תרגום אשכנזי

פונדען האבן זיך מעכטע אידן
אין וועניג הינאילען, אונד
מינע אנפערואנדטען בעזי-
לען: דאָהער איזט ער ניכט
צום קעניגליכען טישע געקאָמ-
מען. (יג) דאָ ענטבראַנטטע
דער צאָרן שאול'ס איבער דען
יהונתן, אונד ער זאָגט צו
איהם: אויסגעארטעטער, ווי-
דערשפענסטיגער זאָהן! ווייס
איכ'ס דען ניכט, דאָס דואַן
דען זאָהן יש'ים געפאללען פֿיני-
דעסט צו דייןער שאַנדע, אונד
צור שאַנדע דייןער לייבליכען
מוטטער? (יד) וואָהרל'ך! זאָ
לאַנג דער זאָהן יש'ים לעכט,
וויכט ווערער דואַ נאָך דייןע
רעגערונג בעשטעהען קעני-
גען: דאָרום שיקקע נאָך איהם,
אונד שאַפֿע מיר איהן צור
שטעללע, דען ער האַט דען
טאָד פֿערשולרעט. (טו) יהונתן
אַבער ערווידערטע זיינעם
פֿאַטער שאול, אונד שפראַך:

הפטרות מחר חרש

בְּעֵינַיִךָ אִמְלָטָה נָא וְאַרְאָה אֶת-
אָחִי עַל-כֵּן לֹא-בָא אֶל-שְׁלֹחַן
הַמֶּלֶךְ: (יג) וַיַּחַר אַף שְׂאוֹל
בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵי-נְעוּת
הַמֶּרְדּוֹת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי-בָחַר
אַתָּה לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל רְבִשְׁתָּךְ וּלְבִשְׁת
עֲרֹנֹת אִמְךָ: (יד) כִּי כָל-הַיָּמִים
אֲשֶׁר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חָיו עַל-הָאָדָמָה
לֹא תָכֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתָךְ וְעַתָּה
שָׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלָי כִּי בְנֵי-מֹת
הוּא: (טו) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוֹל
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת
מָה עָשָׂה: (טז) וַיִּטַּל שְׂאוֹל אֶת-
הַחֲנִית עָלָיו לְהַכֹּתוֹ וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן

וואָס האַט ער דען פֿערבראַכען? (יג) דאָ וואָרף שאול
דען שפיעס נאָך איהם, אום איהן צו טרעפֿען. יהונתן סערקטע נון, דאָס עס פֿאַן

ר ש י

זוה לי שאהיה שם והוא אחי אליאב: אמלטה • איסקמו"כיר בלע"ז (מלה נוספת עשר ענטטויפֿען,
זויטוויילען, עיין בצאור הדש לספר שופטים ג' כ"ו ובהמעמר לספר בראשית י"ט י"ז) אלך יום אחד
ואנוא: (יג) נעות המרדות. לשון נוע אשה נעה ונדה יולאנית כאשר תאמר זעוה מן זע כן
תאמר נעוה מן נע והת"ו מן הדיבוק שהו דבוק למרדות: המרדות. שהיא ראויה לרדות ולייסקר.
ד"א כשחטפו בני בנימין מננות שילו שילאו לחול בכרמים היה שאל ביישן ולא רזה לחטוף עד
שבאתה היא עלמה והעוזה פניה ורדפה אחריו: נעות. על שם הכרמים והוא גת כמו נעוה ארתמו.
יטופין

ב א ו ר

אל יוסף לאמר (בראשית נ' ט"ז), פ'י שנוואל שלוחם לאמר ליוסף, וטעם והוא זוה במקום ואותו
זוה, בטעם ולשת גם הוא במקום ולשת גם לו, שזא הישר במקום הנוטה: אמלטה נא, פ'י
ל' ישעי' אמהר ללכת ואחזור: (יג) כן נעות המרדות, כן סמוך לנעות ונעות סמוך למרדות,
וטעם כן בטעם כן מות הוא, וטעם נעות ל' עווי ועקו', כלומר משונה מדרך הפשוט, דהיינו
שאותו המרדות שהוא בוזר כען ישי אויבו הוא משונה מז' טעמים, א' כמה שהנן מורד בהאב,
שאין אדם מורד באדונו כי אס להסג המלוכה לעלמו, ואדרכה מלכותו לא תנון כל הימים
אשר

הפטרות מחר חרש

חרגום אשכנזי ד

וינעם פאטער בעשלאססען
זיא דוד צו טעדטען (י) שטאנד
פאלל פערדרוסעם פאם טישע
אויף זונד נאהם דיעזען גאנצען
צווייטען ניימאָנדסטאג קיינע
שפייע צו זיך, ווייל עס איהם
דוד'ס וועגען זעהר לייך וואָר,
אונד איהן זיין פאטער זאָ בע-
שימפסט האטטע. (יג) אם אני
דערן מאַרנען נינג יהונתן
אויפס פֿעלר הינוים נאך דעם
אויפֿענטהאלטע דוד'ס הין,
אונד איין קליינער קנאָכע בע-
גלייטעטע איהן. (יט) צו דיעזעם
זאגטע ער: לויף, האלע מיר
דיא פֿיילע וויערער, דיא איד
אכשיעסע. דער קנאָפּע ליעף,
אונד ער שאַס דען פֿייל איהם
פֿאַרבייא. (כ) וויא נון דער קנאָפּ-
פע אָן דיא שטעללע דעם
פֿיילעס קאָם, דען יהונתן אב-
געשאַססען, ריעף איהם דיעוער
נאָך

כי כלה היא מעם אביו להמית
את דוד: (י) ויקם יהונתן מעם
הישלחן בקריאתו ולא אכל
ביום ההוא השני להם כי נעצב
אל דוד כי הקדמו אביו: (יג) ויהי
בבקר ויצא יהונתן השדה
למועד דוד ונער קטן עמו:
(ט) ויאמר לנערו רץ מצאנא
את החצים אשר אנכי מורה
הנער רץ והוא יורה החצי
להעברו: (כ) ויבא הנער עד-
מקום החצי אשר ירה יהונתן
ויקרא יהונתן אחרי הנער

ויאמר

ר ש י

יעוסין נעוהי בחמר ולא מן השם: (יז) נעצב אל דוד. כשיל דוד: כי הכלימו אביו. כשיל
דוד: (יח) למועד דוד, למועד אשר קבע לו דוד. (יט) להעבירו. החצי עבר את הנער:
מאלל

ב א ו ר

אזר בו ישי חי, וזה שאמר לנשך, שיאמרו עליך שאתה עושה מעשה שניין, ולנחת ערות
אמר שיאמרו שנתה תחת אבד, ואין אתה בני, וזה שחרגום יונתן בר הרבניתא דמרדוחא קשיא:
(טו) כי בלה, נגמר הדבר בלב אביו להמית את דוד (כד"ק): (יז) ולא אכל וגו', מנ' סבות,
א' כי נעצב נעבור דוד ונעבור שהכלימו אביו בדבור ובמעשה (מרד"ק): (יח) למועד דוד,
רבים פראו למועד אשר קבע לו דוד, ואינו נכון, כי הוא אמר אליו בערב והוא הלך בבקר,
אלא טעם למועד למקום המיועד אשר נסתר שם דוד, ורבים כן: (יט) להעבירו, אמרו הטעם
להעביר האבן שהיא המערה, וזה אינו נכון, כי אז יראה בהנחת הנסתר מאחוריה. וכמו שכבר
העירו לעיל, ועוד יש בזה אינו תערובות, מתחלה אמר מלא את החצים, משמע שרבים ירה,
ואח"כ אמר והוא ירה החצי לשון יחיד, ואח"כ ויביא הנער עד מקום החצי, משמע שהי' שם
באמת, ויהונתן אמר הלא החצי ממך והלאה ואח"כ טוב וילקט את החצים לשון רבים. ולכן
נראה לע"ד שהענין כך הוא שמתחלה אמר לנער שירון פעם אחר פעם למלא את החצים
שירה, והנה הוא מורה חזי אחד והנער רץ לקחתו, וירה יהונתן מיד עוד חצי אחד
להעביר את הנער ממקום החצי הראשון, ולכן כשבא הנער עד מקום החצי הראשון ויאמר יהונתן
הלא החצי ממך והלאה על חזי שירה, ויקח הנער את שניהם ויבוא אל אדוניו, ואולי ששלת
החצים ירה בזה האופן זה אמר זה, שיעבור תמיד האחרון את הראשון והמיד כשבא הנער עד
פקודם

תרגום אשכנזי

הפטרת מחר חרש

וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הֵחָצִי מִמֶּה וְהִלָּאָה:
 (כא) וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר
 מִהֵרָה חוֹשָׁה אֶל-תַּעֲמֹד וַיִּלְקֹט
 נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת-הַחֲצִי וַיָּבֵא אֶל-
 אָדֹנָיו: (כב) וְהַנֶּעַר לֹא יָדַע מֵאוּמָה
 אֶךְ יְהוֹנָתָן וְדוֹד יָדְעוּ אֶת-הַדָּבָר:
 (כג) וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת-כִּלְיוֹ אֶל-
 הַנֶּעַר אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ
 הֲבִיָּא הָעִיר: (כד) הַנֶּעַר בָּא וְדוֹד
 קָם מֵאֶצֶל הַנָּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפּוֹ
 אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ שָׁרֵשׁ פְּעָמַיִם
 וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת-רַעְוֵהוּ וַיִּבְכּוּ
 אִישׁ אֶת-רַעְוֵהוּ עַד-דֹּד
 הַגְּדִיל: (כה) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדוֹד
 לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ
 אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוּדָה
 יִהְיֶה וּבִינֵינוּ וּבֵין זָרְעֵינוּ וּבֵין
 זָרְעֶךָ עַד-עוֹלָם:

נאך, אונר זאגטע: דער
 פפײל ליענט יא ווייטער הײן:
 (כא) אונר ריעף איהם פער-
 נער נאך: פארט! איילע!
 האלטע דיק ניכט אויף. דער
 קנאפפע יהונתן'ס לאז דיא
 פפײלע אויף, אונר קאם דא-
 מיט צו זיינעם העררן. (כב) דער
 קנאפפע וואוסטע פאן ניכטס,
 נור יהונתן אונר דוד וואוסטען
 אום דיא זאכע. (כג) יהונתן
 נאכדעם קנאפפען פפײל אונר
 באגען, אונר זאגטע צו איהם:
 געהע! ברינגע דיעזעס נאך
 דער שטאדט. (כד) דער קנאפ-
 פע גינג, אונר דוד קאם הינ-
 טער דעם שטיינע הערפאר,
 פיעל אויף זיין אנגעזיכט צור
 ערדע, אונר ביקטע זיך
 דרייאמאהל. זיא קיסטען
 איינער דען אנדערן, וויינטען
 איינער מיט דעם אנדערן,
 בעזאנדערס אבער וויינטע דוד
 זעהר. (כה) ענדליך זאגטע
 יהונתן צו איהם: ציעהע אין
 פריעדען! וואס וויר ביידע ביים
 נאמען דעם עוויגען בעשווא-
 רען האבען, אונר געזאגט:
 גאטט זיא צייגע צווישען מיר

אונרן דיר, צווישען מיינען נאכקאממען אונר דען דיינען! דאז בלייבט עוויגליך.

ר ש י

(כד) מאלל הונג. מסטר אכן אתא דלקביל דרומא: עד דוד הגדיל. הרבה לנכות: (כה) לך לשלום. והשנועה אשר נשבענו ה' יהיה עד עליה עד עולם:

השמים

ב א ו ר

הקודם במקום קרא יהונתן'הלא וגו'. בזה יתישנו כל הפסוקים על נכון: (כג) כליו, קשתו וחליו (כד"ק): (כד) מאצל הנגב, ת"י מסטר אכן אתא דלקביל דרומא, ויהי' א"כ העקר הסר מן הכתוב, נס לא ידעתי לכון הטעם אס אנא מונג או מלפון, ואמרתני אני בלבי, אולי סס הונג בנוי לאכן בעבור יבזותו, ע"ל ארץ הונג נתתני, וענינו כמו מאלל האכן: עד דוד הגדיל, לנכות יותר מיהונתן (רז"י ורד"ק): (כה) אשר נשבענו וגו', הוא יהי' עד עולם, וכדלעיל, אלא שהנונה כאן על השנועה, ודלעיל על הכרית:

השמים

קריאה למפטיר בשבת וראש חדש

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשורים
סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על-
עלת התמיד ונסכה:

ובראשי חודשיכם תקריבו עליה ליהוה פרים בני בקר
שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם: ושלשה
עשורים סלת מנחה בלולה בשמן לפר האחד ושני עשורים
סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד: ועשרון עשרון סלת
מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עליה ריח ניחח אשה
ליהוה: ונספיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל
ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת חודש בחדשו לחודשי
השנה: ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על-עלת התמיד
יעשה ונסכו:

הפטרת שבת וראש חדש

בישעי' סימן ס"ו.

(א) וְאֵת שְׁפָרִיט דַּעַר עֹוִינַע:
דַּעַר הַיִּמְמַעַל אִיזַט יֵא
מִיּוֹן טַהֲרָאן, דִּיא עֲרַדַּע מִיִּי=
נַעַר פִּיסַע שַׁעֲמַמַּעַל. וּוְאַצּוֹ אִיִּי=
נַעַן טַעֲמַפַּעַל מִיר עֲרַבִיַעַן?
וּוְאַצּוֹ אִיִּינַע אָרַט, וּוְאַ מִיִּינַע
הַעֲרַרְלִיכִיַיִט רוּהַעַן זֶאֱלַל?
(ג) פִּירוּוְאַהֲרַ מִיִּינַע מְאַבֵּט עַר=
שׁוֹף

(א) כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי
וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי אִי־וָה
בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאִי־וָה
מְקוֹם מְנוּדַתִּי: (ג) וְאֶת־כָּל־אֱלֹהִים

ידי

ר ש י

(א) השמים כסאי. איני לריך לבית המקדש שלכם: אי זה בית. אשר הוא כדאי לשכינתי:
(ב) ואת כל אלה. השמים והארץ ידי עשתה ואת אשר לימלמתי שכינתי בתוכם
בהיותכם נשמעים לי לפי שכן דרני להביט אל עני וננה רוח וחדד על דברי אבל עתה אין לי
חסן

ב א ו ר

(א) השמים כסאי, ע"ד שאמר שלמה הנה השמי' ושמי השמי' לא יכלכלוך אף כי הבי' הזה אשר
בניתי, ולא שיהי' הוא ית' גוף יושב בנכסא, אלא ד"מ כמלך שיושב על הכסא ורגליו
בשרפרף ומלוה על עמו מה יעשו (מרד"ק): אי זה בית אשר הבנו לי, כלומר וכי סבורים אתם שהבית
אשר אתם מביאים שם הזבחים שאני שונן בו ושיכלני הבית כמו שמכיל הגוף, הלא אני לא בניתי
על הבית כ"א כדי שיכינו ישראל לנכס אל' ויהי' להם מקום מיוחד לכונן שם להתפלל ולהעלות
הקרבנות

תרגום אשכנזי

הפטרת שבת ראש חודש

ידי עשתה ויהיו כל אלה נאם
 יהוה ואלזה אביט אל עני
 ונכה רוח וחרד על דברי:
 (ג) שוחט השור מכה איש
 זבת השנה ערף כלב מעלה
 מנחה דם חזיר מזכיר לבנה
 מברך און גם יהמה בחרו
 בדרכיהם ובשקוציהם נפשם
 חפצה: (ד) גם אני אבחר
 בתעלוליהם ומגורתם אביא

שוח דיעס גראמע אלל, דורך
 מיין געטטליך ווארט ענטש
 שטאנדען אללע וועזען. דא
 רום בליקע איד הולדרייך
 אויף דען דעמוטהסאללען
 נור, דער צערשלאנגען גע-
 מיטהם מיינען אויסשפרוך ציט-
 טערנד עהרט. (ג) וויא!
 היער שלאכטעט מאן איינען
 שטיער — דארט ווירד איין
 מענש געווירגט; אפפערט
 היער איין שאף — בריכט
 דארט איינעם הונדע דאן גע-
 ניק; ווייהט שפיווע אפפער
 היער — דארט דער ווען
 בלוט; רייכערט ווייהרויך
 היער — בעטעט דארט דען

געטצען און? וועהלען זיא זא איהרע וועגע, האט אן זאלכעם גרייל איהרע זעעלע
 לוסט? (ד) א זא וועהלע אויך איד פעהעהנונג, דער איהריגען גלייך, ברינגי אונגליק
 אים

ר ש י

חסן נכס שהרי שחט השור הכה את בעליו וגזלו ממנו לפיכך זוכה הזה דומה לפני בעורף את
 הגלב והמעלה את המנחה הרי היא לפני כדם חזיר. והמזכיר לבונה מקטיר לבונה כמו אזכרתה
 והיתה ללחם לאזכרה: (ג) מברך און. מברך אותי בתשורת אונם מברך און מתשיר אונם זהו
 פירושו ולשון ברכה נוסף בתשור' שהיא להקבלת פנים כמו קח נא את ברכתי עשו אתי ברכה
 ולאן אלי: גם המה נחרו בדרכיהם. הם חפלים בדרכים הללו הרעים וגם אני אבחר ואחפון
 בתעלוליהם ואם תאמר מהו גם? כן דרך לשון עברית לומר שני גמין זה אלל זה כמו גם נחר
 גם בתולה גם לי גם לך גם אהב' גם שאה לזון לא ימותו גם הם גם אתם אף כאן גם הם
 נחרו וגם אני אבחר: (ד) בתעלוליהם. להתעלל גם לשון כי התעללת בי: ומגורתם. מה
 שם

ב א ו ר

הקרנות לעורר לבם לבער המחשבות הרעות ולשרפם כדמות הדבר הנשרף על המזבח, א"כ אם
 אתם עושים הרע ובאים לביתי וחובטים לפני הפסדתם הנוונה ואין אתם עושים בזה רלוני
 אלא ההיפוך, ובוה אתם מכעיסים אותי (מהנ"ל): (ב) ויהיו כל אלה נאם יי, נראה טעם
 הכתוב לאמר, הויה כל אלה הדברים הי' נאום הי', כאמרו בדבר הי' שמים נעשו: וחרד על
 דברי, ממהר ומשתדל לעשותו, כמו הנה חרדת אלינו את כל הפרדה הזאת (מ"ב ד' י"ג).
 (ג) שוחט השור, כלומר הכי זה ירעה לפני אס על מזבחי ישחט שור, ועל מזבח האלילים זוכה
 גם אדם, ואם הוא מקריב זה לשמי, ועורף כלב לשם ע"ז, מעלה מנחה על שולחני הטהור
 ומעלה דם חזיר על צמות השקולים, מזכיר לבונה לפני, ומברך און, שם עבודה זרה, על
 דרך הכתוב, ואון ותרפים הפזר, הנה בזה יקלל שמי ב' פעמים, (א) כמה שיתן כבודי לפסילים,
 (ב) כמה שיטחית בוונת הקרבן ויחשוב כלבו לתת לי שחד בהם, כאשר יתן לאליליו: גם
 המה, מוסב למטה כלומר גם המה נחרו, גם אני אבחר: (ד) בתעלוליהם, להתעלל
 גם, לשון כי התעללת בי (רש"י), ושעור הכתוב על דרך הם קנאוני בלא אל ואני
 אקניאם בלא עם, ומה הטעם הוא מתורגם: ומגורתם, מה שם ירחים ממנו, והוא המרוב
 והרעב

הפטרת שבת וראש חרש

תרגום אשכנזי ו

לָהֶם יַעַן קִרְאתִי וְאֵין עֲזָרָה
 דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הַרְעָה
 בְּעֵינַי וּבִבְאֵשׁ לֹא חִפְצָתִי בְּחָרוּ:
 (ה) שָׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה הַחֲרָדִים
 אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲהִיכֶם שְׁנֵאִיכֶם
 מְנַדִּיכֶם מִמֶּעַן שְׁמִי יִכְבֵּד יְהוָה
 וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׂוּ:
 (ו) קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר קוֹל מְהִיכֵל
 קוֹל יְהוָה מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיבֵיו:
 (ז) בְּטָרָם תְּחִיל יִלְדָה בְּטָרָם
 יָבֹוא חֵבֶל לָהּ וְהִמְקִיטָה זָכָר:
 (ח) מִי־שָׁמַע קוֹאת מִי רָאָה

כאלה

איבער זיא, דאז לאננע זיא
 געפירטעט; דען אומזאנסט
 ריעף איך, קיינער ווילל פֿער-
 געהמען, איך רעדעטע אומ-
 זאנסט, ניעמאנד האַרַכט אויף;
 איממער טהאטען זיא, וואָס
 מיר מיספֿיעל, ערוועהלטען
 איממער דאָ; וואָס איך פֿער-
 וואַרף. (ה) הערט גאָטטעס
 אויסשפּרוך, דיא אוהר זיין
 וואַרט עהרפֿורכטספֿאַלל פֿער-
 עהרט! אייערע ברודער געני-
 גען זיך אייערע פֿיינדע, פֿער-
 שטאַסען אייך אום מיינעם נאָ-
 מענס וויללען, אַבער פֿער-
 העררליכט ווירד דער עוויגע
 זיין! ווירר זיכטבאַר זיין צו איי-
 ערער פֿריידע, אונד זיא —
 טיעף בעשעמט! (ו) האַרַך,
 וועלך געטיממעל פֿאַן דער

שטאַרט? וואָס האַלט פֿאַם טעמפעל וויערער? יא! עס איזט דעם עוויגען שטיממע,
 ער פֿערגילט זיינען פֿיינדען! — (ו) זיא אַבער (ציון) קוים האַט זיא וועהען — אונד
 זיא געבעהרט; אָהנע געבורטסעמפֿינדונג — גענעזעט זיא מענגליכער קינדער.
 (ח) וועסען אָהר האַט עס פֿערנאַממען? וועסען אויגע האַט עס געזעהען?
 וואור.

ר ש י

זהם יראים: יען קראתי. שמעו שמוע וזכו אלי: ואין עונה. לאמר שמעתי: (ה) החרדים
 אל דברו. הלדיקים הממהרים בחרדה להתקרב אל דבריו: אמרו אחיכם. פושעי ישראל
 הנזכרים למעלה: שונאים מנדיכם. האומרים קרב אליך אל תגש בי. ד"א אמרו אחיכם בני
 עשו מנדיכם אשר אמרו לכם סורו טמא: למען שמי יכבד ה'. בגדולתנו הק"נה מתכבד שאנו
 קרובים לו יותר מכם: ונראה בשמחתכם והם יבשו. הנביא אומר אבל לא כן הוא כדבריהם
 כי בשמחתכם נרא' והם יבשו. למה: (ו) כי כל שאון שלהם כל לפני הקב"ה ממה שעשו בעירו וקול
 יולא מהיכלו ומקטרג על מחריביו ואחרי כן קול ה' משלם גמול לאויביו: (ז) בטרם תחיל.
 ליון חיל היולדת ילדה את בניה כלומר יתקבצו בניה למוכה אשר היתה שוממה מהם ושכולה
 והרי הוא באילו ילדתן עכשו בלא חבלי יולדה כי כל האומות יביאום לתוכה: והמליטה זכר.
 כל

ב א ו ר

והרעב, מלשון ויגר מואב: (ח) אמרו וגו', שיעור הכתוב לדעתי כך הוא, הנה אמרו אחיכם
 שהם שונאים ומרחיקים אתכם למען שמי, ע"ד הכתוב כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מ"ד
 כ"ג), אמנם תבוא עת שיכבד ה' בגלוי ונראה לכל בשמחתכם והם יבשו אז: (ו) קול שאון, באזני
 הנביא באלגנכר באה עת הישועה הזאת: (ז) בטרם תחיל, ליון חיל היולדת ילדה את בניה
 כלומר יתקבצו לתוכה אשר היתה שוממה מהם ושכולה, והרי הוא באלו ילדתן עכשו בלא חבלי
 יולדה, כי כל האומות יביאום לתוכה (רש"י): והמליטה, כל יביאית דבר בלוע קרוי המליטה
 (הנ"ל)

כִּאלֹה הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אַחַד
 אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת כִּי-חָלָה
 גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהֶּ: (ט) הָאֲנִי
 אֲשִׁבִיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֵר יְהוָה
 אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעֲצַרְתִּי אֲמַר
 אֱלֹהֶיךָ: (י) שִׁמְחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם
 וְגִילוּ בָּהּ כֹּל-אֲהַבֶיהָ שִׁישׁוּ אֶתְהָ
 מְשׁוֹשׁ כָּל-הַמְּתַאֲבְלִים עֲלֶיהָ:
 (יא) לְמַעַן תִּיַּנְקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשׁוֹד
 הַנְּהַמִּיָּה לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם
 מִיּוֹז כְּבוֹדָהּ: (יב) כִּי-כֹה־אָמַר יְהוָה
 הִנְנִי נוֹטֶה-אֵלַיָּהּ כְּנֹהַר שְׁלוֹם
 וְכִנְחָל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקָתֶם
 עַל-צַד הַנְּשִׂאוֹ וְעַל-בְּרָכִים

וואורדע איין לאַנד יע גע-
 צייגט אין איינעם טאַגע? איזט
 יע איין פֿאַלק מיט איינעם
 מאַהלע ענטשטאַנדען? אַבער
 ציון, אָהנע שמערצען ברינגט
 קינדער זיא הערפֿאַר. (ט) וויא!
 איך פֿיהרטע זיא צום ענטבינ-
 דונגסשטוהל, אונד זיא זאָלל-
 טעניכט געבעהרען? שפּריכט
 דער עוויגע; איך בעשטימט-
 טע זיא צום קינדערצייגען,
 אונד העמטטע דיא געבורט?
 שפּריכט דיין גאָטט. (י) עָרִי-
 עט איך איצט מיט ירושלים,
 פֿראָהלאַקט מיט איהר, דיא
 איהר זיא ליעכט! נעהמט אַנ-
 טהייל אַן איהרער וואַננע,
 דיא איהר זיא זאָנסט בעטרוי-
 ערט! (יא) נעהערט איך אין
 גאַנצער פֿיללע פֿאַן דיעזער
 טראַכטפֿאַללען ברוסט, גע-
 ניעסט גאַנץ דער זעעליגקייט
 דער וויערערגלענצענדען וויר-

חשעשעו

דע; (יב) דען זעהט! זאָ שפּריכט דער עוויגע: איך לייטע גליקועליגקייט וויא איינען באַך נאָך
 דיעזער שטאַרט, וויא איבערשוועללענדען שטראַם, דער פֿעלקער רייכטהום הין, דאַס
 אייער וויא דער גענוס, אויף דען אַרמען זאָללט איהר דאָרט געטראַגען ווערדען, זאַנפֿט גע-
 וויענט

ר ש י

כל יואת דבר בלוע קרוי המלטה, והמליטה איסקומל"ר בלע"ז (מלה נושגת עיין בהפטרת
 מחר חדש פסוק י"ב): (ח) היחל ארץ ביום אחד. הינח חיל לילד מלא ארץ בניס
 ביום אחד: (ט) האני אשביר ולא אוליד. האני אביא את אשה על המשנר ולא אפתח
 רחמי להכניס עוברת כלומר שמה אתחיל בדבר ולא אוכל לגמור והלא אני המוליד את כל
 היולדת ועכשיו שמה עזרתי בחמיה: (יא) משד. לשון שדים: תמוז. שמוז"ר בלע"ז. (זוסער,
 אויסזיגען, אויכוזיגען): מזוז כבוד. מכבוד גדול הזו וממשמש לבא לנו. זיו אישמוזי"מוט
 בלע"ז (עיין למטה בנאור): (יב) וכנחל שוטף. אני נוטה אליה כבוד גוים: על כל
 על

ב א ו ר

(הג"ל): (ח) היחל ארץ, הינח חיל לילד מלא ארץ בניס ביום אחד (הג"ל): כי
 חלה, כמעט חלה גם ילדה: (ט) האני אשביר ולא אוליד, כלומר שמה אתחיל בדבר ולא
 אוכל לגמור (הג"ל): (י) שבתואת ירושלים, עס ירושלים, ולולי כן הי' הפ' פגוקדה פת"ח, והעד
 שישראל: (יא) מישוד, כמו ושוד מלבים חינוקי, והוא כמו שד פת"ח, ועל ד"מ ר"ל תענוג
 (רד"ק): חמוצי, מפעלי הבסל, וטעם מליה ככל ענין של חינוקו במדרגה יתירה מעט: מזוז
 כבודה, מכבוד גדול הזו וממשמש לבוא לה. זיו, אישמוזימוט בלע"ז רש"י, כ"ל (עוושעמאנד)
 כל"פ

הפטרת שבת וראש חדש

תרגום איצכנוי ז

חֲשַׁעְשַׁעוּ: (ג) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַן
הַנְּחַמְנוּ בֶן אֲנָכִי אֲנַחְמֶכֶם
וּבִירוּשָׁלַם הַנְּחַמְנוּ: (ד) וּרְאִיתֶם
וַיֵּשׂ לְבַבְכֶם וְעֲצֻמוֹתֵיכֶם כַּדְּשָׁא
תַּפְרַחְנָה וְנִזְדַּעְהָ יַד־יְהוָה אֶת־
עַבְדֵיּוֹ וְזַעַם אֶת־אֵיבָיו: (טו) כִּי־
הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָהּ
מִרְכַבְתּוֹ לְהַשִּׁיב בְּחֶמְהָ אֶפְסוֹ
וַיַּעֲרֶתוּ בְּלֶהֱבִיאֵשׁ: (טז) כִּי בָאֵשׁ
יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחָרְבוֹ אֶת־כָּל־
בְּשׂוֹר וְרָבוֹ חֲלָלֵי יְהוָה:
(יז) הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהְרִים

וויעגט וויא אויף מיטטערליך
 כעס שאאסע. (ג) פֿירוואַהר!
 וויא איינע מוטטער איהרען
 זאָהן טרעסטעט, זאָ טרעסטע
 אַך אַיך, יא אין ירושלים
 זאָללט טראָסט איהר פֿינדען,
 (ד) איהר זאָללט עס איינע
 ווערדען, וויא פֿריידע אייער
 הערץ ערפֿיללט, וויא יעדע
 קראַכט גלייך צארטעם גראַ
 זע אויפֿס נייע בלויהט, זאָ ווירד
 גאַטטעס מאַכט און זיינען
 קנעכטען, זיין גרים און זיינען
 פֿיינדען אַפֿגענכאַר. (טו) זעהט,
 וויא דער עוויגע און פֿלאַממענ-
 דעס פֿייער ערשיינט, זיין
 פֿראַכטוואַגען און דיסטערן
 וועטטער וואַלקען, אַללעס
 הויכט דעס צאָרנעס גלוטה, זיין
 שעלטען קינדען ליכטע

אל

פֿלאַממען און. (טז) יא דער עוויגע ריכטעט דורכֿס פֿייער, ריכטעט דורכֿס שווערדט אַללע
 וועזען — דער גאַטט געריכטעטען זינד פֿיעלע. (יז) יענע, דיא הייליגקייט ערהייכעלן, מיט
 פֿער-

ר ש י

על לדיאומיכס. על גיססין: חשעשעו. תהיו משועשעין כדרך שמשעשעין את התינוק איצכנוי"ה
 בלע"ז. (וזה מעל נוסף בל"ל עסבאנא"ער, ערדעלען, בעווסטיגען, קורלוויל חשכען, ועיין בהמעמר לס'
 במדבר י"א ח', ועיין בבאורי לספר ישעי'): (יד) ונודעה יד ה'. בעשותו נקמותיו ונוראותיו ידעו
 עבדיו את כח גבורת ידו: (טו) באש יבא. צמח אש יבא על הרשעים: להשיב. לזריו צמי' את אפו:
 (טז) כי באש. של גיהנם ה' נשפט עם לריו ולפי שהוא בעל דין ודיין נוסף לו לשון נשפט שאף הוא
 טוען טענותיו למלוא עולם ופסעם וכן ונשכתי אתו. הכני נשפט אומך לשון וויכות הוא דורשני"ר
 בלע"ז (וזהו דיסער"נער וונטערטיידען, בעטטיחווען, חורטהווען, ועיין בהמעמר לספר שמות
 כ"ח ט"ו, ועיין ישעי' ט"ו ג'). ופסוטי כי באש ה' ומרצו נשפט כל בשר וכן רבים מסורסים
 במקראות: (יז) המתקדשים. המזדמנים אתו ואחה ולך ליום פלוני לעבוד עבודת אלילים

ב א ו ר

ובל"א פשוועגונג), ובענין הזה ה"א מתורגם: (יב) חשעשעו, תהיו משועשעים כדרך שמשעשעין
 את התינוק, איצכנוייר בלע"ז (רש"י), בל"ל (עסבנאיער) ובל"א (וונטער חשכען) ומתורגם
 (זנאפֿט וויעגען) כפי ענין השעשוע ההוא על הצרכים: (יד) ועצמותיכם כדשא תפרחנה, היסך
 ורוח נכאה מיבש גרם, כי כמו שהלוגה והיגון יבשו עצמותיכם בגלות, כן נשחטוב לירושלים
 השממה והשכון יפריחו עצמותיכם (רד"ק): אה עבדיו, עם עבדיו שמהי' יד ה' עמהם לעזבה
 ועם אויביו לרעה (הנ"ל): (טו) להשיב, סי' הריק"ם להנעיר מן שביב אש, והוא על משקל
 להקל כל נכבדי ארץ, ואם זה בחירק וזה בלירי אמד הוא כוודע למקדקים: (טז) נשפט, נפעל
 עומד, נטעם ונשכתי אתו בדבר ובז"ם דחזקאל, וענינו שיכנס עמו במשפט, וכן נלחום
 נלחמתי: (יז) המתקדשים, מרחים עצמך בקדושים והם טמאים, כן הוא הענין בהתפעל, כמו
 והתברך בלבנו, מתכבד ומהר להם (רד"ק): והמטהרים, דינו מתטהרים, כי הוא ג"כ מתכבד
 התפעל

תרגום אשכנזי

פערשטעללטער ריינהייט אין גערטען שלייסען, דאָרט אין איהרער מיטטע (דעם אונז וועזען) צו פֿרעהנען, יענע, דיא אס פֿלייש דער זויא, אן גרייעל, אז מייזע איהרע ליסטע ביסען, אללע זאללען זיא פֿער געהען, שפּריכט דער עוויגע. (יח) איך דער טהאט אונד געדאנקע דורכשויעט, (פֿער ק נדע, עם איזט צייט פֿעלקער אונד נאציאָנען צו זאממעלן, דאס זיא קאָממען, אונד דיא מאיעסטעט ערקעננען: (יט) איך מאכע זיא דורך צייכען קעננט ליד — פֿאן דען ערעטטעטען אונטער איהנען זענדע איך צו דען פֿעלקערן נאך תרשיש, פול אונד לוד — דען באַגענע שיטצען, נאך היבל אונד יון, נאך דען פֿערנסטען קיסטען, דיא פֿאן מיינעם רופֿע גיע גע הערט, גיע דיא מאיעסטעט געשויעט, דאס זיא מיינע העררליכקייט יענען נאציאָנען פֿערקינדען. (כ) אויס אללען פֿעלקערשטעמען פֿיהרע זיא דאן אייערע ברידער הער — איינע אַפֿפֿערגאכע דעם עוויגען! — אויף ראָס אונד וואַ גען

הפטרת שבת וראש חודש

אֶל-הַגְּנוֹת אַחַר אַחַד בַּחֹדֶשׁ
אֶתְכֵלֵי בֶעָר הַחֲזוּר וְהַשֶּׁקֶץ
וְהַעֲבָר יִתְּדוּ יָסְפוּ נְאֻם-יְהוָה:
(יח) וְאַנְכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם
בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם
וְהַלְשִׁנּוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת-כְּבוֹדִי:
(יט) וְשָׁמְתִי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי
מֵהֶם פְּלִיטִים אֶל-הַגּוֹיִם תְּרַשִּׁישׁ
פּוֹל וְלֹד מִשְׁכֵּי קִשְׁתׁ תּוֹבֵל וַיּוֹן
הָאִיִּים הַרְחִיקִים אֲשֶׁר לֹא-שָׁמְעוּ
אֶת-שְׁמִיעִי וְלֹא-רָאוּ אֶת-כְּבוֹדִי
וְהִגִּידוּ אֶת-כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:
(כ) וְהִבִּיאוּ אֶת-כָּל-אַחֵיכֶם מִכָּל-
הַגּוֹיִם וּמִנְחָה לַיהוָה בְּפוֹסִים

אחת קרי

וברכב

העררליכקייט יענען נאציאָנען פֿערקינדען. (כ) אויס אללען פֿעלקערשטעמען פֿיהרע זיא דאן אייערע ברידער הער — איינע אַפֿפֿערגאכע דעם עוויגען! — אויף ראָס אונד וואַ גען

ר ש י

פלונית: אל הגנות. שורעין שם ירק ושם היו מעמידין ע"א: אחר אחד. כמה שתיכנס יונתן סיעה בתר סיעה מתקדשים ומטהרים לעבוד סיעה אחר שגמרה חבירתה את עבודתה: בחוך. באמצע הגינה כך היה דרכם להעמידה: (יח) ואנכי מעשיהם ומחשבותיהם באה וגומר. ואנכי מה עלי לעשות מעשיהם ומחשבותיהם באה אלי והיא תזיקני לקנן את כל הגוים ולהודיע שמעיהם הכל ומחשבותם שהם מושבין למען שמי יבדד ה' יבינו שהוא שקר והיכן הוא אותו קיבוץ הוא האסיף שניבא זכריה ואספתי את כל הגוים אל ירושלים: וראו את כבודי. בהלחמי בהם במכת המק בצרו ועיניו ולשונו: (יט) ושמתי בהם אות וגו'. פליטים ינללו מן המלחמה ואני אשאירם כדי לילך לבשר לאיים הרחוקים את כבודי אשר ראו במלחמה ואף באותם פליטים אשי' את מן האמות שנידונו חכריהם בהם כדי להודיע לרחוקים במגפה זו נגפו הזובאים על ירושלים: (כ) ובכלים

ב א ו ר

התפעל, מראים עלמס עהורים ואינס, שהם מטהרים גופתם ורוחלים עלמס תמיד, והם טמאים נמעשהם הרעים ומטונפים (הנ"ל): אחר אחד בחוך, אחר אחת האגרות בחוך הן (מהנ"ל): החזיר והשקץ והעבבר, אשר הוקרנו לאילילים: (יח) ואנפי וגו', מקרא קלר

הפטרת שבת וראש חדש

הרגום אשכנזי ה

וּבְרַכְבּ וּבְצַבִּים וּבְפָרָדִים
 וּבְכַרְכְּרוֹת עַל הַר קְדְשֵׁי יְרוּשָׁלַם
 אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכָל־יְטָהוּר
 בֵּית יְהוָה: (כא) וְגַם־מֵהֶם אֶקַח
 לְכַהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר יְהוָה: (כב) כִּי
 כֹּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
 הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים
 לְפָנַי נֶאֱמַר יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זְרַעְכֶם
 וְשִׁמְכֶם: (כג) וְהָיָה מִדִּי־חֲדָשׁ
 בְּחַדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא
 כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר
 יְהוָה: (כד) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפָגְרֵי

גען, אין זענבטען, אויף טויל= טהירען אונד דראממערארען, הין צו מיינעם הייליגען בערגע, נאך ירושלים, שפריכט דער עוויגע. — זא בראכטען דיא קינדער ישראל'ס פארמאהלם אפפערנאבען אין אונענטווייג העטען געפעסען דעם עוויגען דאר. — (כא) אונד אויך פאן דיעזען וועהלע איך אויס, זא פרועסטער אלס לעוויטע, שפריכט דער עוויגע: (כב) דען וויא דער היממעל איממער נייא אונד דיא ערדע איממער נייא, נאכדעם איך זיא ערשאפ= פען, פאר מיר דויערן, שפריכט דער עוויגע, זא דויערט אייער שטאם אונד אייער נאמע אימ= מער פארט. (כג) מיט יעדעם זיך ערנייענדען מאנדע, מיט יעדעם וויעדערקעהרענדען רו= העטאגע ערשייגען אללע ווע=

האנשים

זען, מיך אנצובעטען, שפריכט דער עוויגע. (כד) זיא געהן דאן, אונד בעטראכטען דיא לייב= נא

ר ש י

(כ) ונבנים. הם עגלות מטוקסות במחילות ואלה דומה לו שש עגלות לב: ובכרכרות. בשיר משחקים ומכרכרים כמו ודוד מכרכר. טריפי ר'בלע"ז (בל"א טפרינגען ועיין מרפא לשון עירובין ב"א א' ד"ה מטעם). ומנחם פירשו לשון כנש כמו שלחו כר מושל ארץ: כאשר יביאו. מנחה בכלי טהור לרזון כן יביאו את אחיכם למנחת רזון: (כא) וגם מהם אקח לכהנים ללוים. מן הגוים המביאים אותם ומן המובאים אקח כהנים ולוים שמומעים עתה בגוים מממת אונסן ולפני נלוים הכהנים והלוים שנהם וחברור אותן מתוכן ויהיו שמשין לפני אמר ה' והיכן אמר הכסרות לה' אלהינו כך מסודש באגדת מהלים:

(כד) תולעתם

ב א ו ר

קלר ושעור הכחוב אונכי אשר ידעתי כל מעשיהם ומחשבותיהם הנני אומר כי צאה עת לקבן וגו', ובת"י וקדמי גלן עובדיהן ועשתותיהן עתידנא לכנשא וגו': (כ) ובצבים, מלשון שש עגלות לב, והם כלים מחוברים מעלים שנושאים בהם בני אדם ועושים אותה מנפנים בגגלים נאים (רד"ק): ובכרכרות, הם הגמלים או שאר בהמה שהם קלים בהליכתם עד שמרוב מרולתם ידמו שהם מרקדים, לפיכך נקראו כרכרות, כמו ודוד מכרכר (הנ"ל): (כא) וגם מהם, מאותן הגוים המביאים שזכר יקח לכהנים וללוים, כי כלם יהיו קדושים לה', וזה שקראם לעיל כלי טהור, ודמה בני ישראל המובאים בידי אלו הגוים לה', במנחה שהביאו בני ישראל לפנים בכלי טהור, ומאמר המשל הזה הוא בעין מאמר מוסגר: (כב) השמים החדשים וארץ החדשה, קראם חדשים כי הם עומדים בחדושם ולא יבלו כמו שהיו ניום שנבראו כן הם היום (רד"ק): (כג) מדי חדש בחדשו, כמו מחדש לחדש, ומלת די מורה על התמדת הדבר בלא הפסק (הנ"ל)

תרגום אישכנזי

נאמע יענער אכט יוניגען מענ-
שען, דערען ווארם נייע ער-
שטירכט, דערען פייער נייע
ערלישט, איין שיוואל יעדעם
שטערכליכען!

הפטרת שבת ראש חדש

הַאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִי תוֹלְעֶתֶם
לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ
דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר:

וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָל-בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה:

קריאה למפטיר בשבת פ' זכור

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּדַרְדָּךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְדָּךְ וַיּוֹנֵב בְּךָ כָּל-הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָוַף
וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהַנִּיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ
מִכָּל-אִיבֵיךָ מַסְבִּיב בְּאַרְצָךְ אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זִכְרֵ עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

הפטרת פרשת זכור

בשמואל א' סימן ט"ו.

(א) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שָׂאוֹר אוֹתִי שְׁלַח
יְהוָה לְמִשְׁחָה לְמֶלֶךְ עַל-עַמּוֹ עַל-
יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שָׁמַע לְקוֹל דְּבַרִי יְהוָה:

כאן מתחילין האשכנזים

(ב) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פְּקֻדָּתִי
אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה עֲמֶלֶק

לישראל

ר ש י

(א) שמואל שפראך צו שאול:
זיהע, מיך האט
דער הערר געזאנדעט דייך צום
קעניגע צו זאלבען איבער זיין
פֶּאָלֶק, איבער ישראל; גע-
האַרענען אויך דער שטיממע
דעם עוויגען.

(ב) זא שפריכט דער הערר
צבאות: איך ווילל אהנדען וואס
עמלק אן ישראל געטהאן,
וואס

(כד) תולעתם רמה האוכלת את בצרם: ואשם. בניהוס: דראון לשון ציון ויונתן תירגם
כמין שתי תיבות די ראוי' עד דיימרון עליהון לדיקיא מיסת חזינא:

(א) ועתה שמע לקול דברי ה'. פעם אחת נסבלת עתה הזהר בעצמך:

מזור

ב א ו ר

(הנ"ל): (כד) תולעתם, רמה האוכלת את בצרם (רש"י): דראון, ענין מזוס, וכן לדראון
עולם (רד"ק): לכל בשר, אשר ינאול להשתחות לפני ה', כמו שזכר נב' הקודם:

(ב) פקדתי, עתה אני נוכה לסקוד ולגמול על עמלק את אשר עשה לישראל (רד"ק):
וישמע

הפטרת פרשת זכור

לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׁם לֹו בְדָרֶךְ
בְּעַלְתּוֹ מִמִּצְרַיִם: (ג) עֵתָה קֵן
וְהִכִּיתָה אֶת־עַמְלֵק וְהִחַרְמְתָם
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלֹא־תִהְיֶה עֲלֵיו
וְהִמַּתָּה מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה מֵעֹזֶרֶל
וְעַד־יֹונֵק מִשׁוֹר וְעַד־שֵׁה מִגַּמֵּל
וְעַד־חֲמוֹר: (ד) וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת־
הָעַם וַיִּפְקְדֵם בַּטַּלָּאִים מֵאֲתִים
אֶלֶף רִגְלֵי וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אֶת־
אִישׁ יְהוּדָה: (ה) וַיָּבֵא שְׂאוּל עַד־
עִיר עַמְקֵי וַיִּרְבַּ בְּנַחַל: (ו) וַיֹּאמֶר
שְׂאוּל אֶל־הַקִּינִי לָכוּ סִרוּ רַדּוּ
מִתּוֹךְ עַמְרֵקִי כִּי־אֶסְפֶּה עִמּוֹ

ואתה

ד ש י

תרגום אשכנזי ט

וואס ער איהם צוגעפֿינט ,
אלס ער הערויפֿצאג אויס
מצרים . (ג) ציעהע אלזא
היז שלאגע דען עמלק , פֿער=
באננע אללעס וויניגע , אָהנע
שאַנונג טעדטע אללעס, מענט=
נער אונד ווייבער אונד קינדער
אונד ווינלינגע, אַס אונד שאַף
אונד קאממעל אונד עועל .
(ד) שאול ענטבאָט הירוף דאָן
פֿאַלק , צעהלטע זיא מיט לעמ=
מערן , אונד פֿאַנד , צווייא מאל
הונדערט טויזענד מאַן פֿוּם=
פֿאַלק , אונד נאָך צעהן טוויזענד
פֿאַן דען לייטען יהודה'ס ;
(ה) שאול ריקטע גענען דיא
הויפטשטאָרט עמלק'ס אונד
גרוף זיא אַן אים טהאַלע ;
(ו) ליעס אָבער פֿאַרהער דעם
קיני זאָגן : מאַכט אונד טרענגט
איין פֿאַם עמלק , איך קעננטע
איין זאָנסט מיט פֿערטילגען ,

דא

(ג) משור ועדשה - שהיו בעלי כשפים ומשין עלמן ודומין לזהמה : (ד) וישמע שׂאול - לשון הכרזה כמו ויזעק שׂאול : ויפקדם בטללים - חמר לכל אחד ואחד שיקח טלה מאלו של מלך ואחר כך מנה את הטללים לפי שאסור למנות את ישראל שנאמר גם לא יספר מרוב : (ה) וירב בנחל - וילחם בנחל - ורבותינו אמרו על עסקי נחל רב ודן את עלמו ומה בשביל נפש אחת אמרה תורה ערוף עגלה בנחל בשביל כל הנפשות האלו לא כל שכן אם אחד טעף בהמה מה חטאה : (ו) חל הקיני - בני ימרו שהיו יושבין במדבר יהודה בנגב ערד שהלכו אלל יעבן ללמוד תורה וערד הוא עמלק

ב א ו ר

(ד) וישמע , השמיע את העם שיקבלו אליו למלחמה , בל"א (חויפכיעטען , ענטביעטען) : בטללים , ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם : ועשרת אלפים את איש יהודה , שעורו ואת איש יהודה פקד עשרת אלפים , כי כן הוא אומר ויפקדם מאתים אלף , שהוא במקום ויפקוד אותם , ואולי שאיש יהודה היו פרשים , ולכן מנה אותם בפרט , כי הראשונים היו רגלי כנזכר בהדיא : (ה) וירב , ל" מלחמה באמרו הרוב רב עם ישראל אם נלחום נלחם גם , ר"ל שהוא נלחם עם עמלק במישור כי שם ילחו להלחם (מלכ"ג) , ורד"ק הביא בשם ת"י ועקיס מאריתיה ואגת קרבא בנחלא , ובנסחאות שלפנינו נמא לבד כזה ועקיס מאריתיה בנחלא : (ו) ויאמר שׂאול אל הקיני , הרלון בו ובבר אמר קודם שנלחם בעמלק (רלכ"ג) , ואמר הרד"ק וו"ל ואע"פ שראינו בכבוש הארץ כי הקיני עלו מעיר התמרים וישבו עם בני יהודה במדבר יהודה , הלכו להם בלם או מקלתם לגנת עם העמלקי כי יושבי אוהלים היו והיו גוסעים ממקום למקום כפי שהי'

מודמן

הרגום אשכנזי

דא איהו דאך ישראל גיטע ער - צייגט האבט אלס זיא הערויפ - צאגען פאן מצרים! אונד קיני טרענטע זיך פאם עמלק . (ז) שאול שלוג דען עמלק פאן חוילה ביו נאך שור הין, דאז אן מצרים שטעסט . (ח) אונג , דען קעניג עמלקים נאהם ער לעבענדיג געפאנגען, דאז זעמטליכע פאלק אבער מאכט טע ער מיט דעם שווערדטע גיעדער . (ט) שאול זאוואהל אלס דאז פאלק שאנטען דען אונג, אויך דאז בעסטע אינטער דען שאפען אונד רינדערן, דאז מאסטעיעה, דיא פייסטען לעממער, אונד איבערהויפט אללעס וואס גוט וואר, אונד וואלטען עס ניכט פערבאנגען, אללעס פעראכטליכע אונד גרינגשעטציגע אבער, פערבאנגטען זיא וואהל . (י) דאז ווארד דאז ווארט גאטטעס דעם שמואל פאלגענדערמאס : סען : (יא) עסרייעט מיך, דאס איך שאול צום קעניגע איינגע- זעטצט האבע; ער איזט פאן מיר אכנעוויכען אונד האט מיי- גען בעפעהל אונערפיללט געלאססען; דיעזעם קרענקטע דען שמואל, אונד ער פלעהטע צום

הפטרת פרשת זכור

ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים ויטר קיני מתוך עמלק: (ז) ויך שאול את עמלק מחוילה בואך שור אשר על פני מצרים: (ח) ויתפש את אגג מלך עמלק חי ואת כל העם החרים לפי חרב: (ט) ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר והמשנים ועל הכרים ועל כל הטוב ולא אבו החרימם וכל המלאכה נמבזה וגמס אותה החרימו: (י) ויהי דבר יהוה אל שמואל לאמר: (יא) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים ויתר לשמואל ויזעק אל יהוה

כל

גען בעפעהל אונערפיללט געלאססען; דיעזעם קרענקטע דען שמואל, אונד ער פלעהטע צום

ר ש י

עמלק הננעני מלך ערד עמלק היה שנאמר יושב הנגב ועמלק יושב בארץ הנגב : עם כל בני ישראל . שנהנו מסעודתו משה וסארהן וכל זקני ישראל והרי מעלה עליו כאלו עשה חסד עם כל בני ישראל : (ט) והמשנים . אין לו דמיון והם הנריאים . ואומר אני לשון משנים כמו כסף משנה על שם שהוא כפול בנשר ובזומן וכן ופר השני שנע שנים : נמבזה וגמס . כמו נבזה והמ"ם עפילה בו : (יא) נחמתי . מתשבה עלתה בלבי על מלכות שאול שהמלכתי :

מליב

ב א ו ר

מודמן להם ע"כ : (ט) ויחמול שאול , מעיד הכתוב שגם שאול חמל בעלמו על מיטב הצאן והבקר , ולא כמו שאמר אח"כ לשמואל שהעם לנדחמל : והמשנים , ת"י כמו הפוך והמשנים (רד"ק) : וכל המלאכה , כעצם לרגל המלאכה אשר לפני : נמבזה , בתוספת מ"ם : וגמס , נחמתי

כָּל-הַלַּיְלָה: (יב) וַיִּשְׁכַּם שְׁמוּאֵל
 לִקְרֹאת שְׂאוּל בַּבֶּקֶר וַיִּגַּד
 לְשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא-שְׂאוּל
 הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מְצִיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב
 וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל: (יג) וַיָּבֹא
 שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוּל
 בְּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הַקִּיַּמְתִּי אֶת-
 דְּבַר יְהוָה: (יד) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
 וּמָה קוֹל-הַצֵּאן הַזֶּה בְּאָזְנִי וְקוֹל
 הַבֶּקֶר אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁמֵעַ:
 (טו) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מֵעַמְרֵקִי
 הֵבִיאוּ אֶשֶׁר חָמַל הָעַם עָלַי-
 מִיִּטְבַּ הַצֵּאן וְהַבֶּקֶר לְמַעַן זְבַחַ
 לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת-נְהִיֹּתֶיךָ
 הַחֲרָמָנוּ: (טז) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-
 שְׂאוּל הֲרָף וְאֶגִּידָה לְךָ אֵת אֲשֶׁר

דבר

צום עווינען דיא גאנצע נאַכט .
 (יב) דעם מאַרגענס מאַכטע ער
 זיך פֿריה אויף אום שאול ענט=
 געגען צו געהען , אונד מאן בע=
 ריכטעטע איהן, שאול זיין נאך
 כרמל געקאממען, האבע דא=
 זעלבסט איין זענצייכען ער=
 ריכטעט, זיך דארויף ווייטער
 געווענרעט, אונד זיין נאך גלגל
 הינאכגעגאנגען: (יג) אַלס
 שמואל ענדליך דען שאול
 טראף, רעדעטע איהן דיעוער
 פֿאָלגענדערמאָסען אַן: גע=
 זענעט זייסט דוא דעם העררן!
 איך האבע דעם העררן וואָרט
 ערפֿיללט. (יד) יענער אָבער
 ערווידערטע: וואָהער דען דיא
 שטימע פֿאָן שאַען אונד ריני=
 דערן, דיא אין מינע אָהרען
 דרינגט? (טז) אונד שאול אָנט=
 וואָרטעטע: מאן בראַכטע זיא
 פֿאַם עמלק מיט, וואָזעלבסט
 דאָ פֿאָלק דאָ בעסטע אונטער
 דעם קליינען אונד גראָסן פֿיעה
 פֿערשאַנטע, אום עס דעם עווי=
 גען דיינעם גאָטטע צו אָפּפֿערן;
 דאָ איכריגע האַבן וויר אַללעס

פֿערבאַננט: (טז) דאָרויף זאָנטע שמואל צום שאול: האַלטע איין, איך ווילל דיר זאָגען וואָס
 דער

ר ש י

(יב) מליצ לו יד. בונה לו מזבח הוא המזבח שאמר באליו וירפא את מזבח ה' ההרוס
 ויונתן תרגם והא מתקן ליה תמן אתר לפלגא ביה ביותא: (טז) הרף. בתרגומו אורכך המתן:

ב א ו ר

בחסרון אל"ף, ענינו ונמאס, והסוכו ימאסו כמו מים, שהוא נמקוס ימסו: (יב) מציב לו יד,
 ת"י מתקן ליה תמן אתר לפלגא ביה ביותא, ולפ"ז יהי' העקר חסר מן הספור, ולכן נראה
 הטעם שהי' מציב לו יד את לזכר הנלחץ במלחמה, כי כן מצינו בדברי הימים הקדמונים שהיו
 שרי הלגא מכינים להם אותות כאלה על מקומות גבוהות ורמות, והקישו בראש היום תמונת יד
 לסימן הכח והחוק: ויסוב ויעבור, שאול: (יד) ומה קול הצאן, מדנתיב ומה בוי' נראה
 שהוא כחזקה על דברי שאול ולא נשאלה בפני עזמה, כלו' אם נחאת הקימות את דבר ה',
 איך אפשר שאשמע קול הצאן במחנה: (טז) מעמלקי הביאום, המביאים, וכחלו לא ידע הוא
 ממנו מאומה, כי חס הביאום ברוחן העם אשר אמל וגו': (טז) הרף, לדבר תלי בדברים האלה
 אשר

דְּבַר יְהוָה אֵלַי הַלַּיְלָה וַיֹּאמְרוּ
 לוֹ דְבַר: (יז) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא
 אִם-קָטַן אַתָּה בְּעֵינַיִךְ רֹאשׁ שְׂבִטַי
 יִשְׂרָאֵל אַתָּה נִמְשַׁחָה יְהוָה
 לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיִּשְׁלַחֵהָ
 יְהוָה בְּדַרְדָּר וַיֹּאמֶר לְךָ וְהַחֲרַמְתָּהּ
 אֶת-הַחֲטָאִים אֶת-עַמְלֵק
 וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד-כְּלוֹתָם אֲחֵם:
 (יט) וְלָמָּה לֹא-שָׁמַעַתָּ בְּקוֹל יְהוָה
 וַתַּעַט אֶל-הַשָּׂדֶד וַתַּעַשׂ הַרְעָה
 בְּעֵינַי יְהוָה: (כ) וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל
 אֶל-שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
 יְהוָה וְאַלְךָ בְּדַרְדָּר אֲשֶׁר-שָׁחַתְנִי
 יְהוָה וְאָבִיָא אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֵק
 וְאֶת-עַמְלֵק הַחֲרַמְתִּי: (כא) וַיִּקַּח
 הָעַם מִהַשָּׂדֶד צֹאן וּבָקָר רֹאשִׁית

דער הערר דיזע נאכט צו מיר
 געשפראכען, ער זאגטע צו
 איהם: רעדע! (יז) שמואל
 שפראך: וואהרליך, דוא זאלל-
 מעסט ניכט זאָ גערינג אין דיי-
 גען אויגען זיין, אָבערהויפט
 דער שטעממע ישראל'ס, פֿאָם
 עוויגען צום קעניגע איבער
 ישראל איינגעזעצט! (יח) ער
 זאנדטע דין אויף דיעזען זועג,
 אונד שפראך: געהע, פֿער-
 טילגע יענע פֿרעזלער, עמלק,
 בעקעמפֿע זיא, ביז דוא זיא
 פֿעלליג פֿערניכטעט האַסט.
 (יט) וואָרום געהאַרְכְטעסט דוא
 נון דער שטיממע דעם עוויגען
 ניכט, זאָנדערן פֿיעלסט בעני-
 ריג איבער דיא בייטע הער,
 אונד האַנדעלטעסט מיספֿעל-
 ליג אין דעם עוויגען אויגען.
 (כ) שאול אַנטוואָרטעטע: וואָהל
 געהאַרְכְטע איך דער שטיממע
 דעם עוויגען, אונד גינג אויף
 דעם וועגע דען ער מיך געשיקט
 האַטטע, אַנג, דען קעניג
 עמלק'ס ברינגע איך (געפֿאַנג-
 גען) הער, עמלק זעלכסט אָבער האַכע איך אויפֿגעריעבען. (כא) דאָ פֿאַלק נאָהם
 אויך עטוואָס פֿאַן דער בייטע, אָן שאַפֿען אונד רינדערן, דאָ פֿאַרציגליכערע אויס דעם
 פֿער-

ר ש י

(יז) ראש שבטי ישראל אזה. ת"י שנטח דבנימן עבר בימא ברוי כל עמא כמה שנאמר בנימן לעיר
 רודם: (יח) עד כלותם אותם. העם אשר אהך יכלו אותם: (יט) ותעט. כמו ותעף לשון עיט:
 (כא) ראשית הפרס. מיטכ הפרס וכן ראשית דגך כמה שנאמר בהרימכס את חלבו ממנו ויונתן
 תרגם

ב א ו ר

אשר לא כן, כי אם אנכי אגיד לך את אשר דבר ה' אלי מהדבר הזה שהחטא תלוי בך יותר
 מהעם, כי ה' לך למחות בהם, ולא לעשות כרונס, כי אם קטן בעיניך אזה, מ"מ ראש
 שבטי ישראל אזה, אשר ה' משחו למלך, לזות לעמו ישראל ולנהגם בחקי ה', ולא לשמוע בקולם
 להעבירם עליהם, ולכן משך ה' ממלך, כי איך ראוי לזה בעבור מורד לבכך: (ב) אשר
 שמעתי, כן הוא שמעתי בקול ה', יש כי שתבוא במקום אשר, ויש אשר שתבוא במקום כי:
 ואביא את אגג, כלומר אם לא המיתיו עם אחרים לא שלחתי לנכשו כי אם הביאתיו
 ויומת: (כא) ראשית הפרס, מיטכ הפרס כמו ראשית שמיים ימשו (רד"ק), ולדעת
 מורי

הפטרת פרשת זכור

תרגום אישכנזי יא

הַהָרִים לְזִבְחַת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּגִלְגָל:
 (כג) וַיֹּאמֶר עִמּוּאֵל הַחֹפֶץ לַיהוָה
 בְּעֲלֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
 הִנֵּה שָׁמַע מִזְבַּח טוֹב לְהִקְשִׁיב
 מִחֲלַב אֵילִים: (כד) כִּי חָטְאתָ קָסָם
 מְרִי וְאָוֶן וְתַרְפִּים הַפְצַר יַעַן
 מָאֲסַת אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאַסְךָ
 מִמֶּלֶךְ: (כה) וַיֹּאמֶר שְׂאוֹר אֶל־
 שְׂמוּאֵל חָטְאתִי כִי־עֲבַרְתִּי אֶת־
 פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי יִרְאֵתִי
 אֶת־הָעַם וְאִשְׁמַע בְּקוֹלָם:
 (כו) וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטְאתִי
 וְשׁוּב עִמִּי וְאַשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה:

פֶּעֶרְכָּאֲנִיטְעֵן גִּיטֵע, אום זיא דעם עוויגען דיינעם גאָטטע אין גלגל צו אָפּפֶּערן. (כג) שמואל אָבער שפּראַך: זינד דען דעם עוויגען בראַנד־אונד שלאַכט־אָפּפֶּער זאָ וואָהלגעפֶּעלליג, וויא געהאַרזאָם פֿיר דעם עווי־גען שטיממע? ניין! געהאַר־כֶּען איזט בעססער דען אָפּפֶּער, געהאַרזאָם זיין בעססער, דען דער ווידער פֶּעטט־ט. (כד) ווידער־שפּענסטיגקייט אָבער וויא צוי־בערוינדע שטראַפֿבאַר, ווי־דערזעמזליכקייט וויא אָכגעט־טערייא אונד בילדערדיענסט. דוא האָסט דעם עוויגען בע־פֶּעהל פֶּערוואַרפֶּען, ער פֶּער־ווירפֶּט דיך, דען קעניג־ט. (כד) שאול אַנטוואַרטעט דעם שמואל: איך האָבע געווינדגעט דאָס איך דעם עוויגען בעפֶּעהל אונד דיינע וואַרטע איבער־טרעטען, דאָס איך דאָ פֶּאַלק

ויאמר

געפֿירטעט, אונד זיינעם פֶּערלאַנגען געהער געגעבען האָבע. (כה) פֶּערצייהע דאָך דיעם־מאָהל מיינען פֶּעהלטריטט, אונד קעהרע מיט מיר צוריק, דאָס איך דען עוויגען אָכגעטע.

שמואל

ר ש י

תרגום קדש די חרמון: (כב) הנה שמוע. בקולו: מזבח טוב להקשיב מחלב אילים. זה מוסב על הנה שמוע מזבח טוב ולהקשיב מחלב אילים: (כג) כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפכר. ובעונש של און ותרפים כן עונש של הפכר. וי"ת ארי כחוב גברא דשאלין בקסמא כן מונת כל אינש דמסרב על מילי נבייא: הפכר. לשון מוספת וכן ויפכר בו הרבה עליו דברים: (כד) יראתי את העם. דואג האדומי שהי' חזוב ככולם:

ב א ו ר

מורי ר' יואל ג"י אמר שאלו אפילו העם לא עברו את פי ה' בלקחם מיטב הלחן והבקר לזבח לה', כי זה ג"כ חרם, אלא שהוא ראשית החרם, כלומר חרם מוצר, כי כן מנינו שנקרא הקרבן חרם, דכתיב (ויקרא כ"ז כ"ח) כל חרם קדש קדשים הוא לה'. ויתורגם א"כ (דחו פֶּהֶלֶק נַחֲתָן פֶּהֶן דער בייטע טאַפּפֶּע אונד רינדער זונן זאָם זיין פֶּהֶלֶק־זיכערעם בטנגוט דען עוויגען געפֶּפֶרט לו ווערען): (כג) כי חטאת קסם מרי, חסר כ"ף הדמיון להורות על השווי הגמור, וכת"י ארי כחוב גבריא דשאלין בקסמא וגו', וכבר נודע שכלת חטאת כולל כן החטא כן העונש, ולכן הרכבתי אלו ב' הענינים בתרגומי: ואון, לשון ע"ז, כדכתיב מזבכ לבונה מנרך און (ישעי' ס"ו), וכן תרגם א"א מורי ג"י (עיין לעיל בהפטורת שנת וראש חדה): הפצר, ענין חזק במעשה או בדברים, כלומר שיעשה בחזקה נגד רצון הסם יתעלה: (כד) חטאתי, כאן הודה שאלו על האמת. וטעם כי יראתי בעעם כי עברתי, דהיינו חטאתי

תרגום אשכנזי

(כו) שמואל אכער זאנטע צום שאול איך קעהרע ניכט מיט דיר צוריק! דוא האסט דעם עויגען ווארט פֿעראבטעט, אונד דער עויגע העלט דיק פֿיר אינוויידיג פֿערנער קע- ניג איבער ישראל צו זיין. (כז) שמואל ווענדעטע זיך אום, וועג צוגעהען, דא ערגריף ער דיא עקע זיינעם געוואנדעם, אונד עם צעררים. (כח) דא זאנטע שמואל צו איהם: זא האט דער הערר דיר הייטע דיא העררשאפט ישראלים ענטריססען, אונד זיא דיי- נעם גענאססען געגעבען דער בעסער איזט אלס דוא. (כט) אונד ישראל'ס צופֿערניכט ליגט ניכט, בעדענקט זיך ניכט, איזט קיין מענש, דער רייע פֿיהלט. (ל) יענער זאנטע: איך האבע געווינדיגט, אכער עהרע מיך נור איצט פֿאר דען על- טעסטען מיינעם פֿאלקעם אונד פֿאר גאנץ ישראל, אונד קעהרע מיט מיר אום, דאס איך

הפטרת פרשת זכור

(כו) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שָׂאוּל לֵא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מָאֲסָתָה אֶת-דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאַסֶּךָ יְהוָה מֵהָיִוֹת מֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל: (כז) וַיִּסַּב שְׁמוּאֵל לְלֶכֶת וַיַּחֲזֹק בְּכִנּוֹף-מְעִילוֹ וַיִּקְרַע: (כח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קִרַּע יְהוָה אֶת-מַמְלַכּוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיָךְ הַיּוֹם וּנְתַנָּה לְרַעַף הַסּוּב מִמֶּךָ: (כט) וְגַם גִּצְחַ יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקָר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם: (ל) וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי עִתָּה כִּבְדַדְנִי גַּת נִגְדַדְוּקְנִי עִמִּי וּנְגַד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: (לא) וַיֵּשֶׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׂאוּל וַיִּשְׁוֹתָהוּ שָׂאוּל

ליחות

דען עויגען דיינען גאָסט אנבעטע. (לא) דא פֿאלגטע שמואל דעם שאול, אונד דיעוער בע-

טע:

ד ש י

(כו) ויחזק בכנף מעילו. לסי פאטו משמעו שנסתה שמואל ללכת מאחרי שאול אחו שאול בכנף של שמואל לסי שהיה שאול מבקש ממנו שישוב עד שיסתחיה בלגלל שהיה סס אהל מועד. ומדרש אגדה חלקים אמראים יא שאומרים מעילו של שמואל קרע שאול ויש שאומרים מעילו של שאול קרע שמואל ומסר לו סימן זה מי שקרית כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו והוא שאמר לו שאול לדוד ביום שברת את המעיל יתתני כי מלך תמליך: (כז) וגם גצח ישראל לא ישקר. אם מאמר אשוב מעוני לבניו לא יועיל עוד ליטול את המלוכה ממי שנתנה לו כי הקב"ה שהוא נכחונו של ישראל לא ישקר מלידת הטובה שאמר ליתן:

אנג

ב א ו ר

כמה שברתי וגו' וכמה שיראתי וגו': (כו) ויחזק, שאול בכנף מעילו של שמואל לכל ילך מאחור, וכיון שנקרע אחר שמואל זהו לסימן שקרע ה' ממלכות ישראל מעליך: (כט) נצח ישראל, שבו יכלתו על אויביהם, ובשר לאון נכח, לפי שהוא ענין קיום והתמדה, ואמר שלא ישנה לעולם

הפטרת פרשת זכור

תרגום אשכנזי יב

טעטע דען עוויגען און. (לב) דאס
רוף זאגטע שמואל: ברינגט
כיר דען אגג, קעניג פאן
עמלק, הער. אגג גינג גע-
לאססען צו איהם הין, אונד
שפראך: וואהרליך! דער טאך
האט זיין ביטערעס פיר מיר
פערלארען: (לג) שמואל ער-
ווידערטע: האט דיין שווערדט
זא מאנכען מיטטערן דיא קינ-
דער גערויכט, זא זיין אויך
דיינע כוטטער, וויא דיעזע
פרויען, דער קינדער בע-
רויכט; אונד טערטעטע איהן
פאר דעם עוויגען אין גלגל.

לַיהוָה: (לב) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ
אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֵק וַיִּלְךְ
אִלָּיו אֲגַג מֵעֲדַנְתָּ וַיֹּאמֶר אֲגַג אֲכֹן
סֵר מֵרֵמֹת: (לג) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
כַּאֲשֶׁר שָׂכַלְהָ נָשִׁים חֲרָבָה בְּךָ-
הַשָּׂכַל מִנָּשִׁים אִמָּה וַיִּשְׁפָּף שְׁמוּאֵל
אֶת־אֲגַג לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל:
(לד) וַיִּלְךְ שְׁמוּאֵל הַרְמַתָּה וְשָׂאוּל
עָדָה אֶל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׂאוּל:

(לד) שמואל גינג דארויף נאך רמה, אונד שאול צאג היים נאך גבעת שאול.

קריאה למפטיר בשבת פ' פרה

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיךָ
פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ
עַל: וְנָתַתָּם אֹתָהּ אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ
לַמִּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵינוּ: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
וְהָיָה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים: וְשָׂרַף
אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֲרֶה וְאֶת־בִּשְׂרָה וְאֶת־דָּמָה עַל־פְּרִשָׁה
יִשְׂרָאֵל: וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אָרוֹן וְאֹזֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־

חיד

ר ש י

(לב) אגג מעלנות. יונתן תרגום אגג מפנקא: אגג סר מר המות. באמת ידעתי כי
סר וקרב עלי מריכת המות: (לג) כאשר שכלה נשים מרנך. להושיבם אלמנות מבעליהן שהיית
מונב בחורי ישראל: וישסף. חתנו לארבעה ואין לחיבה זו דמיון ותרגום וישסף ופסח ובגמרא
שלנו יש הוב מפסח ויהיב לן אלוהא כלומר בזקע:

ב א ו ר

לעולם בשום ענין: (לב) כערנוח, הלך אליו בתענוג, כי נחר מותו מחייו (רד"ק), וזה
א"ב טעם כי סר מר המות, כלומר כי סר מריכותו ונהסך למתיקות: (לג) וישסף, ענין
בקיעה בדברי חז"ל:

קריאה למפטיר בשבת פרשת פרה

הַיּוֹד שְׂרַפְתָּ הַפָּרָה: וְכַבֵּם בְּגִדְיֹו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְאַחַר יָבֵא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעֶרֶב: וְהִשְׂרַף אֹתָהּ
יַכְבֵּם בְּגִדְיֹו בַּמַּיִם וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:
וְאַסַּף אִישׁ טְהוֹר אֶת־אִפְרַיִם הַפָּרָה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמִּזְבֵּחַ
בְּמָקוֹם טְהוֹר וְהִיטָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה
חֲטָאתָ הוּא: וְכַבֵּם הָאִסָּף אֶת־אִפְרַיִם הַפָּרָה אֶת־בְּגִדְיֹו וְטָמֵא
עַד־הָעֶרֶב וְהִיטָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקַּת
עוֹלָם: הַנֹּגֵעַ בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים: הוּא
יִתְחַטֵּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא
יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר: כָּל־הַנֹּגֵעַ
בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה
טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק
עָלָיו טָמֵא יְהִי עוֹד טָמֵאתוֹ כּוּ: וְאֵת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־
יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטָּמֵא
שְׁבַעַת יָמִים: וְכָל כְּלִי כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמּוּד פְּתִיל עָלָיו
טָמֵא הוּא: וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֻלְל־חֶרֶב אוֹ
בְּמַת אוֹ־בְעֵצִים אָדָם אוֹ בְּקִבְרֵי יִטָּמֵא שְׁבַעַת יָמִים: וְלִקְחוּ
לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרַפְתָּ הַחֲטָאתָ וְנָתַן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל־כְּלִי:
וְלִקַּח אֲזוּב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טְהוֹר וְהוּא עַל־הָאֹהֶל וְעַל־
כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הִיוּ־שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בְּעֵצִים אוֹ
בְּחֻלְלֵי אוֹ בְּמַת אוֹ בְּקִבְרֵי: וְהוּא הַטְּהוֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחֲטָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכַבֵּם בְּגִדְיֹו
וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטְהַר בְּעֶרֶב: וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטָּמֵא וְלֹא יִתְחַטֵּא
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְּהָל כִּי אֶת־מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא
מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: וְהִיטָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם
וּמִזֶּה מִי־הַנֶּדָּה יַכְבֵּם בְּגִדְיֹו וְהַנֹּגֵעַ בְּמִי הַנֶּדָּה יִטָּמֵא עַד־
הָעֶרֶב: וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַטָּמֵא יִטָּמֵא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגֵעַ
הַטָּמֵא עַד־הָעֶרֶב:

ביחזקאל סימן ל"ו

תרגום אשכנזי

(א) ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 (ב) בן-אדם בית ישראל
 ישבים על-אדמתם ויטמאו
 אותה בדרכם ובערילותם
 כטמאת הנדה היתה דרכם
 לפני: (ג) ואשפך חמתי עליהם
 על-ההדם אשר-שפכו על-הארץ
 ובגלוליהם טמאוה: (ד) ואפיין
 אתם בגוים ניזרו בארצות
 כדרכם וכעלילותם שפטהים:
 (ה) ויבוא אל-הגוים אשר-באו
 שם ויחללו את-שם קדשי באמר
 ר'הם עם-יהוה אלה ומארצו
 יצאו: (ו) ואחמל על-שם קדשי
 אשר חללהו בית ישראל בגוים
 אשר-באו שמה: (ז) לכן אמר
 לבית-ישראל כה אמר אדני יהוה
 לא למענכם אני עשה בית ישראל

(א) גאטטעס ווארט ווארד מיר
 וויא פאלגט: (ב) מענ
 שענוואהן! דאז הוויז ישראל
 זיטצט אין זיינעם רייכע, אונד
 פֿעראונרייניגט עם דורך זיינע
 זיטטען אונד האנדלונגען; אבי
 שייליך וויא אונרייניגקייט איי
 גער אכגעוואנדערטען זינד מיר
 איהרע זיטטען; (ג) דארום
 שוטטע איך מיינען גרים איי
 בער זיא אויס וועגען דעם בלו.
 טעם, דאז זיא אים לאנדע
 פֿערגאסען, אונד דיעזעס דורך
 איהרע גרייל פֿעראונרייניגט
 האכען. (ד) איך צערשטרייע
 זיא אונטער פֿעלקער, ווערפֿע
 זיא אין לענדער אומהער, רייכ.
 טע זיא נאך איהרען זיטטען
 אונד האנדלונגען. (ה) דיעזעס
 ווירד קונד אונטער דען פֿעל
 קערן, אונטער וועלכע זיא גע
 קאממען, דיעזע ענטווייהעמען
 נון מיינען הייליגען נאמען, אינ
 דעם זיא פֿאן איהנען זאגען:
 דעם עוויגען פֿאלק איזט דיעם,
 אויס זיינעם לאנדע זינד זיא גע
 קאממען! (ו) איך אכער ווילל
 שאַנען מיינעם הייליגען נא.
 מענס, דען דאז הוויז ישראל'ס
 ענטווייהט האט אונטער דען

פֿעלקערן, אונטער וועלכע זיא געקאממען. (ז) דארום זאגע דעם הויזע ישראל'ס, זא
 שפריכט גאטט דער עוויגע: ניכט אייערנטוועגען, הוויז ישראל! זאנדערן מיינעם
 היי.

ר ש י

(א) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (ב) בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם וגו' כטומאת הנדה.
 המשילה הכתוב לנדה שנעלה מלפני מתי חטרה ומאז לשונ אליה: (ה) ויבוא.
 לפי שאמר בית ישראל בראש הפרשה קרא כל הפרשה בלשון יחיד. ומדרש אגדה הקצ"ה בא
 עמהם בגולה ומטה און מה היו אומרים השבאים הרי אלו עם ה' ולא היה לו יכולת להכילם
 במדרש איכה רבתי: ויחללו את שם קדשי. השפילו את כבודי ומהו החילול באמור אויביהם
 עליהם עם ה' אלה ומארכו יצאו ולא היה יכולת בידו להכיל את עמו ואת ארכו: (ז) לא
 למענכם אני עושה. התשובה שאושיעכם:

כִּי אִם לְשֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם
 בְּגוֹיִם אֲשֶׁר--בָּאֲהֶם שֵׁם:
 (ח) וְקִדְשֹׁתַי אֶת-שְׁמִי רַגְדוֹל
 הִמְחַלְלֵם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם
 בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי-אֲנִי יְהוָה
 נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בְּהַקְדִּישֵׁי בְכֶם
 לְעֵינֵיכֶם: (ט) וּלְקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן-
 הַגּוֹיִם וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל-
 הָאָרְצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-
 אֲדַמְתְּכֶם: (י) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם
 מִיַּם טְהוֹרִים וּמְהַרְתֶּם מִכָּל-
 טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גִּלּוּלֵיכֶם
 אֲטַהֵר אֶתְכֶם: (יא) וְנָתַתִּי לָכֶם
 לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ, אֲתֵן
 בְּקִרְבְּכֶם וְהִסַּרְתִּי אֶת-לֵב הָאֵבֶן
 מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר:
 (יב) וְאֶת-רוּחִי אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם
 וַעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר-בְּחַקִּי תִלְכוּ
 וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם:

היילגען נאמענס וועגען, דען
 איהר ענטווייהט האבט אונ-
 טער דען פעלקערן, וואָהן
 איהר געקאָממען זייד, טהוע
 איך דיעס, (ח) אונד הייליגע
 מיינען גראָסען נאמען, דער
 אונטער דען פעלקערן ענט-
 ווייהט איזט, דען איהר אונ-
 טער איהנען ענטווייהט האבט;
 דאָמיט זיא עם וויססען דיא
 פעלקער, דאָס איך דער עווי-
 גע זיא, שפּריכט גאָטט דער
 הערר, ווען איך דורך אייך
 פֿאַר איהרען אוינען געהייליגט
 ווערדע. (ט) איך געהמע אייך
 וועג פֿאַן דען פעלקערן, זאָמט
 לע אייך אויס אַללען לענדערן,
 אונד ברינגע אייך נאָך אייערם
 ערדרייך, (י) שפרענגע אויף
 אייך רייניגונסוואַסער, דאָס
 איהר ענדליך ריין ווערדעט;
 יא, פֿאַן אַלל אייערער אונ-
 רייניקייט אונד אַלל אייערן
 גריילען ווילל איך אייך רייני-
 גען. (יא) איך געבע אייך איין
 נייעס הערץ, אונד לאַססע
 איינען נייען גייסט אין אייך
 וואַלטען; זאָנדערע דאָז שטיי-
 נערנע הערץ אויס אייערעם
 קערפּער, אונד געבע אייך איין
 הערץ פֿאַן פֿלייש; (יב) אונד
 לאַססע מיינען גייסט אין אייך
 וואַלטען, אונד ווילל מאַכען,

וישבחם

דאָס איהר מיינען געזעטצען פֿאַלגט, אונד מיינע בעפֿעהלע בעאַכאַטעט, אונד דאַרנאָך
 רש"י

(ח) וקדשתי את שמי. ומה הוא הקידוש ולקחתי אתכם מן הגוים: (י) מיס טהורים. אכפר עליכם
 ואעביר טומאותיכם בהזיית מי חטאת המעבירין טומאת המת: (יא) לב חדש. יצר שנתחדש לטובה:
 ונקוטותם

ב א ו ר

(ח) בהקדשי בכב לעיניכם, ת"י כד אַתקדש בכוּן לעיניוּן, ונמסורה קטנה נחוב, נספר
 מוגה בכס לעיניהם קרי, וכן מתורגם כל"א: (יב) אשר בחקי תלכו, פעול ועשיתו כלו'
 ע"י שאתן את רוחי בקרבכם אעשה שחלכו בחקי וגו', ולכן הוא מורכב נסימן יחס הפעול את:

הפטרת פרשת פרה

תרגום אשכנזי טו

(יג) וישבתם בארץ אשר נתתי
 לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי
 אהיה לכם לאהים: (יד) והושעתני
 אתכם מכל טמאותיכם וקראתני
 אך הדגן והרבייתי אתו ולא אתן
 עליכם רעב: (טו) והרבייתי את-
 פרי העץ ותנובת השדה למען
 אשר לא תקחו עוד חרפת רעב
 בגוים: (טז) וזכרהם את דרכיכם
 הרעים ומער ליכם אשר לא-
 טובים ונקמתם בפניכם על
 עונותיכם ועל הועבתיכם: (יז) לא
 למענכם אני עשה נאם אדני
 יהוה יודע לכם בושו והכלמו
 מדרכיכם בית ישראל: (יח) כה
 אמר אדני יהוה ביום טהרי
 אתכם מכל עונותיכם והושבתני
 את הערים ונגבנו החרבות:
 (יט) והארץ הנשמה העבד החת
 אשר היתה שממה לעיני כל-
 עובר: (כ) ואמרו הארץ הלזו

הנשמה

האנדעלט. (יג) איהר פע.
 וואהנט דאן דאז לאנד, וועל-
 כעם איך אייערן עלטערן גע-
 געבען, אונד זייד מיין פאלק,
 אונד איך בין אייער גאטט,
 (יד) איך בעפרייע אייך פאן
 אללען אייערן אונרייניגקייטען
 בעפעהלע דעם געטרייד, אונד
 פערמעהרע עס, לאססע איך
 קיינען הונגער ליידען. (טו) איך
 פערמעהרע בויכפרוכט אונד
 פערלדעספרוכט, דאכויט איהר
 נייעמאהלס מעהר דעם
 פארוואורף דעם הונגערליי-
 דענס אונטער דען פֿעלקערן
 אויסגעזעצט זייד. (טז) דאן
 מעגט איהר צוריק דענקען אז
 אייערע בעזע זיטטען אונד אונ-
 דעלע האנדלונגען, אונד אייך
 זעלבסט פֿערצאכטען וועגען
 אייערער זינדען אונד אייערער
 גריילע. (יז) דאס איכס ניכט
 אייערנטוועגען טהוע, ווער-
 דעט איהר דאן וואהל איינזע-
 הען, שפריכט גאטט דער
 הערר! שעכט איך אונד ער-
 ראטהעט דאן אייערער זיטטען
 וועגען, הויז ישראל'ס! (יח) אז
 שפריכט גאטט דער הערר: צור-
 צייט, ווען איך אייך פאן אל-
 לען אייערן זינדען רייניגע,
 ווילל איך דיא שטעדטע וויע.
 דער בעזעטצען, אונד דיא
 טריימער זאללן אויפגעבויעט

ווערדען; (יט) דער אדע באדען זאלל אנגעבויעט ווערדען, דא ער זאנכט דעם פאראי-
 בערגעהענדען אייער וויסטע גליך. (כ) דאן ווירד מאן זאגען: וויא דיעס וויכטע לאנד

איי

ר ש י

(טו) ונקיטותם צפוינס. דמוני"ר בלע"ז (דעמענע"ר זיך קוועלען, העפטיג ערטיטטערט ווערדען)
 תמקו בעלמיכס כנשתכם על הגמול הרע אשר גמלתם לכני ולני גומל לכם טובה: (יט) והארץ
 הנשמה תעבד. הארץ אשר היתה שממה עד הנה תהיה גשנת וזרעת:

(כ) היתה

תרגום אשכנזי

הפטרת פרשת פרה

הַנְּשֹׂמָה הִיְתָה כְּגַן־עֵדֶן וְהָעֵרִים
הַחֲרָבוֹת וְהַנְּשֹׂמוֹת וְהַנְּהַרְסוֹת
בְּצוּרוֹת יִשְׁבוּ: (כא) וַיִּדְעוּ הַגִּזְיִים
אֲשֶׁר יִשְׂאָרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי אֲנִי
יְהוָה בְּנִיתִי הַנְּהַרְסוֹת נְטַעְתִּי
הַנְּשֹׂמָה אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי
וַעֲשִׂיתִי: * (כב) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
עוֹד זֹאת אֲדַרְשׁ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל
לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַרְבֵּה אֹתָם כְּצֹאן
אָדָם: (כג) כְּצֹאן קִדְשִׁים כְּצֹאן
יְרוּשָׁלַם בְּמוֹעֲדֵיהָ בֵּן תְּהִי יִנְיָהּ
הָעֵרִים הַחֲרָבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן
אָדָם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:

איינעם גארטען עדן'ס נון גלייך
געוואָרדען! ריא וויס טען אָדען
אונד פֿערפֿאללענען שטערטען
וויא פֿעסט נון וויעדערום אונד
וויא בעוואָהנט! (כא) דיא
פֿעלקער, דיא רונד אום אייך
הער איבריג בלייבען, ווערדען
איינזעהען, דאָס איך דער עוויג
גע דיא פֿערהעערטען שטער
טע אויפֿגעבוט, דען אָדען באַ
דען בעפֿפֿלאַנצט, איך דער
עוויגע עס פֿערהייסען האַבע,
אונד אויך פֿאַללבראַכט. (כב) זאָ
שפּריכט גאָטט דער הערר:
אויך דאַרין ווערדע איך פֿאַן
דעם הויזע ישרא'ל'ס מיך ער
ביטטען לאַססען, אונד איה
נען טהון, דאָס איך איהרע
מענשענמענגע וויא דיא שאַפֿע
פֿערמעהרע, (כג) וויא דאָ
קליינפֿיה צום הייליגען אָפֿפֿער,
וויא דיא שאַפֿסמענגע צו
ירושלים אין דען פֿעסטטאָגען,

הספרדיים מסיימים כאן.

זאָ זאָללען דיא צערטריממערטען שטערטע פֿאַללער מענשען ווערדען, אונד איינזען
הען, דאָס איך דער עוויגע זיין.

ר ש י

(כ) היתה כגן עדן. ענשו והפכה להיות כגן עדן: והערים המרבות. זה ימים רבים עכשו
בצורות ישנו: (כב) אדרש לבית ישראל. אחפתה להם בחפלתם בדורשם אותי על זאת: ארכה
אותם. אדם כלאן לרוב: (כג) כלאן קדשים. שהיא באה לירושלים במועדי פסחים. לשון אחר
כתרגומו אסגינון באינשא וללמינון בבעירא כלומה שלא יהו עונותיהם מזכרים עליהם:

קריאה למפטיר בשבת פרשת החדש

ואם חל כ"ח ניסן בשבת קורין לאחרון כס"ח שניה וביום השבת
וכראשי חדשיכם לעיל דף ה' ולמפטיר קורין כס"ח שלישי פרשה זאת.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי־מִשְׁנֵה וְאֵל־אֲהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשׁ־שֵׁנִי
הַשָּׁנָה: דְּבַרוּ אֵל־כָּל־עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה לְבֵית־אִבְתָּה שֵׁה לְבַיִת: וְאִם־יִמְעַט

הַבַּיִת מִדֵּיּוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת
 נִפְשֵׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִּכְסּוּ עַל־הַשָּׁה: שָׁה תָּמִים זָכַר בֶּן־
 שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכֹּבָשִׁים וּמִן־הָעוֹיִם תִּקְחוּ: וְהָיָה לָכֶם
 לְמִשְׁמַרְתָּ עַד אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וּשְׁחַטּוּ אֹתוֹ כָּל־
 קָהָל עַדְת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים: וְלָקַחוּ מִן־הַדָּם וּנְתַנוּ עַל־
 שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמַּשְׁקוּף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ
 כֹּהֵם: וְאָכְלוּ אֶת־הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־
 מִרְיָם יֹאכְלוּהוּ: אֶל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ גֹאֵל וּבָשֵׁל מִבָּשֵׁל בַּמַּיִם
 כִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל־כַּרְעֵיו וְעַל־קַרְבּוֹ: וְלֹא־תוֹתִירוּ
 מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר וְהִנְתַּר מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרָפוּ: וְכִכְהֵ
 תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֵם חֲגָרִים גַּעְלִיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם
 בְּיַדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּזֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה: וְעִבְרַתִּי
 בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעִשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי
 יְהוָה: וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שֹׁם
 וְרֹאֲיֹתִי אֶת־הַדָּם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא־יִהְיֶה בְכֶם נֶגֶף
 לְמִשְׁחִית בְּהִכְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן
 וּחֲגַתֶּם אֹתוֹ חֹג לַיהוָה לְדִרְתֵיכֶם חֲקַת עוֹלָם תִּחַגְּהוּ: שִׁבְעַת
 יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֹךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם
 כִּי וְכָל־אֲכַל חֶמֶץ וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם
 הָרִאשׁוֹן עַד־יּוֹם הַשְּׁבִיעִי: וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶה לֹא־יַעֲשֶׂה כֹהֵם
 אֹךְ אֲשֶׁר יֹאכַל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לִבְדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם
 אֶת־הַמִּצּוֹת כִּי בַעֲצַם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־צְבֹאוֹתֵיכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדִרְתֵיכֶם חֲקַת עוֹלָם:
 בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מִצַּת עַד
 יוֹם הָאֶחָד וְעֹשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב: שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא
 יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם כִּי וְכָל־אֲכַל מִחֲמַצַּת וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת
 מֵעַדְת־יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֹזְרַח הָאֶרֶץ: כָּל־מִחְמַצַּת לֹא תֹאכְלוּ
 בְּכָל מוֹשְׁבֵתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצּוֹת:

הפטרות פרשת החדש

במחוקל סימן מ"ה

תרגום איזכנוי

(א) כל העם הארץ יהיו אל התרומה
הזאת לנשיא בישראל: (ב) ועל הנשיא
יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים
ובחדשים ובשבתות בכל מועדי בית
ישראל הוא יעשה את החטאת ואת
המנחה ואת העולה ואת השלמים
לכפר בעד בית ישראל:

כל מהחילין הספרדים

(ג) כה אמר אדני יהוה בראשון
באתר לחדש תקח פר-
בן בקר תמים ותטאת את-
המקדש: (ד) ולקח הכהן מדם
החטאת ונתן אל מזוזה הבית
ואל ארבע פנות העזרה למזבח
ועל מזוזות שער החצר הפנימית:
(ה) וכן תעשה בשבעה בחדש

מאיש

אונד אן דיא פיער ווינקעל אים פארשפרונגע דעם אלטארס, אונד אן דיא פפאסטען דעם
טהארעם אים אינגערן האפע. (ה) עכען זא מאכסט דוא עם אויך אים זעעקענטען דעם מא-

נאטס

ר ש י

(א) אל התרומה הזאת. האמורה למעלה לדעת כל עם הארץ תהיה: (ב) ועל הנשיא. אומר
אני שהנשיא הזה בכהן גדול מדבר וכן כל הנשיא שנענין ושמעתי משמו של רבי מנחם
שנמלך מדבר: (ג) כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחדש וגו' תקח פר בן בקר תמים. הוא
פר המלואים האמור בראש הענין ולימד כאן שיהו המלואים באחד בניסן: וטאת. וטהרת:
(ה) וכן תעשה בשבעה בחדש. י"ל כן תעשה כל שבעה וכן הוא אומר למעלה שבעת ימים יכפרו
על

ב א ו ר

(א) כל עם הארץ וגו', ת"י כל עמא דארעא יהון עבדין ית אפרשותא דאז לרנא בישראל,
וכענין הזה תרגמתי, וטהרומה הזאת מנוארת בכלשה הקודמת: (ג) תקח, נגד כלל העם
מדבר: (ד) ולקח הכהן, פרע אחר כלל כדרך הכתוב, וכדמתורגם: מדם החטאת, מטעם
וטאת

(ח) אללעם פאלק דעם לאנג-
דעם מוס דיעוע
העבע דעם פירשטען אין
ישראל געבען; (ג) דער פירשט
אבער ניממט איבער זיך דיא
גאנצע אפפער, דיא שפיין-
אונד טראנקאפפער פיר דיא
פיערטאגע, נייאמאנדע אונד
שבתאגע, איבערהויפט פיר
אללע פעסטצייטען דעם הוי-
זעם ישראל, ער שאפפסט אויך
דיא זונדענאפפער אן, אונד
דיא מעהלאפפער, וויא אויך
בראנד-אונד שלאכטאפפער,
צור פערזעהנונג פיר דאז הויז
ישראל.

(ג) זא שפריכט גאטט דער
הערר: אים ערשטען טאגע
דעם ערשטען מאנאטס ניממט
דוא איין יונגעס רינד אהנע
פעהל, אונד רייניגסט דאז
הייליגטהום; (ד) דער פריע-
סטער נעמליך ניממט פאן דעם
בלוטע דעם ענטזינדיגונגס-
אפפערס, אונד ברינגט עם אן
דיא פפאסטען דעם הויזעם,

הפטרת פרשת החדש

חרגום אשכנזי טז

מֵאִישׁ שֹׁגֵה וּמִפְתֵּי וּכְפָרְתָם אֶת־
 הַבַּיִת׃ (ו) בְּרֵאשׁוֹן בְּאֶרְבַּעַת עֶשְׂרֵי
 יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפֶּסַח הַגָּדוֹל
 שִׁבְעוֹת יָמִים מִצֹּת יֵאָכְל׃
 (ז) וְעָשָׂה הַנָּשִׂיא בַיּוֹם הַהוּא בְּעֵדוֹ
 וּבְעֵד כָּל־עַם הָאָרֶץ פֶּר הַטָּאֵת׃
 (ח) וְשִׁבַּעְתָּ יְמֵי־הַחֹג יַעֲשֶׂה עוֹלָה
 לַיהוָה שִׁבַּעַת פָּרִים וְשִׁבַּעַת
 אֵילִים תְּמִימִים לַיוֹם שִׁבַּעַת
 הַיָּמִים וְחֹטְאֵת שְׂעִיר עִזִּים לַיוֹם׃

נאטם (כאנבעם אונפארזיכטיג)
 גען אדער אונבעזאננען מענע
 שען וועגען) אונד פערזעהנסט
 דען טעמפעל. (ו) אס פיערע
 צעהנטען טאגע דיעזעס ערע
 שטען מאנאטס האבט איהר
 דאז איבערשרייטונגסאפפער,
 אונד דארויף איין זיעבענטעגן
 געס פעסטאן וועלכעס אונגע
 זייערטעס בראך געגעסען
 ווירד. (ז) דער פירשטבריינגט
 אן דיעזעס טאגע פיר זיך אונד
 פיר אללעס פאלק דעס לאנד
 דעס איינען שטייער צום זינע
 דענאפער; (ח) דיא זיעכען
 פעסטטאגע הינדורך אבער

ומנחה

בריינגט ער טעגליך אלס בראנדאפפער, דעם עוינען צו עהרען, זיעבען שטייערע
 אונד זיעבען ווירדער זאגע פעהל, אויך יעדען טאג איינען ציעגענבאק צום זינרענע
 אפפער

ד ש י

על המזבח. ורבותינו כך פשוטו במנחות וכן תעשה פר שאינו ואל כל בשבעה שנים שחדש דבר
 והורה ב"ד שלהם שחלב מותר ועשו שבעה שנים שהם רוצ לבוד על פיהם שמיאין פר העלם
 דבר: מאיש שוגה ומפתי וגו'. הרי זה מקרא מסורס וכשרתם את הבית מאיש שוגה ומפתי
 אחר שבעת ימי המלוואים שיהא מונח מחונך יבואו חטאות ואשמות ויתכפרו שבזמן שישראל
 מכופרים הבית מכוסה: (ו) שבעת ימים. ע"ש שמתחילין ממנו לשבור שבעה שבעות. מנחת:
 מלות ואלו יאכלו בו בחג: (ז) ועשה הנשיא ביום ההוא וגומר. דעותינו אמרו שנקשו
 לגנוז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין ד"ת ברם זכור לטוב סנייה בן חזקיהו בן גוריון איש
 בעליה ודרשו ובעונינו נעלם ממנו מה שדרש בקרבנות האלה פר בארבעה עשר בניסן למה.
 ואומר אני שמה בארבעה עשר בניסן של פסח ראשון שנתחנך בו הבית עומד ובר זה בא תחת
 עגל בן נקר שהקריב חקן בשמיני למלוואים ומגיד שאם לא הקריבו בשמיני למלוואים יקריבו
 ב"ד בניסן כדי שיתחנך לעבודה קודם י"ט לפי שעליו קרבנות ועולת המועד לעשות כמו שאמר
 למעלה ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בשנים וגומר: (ח) שבעת פרים ושבעת אילים
 תמימים ליום. והתורה אמרה פרים בני נקר שנים ואיל אחד אין לי להעמיד מקרא זה אלא
 שבעה פרים ושבעה אילים לשבעת הימים פר ליום ואיל ליום וזה ללמד שאין הפרים מעבדין
 זה את זה ולא האילים מעבדין זה את זה וכן שנינו במנחות אך לא הביאו מן המקרא הזה דאי
 אלא ממקרא שנאמר למטה וביום החדש פר בן נקר תמים וששת כששים ואיל אחד חף זה בא
 ללמד בן וכן פירושו שבעה פרים ושבעה אילים ליום לירוף דבר יום ביומו עולה שבעה פרים
 לשבעת ימים: וחטאת ששיר עזים ליום. ששירי הרגלים:

ומנחה

ב א ו ר

וחטאת את המקדש שזכר, וכדמתורגם בל"א: (ה) מאיש שוגה ומפתי, שמרוב שמה על
 מנחת המזבח שאל נכנס אדם בשוגג במקום שאין לו רשות להכנס, או אדם שהי' פתי ולא
 ידע שאסור להכנס, ובעבור זה יעשו כפרה ג"כ בשבעה לחדש (רד"ק): (ו) הפסח, שמיטת
 הפסח (קנ"ל): שבעות ימים, כמו שבעת ימים וכן לעומת אחד החלקים כמו לעומת בפת"ח,
 וכן

תרגום אשכנזי

הפטרת פרשת החדש

(ט) ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל
 יעשה ושמן הין לאיפה:
 (י) בשביעי בחמשה עשר יום
 לחדש בחג יעשה כאלה שבעת
 הימים בחטאת כעלה וכמנחה
 ובשמן: (יא) כדו אמר אדני יהוה
 שער התצר הפנימית הפנה
 קדים יהיה סגור ששת ימי
 המעשה וביום השבת יפתח
 וביום החדש יפתח: (יב) ובא
 הנשיא דרך אולם השער מחוץ
 ועמד על מזוזת השער ועשו
 הכהנים את עזרתו ואת שדמיו
 והשתחוה על מפתן השער ויצא
 והשער לא יסגר עד הערב:

אפער; (ט) אונד צום מעהל-
 אפער, איין איפה פיר יע.
 דען שטיער, אונד איין איפה
 פיר יעדען ווידער, אונד צו
 יעדעם איפה איין הין עהל.
 (י) אם פינפענהנטען טאגדעם
 זעבענטען מאנאטס איזט
 אבערמאלס פעסט, אונד עס
 ווערדען וויעדערום זאלע זיע.
 בען טאגע פאללבראכט, זא
 וואהל אין אנזעהונג דער זיג.
 דעג אונד בראנדאפער, אלס
 אויך דער מעהלאפער אונד
 דעם עהלס. (יא) זא שפריכט
 גאטט דער הערר: דיא פפאר-
 טעדעס איננערן האפעס, דיא
 צור מארגענווייטע ליענט, זאלל
 פערשלאססען בלייבען, וועה.
 דענד דען זעכס ווערקעטא.
 גען; אבער אם שבת טאגע
 ווירד זיא געאפפעט, אונד זא
 אויך אם גימאנדסטאגע;
 (יב) דער פירשט קאממט דאן
 דיא האללע הערויף ביז פאר
 דיא פפארטע, אונד בלייכט
 אן דען פפאסטען דערזעלבען

והשתחו

שטעהען, וועהרענד דאס דיא פריעסטער זיין בראנדאפער אונד זיינע פריידענאפער צו-
 בערייטען, אלסדאן ביקט ער זיך אן דער שוועללע דער פפארטע, אונד געהט וויעדע-
 רום וועג; דאך ווירד דיא פפארטע ביז אויף דען אבענד ניכט וויעדערום פערשלאססען,
 זאנ

ר ש י

(ט) ומנחה איפה לפר. מנחת הנסכים איפה לפר איני יודע מה הוא שהרי אמרה תורה שלשה עשרונים
 ויש לומר איפת קמח להוכיח סלת עשרון מן הסאה שהאיפה שלש סאין: ואיפה לאיל. אף זו קמח להוכיח
 ממנה שני עשרונים סלת מנופה כל כרכה כמו שזנינו שתי הלחם שתי עשרונות משלש סאין.
 ואיפה לפר למדך שאם לא מלא סלת מנופה כל כך יבית משל עשרון לסאה: הין לאיפה. לא
 ידעתי למה וי"ל לא שיקריב ההין כולו אלא שנתות היו בהין ויקריב שמן לפי הסלת כמשפט הזבח
 לפר כמשפטו ולאיל כמשפטו לפי שנתות של הין: (יא) שער התצר הפנימי הסוטה קדים וגו'.
 שנו רבותינו במסכת מדות שני שפסין היו לו לשער ההיכל אחד בדרום ואחד בצפון שדרום
 עליו מפורש בקבלה איש לא יבא בו והיה סגור: (יב) דרך אולם השער מחוץ. כמו שאמור
 למעלה ואולם שער התצורה. דרך אולם השער של עזרה כלומר יבנס בדרך שער מזרחי
 שהוא משמש בניסה וליאה וזא לו לאותו הפשט: ועמד על מזוזת השער. אותו שער הקטן
 הוא הפשט: את עולתו ואת שלמיו. עולת ראיה ושלמי חגיגה ומקרא. מה מוסב על י"ט. (כ) כך
 מכאתי בפירושים מדוייקים: ועמד על מזוזת השער. שער הפנימי הוא אשר באר. מלאתי.

הפשט

הפטרת פרשת החדש

תרגום אשכנז יז

(יג) וְהִשְׁתַּחֲוִי עִם־הָאָרֶץ פֶּתַח
 הַשַּׁעַר הַהוּא בַשָּׁבָתוֹת וּבַחֲדָשִׁים
 לְפָנַי יְהוָה: (יד) וְהֵעֵלָה אֲשֶׁר־
 יִקְרִיב הַנְּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשָּׁבָת
 שְׁשָׁה כִבְשִׁים תְּמִימִם וְאֵיל
 תְּמִים: (טו) וּמִנְחָה אֵיפָה לָאֵיל
 וּלְכִבְשִׁים מִנְחָה מִתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן
 הָיִן לָאֵיפָה: (טז) וּבְיוֹם הַחֲדָשִׁים
 בֶּן־בֶּקֶר תְּמִימִם וְשֵׁשֶׁת כִּבְשִׁים
 וְאֵיל תְּמִימִם יִהְיוּ: (יז) וְאֵיפָה לָפָר
 וְאֵיפָה לָאֵיל יַעֲשֶׂה מִנְחָה
 וּלְכִבְשִׁים כַּאֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ וְשֶׁמֶן
 הָיִן לָאֵיפָה: (יח) וּבָבֹא הַנְּשִׂיא

(יג) זאנדערן דאז פאלק
 בעטעט אן דען שבת. טאגען
 אונד נייאמאנדסטאגען אים
 איינגאנגע דיעוער פפארטע
 צום עוויגען. (יד) דאז בראנד.
 אפער, דאז דער פירשטרעם
 עוויגען צו עהרען אים שבת.
 טאגע דארבריינגט, בעשטעהט
 אין זעכס שאאפען אהנע
 פעהל אונד איינעם ווידער
 אהנע פעהל; (טו) דאז מעהל.
 אפער צום ווידער איזט אין
 איפה, צודען שאאפען אכער,
 זאפיל ער נאך ויינעם פערמע.
 גען געבען ווילל; אונד צו יע.
 דעם איפה איין הון עהל.
 (טז) אים נייאמאנדסטאגע, איין
 יונגעס רינד אהנע פעהל, אונד
 זעכס לעממער אונד איינען
 ווידער, אויך זעממליך אה.
 נע פעהל; (יז) צום שטיער
 איין איפה, אונד צום ווידער

איין איפה אלס מעהל אפער, צודען שאאפען אכער נאך פערמעגענס. אומשטענדען,
 אונד צו יעדעם איפהן איין הקעהל. (יח) ווען דער פירשט קעמט, זא וויא ער דורך דיא

דך

האל

ר ש י

השמש בדאמר מז איפאר קרבנו של אדם קרב ואינו עומד על גביו: לא יסגר עד הערב. ולמה לא
 יסגר: (יג) והשתחו עס הארץ כל היום וגם כל הנאל ולערב יסגירוהו: (יד) ציום השבת שזה כנשים.
 לא ידעתי למה שהרי אמרה תורה שני כנשי וביום השבת משמע שבת בראשית ומשמע יום טוב ואומר
 אני שבת זו אינה שבת בראשית אלא י"ט שטען שבעה כנשים ושני חילים ובאל ולמדך שאין מעכבין זה
 את זה ואם לא מלא שבעה יבוא שזה ואם לא ימלא שני חילים יבוא אחד כמו שדרשו חכמים לענין
 ראש חדש: (טו) מתת ידו. לימד שאין המנחות מעכבות זו את זו: (טז) וביום החדש פר בן
 בקר תמימים. מקרא זה דרשו רבותינו במנחות פר מה ת"ל לפי שגא' בתורה ובראשי חדשים
 פרים בני בקר שנים מנין שאם לא מלא שנים יבוא אחד לכך נאמר פר וששת כנשים מה ת"ל
 לפי שגאמר בתורה שבעה מנין שאם לא מלא שבעה יבוא שזה לכך נאמר וששת כנשים ומנין
 חפילו אחד ת"ל ולכנשים מאשר תשיג ידו. מלאתי: (יח) ובבא הנשיא. ציום החדש ובשבת
 בראשית

ב א ו ר

וכן ת"י שבעא יומין (הג"ל): (טו) סתח ידו, כמו שאמר איש במתנת ידו, כלומר כפי השגת
 ידו וכדמפורש להלן כאשר תשיג ידו, כן פירשו המפרשים. וסד מן חכריא אמר, שזה יתכן
 אצל הדיוט המקריב אבל לא אצל הנשיא, ולכן אמר טעם מתת ידו וכפי אשר תשיג ידו, כפי
 שאפשר להכניס בה ויתורגם כל"א (איינע האנד פאלן), זא פיעל ער מיט דער האנד פאססען
 קאן) והבומר יבאר: (יח) ובבא הנשיא, בשבת ובראש חדש:

והבא

חרגום אשכנזי רלג

האללע צור פפארטע הינצו געהט, זא געהט ער אויך אויף עבען דיעזען וועג צוריק. (יט) אן פעסטאגען אבער, ווען דאן פאלק פאר דען עווי גען קעמט, זא מוס דער, וועלכער צום נערדליכען טהאָר דע צום אנבעטען איינגעגאנגען גען איזט, צום זירליכען טהאָר רע וויעדער הינזיס געהען, אונד דער צום זירליכען טהאָר דע איינגעגאנגען, מוס צום נערדליכען טהאָרע וויעדער הינזיסגעהען; מאן קאן ניכט דורך דאסזעלבע טהאָר וויע דער אומקעהרען, דורך וועלכעס מאן געקאממען איזט, זאָג דערן מוס דורך דאן געגענאָג בערשטעחענדע הינזיסגעהען. (כ) זא אויך דער פירשט, דער אלסדאן מיטטען אונטער איה גען איזט, אונד מיט דען קאָמ מענדען קאָמט, אונד מיט דען וועגנעהנדען אויך וויעדערעס וועגנעהעט. (כא) אויך אן פעסט אונד פֿיערטאגען איזט דאן מעהלאַפֿער צו יעדעס שטיער איין איפה, צויע דעס ווידער איין איפה, אונד צו דען שאַפֿען נאָך מאַאסגאבע דעס פֿערמעגענס, אונד צו יעדעס איפה איין הין עהל. (כב) ווילל דער פֿירשט איין פֿריוויליגעס אַפֿער דעס עווי.

הפטרת פרשת החדש

דִּרְךָ אֹלָם הַשָּׁעַר יָבוֹא וּבִדְרָכּוֹ יֵצֵא: (ט) וּבָבוֹא עִם־הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בְּמוֹעֲדִים הִבָּא דִּרְךָ שָׁעַר צִפּוֹן לְהַשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דִּרְךָ־שָׁעַר נֶגֶב וְהִבָּא דִּרְךָ־שָׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דִּרְךָ־שָׁעַר צִפּוֹן לֹא יָשׁוּב דִּרְךָ הַשָּׁעַר אֲשֶׁר־בָּא בוֹ כִּי נִכְחוּ יֵצֵאוּ: (כ) וְהַנְּשִׂיא בְּתוֹכָם בָּבוֹא יָבוֹא וּבְצֵאתָם יֵצֵאוּ: (כא) וּבְחָגִים וּבְמוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אִיפָּה לִפְרֹ וְאִיפָּה לְאִיל וּלְכַבְּשִׁים מִתַּחַת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הָיִן לְאִיפָּה: (כב) וְכִי־יַעֲשֶׂה הַנְּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אֹר־
יֵצֵא קרי
שלמים

מענדען קאָמט, אונד מיט דען וועגנעהנדען אויך וויעדערעס וועגנעהעט. (כא) אויך אן פעסט אונד פֿיערטאגען איזט דאן מעהלאַפֿער צו יעדעס שטיער איין איפה, צויע דעס ווידער איין איפה, אונד צו דען שאַפֿען נאָך מאַאסגאבע דעס פֿערמעגענס, אונד צו יעדעס איפה איין הין עהל. (כב) ווילל דער פֿירשט איין פֿריוויליגעס אַפֿער דעס עווי.

ד ש י

צראשית שאין ישראל מזויין על הראים והוא בא להשתחוות: דרך אולם השער יבוא ובדרכו יבוא שער עלמו ילא ואינו מזוה לעשות העזרה קשנדריא לכל במועדים שנאמר בהם יראה כל זכורך זקוק הוא לעשות קשנדריא כשאר העם היונו דכתיב בתוכם בנואם יבא ובלאתם ילא: (יט) ובנוא עם הארץ וגו' דרך שער לבון וגו' כי נכחו ילא. מזוה עליהם שיתראו בתוך העזרה יפה יפה. (ב) והנשיא. גם הוא כשנכנס לעזרה לנא בפפאס ההיכל הדומי להשתחוות גם הוא מזוה עליו לעשות העזרה קשנדריא ויבא דרך שער לבון וילא דרך שער נגב עם שאר עם הארץ ויכנס וילא נכחו דרך שער האחר והוא בתוכם בנואם יבא ובלאתם ילאו כלם הנשיא עם שאר העם ולא יבא דרך שער המזרחי כדרך שהוא בא ביום המדש וביום שנת צראשית שהשער מזרחי אין נכחו שער במברב: (כב) וכי יעשה הנשיא נדבה. בשנת ימי המעשה: ופתח לו חת

ב א ו ר

(יט) והבא וגו', הנכון שהטעם בעצור רבוי העם, למנוע הנלכול והערבוב ושלא ייקו זה את זה: (ב) והנשיא, מועמד בטעם חתנת, כלומר והנשיא כמיהם לא ילא במועד במקום שיבוא, כי במועדים הוא בתוך העם, ולכן בנואם יבוא ובלאתם ילא, מטעם שזכרנו: (כא) ובחגים ובמועדים

הפטרות פרשת החדש

תרגום אשכנזי יח

עווינען צו עהרען ברינגען, עם זיין בראנדאפפער אדער פריי-דענאפפער, זא ווירד איהם גלייכפאלס דאז טהאר גע-אפפנעט, דאז צור מארגענוויי-טע ליענט, וועהרענד מאן זיין בראנדאפפער אדער פריידענ-אפפער צוכערייטעט, זא וויא אים שבת געשיעהט; ווען ער אבער וועגנעהט, ווירד דאז טהאר וויעדערום הינטער איהם פערשלאסען. (נג) פער-נער ברינגסט דוא טעגליך דעם עווינען צו עהרען איין יעהריגעס לאם אהנע פעהל צום בראנדאפפער; אונד דיע זעם מוס איממער דעם מאר-גענס געשעהען; (נד) דאצו בערייטעסט דוא יעדען מאר-גען איין מעהלאפפער פאן איי-נעם זעכסטעל איפה, אונד איי-נעם זעכסטעל הין עהל דאצו, אום דאז מעהל דאמיט אנצו-קנעטען, דיעזעם מעהלאפפער

שְׁלָמִים נִדְבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ
אֶת־הַשַּׁעַר הַפְּנֵי קָדִים וַעֲשֵׂה
אֶת־עֲלֹתוֹ וְאֶת־שְׁלָמָיו כַּאֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת וַיֵּצֵא וְסָגַר
אֶת־הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ:
(נג) וּכְבַשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה
עוֹלָה לַיּוֹם לַיהוָה בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר
תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (נד) וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה
עָלָיו בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר שְׁשִׁית הָאִיפָה
וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הָהֵין לָרֶם אֶת־
הַסֵּלֶת מִנְחָה לַיהוָה חֲקוֹת עוֹלָם
תִּמְיֵד: (נז) וַעֲשׂוּ אֶת־הַכֶּבֶשׂ וְאֶת־
הַמִּנְחָה וְאֶת־הַשֶּׁמֶן בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר
עוֹלֹת תִּמְיֵד: (נו) כֹּה־אָמַר אֲדַבְּרֵי

יהוה

יעשו קרי

* כאן מסיימן הספרדים

דעם עווינען צו עהרען איזט איה בעשטיממער טהויל אויף איממער וועהרענדע צייטען. אונ-אונטערבראָען (נה) זאָללען זיא דאז לאם, דאז מעהלאפפער אונד דאז עהל מיט יעדעם מאָרגען צוכערייטען, דיעזעם איזט דאז בעשטענדיגע אפפער. (ס) זאָ שפרייט גאטט דער הערר

ר ש י

את השער וגומר. לא ליכנס בו להיכל אלא עומד סם והכהנים יעשו את עולתו ואת שלמיו והשתחוה וילא שנאמר כאשר יעשה ביום השבת ומה אמור ביום השבת ועמד על מזות השער ועשו הכהנים את עולתו וגו': אחרי לאתו. ואינו אומר כאן והשער לא יסגר עד הערב כמו שאמור ביום השבת שביום השבת הוא אומר והשתחוו עם הארץ פתח השער ההוא לפיכך מניחו פתוח אבל בחול אין דרכם לבוא להשתחוות שכל אחד עסוק במלאכתו לפיכך וסגר את השער אחרי לאתו: (נג) וכנגן שנתו. עולת התמיד: (נד) ששית האיפה. ירושלמית שהיא חומש של מדברית והן שני עשרונים האחד למנות התמיד ואחד לחביתין ואף על פי שהביתין קריבין לחלאין מניח הוא נקב עשרון שלם ומולכו כמו שצינו במנחות: לרום את הסלת. איאפרי"שיר בלע"ז. אספער"שער, לו בעטפדענגען. לשון אחר אימלי"ר בלע"ז (והוא מעלע"ר, לו וענגען, לו מיטען). לרם את הסלת לכתת ולבלול בו אתן הסלת לשון רסוס כמו והכה הבית הגדול רסיסים ובלשון משנה אס היה ענה או מרוסס:

ב א ו ר

ובמועדים, כלו' אבל בזה יהיו שנים: (כב) ועשה, העושה, הוא הכהן, וכמו שאמר לעיל ועשו הכהנים: (כד) חקוח עולם, מטעם כי חקך וחק בניך (ויקרא י"ד): חמיד, מוסס לכתוב

תרגום אשכנזי

הערר: ווען דער פֿירשט יע
מאנדען פֿאָן זיינען זעהנען איין
געשעק מאַכט, זאָ איזט עם
זיין ערבאייגענטהום, אונד
בלייבט זיינען קינדערן; עם
אזט איהר אייגענטהום דורך
דאָ ערברעכט; (כו) שענקט
ער אַבער פֿאָן זיינעם ערבגוֹ
טע איינעם זיינער דיענער, זאָ
געהערט עם דיעזעם ביז צום
אַלגעמיינען פֿרייהייטסיאָהר,
פֿעללט אַבער אַלסדאָן וויעדע־
רום דעם פֿירשטען צוריק; נור
זיין ערבאייגענטהום איזט פֿיר
זיינע נאַכאַממען אונד בלייבט
דיעזען. (כז) זאָ קאָן אויך דער
פֿירשט ניכטס פֿאָן דעם ערבי
נוטע דעט פֿאַלקעם נעהמען,

הפטרת פרשת החדש

יְהוָה כִּי־יִתֵּן הַנְּשִׂיאַ מִתְּנָה לְאִישׁ
מִבְּנָיו נִחְלָתוֹ הִיא לְבְנָיו תְּהִיָּה
אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנִחְלָה: (כו) וְכִי־
יִתֵּן מִתְּנָה מִנְּחֻלָּתוֹ לְאֶחָד
מֵעֲבָדָיו וְהָיְתָה לוֹ עַד־שְׁנַת
הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנְּשִׂיאַ אֶךְ נִחְלָתוֹ
בְּנָיו לָהֶם תְּהִיָּה: (כז) וְלֹא־יִקַּח
הַנְּשִׂיאַ מִנְּחֻלַּת הָעַם לְהוֹנְתָם
מֵאֲחֻזָּתָם מֵאֲחֻזָּתוֹ יִנְחַל אֶת־בְּנָיו
לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִפְצוּ עַמִּי אִישׁ
מֵאֲחֻזָּתוֹ:

אונד זיא אום איהר אייגענטהום ברינגען, זאנדערן קאן נור זיין אייגענטהום זיינען קינדערן
פֿערערבען, דאמיט ניעמאנד פֿאָן מיינעם פֿאַלקע פֿאָן זיינעם בעזיטצע פֿערטריעכען ווערדע.

הפטרת שבת הגדול

בחרו עשר במלאכי סימן ג'

ובפראג ח"א הספירה זו רק בשנת הגדול שחל בערב פסח.

(א) וְעֵרְבָה לַיהוָה מִנְּחַת יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם כִּימֵי עוֹלָם וְכַשְׁנִים

(א) איינסט ווירד יהודה'ס
אונד ירושלים'ס אַפֿפֿער
אַנגענעהם וויעדערום דעם
עוויגען זיין, וויא אין דער פֿאַר־
וועלט

קדמוניות

ר ש י

(כו) שנת הדרור. שנת היובל: ושבת. כמו ושבה: אך נחלתו בניו להם תהיה. כמו אך
לבניו תהיה נחלתו ולא תנתן לכמיתות לאחר:

ב א ו ר

שלאחריו, חמיד יעשו את הכבש בבקר בבקר, ולכן נקרא עולת חמיד כמוכר בתורה: (כו) כי
יחן וגו', המפרשים לא בארו אלו הכתובים בראוי, ולע"ד הטעם בזה כי יתן הנשיא מתנה לאחד
מבניו, הנה אז תהי' המתנה הזאת נחלת הבן הזה וקיימת לבניו של זה הבן, ואין לאחיו חלק
בה, כי אחזתם היא בנחלת אביהם, אמנם כי יתן הנשיא מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו, לא
ינחיל העבד המתנה הזאת לבניו, כי אם תשוב ביוכל לנשיא או ליורשיו, אך נחלתו לבנה,
כלומר מה שחל העבד מאבותיו היא נחלת בניו ולהם תהי', וכן לא יקח הנשיא מנחלת העם
וגו': ושבת, כמו ושבה והתי' במקום ה"א כמו כי אזלת יד והדומים להם (רד"ק). וחד מן
חבריא אמר טעם ושבת לנשיא, שיהי' דין יובל לנשיא, כי היובל נקרא שבת כמו השמטה:
(א) וערבה לח' וגומר, ומתי יהיה זה, אחרי שקרבתי אליכם למשפט ובערתי הרע מקרבכם,
וכמו

הפטרת שבת הגדול

הרגום אשכנזי יט

קְדַמְנִיּוֹת: (ג) וּקְרַבְתִּי אֵלֵיכֶם
 לְמִשְׁפַּט וְהִירַתִּי אֶת מִמְהָר
 בְּמִכְשָׁפִים וּבְמִנְאָפִים וּבְנִשְׁבָּעִים
 לְשֹׁקֵר וּבְעֹשֵׂי שְׂכָר שְׂכִיר
 אֶלְמָנָה וַיְתוֹם וּמְטִיגֵר וְלֹא
 יֵרְאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: (ג)
 אֲנִי יְהוָה לֹא שְׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי
 יַעֲקֹב לֹא כְדִיתֶם: (ד)
 אֲבֹתֵיכֶם סָרְתֶם מִחֻקֵּי וְלֹא
 שָׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאֲשׁוּבָה
 אֵלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
 וְאָמַרְתֶּם בְּמַה נָּשׁוּב: (ה) הִיִּקְבַּע

וועלט טאגען, אין לענגסטער.
 פֿלאַססענען יאָהרען. (ג) נאָכ־
 דעם אַיך אייערנטוועגען צום
 געריכטע הינגערטען, אונד
 איין ריסטיגער צייגע געוועזען
 זיין ווערדע ווידער צויבערער,
 עהעכרעכער, מיינאיידיגע,
 ווידער דיא דען לאָהן דעם
 מיעטהלינגס פֿאַרענטהאַלטען,
 וויטטווע אונד וואַזע דריקקען,
 דעם פֿרעמד לינגס רעכט פֿער־
 דרעהען, אונד מוין ניכט פֿיר־
 טען, שפּריכט דער עוויגע
 צבאוח. (ג) דען זאָ וואָהר אַיך
 דער עוויגע! אונפֿערענדערליך
 בין, זאָ זאַללט אַיך אַיהר,
 קינדער יעקב'ס ניכט פֿעלליג
 פֿערגעהען. (ד) וויא וואָהל
 אַיהר פֿאַן דען צייטען אייערער
 ערשטען פֿאַרפֿאַהרען אַן, פֿאַן

אדם

מיינען געזעטצען אַבגעוויכען זייד, אינד זיא ניכט בעאַבאַכטעט האַבט; אַבער קעהרט
 נור ווידרום צו מיר צוריק, אונד אַיך קעהרע אַיך ווידרום צו אַיך צוריק שפּריכט דער
 עוויגע צבאוח. שפּרעכט אַיהר: „וואַמיט זאַללען וויר צוריק קעהרען?“ (ה) זאַלל דער מענש
 פֿאַר־

ר ש י

(ג) בי אַני ה' לאַ שניתי. אַף על פי שאַני מאַריך אַפי לאַ שניתי דעתי עלי מבראשונה לאַהוב
 אַת הרע ולשאול אַת הטוב: ואַתס בני יעקב. אַף על פי שמתים אַתס ברעחכס ולא
 גבתי מן הרשעים בתיים: לאַ בליתס. אינכס בליס מלפני והנחתי לי הנפשות לגבות מהס
 דיני גביהנס וכן תרגס יונתן ואַתון דבית יעקב מדמן דמאן דמית בעלמא דדין דיניה פסיק
 כלומר אַתס סבירים לומר דיני בטל שאין עוד ליפרע ממנו. ורבתינו פירשכו לאַ שניתי לאַ
 הכיתי אומה ושניתי לה אכל אַתס העמדות אחר פורענות הרבה וחיזי בליס ואַתס אינכס
 בליס: (ה) היקבע אדם. רבתינו פירשו לשון גזילה ולשון ארמי הוא: המעשר והתרומה.
 שאַתס

ב א ו ר

וכדו זוכר בפי הקודם וישב מלרף וגו': (ב) וקרבתיו, וכן והייתי, זמן מורכב מעבר ועתיד, כמו
 אשר הולדת אחריהם (בראשית מ"ח ו') ועיין הבאור שם בספר נת"ש לרמב"ן ז"ל:
 ובעשקי, מושך אחר עמו, ובעשקי שגר שניר ובעשקי אלמנה ויתום, וטעם השני
 כמו ומיד עושקיהם כח (קהלת ד' א') כן נראה לי: ומטי גר, ת"י ומסטין דין גיורא,
 וכוונת בעל הטעמים לאַ ידעתי למה חנר ויתום ומטי גר: (ג) כי אַני ה' וגו', כלומר כמו
 שאני לאַ אַנה כן אַתס לאַ תכלו, כי לעולם תהיו מיוחדים בין הגוים להיות גוי אַחד בארץ
 כמו שאני אַל אַחד (מרד"ק): (ד) למימי, למ"ד הכולל, כלומר מימי אבותינס עד עתה:
 במה נשוב, כאלו לאַ חטאתם כלל נגדי, ואני אַחשוב לכס מיד אַתס מחטאתכס, קביעת
 המעשר והתרומה: (ה) היקבע, רבתינו פירשו לשון גזילה ולשון ארמי הוא (רש"י), כי
 מלאכי

תרגום אישכנז

פֶּאָרענטהאלטען וואָס זיינעם
נאָטטעס איז, זאָ וואָ דאָ
מיינע איהר פֶּאָרענטהאלטעט?
שערעכט איהר: „וואָס ענט-
האלטען וויר דיר פֶּאָר?“ דען
צעהנטען אונר דיא העכע-
(ו) מיט דעס מאַנגעלס פֶּלֶךְ
בעלאַסטעט, וואָללט איהר דאָ
מיינע פֶּאָרענטהאַרשן? אַ
טהעריכטעס פֶּאַלקאַלעוואַמט!
(ו) ברינגט נור אַלל דען צעהנ-
טען אין מיינע פֶּאַרדאַטסקאַמ,
נער, דאַס אין מיינעם הויזע
צאהרונג זיא, אונר פֶּריכט
מיך דאַמיט, אַב איד איד
ניכט דעס היממעלס געוועלבע
אַפֿענען, אונר איד ועענען
העראַב שטרעמען לאַססען
ווערדע, איבערשווענגליך גע-
נוג. (ס) דאָן ווערדע איד איד
אייערנטוועגען דען פֶּערצעה-
רער אַנשרייען, דאַס ער דיא
ערדפֶּריכטע ניכט פֶּערדערבע,

הפטרות שבת הגדול

אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קִבְּעִים אֹתִי
וְאָמַרְתֶּם בְּמָה קִבְּעֵנוּךְ הַמַּעֲשֵׂר
וְהִתְרוּמָה: (ו) בְּמֵאָרָה אַתֶּם
נִבְּאֵרִים וְאֹתִי אַתֶּם קִבְּעִים הַגּוֹי
כָּלֹ: (ז) הִבִּיאוּ אֶת-כָּל-הַמַּעֲשֵׂר
אֶל-בֵּית הָאֹצֵר וַיְהִי טָרֵף בְּבֵיתִי
וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱסֹלָא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת
אֲרְבֹּת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקְתִּי לָכֶם
בְּרֵכָה עַד-בְּלִי־דִי: (ח) וְגִעַרְתִּי
לָכֶם בְּאֲכֹל וּלְאִישׁ־חַת לָכֶם אֶת-
פְּרֵי הָאֲדָמָה וְלֹא-תִשְׁבֹּל לָכֶם
הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:
(ט) וְאֲשֶׁרוּ אֶתְכֶם כָּל-הַגּוֹיִם כִּי-

הזיו
וְאִךְ וְאֵלֶּל דֶּער וויינשטאַק אים פֶּעלדע איד פֶּעראונגליקקען, שפֶּריכט דער עוויגע צבאות.
(ט) אונד אַללע פֶּעלקער ווערדען איד גליקליך פֶּרייען, דען איהר ווערדעט איין ווינשענס-
ווער.

ר ש י

שִׂחַס גוֹזִים מִן הַנְּהַגִּים וּמִן הַלּוּיִם הַיּוֹ גוֹלְתִי: (ו) בְּמֵאָרָה אַתֶּם נִבְּאֵרִים. עַל עוֹן זֶה שִׂחַס
זוֹלָת קָלָלָה בְּמַעֲשֵׂה יְדִיכֶם וְאִף עַל פִּי כֵן אֹתִי קִוְּבַעִים: (ז) וַיְהִי טָרֵף. יְהִי מִזֶּן מִלּוֹי לְשִׂמְשֵׁי-
(ח) וְגִעַרְתִּי לָכֶם בְּאֲכֹל. בְּחֵסֶל וּגְזֵם הָאוֹכֵל לָכֶם אֶת חֲבוֹת הַשָּׂדֶה וְהַגֶּפֶן:
(ט) אִרְץ

ב א ו ר

מִלֵּאכִי נִבְּאֵר בִּימֵי בֵּית שְׁנֵי אֲחֵר גְּלוּת בָּבֶל, שְׂכַנְר הִיָּה מְעוֹרָב קָלַת לִשׁוֹן אַרְמִי בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ,
בְּכִרְתָּה מִתּוֹךְ סֵפֶר דְּנִיָּאֵל עֲזָרָא וְנַחְמִיָּה: (ו) בְּמֵאָרָה וְגו', כִּי תִאֲמְרוּ אִיךְ נָתַן עֵינַי יִסָּה מוֹה
הַמַּעֲט, זֶה לֹא טוֹב שִׂחַס קִוְּבַעִים אֹתִי מִפְּנֵי הַמֵּאָרָה וְהַחֲסָרוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם נִבְּאֵרִים וְחֲסָרִי כִּי
אֲדַרְבֵּנָה זֶה הַעוֹשׂ עַל שִׂחַס קִוְּבַעִים הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה, אֲמַנֶּס בְּחֲנוּנֵי נָא וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר
אֶס לֹא הִרִיקוֹתִי לָכֶם בְּרֵכָה. (מֵרֵאז"ע): הַגּוֹי כָּלֹ, שְׂכַלֶּס שׁוּיִם בְּסִכְלוֹת צוֹה הַעֲנִין וְלֹא יִדְעוּ
וְלֹא יִבְּיִנוּ לְהַנְדִּיל הַסֵּכָה וְהַמְּסוּבָּב: (ז) אַרְבוּחַ הַשָּׁמַיִם, עֵינַי בְּאֹר שֶׁ זֶה בְּסֵפֶר נֹת"ה לְרַמְבַּ"ם
ז"ל (בְּרֵאשִׁית ז' י"ג): עַד בְּלִי דִי, ת"י עַד דְּתִימְרוֹן מִסָּת, וְהַמְּפָרְשִׁים אָמְרוּ מַה שִׂאֲמְרוּ,
וְהַנְּכוֹן שֶׁעוֹרוּ כְּמוֹ עַד בְּלִי יִרַח, כְּעֵנִין בְּלוֹ שְׁלֵמוֹתִיכֶם, לְבָלוֹת שְׂאוֹל וְנִיּוֹאֵל, כְּלוֹמַר עַד שְׂכַנְר
כָּלָה וְעַבְר הִירַח וְאִינוֹנוּ, וְכֵן עַד בְּלִי דִי שְׂכַנְר עַבְר הַסְּכּוּס שִׁישׁ לומר עֲלִיּוֹ דִי, וּמְתוֹרַגֶּס כְּסִי
הַגֶּפֶן: (ח) בְּאוֹכֵל, בְּאֲרֵבָה הָאוֹכֵל אֶת חֲבוֹתָה (ר"ק):

הפטרת שבת הגדול

תרגום אשכנזי כ

תְּהִיזוּ אֲתֶם אֶרֶץ חֶפְצֵי אֱמֹר יְהוָה
 צְבָאוֹת: (י) חֻקּוֹ עָלַי דְּבַרְיֶכֶם
 אֱמֹר יְהוָה וְאִמְרָתֶם מִה־נִּדְבַרְנוּ
 עֲלֵיךָ: (יא) אִמְרָתֶם שׂוּא עֲבַד
 אֱלֹהִים וּמִה־בִצְעַי כִּי שָׁמַרְנוּ
 מִשְׁמֵרְתוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנִית
 מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת: (יב) וְעַתָּה
 אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים וְדִים גַּם־נִבְנֶנוּ
 עֲשֵׂי רָשָׁעָה גַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים
 וַיִּמְלֹטוּ: (יג) אִזּוּ נִדְבַרְנוּ יִרְאֵי יְהוָה
 אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב יְהוָה
 וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר זְכוֹרוֹן לְפָנָיו
 לִירְאֵי יְהוָה וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ: (יד) וְהָיוּ

ווערטהעס לאנד בעזיסצען,
 שפריכט דער עוויגע צבאות.
 (י) זיא נעהמן איברהאנד אייע
 רע רעדען ווידער מיך, שפריכט
 דער עוויגע. שפרעכט איהר:
 „וואס דעדען וויר ווידר דיק?“
 (יא) איהר זאגט: „פערהגעבענס
 אויט'ס גאטט צו ריענען; וואס
 פארטהיילט עס, דאס וויר
 זיינע כעפהלע האלטען? דאס
 געקרימכט וויר געהען פאר
 דעם עוויגען צבאות? (יב) פריי
 זען וויר דאך דיא פֿרעפלער
 נליקליך! אויך איבעלטהע
 טערן געהט עס האהל, אויך
 גאטטעס פרייער ענטקאמ
 מען. (יג) ראן אכער אונטער
 רעדען גאטטעס פֿירכטיגע זיך
 מיט איינאנדער: „וואהל פֿער
 גיממט דער הערר אונד הערט,
 וואהל שטעהטס אים געדעלסט.
 ניסבוכע פֿאר איהם איינגע
 טראגען: פֿיר דיא גאט.

טעם פֿערעהדער אונד דיא וויגען נאמען אַלְטֶען! (יד) ריעזע ווערדען

ר ש י

(כ) ארץ חפץ. ארץ חפצי נה: (יא) אז עבוד אלהים. על חנם נעבדנו כי לא נקבל שכר: קדורנית.
 בשפל רוח: (יב) ועתה אנחנו מאשרים וגומר. אנחנו עבדנו והוושמרו משמרתו ועתה רואים אנו
 הרשעים מליתים עד כי מאשרים אנו אותם על מעשה רשעם: גם בחנו אלהים. לומר נראה
 מה יוכל לעשות לנו ומלשו מן הרעה ולא נבטלו: (יג) אז נדברו וגו'. אזי משיב על דבריכם
 אז נעשות הרשעים רשעם והטובים הלכו קדורנית מפני נדברו יראי ה' שלא לידבק במעשיהם
 הרעים ואז לא נשכחו דבריכם מלפני ואף על פי שאיני ממחר להשיב גמול כי הקצתי ושמעתי
 ולויתי

ב א ו ר

(ט) ארץ חפץ, שכלם יחפצו בה, והטעם תהיו אנשי או יושבי ארץ חפץ: (י) חוקו וגו', שג להוכיחם על
 מה שהיו אומרים כי אין דין ואין דין (רד"ק), ויראה טעם ההמשך בעבור ואשרו אתכם כל הגוים,
 והם אמרו אנחנו מאשרי' זדים: עלי דבריכם, טעמו הפוך, דבריכם שאתם מדברים עלי, והעד מה
 נדברנו עליך אף שאין זה דעת בעל הטעמים: (יב) גם נבני, לשון הללחה וקיום: גם,
 אוחז אשר בחנו אלהים נמלטים מעמל אנוש ומנגעי בני אדם: (יג) אז, ביום אשר ה' עושה
 ידברו יראי ה' איש אל רעהו בעדות הנסיון שהיה ביום ההוא, שבאמת יקשיב ה' וישגיח על
 הרעים ועל הטובים וישמע דבריכם, וישג לו ספר זכרונות כתוב עליו ליראי ה' ולקושבי שמו,
 ורשומים בו כל הזכויות שלהם וכל השכר שיקבלו בעבורן ליום הגמול, כן נ"ל טעם הכתוב:
 ויכתב ספר זכרון לפניו, ד"מ כלשון בני אדם שגותים המלכים ספר זכרונות כי אין שמה
 לכניו

תרגום אשכנזי

אן יענעם טאגע, דען איך שאַפֿע
פֿע, שפּריכט דער עוויגע
צבאוח, מיר אייגענטהום זיין,
אונד איך ווערדע איהרער
שאַנען, וויא איין מאַן זיין
נעם זאָהנעס שאַנט, דער
טרייא איהם איזט. (טו) אויך
איהר ווערדעט דאן אין אייך
געהען, אונד דען אונטער-
שיעד זעהען צווישען דעם
רעכטשאַפֿענען אונד דעם
כעזעוויכט, צווישען דעם גאָט-
טעספֿערעהרער אונד דעם, זאָ
איהן ניכט פֿערעהרט; (טז) דען
זעהט! ער קעממט יענער טאָג,
וויא אַפֿענגלוטה ברענגענער,
אונד אללע פֿרעפֿלער אונד
אללע איבעלטהעטער ווער-
דען דעם שטראַהע גלייך אויף-
לאַדערן, אן דיעזעם קינפֿטיג.

הפטרת שבת הגדול

לִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר
אָנִי עֹשֶׂה כַּגְּלָה וְחַמְלַתִּי עֲלֵיהֶם
כַּאֲשֶׁר יַחְמַל אִישׁ עַל-בְּנוֹ הָעֶבֶד
אָתּוֹ: (טו) וּשְׁבַתְּם וּרְאִיתֶם בֵּין
צְדִיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹהִים
לְאֲשֶׁר לֹא עֶבֶדוֹ: (טז) כִּי הִנֵּה הַיּוֹם
בָּא בְּעַר כְּתָנוּר וְהָיוּ כָל-זָרִים
וְכָל-עֹשֵׂה רָשָׁע קְשׁוּלֵהֵט אִתָּם
הַיּוֹם הַזֶּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֲשֶׁר לֹא-יֵעֹזב לֶהֱם שְׂרָשׁוּעֵנָּה:
(יז) וּזְרָחָה לָכֶם יִרְאִי שְׁמִי שָׁמַשׁ
צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ וַיִּצְאֲתֶם

וששחם

גען טאגע, שפּריכט דער עוויגע צבאוח, דאס איהנען ניכט וואורצעל, ניכט צווייג איבריג
בלייבען ווירד. (יז) אייך אבער, דיא איהר מיינען נאמען עהרפֿירכטעט, ווירד אן יענעם
טאגע, דען איך שאַפֿע, שפּריכט דער עוויגע צבאוח, דיא זאָנע דער הולד שיינען,
היילבריינגער מיט איהרען שטראַהלען. איהר ווערדעט הינויסגעהען, (אין איהרעם
זאָג-

ר ש י

וְזוֹתִי לְכַתּוּב לֵהֶם סֵפֶר זִכְרוֹן וְהָיוּ לִי דְבָרֵיהֶם מְקוּיִמִים: (יד) לַיּוֹם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה סְגוּלָה.
אֲשֶׁר אֶלְצַתִּי וְהִנְחַתִּי לְשֵׁלֶם בּוֹ גְמוּלוֹ וְשֵׁם אֶרְחָה אֶתְכֶם מִה בֵּין לְדִיק לְרָשָׁע: סְגוּלָה. אֲזַכֵּר אִישׁוֹט"ווי
זלע"ז (פֿוטטערזאָג, כעטטעק, וזהו נרתק בלשון חכמים): (טו) כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא, הַיּוֹם זֶה לִשְׁוֹן
שֵׁם הָאֵל שֶׁכָּךְ אִמְרוּ חֲכָמִים אִין גְּהִינֵם לַעֲתִיד לְבָא אֵלָא הַקְּב"ה מוֹלִיץ חֲמָה מִנְחִיתִיקָה וְרָשָׁעִים
נְדוּנִין זֶה וְלְדִיקִים מִתְרַפְּאִין זֶה וְזֶהוּ שְׁנֵא' וְרַחֵם לָכֶם יִרְאִי וּגו': שֵׁשׁ וְעָנְף. זֶרָא וְזֶר זֶרָא:
ופשחם (יז)

ב א ו ר

לפניו יתברך, וכן מספרך אשר כתבת כל הנמצא כתוב בספר (רד"ק): ולחושבי שמו, אמרו
המפרשים הטעם על החכמים המשכילים החושבים בדרכי ה'. אמנם הנכון שהוא כ"ע של יראי ה',
כלומר שם ה' נחשב בעיניהם, וכדמתורגם בל"א: (יד) והיו, מלת סגולה דנקה עם והיו לי
(ראב"ע): וחמלתי עליהם, שלא ישיגם הרעה המכלה הרשעים (רד"ק): העובד אוהו,
שיחמול עליו האב יותר מעל כל בניו: (טו) כי הנה היום בא, המשיל יום המשפט לאב
בוערת כמו שאמר למעלה כי הוא באש מלרף (רד"ק): קיש, כמו קש יבש יהיו שיכלו מהרה (הג"ל):
ולחט, פועל יולא, ומתורגם כפי הענין: (יז) וזרחת לכם יראי שמי, ביום אשר אני עושה
אמר ה' לצאות, שמש לדקה וגו', כן שעור אלו ב' הכתובים כפי הנחת בעל הטעמים, וכן
תרגמתי: שמש צדקה, היפך יום בוער כתנור, כי טעם שם לדקה מבואר מספר נח"ה
לרמב"ן ז"ל והמשיל לדקות ה' וחמדיו לשמש שהיא אפי כל טוב בעולם הארצי: ומרפא
בכנפיה, היפך ולהט אות'. וטע' בכנפיה על פריש' קרני אורו, וכן א' נשחר פרוש על ההרים:

הפטרת שבת הגדול

תרגום אשכנזי כא

וּפְשַׁתֶּם כְּעִגְלֵי מִרְבֵּק: (יח) וְעַסוֹתֶם
 רָשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אַפֶּר תַּחַת כַּפּוֹת
 רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר-אֲנִי עֹשֶׂה
 אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת: (יט) זְכֹרוּ
 תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי
 אֹתוֹ בְּחֵרֵב עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל
 הַקִּיּוֹם וּמִשְׁפָּטִים: (כ) הִנֵּה אֲנֹכִי
 שֹׁלַח לָכֶם אֶת-אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי
 בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:
 (כא) וְהִשִּׁיב לְבַאֲבוֹת עַל-בָּנִים
 וְלֵב בָּנִים עַל-אֲבוֹתָם פֶּן-אֲבוֹא
 וְהִכִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ חָרָם:

הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא
 לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

ו' רנתי ויאמר

זאנענגלאנץ (אייך ווידען,
 פייסטען קעלבערן גליך,
 (יח) אונד דיא בעזעווילכטער
 צערטרעטען, דיא אשע אונ-
 טער אייערן פֿוסבאללען זיין
 וועררען. (יט) געדענקע
 דיא לעהרע מיינעס דיענערס
 משה, דיא געזעטצע אונד רעב-
 טע, וועלכע איך איהם צו
 חורב פֿיר גאנץ ישראל אויפֿגע-
 טראגען האבע: (כ) זעהט איך
 שיקקע אייך דען פראפעטען
 אליה, בעפֿאר יענער טאג
 דעם עוויגען קעממט, דער
 גראסע! פֿורכטבארע! (כא) דיע-
 זער ווירד דיא הערצען דער
 פֿאטער זאממט איהרער קי-
 דער, אונד דיא הערצען דער
 קינדער זאממט איהרער פֿא-
 טער צוריק ברינגען, אויף דאס
 איך ניכט קאממע, אונד דאז
 לאנד מיט פֿערניכטונג שלאנע.
 אבער זעהעט! איך שיקקע
 אייך דען פראפעטען אליה,

בעפֿאר ער קעממט יענער טאג דעם עוויגען, דער גראסע! פֿורכטבארע!
 יהושע

ר ש י

(יז) ופשתם, לשון שומן כמו כי תפשו כעגלה דשה: כעגלה מרבק. הנכנסים לרבקה לפסס
 קופי"לז בלע"ז (עיין מרפא לשון בנ"מ ל' א' ד"ה הנניסה לרבקה): (יח) ועסותם. וכנשתם
 ל' מיעוך ודומה לו וסס עשו דדי בתוליהן: (כא) והשיב לב אבות. להקב"ה: על בנים. על
 ידי בנים יאמר לבנים דרך אהבה ורכון לבו ודברו אל אבותיכם לחסו בדרכי המקום וכן ולב
 בנים על אבותם כך שמעתי משמו של ר' מנחם ורבותינו דרשוהו במס' עדיות לשום שלום בעולם:
 ויאמר

ב א ו ר

ויצאחם, לאור השמש (דאב"ע): ופישחם, לשון רבוי, כמו ופשו פראיו (רד"ק), כלומר
 שחמעדנו ותתענגו ותדשנו באור השמש הזה, כעגלים המפוטמים המתענגים ומרקדים באור
 השמש על פני נאות דשא: (יח) ועסותם, עינין הדריסה והכתישה, ומזה נקרא עסיס המשקה
 היוכל ע"י כתישה וסמיטה (רד"ק): כי יהיו אשר, אחרי אשר להט אותם היום הבא:
 (כ) הגדול והנורא, יש לפותרו על היום ויש לפותרו על השם, וכן בתרגומי: (כא) והשיב,
 זהיר האבות והבנים יחדיו לשון אל ה' ועעס על כמו עס (מרד"ק). ועעס הנפל להעיר
 שיהיו כלם שנים כאיש אחד: פן אבוא והכיתי, ביו' ההוא אם לא ישובו, ולכן הנני שולח
 להם את אליהו לפני בוא יום ההוא כדי שיזהירו וישבו:

החקדיני

הפטרות יום ראשון של פסח

ניחוש סימן ג'

תרגום אשכנזי

(א) ויאמר יהושע אל העם התקדשו כי
 סחר יעשה יהוה בקרבכם בפלאות:
 (ב) ויאמר יהושע אל הכהנים לאמר
 שאו את ארון הברית ועברו לפני העם
 וישאו את ארון הברית וילכו לפני
 העם: (ג) ויאמר יהוה אל יהושע היום
 הנה אחל נדלק בעיני כל ישראל אשר
 ידעו כי כאשר הייתי עם משה אהיה
 עמך: כאן מתחילין הספרדיים ניחוש סימן ה'

(א) יהושע שפראך צום פאלקע:
 האלטעט איך בערייט, דען
 מארגען ווירד דער עויגע
 זאונדער אונטער איך פער-
 ריכטען: (ב) אונד צו דען פריע-
 סטערן שפראך ער פאלגענדה-
 מאסען: טראגט דיא בונדעס-
 לאדע, אונד געחט פאר דעם
 פאלקע פאראויס, אונד זיא
 צאמען (דעם אונדערן מארגענס)
 דיא בונדעסלאדע, אונד ניג-
 זען פאר דעם פאלקע הער.
 (ג) דער עויגע אבער זאגטע
 צום יהושע: הייטע ווערדע
 איך אנפאנגען דוך גראס צו
 מאכען אין דען אויגען דעם
 גאנצען ישראלים, אונדעם זיא
 ערקענגען ווערדען, דאס איך

(ו) בעת ההיא אמר יהוה אל-
 יהושע עשה לך חרבות צרים
 ושוב מר את בני ישראל שנית:

ועש

סיט דיר עבען זא זיין ווערדע, וויא יאך מיט משה וואר:

(7) אנה דיווע צייט זאגטע דער עויגע צו יהושע: מאכע דיר שארפֿשניירענדע מעסער,
 אונד האלטע איינע אבערמאלגע אלגעמיינע בעשניירונג אונטער דען קינדערך ישראלים.

אונד

ד ש י י

(א) ויאמר יהושע. ביום השלישי זיוס ל' של חג היה ראשן לג' הימים: התקדשו. הודמנו:
 בי סחר. בעברס את הירדן. בפלאות. תרגום יונתן סריסן: (ב) ויאמר יהושע
 אל הכהנים. ביום המחרת: שאו את ארון הברית. עד עבשו נשאו הלויים והיום הכהנים:
 (ד) חרבות לרים. כתרגומו אזמלין חריפין וכן אף תשיב צור חרבו כשהחריפות נהפך ללדקין
 ואינו חותך יפה וכן כל בלי יולד עליך: שנית. שמלו כנר בליל יליאתם ממכרים קהל גדול יחד
 וזו פעם שנייה שכל אנבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשנה להם רוח לפניות ולא היו להם
 יום נוח למול כמו שנינו ביצמות. ורבותינו אמרו שנית זו פריעת מילה שלא נתנה לאברהם
 אבינו

ב א ו ר

(א) התקדשו, תרגום יונתן אודמו, וכן התקדשו למחד ואללהם בשד (במדבר י"א י"ח)
 והטעם כמו שאמר הר"ק ז"ל תהיו מזומנים לצבור והבינו בליכס וכל דבריכס:
 (ב) ויאמר וגו', ביום המחרת (רש"י): (ג) אשר ידעו, ע"י הנסים שאני עושה על ידך כי
 כאשר הייתי עם משה אהיה עמך, ועי"כ סגול בעיניהם: (ד) בעת ההיא, אחרי שעברו את
 הירדן: חרבות צורים, כתרגומו אזמלין חריפין וכן אף תשיב צור חרבו כשהחריפות נהפך
 ללדקין אינו חותך יפה וכן כל בלי יולד עליך (רש"י), ויהיה תרגום צור בל"א (דיוו טניידע),
 ותרגום יולד (געטויפֿעטן, געטערפֿט), וענינו מטעם לר היפך הרוחש שאינו מחודד, וטעם
 חרבות צורים אמר הר"ק ז"ל ונסמך המחואר אל התואר כמו מי המרים, או בירושו חרבות
 שיהיו להם מדודים: שנית, שמלו כנר בליל יליאתם ממכרים קהל גדול יחד וזו פעם שניה
 (רש"י)

הפסרת יום ראשון של פסח

הרגום אשכנזי ככ

(ה) ויעשלו יהושע חרבות צרים
 וימל את בני ישראל אל גבעת
 הערלות: (ו) וזה הדבר אשר מל
 יהושע כל העם היצא ממצרים
 הזכרים כל אנשי המלחמה מתו
 במדבר בדרך בצאתם ממצרים:
 (ז) כי מלים היו כל העם היצאים
 וכר העם הילדים במדבר בדרך
 בצאתם ממצרים לא מלו: (ח) כיו
 ארבעים שנה הלכו בני ישראל
 במדבר עדתם כל הגוי אנשי
 המלחמה היצאים ממצרים אשר
 לא שמעו בקול יהוה אשר נשבע
 יהוה להם לבלתי הראותם את
 הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם

(ס) אונד יהושע מאלטע זיך
 שארשניידענדע מעסה, אינד
 בעשניטס דיא קינדער יש"א'ס
 אויף דער אנהעהע ערלות.
 (ו) עם האטטע נעמליך פאל.
 גענדע בעוואנדנס מיט דיזער
 בעשניידונג: אללעס מעננלי.
 כע אונטער דעם פאלקע, דאז
 אויס מצרים געגאנגען וואר.
 אללע קריענסלייסע, ווא.
 רען אין דער וויסטעניא גע.
 שטארבען אויף דעם וועגע
 איהרעס אויסצוגעס אויס
 מצרים. (ז) דיזעס פאלק נון,
 זא פיעל איהרער אויסגעגאנגען
 זינה, וואר צוואר שאן בעשניט.
 טען; דאז עניגע פאלק אבער,
 דאז ערשט אין דער וויסטעניא
 געכארען וואירדע, וועהרענד
 דער ריזע דיזעס אויסצוגעס
 אויס מצרים, האטטע מאן גיכט
 בעשניטטען. (ח) (דען פיער.
 ציג יאהרע צאגען דיא קינדער
 ישראל'ס אין דער וויסטעניא
 אומהער, ביז אלל דאז פאלק

לחח

אויסגעשטארבען וואר, דיא קריענסלייסע זעהמליך, זא אויס מצרים געגאנגען ווארען,
 זוויל זיא דעם עוויגען שטיממע ניכט בעפאלגט האבען, דארום ער איהנען דען צוגעשווארען,
 דאס זיא דאז לאנד ניכט זעהען זאללטען, דאז דער עוויגע אונזערן עלטערן צוגעשווארען

אונד

ר ש י

אכינו: (ה) גבעת הערלות. על שם המאורע וקרא שנעשה כמין נבעה: (ו) וזה הדבר. על
 ידי דיבור מל אותם אמר להם סגורים אתם לירש את הארץ עדלים לא כך נאמר לאברהם ואתה
 את בריתי חשבור וגו' ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגורך: כל העם היוולא. לא ה' אחד
 מהם כאן שבולס מתו והם היו מולים שאל' כי מולים היו: (ז) לא מלו. כמו שפרשתי לא נשכה
 רוח

ב א ו ר

(דש"י), זבענין הזם מתורגם בל"א: (ה) גבעת הערלות, נקרא כן צעבור הערלות שנכרתו סס:
 (ו) וזה הדבר, שנעבדו מל יהושע (רד"ק): (ז) כל העם היוצאים, אפי' הקטנים הנולדים
 במצרים ולא היו עדיין בן עשרים בחטא המרגלים, והנה אותם שהיו אז מן עשרים שנה
 ומעלה מתו במדבר ומן עשרים שנה ומטה נשארו מולים ולא הוכרך יהושע למול אלא הילודים
 במדבר שלא היו מלים אותם בדרך מפני הסכנה, וטעם לא מלו יולא, וכמו שאמר להלן כי לא מלו
 אותם

תרגום אשכנזי

אונז איינצוגעבען, איין לאנד, וואו מילך אונד האניג פליעסט, (ט) איהרע קינדער זענען נאכהם ער אן איהרער שטאטט אויף. דיעזע נון בעשניטט יהושע, דא זיא נאך אונבעשניטטען ווארען, ווייל מאן זיא אויף דער רייזע ניכט האטטע בעשניידען וואללען. (י) אלס נון אללעם פאלק זעממטליך בעשניטטען וואר, וויילטען זיא אים לאז גער אויף איהרער שטעללע ביו זיא געהיילט ווארען. (יא) דער עוויגע זאגטע צום יהושע: היי טע האבע איך דיא שאנדע מצרים'ס פאן אייך אבגעוועלצט דארום נענטט מאן דיעזען ארט גלגל (ראז וועלצען) ביו אויף דען הייטיגען טאג. (יב) דאז פאלק לאגערטע אלוא צו גלגל, אונד ריכטעטען דאן איבער שרייטונגסאפפער צו אים פיער. צעהנטען טאג דעם מאנאטס געגען זענען אין דער עכענע

הפטרת יום ראשון של פסח

לַחַת לָנוּ אֶרֶץ זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ׃
(ט) וְאֶת־בְּנֵיהֶם הִקִּים תַּחַת אֲתָם
מִן יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עַרְלִים הָיוּ כִּי לֹא־
מָלְאוּ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ׃ (י) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־
תָּמְוּ כָּל־הַגּוֹי לְהַמּוֹל וַיָּשׁוּבוּ
תַּחַתְּכֶם בַּמַּחֲנֶה עַד חַיּוֹתָם׃
(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם
גִּלְגָּל אֶת־חֲרַפַּת מִצְרַיִם
מֵעַל יֶכְסֹוּ קִרְאֵם הַמְּקוֹם הַהוּא
גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ (יב) וַיִּתְּנוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־
הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב בְּעַרְבּוֹת יְרִיחוֹ׃ (יג) וַיֹּאכְלוּ
מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח

מצוח

פאן יריחו, (יג) אונד אסען דעם אנדערן מארגענס נאך דיזעם איבערשרייטונגסאפפער פאן

ר ש י

רוח לפינית והם עם שאלו עכשיו: (ט) ואלת בניהם הקים תחתם. ואלת בניהם שהקים תחתיהם הם הילודים במדבר אותם מל יהושע: (י) וישנו תחתם. באחריותו ולא לרו על עיר: עד חיותם. מן המכה: (יא) גלותי. הסירותי את חרפת מצרים שהיו אומרים ראו כי רעה וגד פניכם כוכב אחד יש ששמו רעה והוא סימן של דם רואין אנו אותו עליכם במדבר והוא שאמר משה במדבר למה יאמרו מצרי' לאמר ברעה הוליאם והם אינם יודעים שהיא דם מילה וכשאלו בימי יהושע ובא אותו הדם הוסרה אותה החרפה שעדיין ערב רב שעלו עמהם היו מונים להם כך דרש ר"מ הדרשן: גלותי. הסירותי כמו גל מעלי חרפה. ויגל את האבן: (יג) ממחרת

ב א ו ר

אותם בדרך, כלומר בעבור הדרך (מהנ"ל): (ט) הקים תחתם, לרשת את הארץ: (י) חיותם, הרפאם, כמו וימרחו על השחין ויחי: (יא) חרפת מצרים, לפי שילאו האבות ממלכים והיו הבנים ערלים כמו המלכיים, והערלה חרפה כמו שנאמר כי חרפה היא לנו (רד"ק): גלגל, נכסלה זו הפ"א כי מן גלותי יאמרו גלל, וכן דרך לה"ק בשמות הלכותיים מן הסעל להוסיף בו אות או לגרוע ממנו כמו נח מן ינחמנו שמואל כי מה' שאלתי, וגם להפך סדר האותיות כמו יעבן מן עבב (הנ"ל): עד היום הזה, עד ימי הכותב, אולי חי זמן רב אחר המעשה הזה: (יב) ויעשו את הפסח, את זבח הפסח: (יג) מעבור הארץ, אמרו כי נקרא עבור הדגן שהוא משנה שעברה, ואותה של שנה הבאה נקרא תבואה (רד"ק): ממחרת הפסח, הוא ע"ו

בכיים

הפטרת יום ראשון של פסח

תרגום אשכנזי כג

מִצֹּת וּקְלוֹי בְּעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה:
 (יד) וַיִּשְׁבֹּת הַמֶּן מִמַּחֲרַת בְּאֹכְלֵם
 מֵעֲבוֹר הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוֹאֹת אֶרֶץ
 כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: (טו) וַיְהִי בַּהֲיוֹת
 יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא
 וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לִגְדוֹ וְהִרְבּוּ
 שְׁלוֹפָה בִּידוֹ וַיִּלֶּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו
 וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנּוּ אַתָּה אִם־לְצַרְיָנוּ:
 (טז) וַיֹּאמְרוּלָא כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־
 יְהוָה עִתָּה בְּאַתִּי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־

פֶּאָן דַּעַם גַּעַטְרִידַע דַּעַם לֶאֱנִי
 דַּעַם אֹנְגַעְוִיעַרְטַע קֹבַעַן אֹנְד
 גַּעַכְרֶאֲנַטַע זֶאֲנַעַן. אָן עֲבַעַן
 דִּיעֹזַעַם טַאָגַע, (יד) אֶלֶם גַּע־
 דַּצְבָּטַעַן מֶאָרְגַעַנְדַעַן טַאָג,
 הַעַרְטַע אֹיֶךְ דַּעַר מִן אִיֶּךְ,
 דַּצ זִיא פֶּאָן דַּעַם גַּעַטְרִידַע
 דַּעַם לֶאֲנַדַּעַם עַסְסַעַן קֶאֱנִי.
 טַעַן. דִּיא קִינְדַּעַר יִשְׂרָאֵל־ס
 הַאָטְטַעַן נוֹן קִיין מֶאֱנַנַּא מַעַהַר,
 זֶאֲנַדַּעַרן אָסַעַן פֶּאָן דַּעַר דִּיעַם.
 יַעַהֲרִינַעַן פֶּרוֹבֶט דַּעַם לֶאֲנַדַּעַם
 כְּנַעַן. (טו) וְעַהֲרַעַנְדַּעַן יְהוֹשֻׁעַ
 פֶּאָר יִרְחוֹ וּוצַר, הוֹבַעַר
 אִינִיכַט זִינַעַ אֹיֶגַעַן אֹיֶךְ, אֹנְד
 זַחַא אִינַעַן מֶאָן אִיהַם עִנְטַגַע־
 גַּעַן שְׁמַעַהַעַן, מִיט גַּעַצִּיקְטַעַם
 שׁוּעַרְדַּטַע אִין דַּעַר הַאָנְד.
 יְהוֹשֻׁעַ גִּינַג אִיֶּךְ אִיהַן צו, אֹנְד
 פֶּרֶאָגַטַע אִיהַן: גַּעַהֲעַרְסַטְרֹא

פניו

צו אונז, אָדַעַר צו אֹנְזַעַרַעַן פֶּיִנְדַעַן? (טז) עַר אַנְטוּוֶאָרְטַעַטַע: נִיין! אִיךְ בִּין אִיין
 אָבַעַרְהוּיִפֶט אֹיִם דַּעַם הַעַעַרַע דַּעַם עוּוִינַעַן, אֹנְד זֶא עֲבַעַן אַנְגַעַקֶאָמְטַעַן. דַּצ פֶּיַעַל יְהוֹשֻׁעַ
 אֹיֶךְ

ר ש י

הפסח. יום הנפת העומר שהקרינו עומר תחלה ומו' באדר שמת משה שפסק המן עד עכשיו
 היו מסתפקין ממן שנבליהם שלקטו בשבעה באדר שאמר את המן אכלו ארבעים שנה והלא מ'
 שנה חסר שלשים יום שהרי תחלת ירידת המן נט' באייר אמור מעתה בחררה שהולילו ישראל
 ממזרים טעמו טעם מן: (יד) ולא היה עוד לבני ישראל מן. לפיכך ויאכלו מעבור הארץ אבל
 אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה שהמן היה נוח להם משל אומרים לתינוק מפני
 מה אמה אוכלת פת שעורין לפי שאין לי פת חטין לכך נאמר ולא היה עוד וגומר: (טז) בהיות
 יהושע ביריחו. מכאן לעיבורה של עיר שהיא מן העיר שאי אפשר לומר בתוך יריחו: הלנו
 הלמסענדא אחיתא: (טז) עתה באתי. לעזרתך שאין אדם יכול להלחם עליה ולתופסה להפיל
 החומה אבל בימי משה רבך באתי ולא חסן בי שאמר אם אין פניך הולכים וגו': (יז) שר לבא

ב א ו ר

בניסן, כי בי"ד בו יקרב הכסח, וכן בחמשה עשר יום לחוד' הראשון ממחר' הפסח ילאו בני
 ישראל (מהל"ל): בעצם היום הזה, מוסב למט' דהיינו באותו המחרת שזכר שאכלו בו מעבור
 הארץ, באותו היום פסק גם כן המן לרדת: (יד) באכלם, כלומר בעבור אכלם מעבור הארץ,
 ולא היו עדיין לריבים לו, אחרי שכבר באו אל ארץ נואבת, ארץ לא תחסר כל בה, וזה שאמר
 ולא היה עוד לבני ישראל מן, כלומר' שלא בלבד פסק באותו היום, כי אם שבת לגמרי מרדת
 עוד כל הימים, ומאותו היום והלאה אכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא, ר"ל מהתבואה
 החדשה. כן נראה המשך המאמרים: (טז) ויהי, המעשה שבהיות יהושע ביריחו וגו': ביריחו,
 בגבול יריחו, דהיינו בערבה שעל פני העיר: (טז) שר צבא ה', ת"י מלאך שליח מן קדם
 ה', ורד"ק אמר וז"ל שר לבאות מעלה ומטה כמו שנאמר על מיכאל השר הגדול ולפי גדולתו
 וקדושתו נקדש המקום שנראה בו ליהושע, לפיכך אמר קודש הוא: עתה באתי, צעת שראיתני

חרגום אשכנזי

אויף זיין אנגעזיכט צור ערדע, אונד שפראך צו איהם: וואס האט מיין הערר זיינעם דייענער צו זאגען? (יו) אונד דער געזאנדטע דעם עחיגען זאגטע צום יהושע: ציעהע דיינען שוה פאן דיינעם פוסע אב, דען דיא שטעללע אויף וועלכער דוא שטעהסט איזט הייליג; אונד יהושע טהאט אלאף- (יח) יריחו וואר אינדעססען פֿעסט פֿער- שלאססען פֿאר דען קינדערן ישראל'ס; עס וואורדע נייע- טאנד וועדער אויס נאך אייני- געלאססען.

הפטרת יום ראשון של פסח

פָּנֵינוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיֹּאמֶר לֹא מֶה אֲדַנִּי מִדְּבַר אֶל-עַבְדּוֹ: (יז) וַיֹּאמֶר שֵׁר-צִבָּא יְהוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל-נִעְלָה מֵעַל רַגְלָהּ כִּי הִמְקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קִדָּשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן: (יט) וַיְרִיחוּ סָגְרָת וּמִסְגְּרָת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יוֹצֵא וְאֲנִי בָּא:

(יט) וַיְהִי יְהוָה אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמַשׁ בְּכַל-הָאָרֶץ:

הפטרת יום שני של פסח

במלכים ב' סימן כ"ג

(ט) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל-זִקְנֵי יִהוּדָה וַיְרִישָׁם: (ג) וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית-יְהוָה וְכָל-אִישׁ יְהוּדָה וְכָל-יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֹתוֹ וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל-הָעָם לְמִקְטָן וְעַד-גָּדוֹל וַיִּקְרָא

כאזניהם

ר ש י

ה'. ישראל שהוא נבא לה' ומיכאל היה שוא' ומיכאל שרנס: (יח) סוגרת ומסוגרת. כחרגומו אחידע גדשין דפרחלא ומחקפא בעברין דנשא:

על

באור

מה שאין בן נבשר ודם, וזה להחזיק בלבו כי מלאך ה' הוא (הנ"ל): (יז) של נעליך, אין זה כי אם פתחלת הדבור, ועקר הדבור ראש נתיב בידך וגו', וטעם וירישו סוגרת וגו', מאמר מוסגר יבאר בו הלטופות הדבור הנא:

(ב) והכהנים והנביאים, ת"י וכהניא וסופריא, וכן שופט ונביא תרגם דין וסופר, שהרי המלך שלח אל מולדה, מלמד שלא היו שם נביאים אחרים (רד"ק), ויהיה מטעם נני כהניאים

הפסרת יום שני של פסח

בְּאֲזֵינֵיהֶם אֶת-כָּל-דְּבָרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בְּבֵית יְהוָה: (ג) וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל-הָעַמּוּד וַיִּכְרַת אֶת-הַבְּרִית וּלְפָנָי יְהוָה לֵלְכֶת אַחֲרֵי יְהוָה וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְאֶת-עֲדוּתָיו וְאֶת-חֻקֹּתָיו בְּכָל-לֵב וּבְכָל-נֶפֶשׁ לְהַקִּים אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת הַכְּתוּבִים עַל-הַסֵּפֶר יְהוָה וַיַּעֲמֵד כָּל-הָעָם בְּבְרִית: (ד) וַיִּצְוֵה הַמֶּלֶךְ אֶת-חֲלִיקֵי הוֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת-כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁנָה וְאֶת-שְׂמָרֵי הַסֵּף לְהוֹצִיא מֵהִיכַל יְהוָה אֶת כָּל-הַכֵּלִים הַעֲשׂוּיִם לַבַּעַל וְרֵאשָׁרָה וְלִכְלֵל צִבְאֵת הַשָּׁמַיִם וַיִּשְׂרְפֵם מִחוּץ לַיְרוּשָׁלַם בְּשַׂדְמוֹת קִדְרוֹן וְנִשְׂאָ אֶת-

עפרם

תרגום אשכנזי כד

דארט לאו דער קעניג איהנען פֿאַר, אללע דיא וואָרטע אויס דעם בוכע דעם בונדעם, דאָז אין דעם הויזע גאָטטעס גע- פֿונדען וואָרדען. (ג) דער קע- ניג שטאַנד אויף דעם קאַ- טעדער אונד מאַכטע איין בינדנים פֿאַר דעם עוויגען, איהם נאָכצו-וואָנדעלן, אונד אללע ווינע געכאַטע, צייגנים אונד געזעטצע צו בעאַכאַטען, פֿאַן גאַנצעם הערצען אונד פֿאַן גאַנצער זעעלע, אום אללע דיא וואָרטע דעם בונדעם צו ער- פֿיללען, וואָ אין דיעזעם בוכע אויפגעצייכעט זינד; אינד אל- לעם פֿאַלק טראַט אין דען בונד. (ד) דאָרויף בעפֿאַהל דער קע- ניג דעם האָהען פֿריעסטער חלקיהו, דען פֿריעסטערן דעם צווייטען ראַנגעס אונד דען טהאַרהיטערן, אויס דעם טעמי פעל דעם עוויגען הינים צו- שאַפֿען, אללע דיא געדעטה- שאַפֿטען, דיא צום דיענסטע דעם בעל, דעם האַינס אונד דעם גאַנצען היממעלהערעם געמאַכט וואָרען. מאַן פֿער-

בראָנטע ויא אויסערהאלכ ירושלים אין דען געפֿילדען קדרון אונד בראַכטע דיא אַשע

דא

ר ש י

(ג) על העמוד. מקום מעמד המלך בבית המקדש: (ד) ואת כהני המשנה. סגני כהונה שהם שניים לכהנים גדולים: שומרי הסף. אמרכלים הממונים על כל לורכי הבית ומפתחות העזרה נידם: בשדמות קדרון. במישר קדרון; וגשף את עפרם בית אל. אל מקום עמא אשר עמא

ב א ו ר

הנביאים שנמלא בכל שמואל ומלכים וכן נמנע כל כהן ונביא שנמקרא, והארכתי בזה נמ"א: ספר הבריה, רנה מחלוקת המפרשים בענין הספר הנמלא בבית ה', ואין כאן המקום לעמוד עליו: (ג) על העמוד, ידמה שנוו עם עמוד והיה בו המלך בעת קראו את התורה כמו שזכר בפרשת הקהל (רלכ"ג): ויעמוד כל העם בברית, עמדו והתחוקו נפיהם וכלכם בבית (רד"ק): (ד) ואת כהני המשנה, סגני כהונה שהם שניים לכהנים גדולים (רש"י): אח עפרם, כמו חפרם

תרגום אישכנוי

דאָפֿאַן נאָך בּוּחַ אַל . (ה) ער
הָאָב אויך דיא געטצענפריע-
סטער אויף, וועלכע דיא קע-
ניגע יהודה'ס איינגעזעצט
האַטטען, אום אויף דען אַג-
העהען אין דען שטעדטען
יהודה'ס אונד דען אומליע-
גענדען געגענדען ירושלים'ס
צו רייכערן; זאָ וויא אויך דיא
זעממטליכען ווייהרויכפֿאַע-
רער דעס כעל'ס, דער זאָננע,
דעס מאַנדעס, דער שטערנ-
בילדער, אונד דעס גאַנצען
היממעלהעערעס; (ו) ליעס
אויך דען האַין אויס דעס
הויזע גאַטטעס אויסערהאַלב
ירושלים הינויסברייגען, נאָך
דעם טהאַלע קדרון, איהן דאָ-
זעלכסט פֿערבֿעננען, ביז אַל-
לעס צור דינגסטען אשע וואַרד,
וועלכע ער אויף דיא גרעכער
דעס פֿאַלקעס אומהער שטריי-
ען ליעס . (ז) פֿערנער ליעס ער
דיא בוהלקאַממען צערשטע-

הפטרת יום שני של פסח

עֲפָרָם בֵּית־אֵל : (ה) וְהִשְׁבִּית אֶת-
הַכֹּמְרִים אֲשֶׁר נָתַנוּ מַלְכֵי יְהוּדָה
וַיִּקְטֹר בַּבָּמֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה
וּמִסְבֵּי יְרוּשָׁלַם וְאֶת־הַמִּקְטָרִים
לְבַעַל לְשֶׁמֶשׁ וְלִיָּרָח וְלַמְזֹלֹת
וְלִכְלֹ צִבָּא הַשָּׁמַיִם : (ו) וַיֵּצֵא אֶת־
הָאִשְׁרָה מִבֵּית יְהוָה מִחוּץ
לְיְרוּשָׁלַם אֶל־גַּחַל קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף
אֹתָהּ בַּגַּחַל קִדְרוֹן וַיִּדַּק לְעֹפֶר
וַיִּשְׂלַךְ אֶת־עֹפֶרָה עַל־קִבְרֵי בְנֵי
הָעַם : (ז) וַיִּתֵּן אֶת־בְּתֵי הַקְּדוֹשִׁים
אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר הַנָּשִׁים
אֹרְגוֹת שֵׁם בְּתִים לְאִשְׁרָה :
(ח) וַיָּבֵא אֶת־כָּל־הַכֹּהֲנִים מֵעָרֵי

יהודה

רען, דיא אים הויזע גאַטטעס וואַרען, אונד אין וועלכען דיא פֿרויען עהעמאַלס געווענדער
פֿיר דיא האַינע וועבטען . (ה) דאַרויף ליעס ער אַללע (אונגענטווייהטען) פֿריעסטער
אויס

ר ש י

טמא שם את המזבח שעשה ירבעם ושרף עליו את כהני הבמות : (ה) ויקטר בבמות . ואתן
שקטרו בבמות בערי יהודה : (ו) את כתי הקדשים . כתי הזמה : אורגות שם בתים . יריעות :
לא

ב א ו ר

אפרים, כל דבר דק מאד נקרא עפר (טוט, טטויב) : (ה) הכמרים, אמרו שזאת הכתה
מכהני ע"ז היו לונשים שחורים, ולפיכך נקראו כן מענין צורנו כתנור נכמרו : ויקטר בבמות,
כל אחד מהמלכים (כד"ק), והיותר נכון שהטעם על כל אחד מהכהנים, וכמו שתרגמתי :
בערי יהודה, ב' בערי מושבת אחרת עמה, וטעם ומסני במסני : (ז) בתי הקדשים, אמר
הרלצ"ג וז"ל : אפשר כי עם החוקים בפעולות המנוונות ההם החזיקו בזמה ובתועבות שהיו
עושים שזר הגוים, וידמה כי מעבודת קלת האשרות היה שיהיו שם מוכנים למשגל מנונה,
והנשים היו אורגות שם בתים בעצור האשרה והיו עושים יריעות יהיו מחילה ובית לבאים לעבוד
האשרה הפעולה המנונה ע"כ : (ח) ויבא אה כל הכהנים, המה הכהנים הלויים בני לדוק אשר
שמו משמרת ה' כנזכר ביתחקאל (מ"ד ט"ו), ולא זכרו כלל בבמות, אבל אותם שהיו זוכים
בבמות אף לה', כדנתיב עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות, שהטעם שם לה', הם לא יעלו
אל

הפטרת יום שני של פסח

תרגום אשכנזי כה

יְהוּדָה וַיִּטְמֵא אֶת־הַבְּמוֹת אֲשֶׁר־
קָטְרוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים מִגִּבְעַ־עַד־
בְּאֵר שֶׁבַע וַנִּתֵּן אֶת־בְּמוֹת־
הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר־פָּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ
שַׁר־הָעִיר אֲשֶׁר־עַל־שְׂמֹאל אִישׁ
בְּשַׁעַר הָעִיר: (ט) אֲךְ לֹא יַעֲלוּ
כֹהֲנֵי הַבְּמוֹת אֶל־מִזְבַּח יְהוָה
בִּירוּשָׁלַם כִּי אִם־אָכְלוּ מִצֹּרֹת
בְּתוֹךְ אֹהֳלֵיהֶם: (י) וַיִּצְוּ הַמֶּלֶךְ אֶת־
כָּל־הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶסַח לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כַּכְּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית
הַזֹּה: (יא) כִּי לֹא נַעֲשֶׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה
מִיָּמֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שִׁפְטוּ אֶת־

ישראל

אויס דען שטערטען יהודה'ס
קאממען, אונד אללע דיא אנ-
העהען פֿעראנגרייניגען, אויף
וועלכען דיא (אנדערז) פריע-
כטער געאפֿערט האַטטען,
פֿאָן גבע בז באר שבע;
אויך דיא אנהעהען אן דען
טהאָרען לעס ער איינשטאַ-
סען, וואָ וויא דיא (צורושלים)
אן דעם איינגאַנגע דעם טהאָ-
רעם יהושע'ס, דעם גואווער-
נערס דער שטאָדט, צור לינ-
קען האַנד, וויא מאַן אין דאָן
טהאָר היינינגען. (ט) דיא
פריעסטער אָבער, דיא איינ-
מאַל אויף דען אנהעהען גע-
דיענט האַטטען, דורפֿטען ניכט
צום אַלטאַר דעם עוויגען נאָך
ירושלים קאָממען, זאָנדערן
אַסען דיא אונגעווייערטען קו-
לען (דער אָפֿער) אינטער
איהרען איבריגען ברידערן.

(י) פֿערנער בעאַהל ער אללעם פֿאַלקע אונד שפראַך: בענעהזט דאָן פסח-פֿעסט
דעם עוויגען אייערעם גאָטטע צו עהרען, אויף דיא ווייזע, וויא עס אין דעם בוכע דיעועס
בונדעם בעשריעכען איזט. (יא) וואָהרליך! עס איזט איין וואָלכעס פסח-פֿעסט ניכט בע-
גאַנגען וואָרדען פֿאָן דען צייטען דער ריכטער אָן, דיא ישראל געריכטעט האַבען,
אונד

ר ש י

(ט) לא יעלו. הכהנים שקטרו בזמות לע"א לא יעלו עוד לשרת אל מזבח ה': כי אם אכלו
מזות. כלומר כי אם בדבר זה לא ילאו מכהונתם שמוחרין לאכול בקדשים הרי הם נבעלי מומין
חולקין ואוכלין אבל לא מקריבין: אכלו מזות. מנחות וס"א קדין לכל הקדשים: (יא) לא נעשה
כפסח הזה. לא נתקבלו רוב עם בכל פסח כמו שנתקבלו בזה: מימי השופטים. מימי שמואל
כתוב

ב א ו ר

אל מזבח ה' ירושלים, כי אם יאכלו חלקם ממזות הקרבנות בתוך ארצהם, ומה שאמר ויזבח
את כהני הבמות הם הכמרים שזכו לע"ז: ויטמא את הבמות, שם אותם מקום טומאה
להשליך שם נבלות וכל טומאה להרחיק ע"ז מלב העם (רד"ק): אשר פתח שער, כמו ואשר
פתח השער, וכן שמש ירז, אולי היתה הבמה הזאת גדולה משאר הבמות, לכן זכר אותה
לכדה (מהג"ל). (ט) אכלו מצוה, פירשו המפרשים על מזות המנחות, ומד מן סבירא אמר
טעם מזות כמשמעו, נעבור כי הפסח שזכר בפרשה ולא היו כהני הבמות רשאים לעלות
ולחוג את המזבחה בירושלים, והבומר יבחר: (יא) כי לא נעשה וגו', טעם כי לאמית,
וכדמתורגם כל"א:

תרגום אישכנזי

אתר וועהרענד דער גאנצען
רעגירונגסצייט דער קעניגע
יהודה'ס אונד ישראל'ס,
(יב) אלס דיעזעס פסח-פעסט,
דיא איז דעם אכצעהנטען רע-
גירונגסיאהרע דעם קעניגס
יאשיהו, דעם עוויגען צו עה-
רען אין ירושלים בעגאנגען
ווארדע. (יג) אויך אללע
טאדטענבעשווערער אונד ציי-
לענדייטלער אונד הויגעטצען
אונד אללע אונזירדיגקייטען
אונד אללע גריילע, דיא אים
לאנדע יהודה'ס אונד אין
ירושלים געפונדען ווארדען,
ראטטעטע יאשיהו אים, אום
דיא ווארטע דער לעהרע צו
בעשטעטיגען, דיא אין דעם
בוכע געשריעבען זינד, דאז
דער פריעסטער חלקיהו אים
הויזע גאטטעס געפונדען האט.
(יד) זיינעס גלייכען וואר פאר
איהם נייע איין קעניג דער זא
צום עוויגען צוריקגעקעהרט
ווארע, פאן גאנצעם הערצען,
פאן גאנצער זעלע אונד אים
אללען קרעפטען, גאנץ נאך

הפטרת יום שני של פסח

ישראל וכל ימי מלכי ישראל
ומלכי יהודה: (יב) כי אם בשמנה
עשרה שנה למלך יאשיהו געשה
הפסח הזה ליהוה בירושלים:
(יג) וגם את האבות ואת הידענים
ואת התרפים ואת הגללים ואת
כל השקצים אשר נראו בארץ
יהודה ובירושלים בער יאשיהו
למען הקים את דברי התורה
הכתבים על הספר אשר מצא
תל קיהו הכהן בית יהוה:
(יד) וכמהו לא היה לפניו מלך
אשר שב אל יהוה בכל לבבו
ובכל נפשו ובכל מאודו בכל
תורת משה ואתריו לא קם
כמהו:

כה

דער לעהרע דעם משה, אונד זיינעס גלייכען ווירד אויך נייע וויערערום אויפשטעהן נאך איהם.

דער

ר ש י

כתוב בדברי הימים לפי שאף שמואל החזיר ישראל למוטע וקבלס המלפחה. דבר אחר לא געשה
פסח הזה לה' בירושלים אבל משמלכו מלכי ישראל ומלכי יהודה לא עשו פסח כל ישראל
בירושלים לפי שחלקה המלכות לשנים מירבעם והיו הולכים לעגלים שבניית אל ושדן. עד
שבשו שגלו י' השנתיים והחזירם ירמיהו ומלך עליהם יאשיהו ובאו כלם לירושלים: (כד) התרפים.
לירות שמדברים ע"י כשפים והעושה אותן לריך לכוין שעה אחת ושנה אחת ראויה לכך:

אדרש

הפטרת שבת חול המועד של פסח

חרגום אשכנזי

ביחזקאל סימן לו

(א) וא שפריצט נאטט דער הערר, אויך דארין ווערדע איך מיך פֿאָן דעם הוי זע ישראל'ס ערביטטען לאַס. סען, אונד דיעזעס איהנען טהון, דאָס איך איהרע מעני. שענמענגע וויא דיא שאַפֿע פֿערמעהרע. (ב) וויא דאָן קלוינגפֿיה צום הייליגען אַ פֿפֿער, וויא דיא שאַפֿטמענגע צו ירושלים אָן דען פֿעסטמאָ. גען, זאָ זאָללען דיא צערטרימ. מערטען שטערטע וויעדערום פֿאָללער אונשולדיגען מענשען ווערדען, וועלכע ערקענגען, דאָס איך דער עוויגע זייא.

(ג) דיא מאַכט דעם עוויגען קאָם איבער מיך, אונד פֿיהר. טע מיך אין איינעם געטטלי.

זען גייסט הינויס, אונד זעצטע מיך מיטטען אין איין טהאל הין, דאָן פֿאָללער געביינע לאַג. (ד) עס פֿיהרטע מיך רינגס אים זיא הער, אונד זיה! עס לאַגען דערען זעהר פֿיעלע אים כהאַלע, אונד וואַרען שאָן גאַנץ פֿערטראַקנעט. (ה) דאָ שפּראַכ'ס צו סאָר: מעני.

ר ש י

(א) אדרש לבית ישראל. אהפחה להם בתפלתם בדורשם אותי על זאת: ארבה אותם. כלאן אדם לרוב: (ב) כלאן קדשים. שהיא בזה לירושלים צמועדי פסחים. ל"א נחרגומו אסנינון בזינשא ואללחינון בנעירא כלומר שלא יהיו עיוותיהם נזכרים עליהם: (ג) היתה עלי יד ה' ויוליאני ברוח ה' וגו'. כל יד ה' שנבואה לשון כפייה הוא שהיתה הרוח נופה אותו לילך כמשתגע אל מקום שהרוח חפץ: והיא מלאה עלמות. רבותינו אמרו שהיו משנט אפרים שילאו ממלכים לפני הקץ והרגום אנשי גת הנולדים בארץ כמו שאמור בדברי הימים: (ד) והעבירני עליהם סביב. לנקעה ולא הכניסו לתוכה לפי שהיה כהן:

(ה) החחינה

ב א ו ר

(א) אדרש, כמו ויעתר לו: כצאן אדם, שעורו ארבה להם אדם כלאן, ומפרש כלאן ירושלים צמועדיה שהם רבים: (ב) מלאח צאן אדם, ידוע שהלאן משל החמימות ונקית הכפיים ואמר שהערים הצריכות תהיינה מלאות מיושנים חמימים ונקיים היפך היושנים בהם בראשונה שזכר לעיל שיכלמו מדרכיהם, כן נראה לי: (ג) יד ה', כל יד ה' שנבואה לשון כפייה הוא שהיתה הרוח נופה אותו לילך כמשתגע אל מקום שהרוח חפץ (רש"י), כלומר שהלקתהו רוח הגבוהה, כת"י שרת עלי רוח נבואה מן קדם ה': ויוציאני, הנושא הוא בלתי נודע, כי היד לשון נקבה, והרוח מוגבל בנית, וכן תרגמתי: (ד) והעבירני, הכל כמראה הנבואה ולא היו

דברים

תרגום אישכנזי

מענשענוואָהן! קעננען דיעזע
געביינע ווערערום לעבענדיג
ווערדען? אינד איד צנטוואָר:
טעטע: גאָט, מיין הערר!
דו א וויסט עס, (ו) אינד עס
שפראַך צו מיר: פראַפעציי
הע איבער דיעזע געביינע,
אונד שפרעכע דא אַלואַ אן:
"איהר פֿערטראַקנעטען געביי
"נע! הערעט דעס עוויגען
"וואַרט: (ו) זאָ שפּריכט גאָט
"דער הערר צו דיעזען געביי
"נען: איד ברינגע לעבענס-
"הויך אין איד, דאָס איהר
"ווערער אויפֿלעכט. (ח) איד
"שאַפֿע איד אַדערן אן,
"ציעהע פֿליש איבער איד
"הער, וועבע הייט דאָריבער,
"אונד פֿאַפֿע לעבענסהויך אן
"אין איד, דאָס איהר וויע-
"דערום אויפֿלעכט אונד ער-
"קעננעט דאָס איד דער עוויגע
"וויא. " (ט) איד פראַפע-
ציהעטע וויא מיר בעפֿאַהלען

הפטרות שבת חול המועד של פסח
אדם התחינה העצמות האלה
ואמר אדני יהוה אתה ידעת:
(ו) ויאמר אלי הנבא על העצמות
האלה ואמרת אליהם העצמות
הבשות שמעו דבר יהוה: (ז) כה
אמר אדני יהוה לעצמות האלה
הנה אני מביא בכם רוח וחייתם:
(ח) ונתתי עליכם גידים והעליתי
עליכם בשר וקרמתי עליכם עור
ונתתי בכם רוח וחייתם וידעתם
כי אני יהוה: (ט) ונבאתי באשר
צויתי ויהי קול כהנבאי והנה
רעש והתקרבו עצמות עצם אל-
עצמו: (י) וראיתי והנה עליהם

גידים

וואַרדען; אינדעם ענטשטאנד איין דאָננערזעטטער, ענטשטאנד איין שטורם, אונד דאָ
געביינע נעהערטען זיך איינאַנדער אונד פֿיגטען זיך צוזאַמען. (י) איד זאָה הין, דאָ וואַרען
אַדערן

ר ש י

(ה) התחינה. הנראה בעיניך שיוכלו לחיות: (ח) ונתתי עליכם גידים וגו'. וכסדר איוב היא אומר
עור ובשר תלבישני תחלה ואח"כ בונע: מות וגידין תכוכני אלא למה היו אלו דומים לאדם שפוטע וחוזר
ולבש שמה שפוטע אחרון לבוש ראשון אבל בתחלת בריית הולד עור ובשר תחלה ואח"כ עצמות וגידים:
וקרמתי. לשון קרום אי קרוטיא"רייא בלע"ז (ע"ע קרוט"רע ח"ך ווערדע מיט פֿענן איבערלעיעהען,
ח"ך ווערדע בעקרוסטען, בעהייטען): (ט) ויהי קול. והנה רעש העצמות שהיו טופחין זה לזה:
עלם אל עצמו. עצמות כל אחד כל מקום שנתפזרו היו קופלֿין ומתקרבין כל אחד ואחד אלל
מקום חסירו:

מארכע

ב א ו ר

דברים ממש וכדעת ר' יהודה בתלמוד (מרל"ק): (ח) התחינה, הנראה בעיניך שיוכלו לחיות
(רש"י): (ו) העצמות היבשות, ה"א הקריאה (פֿאָקאָטֿיפּוס): (ח) וקרמתי, כסוי עור על הבשר
נקרא כן לפי שצור נעשה גלדים גלדים וידוע מדברי חז"ל לשון נקרמתי פניה (ג"ך איבערהיינאנדער
לעגן, ח"ן פֿאַלטען לעגן): (ט) עזים אל עצמו, הראוי לו להתחבר עמו: (י) וראיתי,
עוד והנה עליהם גידים ואח"כ בשר עלה, זאָ"כ ויקרם עליהם עור מלמעלה: ויקרם, פיעל
עומד

הפטרת שבת חול המועד של פסח
 גידים ובשר עלה ויקרם עליהם
 עזר מלמעלה ורוח אין בהם:
 (יא) ויאמר אלי הנבא אל הרוח
 הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח
 כה אמר ו אדני יהוה מארבע
 רוחות באי הרוח ופתי בהרוגים
 האלה ויהיו: (יב) והנבאתי כאשר
 צוני ותבוא בהם הרוח ויהיו
 ויעמדו על רגליהם תיל גדול
 מאד מאד: (יג) ויאמר אלי בך
 אדם העצמות האלה כל בית
 ישראל המה הנה אמרים יבשו
 עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו
 לנו: (יד) לכן הנבא ואמרת אליהם
 כה אמר אדני יהוה הנה אני פתח

תרגום אשכנזי כז
 צדערו דארצא, דאז פלייש
 געוואכסען, הויט דאריבער
 הערגעצאגען, דאך וועכטע נאך
 קיין הויך אין איהנען. (יא) דא
 שפראכ'ס צו מיר: פראַעציי.
 הע דעם גייסטע, פראַעציי.
 הע, מענשענזאָהן! אונד שפריך
 איהן אַלזאָ אַן: „זאָ שפריכט
 „נאָסט דער הערר! פֿאַן אַלי,
 „לען פֿיער וועלטגעגענדען
 „קאָמוע, אָ גייסט! אונד
 „פֿאַכע לעבענסהויך אין דיע,
 „זען ערשלאַגענען אַן.“
 (יב) איך פראַעציי העטע, וויא
 מאַן מיר בעפֿאַהלען, דאָקאָס
 אָדעס אין זיא, זיא לעכטען
 אויף, ריכטעטען זיך אויף איה.
 רע פֿיסע, איינע אונזערליגע
 מענגע פֿאַלקעס. (יג) דאָ
 שפראכ'ס צו מיר: מענשעני
 זאָהן! דיעזע געביינע שטעל.
 לען דאָ זעמבטליכע הויז
 ישראל פֿאַר; זיא שפרעכען:
 „אונזערע געביינע זינד שאַן
 „פֿערטראַקנעט, אונזערע

אח
 „האַפֿפֿונג איזט פֿערלאָרען, וויר זינד אויף איממער דאָהין.“ (יד) זאָ פראַעציי הע
 דען, אונד רעדע זיא אַלזאָ אַן: „זאָ שפריכט גאָסט דער הערר: זעהט, איך עפֿענע
 אײַ

ר ש י

(יא) מארבע רוחות. כל מקום שהלכו נשמותיהם לשוט לארבע רוחות העולם משם יתקבלו
 ויבאו: ופתי. כמו נוסח בלש פהם: (יג) העצמות האלה כל בית ישראל המה. רמז ודוגמא
 לכל בית ישראל בגלותם המה שהרי הם אומרים יבשו עצמותינו נגזרנו אבדה תקותנו ומה
 נוחיל לתשועות עוד. דבר אחר כלם אלו משל ישראל היו ומסני שהחיות עכשו הם אומרים
 אבדה תקותינו ולא נחיה עוד שנית כשיסיו המתיים: (יד) לכן הנבא. שעתיד אני להחיות שנית:
 ביום

ב א ו ר

עומד, וקרמתי פועל יולא (רד"ק): (יא) הרוח, רוח המיים, לפי שהמיים תולה בנשימה
 נקרא לוח: מארבע רוחות, מארבע קלוות הארץ: ושחי, מענין ויפח בלשיו נשמת חיים:
 בהרוגים האלה, אינו אומר הרוגי קרב, אלא רובה לומר נמתים וכן אמר (ירמיהו י"ח כ"א) יהיו
 הרוגי מות (מרד"ק): (יג) העצמות האלה, שהראיתי לך במראה הנבואה שחיו וקמו על
 רגליהם וזהו משל לכל בית ישראל שנואשו מן הגאולה ואומרים יבשו עצמותינו וגו', כלומר
 הרי

תרגום אשכנזי

„אייערע גרעבער, ציעהע אייך
„אויס אייערען גרעבערן העי
„רויף, מײן פֿאַלק! אונד ברוינ־
„גע אייך אין דאָז ערדרייך
„ישראל'ס, (טו) דאָז זאָללט
„איהר ערקעננען, דאָס איך
„דער עוויגע בין. עפֿאַנע איך
„אייערע גרעבער איינסט,
„אונד ציעהע אייך אויס דעני
„זעלכען הערויף, מײן פֿאַלק!
„(טז) לעגע מײנען גײסט אין
„אייך, דאָס איהר גליקליך
„לעבעט, אונד פֿערדלייהע אייך
„רוהגען בעזיטן אין אייערעם
„ערדרייכע; זאָ ערקעננעט
„איהר, דאָס איך דער עוויגע
„פֿערהייסע, אונד אויך פֿאַלל־
„ציעהע. דעם עוויגען וואָרט
„אײזט דיעס.

הפטרת שבת חול המועד של פסח
את־קברותיכם והעליתי אתכם
מקברותיכם עמי והבאתי אתכם
אל־אדמת ישראל: (טו) וידעתם
כי־אני יהוה בפתחי את־
קברותיכם ובהעלותי אתכם
מקברותיכם עמי: (טז) ונתתי רוחי
בכם ותייתם ונתתתי אתכם על־
אדמתכם וידעתם כי אני יהוה
דברתי ועשיתי נאם יהוה:

כזן מסימן הספרים

(י) ויהי דבר יהוה אלי לאמר: (יב) ואתה
בן־אדם קח־לך עץ אחד וכתב עליו
ליהודה ולבני ישראל חברו ולקח עץ
אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל־
בית ישראל חברו: (יט) וקרב אתם
אחד אל־אחד לך לעץ אחד והיו
לאחדים בידך:
תבדיו קרי • תבדיו קרי •

הפטרת שביעי של פסח

בזמאל ב' סימן כ"ב.

(א) וידבר דוד ליהוה את־דברי
השירה הזאת ביום הציל יהוה

(א) פֿאַלגענדעם געדריכט זאָנג
דוד דעם עוויגען צו עה־ען,
אַלס ער איהן פֿאַן צללען זײַ
נען

אחו

ר ש י

(א) ביום הציל ה' א. תו. לעת זקנותו לאזר שעברו עליו כל כרותיו וניצל מכולם:

ומכף

ב א ו ר

כרי אנו בעלמות יבשות שאין להם עוד חקוה (מהנ"ל): (יד) את קברותיכם, דרך משל ארבות
הגוים והגלות הם הקברות (מהנ"ל): (טו) ונתתי רוחי בכם, זה רוח השכל והנטיחם שיתן
בהם דעה נינה והשכל ולא יחטאו עוד (מהנ"ל), וא"כ טעם וקיייתם, חיים אמתיים ושלמים,
זכן מתורגם בל"א: דברתי ועשיתי, לא כמנהג בן אדם להנחם, גם יש בידי לעשות מה
שדברתי:

משברי

הפטרת שביעי של פסח

חרגום אשכנזי כה

אתו מכף כל-איביו ומכף שאול:
 (ג) ויאמר יהוה סלעי ומצדתי
 ומפלטי-לי: (ג) אלהי צורי
 אהסה-בו מגני וקרן ישעי משגבי
 ומנוסי משעי מהמס השעני:
 (ד) מהלל אקרא יהוה ומאיבי
 אושע: (ה) כי אפפני משברי-
 מות נחלי בליעל יבעתני:
 (ו) חבלי שאול סבני קדמני
 מקשי-מות: (ז) בצר-לי אקרא
 יהוה ואר-אלהי אקרא וישמע
 מהיכלו קולי ושועתי באזניו:
 (ח) והתגעש והתגעש הארץ

מוסדוח

ויתגעש קרי

נעו פיינדען, אונד בעזאנדערס
 פאן דער האנד שאול'ס ער-
 רעטטעטע. (ג) זא זאנג ער:
 עויגער! מיין שומצעלז! מיי-
 נע עסטע! מיין עררעטטער!
 (ג) גאטט! מיין הארט, אויף דען
 איך טרוע! מיין שילד! מיינעם
 היילעס הארן! מיינע בורג! מיי-
 נע צופלחט! מיין העלפער, דער
 פאר געוואלטטהעטיגקייט מיך
 שיטצעט! (ד) געלאבט, ריעף
 איך, זיין גאטט! אונד וואר
 פאם פיינדע ערלאזט. (ה) דען
 שאן אומרינגטען מיך דעם טאג-
 דעם וועללען, שרעקטען מיך
 דיא שטרעמע דער אונטער-
 וועלט; (ו) דער האללען באגד
 אומשטריקטען מיך; איך וואור-
 דע פאן שלינגען דעם טאדעס
 ערגריפען; (ז) אבער אין
 דער אנגסט רוף איך צום
 העררן, שרייא הינויף צו מיינעם גאטטע; ער הערט. מיין פלעחען אויס ויינעם טעמפעל,
 מיין געבעט דרינגט איהם צו אהרען. (ח) דיא ערדע בעבטע, וואורדע ערשיטטערט; עס
 וואנק

ר ש י

ומכף שאול. והלא שאול בכלל היה אלא שהיה אויבו ורודפו יותר מכולם כיוצא בו תשעה עשר אים
 ועשהאל כיוצא בו לבו וראו את הארץ ואת יריחו וכיוצא בו והמלך שלמה אהב נשים נכריות
 ואת בת פרעה: (ב) סלעי ומלודתי. לשון חזק הם. סלע במשמעו מלודה הוא מלודת יערים
 שקורין פלייש"חין בלע"ז (עיין בבארי שופטים ו' ב') ועל שם נס שנעשה לו בסלע המחלקות
 והמלודה בחורשה: ומפלטי לי. מפלטי עם נכח ישראל במלחמה ופעמים שהוא מפלט לי כשאני
 לבדי כגון מן יסני בנוב: (ג) צורי. לשון סלע שהסלע מחסה לעוברי דרך מן המטר והרוחות
 אברי"חם בלע"ז (והוא אבריע"מאונג. בל"א בעטיטלונג, בעדעקקונג). וכן פירש"י ישעי' ל' ב'
 וביואל ה' ח': אחסה. לשון כיסוי שהייתי מתכסה לעזרה; ומנוסי. שהייתי נס אליו לעזרה:
 משגבי. סומכני: (ד) מהלל אקרא ה'. כתרגומו בקראי לו אהודנו לפי כי מאויבי אני בוטח
 שאושע ויתכן לפתור אקרא ואושע לשון הוה: (ה) אפפני. הקיסוני: משברי מות. כתרגומו
 כאיתתא דיתבי על מחברא בן שם מושב האנגיים שהאשה יולדת שם: גחלי. גייסות שוטפות
 כנחל: (ו) חבלי. כתרגומו משריית כמו חבל גיבאים: קדמוני. באל לפני: (ז) בצר לי
 אקרא ה' וישמע וגו'. כן דרך לשון הוה מדבר לשון עבר ולשון עתיד כפעם אחת: (ח) ויתגעש
 ותרעש. לא על נסים שאירעוהו נאמר אלא על נסים שנעשו לישראל וראש המקרא מחובר על

ב א ו ר

(ח) משברי מות, מלשון כל משבריק וגליך עלי עברו, והוא כפל ענין של נחלי בליעל:
 (ז) ושועתי באזניו, תנוח, וכן הוא בתהלים:

חרגום אשכנזי

וואנקטען דעם היממעלס פֿײַג
לער; זיא בעכטען, דא ער
צארניג ווארד. (ט) דאמפף
שטיענ אויף, אלס ער ער
גרימטע, אויס זיינעם מונדע
צעהרענר פֿייער, גלוטהעלאם
לאדערט דאָס. (י) ער נייג
טע דען היממעל, פֿוהר הער
ניערער; אונטער זיינען פֿיסען
דיסטערעם געוועלק; (יא) ער
פֿעהרט אויף כרוכ'ס ריקקען,
שוועכט דאָהער, ערשיינעט
אויף פֿליגעלן דעם ווינדעם;
(יב) מאַכט פֿינסטערניס צום
געזעלטע אום זיך הער, וואס
סערפֿלוטהען וואלק'אויף וואל
קע; (יג) אויס ליכטגלאַנץ גע
גענאיבער ענטברענגט פֿלאַמ
מענדער בליטץ. (יד) ער דאָג
נערט פֿאָם היממעל העראַב,
דער עוויגע! דער העכסטע
לעסט זיינע שטיממע הערען;
(טו) ווירפֿט פֿיילע, שטריי

הפטרות שביעי של פסח

מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ וַיִּתְגַּעְשׂוּ
כִּי־תֵרָא לָו: (ט) עֲלֵה עֵשֶׂן בְּאִפּוֹ
וְאִשׁ מִפִּי תֹאכַל גְּחָלִים בְּעֵרוֹ
מִמֶּנּוּ: (י) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וְעָרְפַל
תַּחַת רַגְלָיו: (יא) וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב
וַיַּעַף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ:
(יב) וַיֵּשֶׁת חֶשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סְכוֹת
חַשְׁת־מַיִם עִבֵי שְׁחָקִים:
(יג) מִנְגֵּה נִגְדוֹ בְּעֵרוֹ גְּחָלֵי־אִשׁ:
(יד) יִרְעַם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה וְעֲלִיזוֹן
יִתֵּן קוֹלוֹ: (טו) וַיִּשְׁלַח הַצִּיִּים
וַיִּפִּצֵם בְּרֶק וַיְהַמֵּם: (טז) וַיִּרְאוּ
אֲפִיקֵי יָם יִגְלוּ מוֹסְדוֹת חֶבֶל
בְּגַעֲרַת יְהוָה מִנְשַׁמַּת רוּחַ אֲפּוֹ:

ישלח

יהים קרי

עט אומהער, שליידערט בליטצע הין; (טז) זיכטכאר ווארד דעם מעערעם אורקוועלל,
אויפגעדעקט דער ערדען גרונד, דורך דעם עוויגען דראָהען, דורך דען אָדעם זיינעם צאָרניג
הוי

ר ש י

סומו: כי חרה לו. כי משמש כאן לשון כאשר וכן פתרונו וכשחרה לו מפני מנעיסיו ומנעשה ונחרעשה
הארץ ומוסדות השמים רגזו ורעשו: (ט) עלה עשן באפו. כן דרך הכועס יולא עשן מנחיריו
וכן עלה עשן באפו והוא כל לשון חרון אף שהאף נוחר ומעלה הכל: ואש מפיו תאכל. מגזרת
דבר פיו תאכל אש ברשעים: (י) ויע שמים. להנקם מאויביו ממכרים ומסרעה: (יב) וישת חשך
סביבותיו. לשוכה כענין שנאמר ויהי הענן והחשך מפסיק בין מכרים לישראל: חשרת מים עבי
שחקים. מאין היה החשך עבי שחקים היו שהן חושרין מים על הארץ. חשרת לשון נכרה הוא
שהוא נופל על הארץ דק דק וכן הוא אומר באגדות הרבה חושרין אותו נכברה, ויש לפתור חשרת
ל' קשר שמתקשרין השמים בעבים ע"י המים כמו ותשוריהם האמיר באופני המכונה שהם זרועות
העץ חמשה המהדקין וקושרין עיגוליה יחד: (יג) מננה נגדו. שלא תאמר בחשך הוא שריו אלא
הנוגה לפניו מן המזילה ומאופו נוגה אשר לפניו בערו גחלי אש שנחלתו חלים על מכרים:
(טז) יגלו מוסדות חבל. שנבקע התהום כשנבקע ים סוף נבקעו כל מימות שבעולם: מנשמת.
מכח

ב א ו ר

(ח) מוסדות השמים ירגזו, הם ההרים הגבוהים אשר ראשם מגיב השמימה, ונראה כאלו
יסמכוהו שלא יפול: (יב) חשרת, פירשו לשון קשור ומכור ואסיפה:

ועיניך

הפסרת שביעי של פסח

תרגום אישכנזי בט

(יז) וְשַׁלַּח מִמְרוֹם יְקָהוּנִי יִמְשָׁנִי
 מִמַּיִם רַבִּים: (יח) יִצִּילֵנִי מֵאִיבֵי
 עַז מִשְׁנֵאֵי כִּי אֲמָצוּ מִמֶּנִּי:
 (יט) יִקְדַּמְנִי בַּיּוֹם אִידֵי וַיְהִי יְהוָה
 מִשְׁעַן לִי: (כ) וַיֵּצֵא לְמִרְחַב אֲתִי
 יַחֲלִצֵנִי כִּי־חִפְּץ בִּי: (כא) וַיִּגְמַלְנִי
 יְהוָה בְּצַדִּיקוֹתַי כְּכֹר יְדַי יִשְׁיב לִי:
 (כב) כִּי שָׁמַרְתִּי דְרָכַי יְהוָה וְלֹא
 רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהֵי: (כג) כִּי כָל־
 מִשְׁפָּטוֹ קִנְיָדִי וְהִקְתִּיו לֹא־אֶסּוּר
 מִמֶּנֶּה: (כד) וַאֲהִיֶּה תָמִים לוֹ
 וְאֶשְׁתַּמְרָה מֵעוֹנֵי: (כה) וַיֵּשֶׁב יְהוָה
 לִי בְּצַדִּיקוֹתַי כְּכֹרִי לִנְגַד עֵינָיו:
 (כו) עִם־חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עִם־גִּבּוֹר
 תָּמִים תִּתְמָם: (כז) עִם־נָבֵר תִּתְחַבֵּר
 וְעִם־עַקֵּשׁ תִּתְפַּל: (כח) וְאֶת־עַם
 עֲנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל־רַמִּים
 תִּשְׁפִּיל: (כט) כִּי־אַתָּה גִּירֵי יְהוָה

הויכעס. (יז) מיר ריכט ער
 אויס דער העהע זיינע האנד,
 ערגרייכט אונד ציעהעט מיך
 אויס בריווענדען פלוטהען.
 (יח) עררעטטעט מיך פאן פיינע
 דעסגעוואלט, פאן וידערא-
 בערן, מיר צומעכטיג. (יט) ויא
 איבערפיעלען מיך אין אונ-
 פאללם שוואנגערן טאגען,
 אבער גאטט ווארד מינע צו:
 פערזיכט; (כ) דער פיהרט מיך
 אויס, אין ווייטען רוים, עררעט:
 טעט מיך, דען ער האט לוסט
 אן מיר. (כא) גאטט טהוט מיר
 וואהל נאך מיינער פֿרעסמינע
 קייט, בעלאהנט מיינער הענע
 דע רייניגקייט; (כב) דען איך
 האלטע דיא וועגע דעס העררן,
 בין ניכט רובלאז ווידער מיינען
 גאטט; (כג) זיינע רעכטע הא-
 בע איך שטעטס פֿאר אויגען,
 אונד וויכע פאן זיינען לעהרען
 ניע. (כד) מיין הערץ איזט אונ-
 געטהיילט מיט איהם, איך תי-
 טע מיך פֿאר איבערטערטונג.
 (כה) דארום פֿערגילט דער
 הערר נאך מיינער אונשולד
 מיר, נאך מיינער רייניגקייט
 פֿאר זיינען אויגען. (כו) דיא
 ביזט דעם גיטיגען אללגיטיג

דעב טרייאגעזיננטען טרייאגעזיננט; (כז) פֿערפֿעהרסט מיט ריינען ריין, ביזט טיקקעפֿאל-
 לען אונפֿערזעהנליך; (כח) אונטערדריקטען לייטען שטעהעסט דוא בייא, אונד זענע
 קעכט ריינען צאָרנבליק אויף. עטאָלצע ניערער, (כט) דוא ביזט מיין ליכט, אָ עוויגער! דער
 הערר

ר ש י

מכח נשיבת רוח אפו: (יח) כי אמנו, כאשר אמנו: (כא) כלדקתי, כשילאו אחריו! למדבר
 וסמכו על הנטחחו: (כה) כלדקתי, שלא הרגתיו בזכתי כנף מעילו: (כו) עם חסיד חמים נבר,
 כנגד שלשה חנוח שלם הקנ"ה גמול לדקתם לבניהם: (כז) ועם עקש, פרעה: תתפל ל' נפתל
 ועקש ובס' תהלים בתוב תתפתל. ד"א ישלח ממרום יקחני על עכמו אמר כשהי נחפו ללכת מפני
 שאלו בשלע השחקות והיה קרוב להתפש ומלאך בא חל שאלו לאמר מהר ולכה כי פשעו כלשעים:

ב א ו ר

(כח) ועיניך על רפים השפיל, ערינים שהם רמים צענייהם, אכל צעניוך הם שפלים:

תרגום אישכנזי

הערר מאַט פֿינסטערנים מיר
צום ליכט; (ל) מיט דיר דורכ־
ברעכע איד קריעגסשאַר,
מיט מיינעם גאָטטע זעטצ' איד
איבער מויער. (לא) ער —
גאָטט — זיין וועג איזט וואַנ־
דעללאָז! דעם העררן פֿערהיי־
סינג ריין דורכ־לייטערט; אַל־
לען דיא איהם טרויען, איזט ער
איין שילד; (לב) דען ווער איזט
אויסער דעם העררן איין
גאָטט? ווער אָהנע אונזערן
גאָטט איין האָרט? (לג) דער
גאָטט, דער וועגס העלם מיר
איזט, אַלל־ מיינען וואַנדעל
אין האַרמאָניע אויפֿלעזט;
(לד) באַלד מיינען פֿום, דעם
הירשע גלייך, בעפֿליגעלט,
באלד מיך אויף מיינען העהען
זיכער שטעללט; (לה) ער איבט
צום קאָמפֿע מיינע האַנד,
לעהרט מיינען אַרם דען עהער־
נען באַנען זענקען; (לו) גאָכט

הפטרת שביעי של פסח

וַיְהִי וַיְגִיֵּה ה' שְׁבִיעִי: (ל) כִּי בָכָה
אֲרוּץ גְדוּד בְּאֱלֹהֵי אֲדֹלָג־שׁוּר:
(לא) הָאֵל הַמַּיִם דִּרְכּוּ אִמְרַת יְהוָה
צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכָל הַחֲסִים בּוֹ:
(לב) כִּי מִיֵּא מִבְּלַעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר
מִבְּלַעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ: (לג) וְהָאֵל מְעוּזֵי
חַיִל וַיַּחַד הַמַּיִם דִּרְכּוּ: (לד) מְשׁוּיָה
רַגְלָיו בְּאֵילֹת וְעַל־בְּמַתֵּי
יַעֲמִידֵנִי: (לה) מִלְמַד יָדַי לַמַּחֲמָה
וַנִּתַּת קִשְׁת־נְחוּשָׁה וְרַעֲתֵי:
(לו) וַתַּחֲוֶלֵי מִגֵּן יִשְׁעָךָ וְעַנְתָּךְ
תִּרְבֵּנִי: (לז) תִּרְחִיב צַעֲדֵי תַחֲתַי
וְלֹא מַעֲדוּ קַרְסְלָי: (לח) אֲרִדְפָה
אִיבֵי וְאֲשְׁמִידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־

בְּרַחֵם דְּרַבֵּי קְרִי בְּגַלֵּי קְרִי

צום שילדע מיר דיין הייל, זעלבסט דינע ציכטיגונג מאַכטע מיך גראָס; (לז) ווייטערסט
מיינע טריטטע אונטער מיר, דאָז מיינגעלענק ניכט קראַפֿטלאָז ווערדע. (לח) נון זעטצע
איד מיינען פֿיינדען נאָך, אונד ראָטטע זיא אויס, אונד לאַססע ניכט אַב, ביז איד זיא אויפֿ־
גע־

ר ש י

(לא) אַמרת ה' לְרוּפָה. כְּרוּרָה מְבַטִּיחַ וְעוֹשֶׂה: (לב) וַיַּחַד הַמַּיִם דִּרְכּוּ. מְכַל מְכַל וּמְכַל חֲטָא וּמְכַל
מְכַל עַד כִּי הִיָּה שְׁלוֹם וּבְנוּס: (לג) וַנִּתַּת קִשְׁת נְחוּשָׁה וְרַעֲתֵי. וְנִדְרָכָה קִשְׁת נְחוּשָׁה עַל זְרוּעֵי שֵׁשׁ
כִּי כַח לְדִרְכָה קִשְׁתוֹת הֵיוּ תְלוּוִים לְדוּד בְּנִיתוֹ וְהָיוּ מְלִבֵּי הַאֲוִמוֹת בְּאֵין וְרוּאִים אֹתוֹ וְאֹמְרִים זֶה
לִזֶּה אִתָּה סִבּוֹר שֶׁהוּא יִכּוֹל לְדוּרְכֵן אֵין זֶה אֲלֹא לִיבְרָאנוּ וְדוּד שׁוּמַע וְנוֹטֵלָן וּמְכַתָּן לְפָנֵיהֶם וְדִרְכַת
קִשְׁת ל' נִיחַת הוּא וְכֵן חֲלִיךְ נִחְתוּ כִי: (לד) וְעַנְתָּךְ תִּרְבֵּנִי. גְּדַלַת לִי מִדַת עֲנוּתוֹתֵךְ: (לה) תִּרְחִיב
צַעֲדֵי. כַּשֶׁאֲדָם מְדַבֵּק רַגְלָיו וְזֶה הוּא נֹחַ לִיכּוֹל וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּלַכְתָּךְ לֹא יִכַר לְעַדִּיךְ: קְרַחֲלֵי עֲקִינֵי:
ישעו

ב א ו ר

(לב) וַיַּחַד הַמַּיִם דִּרְכּוּ, מִלֶּשׁוֹן הַתַּר אֲגוּדוֹת מוֹעֵד, מִתוֹר כֹּל הַסְּתִיכוֹת וְהַעֲקֹאמוֹת שְׂנֵדְרֵי
לְעֹשׂוֹתוֹ שֶׁלֶם וְתַמִּים בְּלֵי חֲסֵרוֹן וּמַעֲוֹת, כְּלוּמַר מִיִּשָׁר דְּרָבִי, זֶה שֶׁאִמַר פֶּעַם יַעֲשֵׂנִי כְּנִבּוֹר
חֲמִיץ לְעַמּוּד בְּלֵי פֶחַד וּפֶעַם יִתֵּן לִי קְלוֹת בְּרַגְלֵי לְנוֹס, הַכֹּל כִּפִּי שֶׁהִצַּעַה לְרוּכָה לִי, וְאֵין הַפְּחָזוֹת
הַזֹּאת סוֹתֵר אֶת אֲמֵלוֹת הַלֵּב לַעֲת אִמְרַת: (לו) וְעֲנוּחָךְ חֲרַבְנִי, שֶׁסֶּם הַפּוֹעֵל מִלֶּשׁוֹן אֲוִדֵךְ כִּי
עֲנִיתִנִּי כִּפִּי שְׂתַרְגְּמוּ הַרְמַנ־מֵן, כְּלוּמַר אֲפִילוֹ הַיְסוּרִין שֶׁלַחַת כִּי הִיָּתָה הַכּוֹנֵה בָהֶם לְהַגְדִּיל אֹתִי:

הפטרת שביעי של פסח

תרגום אשכנזי ל

כִּלְתָּם: (לט) וְאֶכְלִים וְאֶמְחִצֵּם
 וְלֹא יִקְוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַּחַת רַגְלָיִי:
 (מ) וְהִזְרֵנִי חֵיל לְמִלְחָמָה תִּכְרִיעַ
 קַמִּי הַהֵהָנִי: (מא) וְאִי־בֵי תַּחַת לִי
 עֶרְפָּ מִשְׁנָאֵי וְאֶצְמִיתָם: (מב) יִשְׁעוּ
 וְאִין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא־עֵגֶם:
 (מג) וְאֶשְׁחַקֵּם בְּעַפְר־אֲרֶץ כְּטִיט־
 חוֹצוֹת אֲדָקָם אֲרֻקְעֵם:
 (מד) וְהִפְלַטְנִי מִרִּיבֵי עַמִּי תִשְׁמְרֵנִי
 לְךָ אֲשַׁגֹּיִם עִם לֹא יוֹדְעֵתִי עֲבָדְנִי:
 (מה) בְּנֵי נֶכֶד יִתְכַחֲשׂוּ־לִי לְשִׁמוֹעַ
 אֲזִן יִשְׁמְעוּ לִי: (מו) בְּנֵי נֶכֶד יִבְדְּלוּ
 וַיִּחְגְּרוּ מִמֶּסְרֹתָם: (מז) הִי־יְהוָה
 וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיְרֵם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׂרָאֵל:

האל

גערעכען; (לט) פֿערטילגע —
 הייע ניעדער — זיא קאממען
 ניכט אויף, זיא שטירצען היז
 צו מיינען פֿיסען. (מ) זא האכט
 דוא מיך צום קאמפֿע גערייִ
 סטעט; זא ביינסט דוא מיינע
 ווידערוואַכער אונטער מיר.
 (מא) זא ווענדעסט דוא מיר צו
 דעס פֿיינדעס נאָקקען, מיינער
 האַסער נאָקקען, איך בענדייִ
 גע זיא. (מב) זיא ווענדען זיך,
 דא ניעמאָנד הילפט, צו גאָסט
 עמפֿאַר, דער הערט זיא ניכט.
 (מג) דאַרום צערשטאַס' איך
 זיא צו ערדענשטייב, צערייִ
 טרעט' צערמאַלמע זיא ווּיא
 גאַסענקאָטה. (מד) דוא שיט־
 צעסט מיך פֿאַר מיינעם פֿאַל־
 קעס מי טערייא, בעוואַהרעסט
 מיך אויף, צום הויפט ענט־
 פֿערנמער רייכע, מיר אונבע־
 קאַננט נס פֿאַלק דענעט מיר.
 (מה) דער באַרבאַרען זעהנע

שמייעלן מיר, זינד אויפֿס געריכט מיר אונטערטהאָן. (מו) דיא זעהנע דער באַר־
 באַרייא פֿערשמאַכטען, ציטטערן אויס איהרען פֿעסטען הערפֿאַר. (מז) עוויג
 לעכט דער הערר! פֿריוו מיינעם האָרטע! פֿערהעררליכונג דעם גאָסטע מיינעם היילם!
 דעם

ר ש י

(מב) ישעו ואין מושיע וגו'. הכי זה מקרא מסורס ישעו אל ה' ולא ענס ואין מושיע
 כמו ישעה האדם אל עושהו כמו יבנה ומנסח חנרו עם וישע ה' אל הכל ופטר בו לשון עתירה
 ונופל הלשון על המעשיר ועל הנעתר כמו ונעתר יכחק לה' ויעתר לו ה' אף כאן ישעו ואין מושיע
 נופל על המתפלל וישע ה' נופל על הלשון על מי שמתפללים לפניו: (מג) ארקעס. ארמסס
 והרבה יש בספר יחזקאל ורקע ברנלק ורקעד ברנל: (מד) מריני. מדואג ואחיתופל ואחול
 והויפיים: תשמרני לראש גויים. לכנתי לכד. ומדרש אגדה אמר דוד רבונו של עולם הילכני
 מדינו של ישראל שאם אטהו או ארדה אח ישראל בעבודתי אני נענש אלא לראש גויים תשימני
 והם יעבדוני ועליהם לא אענש: (מה) יוכחשו לי. מחמת יראה יאמרו לי כזנים: לשמוע און
 ישמעו לי. אפי' אלא בפני יגורו מפני לשמע אזניהם לסור אל משמעתי: (מו) בני נכר יבולו.
 ילאו לשון עלה נבל פלישטי' רונט בלע"ז (זיא ווענדען פֿערוועלקען, עיין בריש הפטרה לתשעה
 באב): וישגרו. לשון פסחים: משקו יוחס. מקושי יסורי מסגר שאני מייסרן בהם: (מז) מי
 ה'. העושה ני כל אלה:

ב א ו ר

(מב) ישעו, אל ה' בהיות שאין להם מושיע אחר, אבל גם הוא לא יענם:
 מגדול

תרגום אישכנזי

(מח) דעם נאטטע, דער מיר
ראַדע גיבט, אונד צווינגעט
פֿעלקר אונטער בײַד; (מט) דער
מיך אויס מיינען פֿינדען הער=
פֿאַררייסט, מיך פֿאַר עמפע=
דערן זיכערט, פֿאן יענעם אונד
גערעכטונקייט ליכענדען מיך
רעטטעט; (נ) דאָרום האַנקע
איך דיר, עוויגער! אונטער דען
היידען, אונד ריהרע דיר מיין
זאטענשפּיעל, (נא) דיר, דער
זיינעם קעניגס רעטטונגס=
טהורם איזט, דער וואָהל טהוט זיינעם געזאלכטען דוד אונד זיינעם זאמען עוויגליך.

הפטרת שביעי של פסח

(מח) הָאֵל הִנִּיתָן נֶקֶמַת לִי וּמְרִיד
עַמִּים תִּתְּהַנֵּי: (מט) וּמוֹצִיאֵי מַאֲבֵי
וּמִקְמֵי תְרוֹמֹתַי מֵאִישׁ חֲמָסִים
הִצִּילַנִי: (נ) עַל־כֵּן אֲוֹדָה יְהוָה
בְּגוֹיִם וְלִשְׁמֹחַ אֲזַמֵּר: (נא) מִגְדֹּל
יְשׁוּעוֹת מִלְכּוֹ וְעֵשָׂה־הַסֹּד
לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד וְלְרַעְיוֹ עַד־עוֹלָם:

מגדול קרי

טהורם איזט, דער וואָהל טהוט זיינעם געזאלכטען דוד אונד זיינעם זאמען עוויגליך.

הפטרת יום שמיני של פסח

פֿאַר עראינגערונג.

דיעזע הפטרה פֿענגט אין דער מיטטע איינער בעשרייבונג דעם פֿינדליכען
צונעם נאך ירושלים אָן. דיא בעשרייבונג ענדיגט זיך מיט דעם ציחנה=
טען קאפיטעל (מיט דעם דריטטען ווערוע דער הפטרה). מיט דעם
אויבסטען קאפיטעל פֿענגט דיא שילדערונג דעם גראַסען רעטטערס אן.
דיעזעס צווייטען איזט צור פֿערשטענדל פֿקייט דעם גאַנצען נאָטהווענדִיג.

בישע סמן י

(א) עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לַעֲמֹד יִנְפֹּף יָדוֹ
הַר בֵּית־צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלַם:
(ב) הַיְהִה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת

מסעף

בח קרי

(א) הייטע נאך עררייכט ער נוב,
בלויבעט שמעהען, שווענ=
קעט זיינע האנד גענען ציון'ס
בערג, ירושלים'ס היגעל.
(ב) אבער דער הערר, דער
עוויגע צבאות! הויעט ניעדער
דען

ר ש י

(א) עוד היום בנוב לעמוד. כל הדרך הזה נתלכט כדי לעמוד בצוד היום בנוב לפי שאמרו לו
אילטנגיניו אם תלחם בה היום תכבשה וכשעמד בנוב וראה את ירושלים הטנה לאחז
לדברי אילטנגיניו והתחיל להניף ידו בנאזה וכי על עיר נזו הנגשתי כל החיילות הללו לינו פה
הלילה ולמחר ישליך בה אש חכנו: הר בת ליון. להר בת ליון: (ב) הנה האדון. כלילה ההיא

ב א ו ר

(נא) מגדול ישועיה, כאגדול בעיר שהיא מנס נגד האויב;

(א) עוד היום בנוב לעמוד, כלומר עוד ביום הזה יבוא סנחריב מלך אשור אל נוב שהוא סמוך
לירושל' ומס כנר ינוסף ידו נגדו כאדם המזוז באלבע לאמר עוד מעט ואשחיתך; אמנס
הנה האדון ה' צבאות יבטל מזבחתי וגו': (ב) האדון ה' צבאות, סנחריב קשנ כי אין עליו אדון כמו
שאמר

הפטרת שמיני של פסח

הרגוב אישכנוי לא

מִסַּעַף פֶּאֶרֶה בְּמַעֲרֵצָה וְרִמִּי
הַקּוֹמָה גְּדָעִים וְהַגְּבוּהִים יִשְׁפְּלוּ:
(א) וְנִקְף סִבְכֵי הַיַּעַר בְּבִדּוּל
וְהַלְבִּנוֹן בְּאֲדִיר יִפּוֹל: (ב) וַיֵּצֵא
חֲטֵר מִגּוֹעַ יִשִׁי וַנֶּצֶר מִיִּשְׂרָאֵל
יִפְרָה: (ג) וְנָחַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה

דעו בליטה העפאללען אכט מיט
מאַכט, דיא ביימע האהען
וואיסעס ווערדען געפאללט,
דיא ערהאבענע ערניעדרינט;
(ג) דעם וואלדעס געביישע
ווירפט דאן אייזען נייעדער, דער
לבנון ערליענט דעם מעכטיגען.
(ד) איין ריין ענטשפריעכט
אויס ישי'ם שטאם, איין שטעם
לינג בליעהעט אויס זיינער
וואורצעל עמפאר; (ה) אויף
איהם רוהעט גאטטעס גייכט,
גייכט

רוח

ר ש י

מסעף פארה במערה. יפסח פארות עיקר ענפי אילנותיו. במערה במשור המקלן הענפים
אין פארה זו לשון גת שהרי לא נכתב בו"ו כמו פורה דרכתי ונמו לחסוף עשרים. פורה אלא
באל"ף כמו ותארונה פארותיו. ומסעף הוא לשון מקלן ענפים אישכנוק"ויר בלע"ו (והוא
עבראנשער, בל"א ענטשסטען, דען אסט אבהויען, עיין מרפא לשון ביאה ל"ג ב' ד"ה היה
מפסח). כמו וכלה סעיפיה וכן בסעיפיה פוריה: במערה. בכלי משקית העורץ וסובר א"ת:
ורמי הקומה. המלכים והשרים: גדועים. אין לשון גדוע נופל אלא באילנות ודבר קשה:
(ג) ונקף. אף זה לשון קליפה כמו כנוקף זית ונקף לשון ונפעל: סככי היער. הענפים החשובי'
והגבוהים: והלבנון. עובי יערו וכרמילו הן מרבית חילותיו: באדיר יפול. על ידי מלאך יכולג.
ד"א באדיר בזכות חזקיהו שהוא אדירם ומושלם של ישראל כמה שאל' והיה אדירו ממנו: (ד) ויצא
חטר מגוע ישי. ואם תאמרו הרי תנחומין לחזקיהו ועמו שלא יכלו בידו ומה תהא על הגולה
אשר הגלה בלחץ וסבור שאל' אבד סבירם. לא אבד סוף שיבא מלך משיחו ויגאלם: חוטר.
שנט מלובה: ונצר. לשון יונק אילן: ונצר משרשיו יפרה. וכל הענין ונסופו והיה ביום ההוא
יוסיף ה' שנית ידו הרי שנאמרה נבואה זו לנחמת הגולים מאשור:

והריקו

ב א ו ר

שומר נכח ידי עשיתי ונחמתי כי נבונותי, ולכן אמר הנביא הנה האדון ה' לבאות שהוא אדון
לבאות מעלה ומטה הוא יפיל לבא מלך אשור, והמשיל מחניהו ליער מלא עלים גבוהים (רד"ק):
מסעה, יכרית הסעיפים כמו לא תפאר אחרוך, ושרשך מארץ החיים (ראב"ע): פארה, שם
הנלל על הפארות הרבות שנעלים, הוא המכונה בדקדוק הלועזי (קאזוועקטיבון), ויחורגם בל"א
(דעו געלזווייגע), ובתרגום שלפגנו מחורגם כפי הענין בלבד: במערה, בגבורה מגזרת ערין
(ראב"ע): ורמי הקומה, כלומר העלים רמי הקומה, והוא מעל על השרים הגדולים (רד"ק).
(ג) בבדול, של אדיר אשר יזכור, הוא מלאך ה' שהכה במחנה סנחריב: והלבנון, עובי יערו
וכרמילו הן מרבית חילותיו (רש"י), ר"ל כי אין הטעם בזה על הלבנון עצמו בא"י שיכרת, כי
אם על היער החזק שהמשיל בו חיל סנחריב, וזכר הלבנון לפי שהוא יער בארץ ישראל, והנביא גם
עדת שושעיו ג"כ בארץ ישראל, וכמו שאמר הרד"ק במ"א (תהלים כ"ט), הנביאים היו מדברים
על ההוה ועל הקרוב אליהם: (ד) ויצא וגו', אמר הרד"ק וז"ל סמך פורשה זו שהיא עתידה
לימות המשיח להנטחה שהיתה בימי חזקיהו, ואמר אל תתמהו על פלא גדול בזה שיעשה בימי
חזקיה במפלת מחנה אשור צרנע אחד כי עוד יעשה לישראל פלא גדול מזה בימות המשיח שהיה
לישראל בקצון גלויות, וזה יהיה ממשפחת המלך חזקיה, וזכר ישי לפי שממנו ילד המלך הראשון;
וכירוש חוטר מטה בתרגומו, ואמר מגוע ומשרשיו לפי שהעץ הנכרת יחליף ויוליד יונקות מגועו
ומשרשיו, כי פירוש גוע הוא מה שנשאר מן העץ של הארץ ומכדי הגוע יכלו הנצרים, וכן מן
השרשים שהם תחת הארץ יפרחו גם כן, ולפי שישראל גלו מארצם זה כמה שנים ונפסקה מלכותם,
נחילו נכרת העץ אבל הגוע והשרשים נשחרו, אמר כי עוד יש תקוה שיחליף הגוע ע"כ: (ה) רוח ה',
כלל

רוח חכמה ובינה רוח עצרה
 וגבורה רוח דעת ויראת יהוה:
 (ו) והריחו ביראת יהוה ולא
 למראה עיניו ישפוט ולא
 למשמע אזניו יוכיח: (ז) ושפט
 בצדק דלים והוכיח במישור
 לעגזי-ארץ והכה-ארץ בשבט
 פיו וברוח שפתיו ימית רשע:
 (ח) והיה צדק אזור מתניו
 והאמונה אזור חלציו: (ט) וגר
 זאב עם-כבש ונמר עם-גדי רבץ
 ועגל וכפיר ומריא יהדו וגער

ניכט דער ווייזהייט אינד איינ-
 זיכט, גייכט דעם ראטהעם
 אונד דער טאפפערקייט, דער
 גאטטעסקעננטים אינד דער
 גאטטעספֿורכט. (ו) יא! גאט-
 טעספֿורכט אטאמעט אויס
 איהם, ניכט נאך אויגענשיין
 ווירד ער אורטהייל פעללען,
 ענטשיידען ניכט. וואס זיין אהר
 צו ערשט פֿערניכטיג; (ז) נאך
 גערעכטיגקייט ריכטעט ער
 דען ארמען, פֿערטריטט נאך
 רעכט דיא אונטערדריקטען,
 זיין קעניגסוואָרט שרעקט דיא
 ערדע, זיינער ליפפען הויך
 פֿערניכטעט דען בעזעוויכט.
 (ח) ער גירמעט זיך מיט גע-
 רעכטיגקייט, ער וואָפֿענעט זיך
 מיט טרויע. (ט) דאן וויידעט
 דער וואָלף מיט דעם לאַממע,

לעאפארד לאַגערט ביים בעקליין זיך, קאלב אונד לעווע אונד פֿייסטער שטיער אין איי-
 גער

ר ש י

(ו) והריחו ביראת ה'. ימלא רוח יראת ה' איראונ'מיר לוי' בלע"ז (מתורגם בבאורי): ולא
 למראה עיניו ישפט. כי בחכמת הקב"ה בקרבנו ידע ויבין מי זכאי ומי חייב: (ז) במישור.
 לשון נוח ורך: והכה ארץ בשבט פיו. בתרגומו וימחי חייבי ארעא: וברוח שפתיו. ובממלל
 שיפוטיה: (ח) והיה לזכ אזור מתניו. ויהיו לדיקיא סמור סמור ליה דנקיס בו כאזור:
 (ט) ומריא. שור פטס:

ושעשע

ב א ו ר

כלל ואח"כ פרט רוח חכמה וגו' (מהנ"ל): רוח דעה, ה' ויראת ה', וכדמתורגם בל"א:
 (ו) והריחו ביראת ה', ימלא אותו רוח יראת ה' ובלע"ז איראונמיר לוי' (רש"י), בל"א אי"ל
 ראנומערט לוי', בל"א (ער ווירד זיין) חנהויכען, בענעבען), לפי שער החיים תלוי באויר,
 ובאילו יאמר כל עסקי חיוו יהיו ביראת ה', וכדמתורגם: ולא למראה עיניו וגו', כי יש
 שמתראה הרשע כלדיק במעשיו הגלויים ובטענותיו, אבל הוא בחכמת ה' אשר בקרבנו ירד למלכוני
 לבב ויסיר המסוכה מעל פני הרשע להרשיעו: (ט) וגר זאב וגו', דרך משל מהשלום שיהיה בימיו
 (ראב"ע), וכמו שזכר הרד"ק בשם יש מפרשים כי הזאב והנמר והדוב והאריה הם משל לרשעים
 העושקים והגוזלים שהם לחלשים כמו החיות הטורפים לנטרפים, והכנש והסרה והעגל והגדי הם
 משל לעגזי הארץ, ואמר כי בימות המשיח יהיה שלום בארץ ולא יריעו איש את חבירו. ומה
 שהשיב הוא שזה הפירוש לא יתכן לפי שאמר לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי הוא סחורה
 מלושה ודקה מאד, כאשר יבין המאכל כי המאכל ידבר מהנמשל בעין המשל ואדרבה ומלאה הארץ
 דעה לעד שהכוונה על בעלי שכל, ויש להוסיף הראיות, אלא שאין כאן המקום לזכר בזה עוד:

ורוב

הפטרת שמיני של פסח

תרגום אשכנזי לב

קָטַן נִהְיָ בָּם: (י) וּפְרָה וְדָב
 תִּרְעִינָה יַחֲדוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִיֶּהָ
 וְאַרְיֵה כִּבְקָר יֹאכַל־הֶבֶן:
 (יא) וְשָׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל־חַר פֶּתֶן וְעַל
 מְאוֹרֹת צִפְעוֹנֵי גְמוּל יִדּוּ הַדָּה:
 (יב) לֹא־יִרְעוּ וְלֹא־יִשְׁהִיתוּ בְּכָל־
 הַיַּר קָדְשֵׁי כִּי־מְלֵאָה הָאָרֶץ דָּעָה
 אֶת־יְהוָה כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים:
 (יג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שְׂרֵשׁ יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר עָמַד לָגַם עַמִּים אֱלֹוֵי גוֹיִם
 יִדְרָשׁוּ וְהִיתָה מְנַחֲתוֹ כְּבוֹד:

נער העעררדע, איין יונגער קנא=
 בע לייטעט זיא. (י) מיט איינ=
 אנדער ווידען קיה אינד בא=
 רין אומגעבען פֿאָן צארטען יונ=
 גען, דעם שטיערע גלייך
 נעארט פֿאָם שטרָאָה דער לע=
 ווע זיך. (יא) אויף דער נאָט=
 טער שלופֿפֿלאַך שפיעלט דער
 זיגלינג, דער ענטוועהנטע
 ווירד אויף באַויליסקענהעה=
 לע דאָ הענדלען העבען:
 (יב) זיא פֿערלעטצען ניכט,
 פֿערדערבען ניכט אויף מיי=
 נעם הייליגען בערגע. —
 דען, ערקעננטנים גאָטטעס
 שטרעמט איבער דיא גאַנצע
 ערדע, וויא פֿלוטהען איבער
 מערעם = טיעפֿען שטרעמוען.

(יג) צו דיעזער ווארצעל ישׁ'ם — אייןענען טאָנען צום פֿאַניער דער פֿעלקער אויפֿגע
 שאָססען — ווענדען זיך דיא נאַציאָנען אַללע, אונד רוהען אונטער איהם עהרענפֿאַלל.
 אין

ר ש י

(יא) ושעשע. ושיחק: על חור פתן. על חור עפר שהנחש מקנן בחוכו קרו"ט בלע"ז (גרמטטע, קופט, העהלע). פתן נחש משהוקין נעשה מרש ונקרא פתן ושיב אין לו לחש שג' אשר לא ישמע לקול מלחשים: ועל מאורת נסעונוי. יונתן תירגם חיו גלגלי עיוהי חיוי חורמן ומנחם פתר בו לשון נקב וחורי עפר וכן אור כשדים וכן באורים כנדו ה': גמול. תינוק הגמול משדי אמו: ידו הדה. תרגם יונתן ידוהי יושיע כמו הד הרים וכמו הידד שהוא לשון הרמת קול אף זה לשון הרמה וה"א אחרונה באה בחוכו יסוד נופל כמו עשה בנה קנה: (יב) דעה את ה'. לדעת את ה': (יג) לנס עמים. להיות עמים מרמים נס להקנן אליו:

שנית

ב א ו ר

(י) ורוב, וקנה, בעדות הפרה והכנוים הסמוכים: (יא) על חור פתן, על חור עפר שהנחש מקנן בחוכו (רש"י): מאורה, כמו אור ונקרא כן לפי שיכנס ממנו האור למקום שהנחש בו (רד"ק): ידו הדה, ת"י ידוהי יושיע, כמו הד הרים וכמו הידד שהוא לשון הרמת קול אף זה לשון הרמה וה"א אחרונה בא בחוכו יסוד נופל כמו עשה בנה קנה (רש"י), ר"ל שנעבור זה יבא שם הד הרים בלי ה"א בסוף ובאחת שם הידד מהבטולים, אבל ידוע שהוראת שרשי הבטולים ונחל הלמ"ד דומים לרוב, כמו גלה גלל דמס דמה ורבים כן: (יב) לא ירעו, הפתן והנסעונוי באלו כל ארץ ישראל מלאה דגת ה', כי ידוע הוא שידע השם לא יחזית לעולם רק יבנה ויתקן (ראב"ע): כמים לים מכסים, מקום המים יקראים והמי' ממלאים אותו המקום עד שמכסוים אותו שלא יראה קרקע הים (רד"ק): (יג) והיה, לעתיד כמו ויהי לעבר, כלומר שניום ההוא יהיה זה המעשה שידרשו הגוים אל שורש ישי אשר אז כנר הלמים והגדיל למעלה מאד ללכת אחריו ולהקנן אליו כמו שדורשים החיילים בנוסיעתם ובמלחמה אל הנס ההולך לפניו, וטעם המל' לפי שהם הוא עץ איוך מאד, וכנר דמה אותו לעץ באצרו וילא חוטר מגזע ישי, והשלים המשל לאמר שיגדל העץ הזה מאד, ויהי' בעבור גדלו לנס עמים: והיתה מנוחהו

כבוד

תרגום אשכנזי

הפטרת שמיני של פסח

(יד) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָיו
 שְׁנֵי יָדָיו לְקַנּוֹת אֶת־שָׂאֵר עַמּוֹ
 אֲשֶׁר־יִשָּׂאֵר מֵאֲשׁוּר וּמִמִּצְרַיִם
 וּמִפְּתָרוֹם וּמִכּוּשׁ וּמִעִירָם
 וּמִשְׁנַעַר וּמִחַמַּת וּמֵאֵי הַיָּם:
 (טו) וְנִשְׂאָ גַם לַגּוֹיִם וְאֶסְף־נְדָחֵי
 יִשְׂרָאֵל וּנְפִצּוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ
 מֵאַרְבַּע כְּנָפּוֹת הָאָרֶץ: (טז) וְסָרָה
 קִנְיַת אֶפְרַיִם וְצַרְרֵי יְהוּדָה
 יִכְרְתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יִקְנָא אֶת־
 יְהוּדָה וַיְהוּדָה לֹא־יִצַּר אֶת־
 אֶפְרַיִם: (יז) וְעַפּוֹ בְּכַתֵּף פְּלִשְׁתִּים
 יָמָה יִחַדּוּ יָבוֹז אֶת־בְּנֵי־קָדָם

(יד) אין יענען טאגען ערווירבט זיך גאטטעס האנד צום צווייטן טען מאל זיינעם פאלקעס רעסט, יענען איבעררעסט אויס אשור אונד מצרים, אויס פתרום, כוש אונד עילם, שנער, חמת אונד דעם מעערעס אינג זעלן. (טו) ער (גאטט) ערהעבט אין העערצייכען דען גאציאָנען, זאממעלט ישראלים פֿער־שטאָסענען, פֿעראייניגעט יהודה'ס צערשטרייטען, אויס אללען ערדען־ענדען. (טז) ער־שוואונדען איזט אַפֿרים'ס איי־פֿערוואַכט, יהודה'ס פֿיינדליכ־געווינטע דאָהין; ניכט מעהר ניידעט אפֿרים יהודה, ניכט מעהר פֿיינדעט יהודה אפֿרים אָן. (יז) פֿר יענד איבערפֿלי־געלן זיא וועסטווערטס דיא פלשתיים, איבערשווערמען דיא קינדער דעם מאָרגענלאַנדעס, ארום

ארום

ר ש י

(יד) שנית. כמו שקנאה ממזרי' שהיתה גאולתם בצורה מאין שעבוד אבל גאולת בית שני אינה מן המנין שהרי משועבדים היו לכורש: ומאיי הים. הן איי בני עשו: (טו) ונשא גם. סירק"א בלע"ז (מתורגם במדבר ב"א ח') והיה לאות לקנץ חליו ולהביא את גלות ישראל מנחה לו: (טז) אפרים לא יקנא את יהודה. משיח בן יוסף ומשיח בן יהודה לא יקנאו זה בזה כפי אמונתינו: (יז) ועפו בכתף פלשתיים ימה. יעופו ויחולו שם אחד על הפלשתי' אשר הם נמערבה של ארץ ישראל

ב א ו ר

כבוד, בכבוד וכן הנמלא בית ה' (ראב"ע). כלומר שלא ינח ויסקוט מחמת עללות ומורק לב או שאר סנות בזויות, כי אם בעבור שיהיו כלם יראים ומכבדים אותו, וכמו מנוחת שלמה המלך, ותהיה א"כ מנוחתו כבוד לו ולעמו שיאמרו להם אחרי העם שכה לו לשבת בטח ואחן תחת מלך כזה, ומתורגם הכתוב לפי הענין: (יד) שנית, כי ראשונה קנה אותם מנית עבדים ממזרים, וכיום קבין גלות יוסף ה' שנית ידו לקנותם אבל היום אשר נפולו סם (כד"ק): (טו) ונשא, הקב"ה נס לגוים, דהיינו שיש שזכר: (טו) קנאת אפרים וצוררי יהודה, סוף הכתוב מבאר תחלתו, וטעם וצוררי יהודה, הצוררים אשר גיהודה לאפרים, כי מהיות דוד המלך והמביא את ישראל עד גלותם מעל אדמתם היתה הקנאה שולטת בין אפרים ויהודה כנזכר כמה פגמים בכתוב: (יז) ועפו, ענין עופשות שהיא התנועה המהירה, כלומר יתאחדו וימהרו תנועתם אל עבר פלשתי' שהיא למערבה של ארץ ישראל להכותם ולגזו אותם, וטעם בכתף לאון עבר (מכד"ק). ויונתן תרגם ויתחברון כתף חד, לפי שהנפסים בכתף העוף אשר כאלו יעופפו שניהם בכתף אחד, כן יהיה האזמות והגלום ביניהם. ובל"א מתורגם כפי הענין: משלוח

הפטרת שמיני של פסח

הרגום אשכנזי לג

אָדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוּחַ יָדָם וּבְנֵי
 עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם: (יח) וְהַחֲרִים יְהוָה
 אֶת לְשׁוֹן יַם־מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ
 עַל־הַנְּהַר בְּעַיִם רוּחוֹ וְהִכְהוּ
 לְשַׁבְעַה נְחָלִים וְהַדְרִיךְ בְּנַעֲלִים:
 (יט) וְהִיתָה מַסְלָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ אֲשֶׁר
 יִשָּׂאֵר מֵאֲשׁוּר כַּאֲשֶׁר הִיתָה
 לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם: (כ) וְאָמַרְתָּ בְּיוֹם הַהוּא
 אֲוֹדָה יְהוָה כִּי אֲנִסְפָת בִּי יֵשֶׁב אִפְסָה
 וְתִנְחַמְנִי: (כא) הִנֵּה אֵל יִשׁוּעָתִי

אדום ומואב ויבנו את ידו ויחרימו את עמון משמעתם: (יח) והנהיף את ידו על הנהר בעינים ויכה את שבעה נחלים והדריכו בנעלים: (יט) והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים: (כ) ואמרת ביום ההוא אודה יהוה כי אנספת בי ישב אפס ותנחמני: (כא) הנה אל ישועתי

אבטח

רעט זיך — איך בין געטרעכטעט. (כא) אללמעכטיגער! דוא ביזט טיין הייל! געטראגסטען

ר ש י

ישראל ויבשו את ארלם כמו דרך ירלחו שמה. שנס אחד וכן תרגום יונתן ויתחברון כחף חד למימתי פלישתאי די במערבא: ובני עמון משמעתם. בתרגומו ישתמעון להון מקבלין מלותם עליהם: (יח) והחרים. ליבשו כדי שיעברו בו גליות ישראל ממזרים: על הנהר. נהר פרת לעבור בו גליות אשור: בעים רוחו. אין לו דמיון במקרא ולפי הענין יפתור בחזק רוחו: לשבעה נחלים. לשבעה גזרים לעבור בו שבע גליות החמורות למעלה מאשור וממזרים וכו'. ומאיי הים אינו מאיתו נד: והדריך. בחוכו את הגליות: בנעלים. ביבשה: (יט) והיתה מסילה. בתוך המים לשאר עמו: (כ) ואמרת. בראותך את האומות שגזינון לארפות ולדראון: אודך ה' כי אנספת בי. והגליתי וכפר גלותי עלי ועתה נרלח עוני וישב אפך ותנחמני. וינתן תרגום אודך ה' כי תעתי לך ועל כן אנספת בי ולולי רחמך לא הייתי כדאי לשוב אפך ולנחמני והנה שב אפך ממני: (כא) עזי

ב א ו ר

משלוח ידם, מטעם ושמתם בכל משלח ידכם, כלומר שישלטו בהם כבקנין כספם: משמעתם, שיהיו נשמעים לכל אשר יאוו: (יח) והחרים, שיעורו והמריב, כי אותיות נוסף מתחלפות, וכן תרגום יונתן ויבשו, וכדכתיב הן בנערתי אחרים ים (ישעי' נ' ב'), וחרבתי את ימה (ירמיה נ"א ל"ו) ומזיריהם: לשון ים מצרים, הוא ים סוף, והוא חלק מן ים הערבי (רמז טראביטע אעער) ונכנס בין שתי ארלות ארץ הערב וארץ מצרים, ולכן נקרא לשון בעבור תבניתו שהיא ארוך וצר, וכן כל כמוהו, וכן יקרא ג"כ בל"א (וויינע אעערעאלוגע): על הנהר, נהר פרת לעבור בו גליות אשור (רש"י): בעים רוחו, בחזק רוחו שילך על הנהר ויבשהו, זמלת בעים תחכש כפי הענין ואין לה חגר במקרא (רד"ק): לשבעה נחלים, ענין רבוי כמו שבע יכול לדיק וקס, ורבים כמוהם: והדריך, הדורך, או את הדורך: (כ) כי אנספת בי, לפי שאנספת בי ועשתיני, כי על ידי זה נקתי מפשעי: ישוב אפך, לשון הוה, כלומר עתה ששנתי מרעתי

חרגום אשכנזי

סטען מוטהם בין איך, פֿורכט=
לאז גאנץ. מיין זיעג, מיין
זאטענשפיעל איזט יח, דער
עוויגע! ער וואר עררעטט נג
מייר. (כג) שעפֿעט, שע=
פֿעט פֿראַהלאַקקענד, אויס
דיעזעס היילעם קוועללען!
(כג) אונד זינגעט פֿערנער אן
דיעזעס טאגע: דאנקט דעם
עוויגן פֿערקנדיגט ווינען נאָ
מען! מאַכט דען פֿעלקערן זיי=
נע טהאַטען קונד! לאַססעט
ווינעס נאַמענס גרעסע לויט
ערטענען! (כד) לאַבזינגט
דעם עוויגען, דעם ווירקען
היאך ערהאַבען איזט; פֿער=
קינדעט זיי'ס דער נאַנצען
ערדע! (כה) פֿראַהלאַקקע,
זיכצע, בעוואָהנערין ציון'ס! פֿערהעררליכט צייגט זיך אין דיר דער הייליגע ישראל'ס."

הפטרות שמיני של פסח

אֲבִטָּח וְלֹא אֶפְתָּח כִּי עֵינַי וְזִמְרַת
יְהִי יְהוָה וַיְהִי־לִי לְיִשׁוּעָה:
(כג) וְשָׂאֲבָתָם־מִיּוֹם בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעֲיָנַי
הַיְשׁוּעָה: (כג) וְאָמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא
הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ
בְּעַמִּים עֲלִילְתִּיו הוֹכִירוּ כִּי נִשְׁגַּב
שְׁמוֹ: (כד) זְמַרוּ יְהוָה כִּי גֵאֲוַת
עָשָׂה מִיַּדְעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ:
(כה) צִרְהִי לִי וְרַנִּי יִשְׁבַּת צִיּוֹן כִּי־
גְדוֹל בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

עם מדעת קרי

ר ש י

(כא) עזי ומרת יח ה'. עז ושנח של הקב"ה הוא היה לי ליטועה. ואין לפרש עזי עוז שלי
אלא מלינו במקרא עזי נקוד חטף קמן אלא שורק עזי מן משלשה מקומות שהוא סמוך אלל
ומרת ולא ומרת כמו ומרתי אלא על כרחך ומרת דבוק הוא לתיבה שלאחריו לכך אני אומר
שאין יו"ד של עזי אלא כמו יו"ד של שוכני סנה: זה ה'. עד הנה היה שמו חלוק ובמפלתו של
עזו נעשה שלם וכן הוא אומר כי יד על כס יה און הנסא שלם ואין השם שלם עד שהא
מלחמה לה' בעמלק: ויהי לי ליטועה. כמו היה לי ליטועה ודרך המקראות לדבר כן כמו ואשר
לא שם לבו וגו' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו ועוד בדברי הימים ובני ישראל היושבים בעזי
יהודה וימלך עליהם רחבעם ה"ל לומר מלך עליהם רחבעם: (כב) ושאתם. ותקבלון אולבן
קרת: ממעיני היטועה. כי ירחיב לבם על ידי יטועה הנאה להם ויתגלו להם רזי התורה
שנשתכחו בגלות ע"י הכרות: (כג) עלילתיו. מעלליו: הוכירו. לשנח כי נשגב הוא:

עם

ב א ו ר

מרעתי, שג נס אסף: (כא) כי עזי וגו', מעין שירת הים אחרי שהלכו בו בני ישראל ניבזה,
וכן זמרו לה' כי גאות עשה, אשירה לה' כי גאה גאה: (כב) ושאבתם מים בששון,
ד"מ כמו השואב מים מן המעיין אלא יפסקו מימיו, כי בכל עת ימלא בו לשאוב, כן
לא תפסק מהם הנכבה והיטועה ויהיו בששון כל ימיהם (רד"ק): (כג) ואמרתי, בני
מקהלות:

עם

הפטרות ויקרא

בשעה שזמן מ'ג

ואם חל בו פ' זכור מפטירין כה אמר לעיל ד' ח'ע' נ'ובש' החדש מפטירין כה אמר לעיל דף ט"ו ע"ב.

(א) עם זו יצרתי לי תהלתִי יספרו:
 (ב) ולא אתי קראת יעקב כי
 יגעת בי ישראל: (ג) לא הביאת לי
 עֶה עלתי וזבתי לא כבודני
 לא העבדתי במנחה ולא
 הוגעתִי בלבונה: (ד) לא קנית
 לי בכסף קנה וחלב זבתי לא
 הרויתני אך העבדתני בחטאותִי
 הוגעתני בעונותִי: (ה) אנכי
 אנכי הוא מתי פשעִי למעני

(א) פֶּאֶלְק! דאזאך מיר גע-
 בילדעט מיין לאב צו פֶּע-
 קינדגען! (ב) ניכט מיך ריעפסט
 דוא אז, יעקב! דוא מיהעטעסט
 דיך מיינעטוועגען ניכט, ישראל!
 (ג) ניכט מיר בראכטעסט דוא
 דייער בראנדאפפער לעמ-
 מער, ניכט מיך עהרטעסט
 דוא דורך דייע שפיוועאפפער,
 אויך לענט' איך גאבען דיר
 ניכט אויף, בעשווערטע דיך
 ניכט מיט ווייהרויך; (ד) פֶּיר
 זילכער זאללטעסט דוא גע-
 ווירן: ראהר מיר ניכט קויפֶען,
 נאך זאללט' דייער אפפֶער-
 פֶּעטט מיך זעטטיגען. אך
 אבער! וואהל בעשווערטען
 מיך דייע זינדען, בעלעסטיג-

וחטאך

טעסט דוא מיך מיט מיסעטהאטען ועהר. (ה) דאך טילגעוויך, איך זעלכסט, אום

ר ש י

(א) עם זו יצרתי לי. למען תהלתי יספרו: (ב) ולא אתי קראת. בפנותך אחרי ע"א: יגעת
 בי. גליתם מהר בעבודתי: (ג) לא הביאת לי עה עלתיך. כי אם לע"ז: לא העבדתך.
 עבודה רבה במנחה קימן מעט עולה לגבוה וגם היא לא אמרתי לך להקריב לך חובה לא נדבה:
 (ד) לא קנית לי בכסף קנה. לקטרת לא הוצרבת לקנותה בכסף לפי שהיתה מזוייה בארלנס
 הרבה אמר ר' אבא קומון היתה גדולה בארץ ישראל והיו אוכלין אותה עזים וזבאים במדרג
 איכה: העבדתני בחטאותיך. אתם גרמתם לי להיות שמש לעובדי פסילים כמו שראה יחזקאל
 והנה רוח סערה באה מן הלפון שהיתה חוזרת מרכבת השכינה מנבל שהלכה לכבוש את כל העול'
 תחת ידו של נכוד נכר שלא יאמרו ביד אומה שפלה מוסר את בניו כדאיתא בחגיגה: (ה) אנכי
 אנכי. אני הוא שמזיתים מאז ואני מוחה אותם גם עתה: למעני. ולא בזכותך ולא בזדקת
 אבותיך

ב א ו ר

(א) עם וגו', כפי תקון ההפטרה יומשך הכתוב הזה לאחוריו, לאמר אתה יעקב שהנך עם
 זו אשר יצרתי לי למען יספרו תהלתי בגוים לא אותי קראת, מ"מ אנכי מוחה פשעִיך
 למעני ולמען כבודי שלא יחולל בגוים, וכן מתורגם בל"א. אמנם כפי ההמשך האמתי שפרשה
 מוסב אל הקודם להשקות עמי בחירי עם זו יצרתי לי וגו', וטעם ולא אותי אף שלא אותי קראת,
 ויתורגם בלשון אשכנז (לוצר ריעפסט דוא איך ניכט זון): (ב) כי יגעת בי, כי תאמר
 שגעת בי, בעבודתי, כלומר לא קראתני ולא יגעת לעבוד אותי (מרד"ק): (ג) וזבתיך,
 כמו וזבתיך, חסר ב' השמוש וכמהו רבים: (ד) העבדתני בחטאותיך, הטעם שהייתי סובל אותם
 בעבד סובל טרחו כי המעשים והעונות היו עלי כנשא כבד, והיה מדך המשפט שאכלה
 אהבם

תרגום אשכנזי

מיינעט וויללען, דינע איבעל-
טהאטען, דענקע דינער זינ-
דען נון ניכט מעהר. (ו) אן רופ'ס
צוריק אינס געדעכטנים, וויר
וויללען רעכטען, זאג אן: וויא
ווילסט דוא רעכטע רעטיגען
דיך? (ז) פירוואהר! דיין ער-
שטער אהן פעהלטע שאן. דיא
פערטרעטער זעלבסט זינדיג-
טען ווידער מיך. (ח) דארום
ענטווייהטע איד דינע הייל-
גען פירשטען, גאכ יעקב דעם
באננע, ישראל דער בעשימ-
פפונג פרייו. (ט) אבער נון
הערע יעקב מיין קנעכט,
ישראל דוא, דען איד ערקאה-
דען! (י) זא שפריכט רער עווי-
גע, דער דיק ערשאפען, פאן
דער געבורט אן געבילדעט,
אונד שטעטס דיר העלפען
ווירד: וויא פורכטלאן יעקב

הפטרת ויקרא

וְחַטְאֲתֶיךָ לֹא אֶזְכָּר: (ו) הַזְכִּירְנִי
נִשְׁפָּטָה יַחַד סֵפֶר אֶתָּה לְמַעַן
תִּצְדָּק: (ז) אֲבִיךָ הָרִאשׁוֹן הָטָא
וּמְלִיצֶיךָ פִּשְׁעוּ בִּי: (ח) וְאַחֲלֵל
שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאַתְנֶה לְחָרָם יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים: (ט) וְעַתָּה שְׁמַע
יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ:
(י) כֹּה־אָמַר יְהוָה עֲשֵׂה וְיִצְרָה
מִבֶּטֶן יַעֲזֹרֵךְ אֶל־תִּירָא עַבְדִּי
יַעֲקֹב וְיִשְׂרוּן בְּחַרְתִּי בּוֹ: (יא) כִּי
אֶצְק־מַיִם עַל־צִמָּא וְגֹזְלִים עַל־
יַבֵּשָׁה אֶצְק רֹחִי עַל־זֶרְעֶךָ
וּבִרְכָתִי עַל־צִאֲצָאִיךָ: (יב) וְצִמְחוּ

בבין
מיין קנעכט, ישורון דוא, דען איד ערקאהרען. (יא) זא וויא איד וואססער שיטטע אויף
דורשטיג לאנד, זא וויא שטרעהמע ריועלן אויף דיררעם באדען, זא שיטטע איד
מיינען גייסט אויף דינע קינדער, דען זענען אויף דינע נאכקאממען אויס. (יב) וויא
יונגעס

ר ש י

אבייך: (ו) הזכירני. כל תנמול שיש לך ולאבותיך עלי: נשפטה יחד. וכל למשפט: (ו) הזכירני
הראשון הטא. באומרו צמה אדע: ומליצך פשעו בי. אין לך בכל מליצים אהתה סומך על
זכותם שלא מלאתי בו פשע יחזק אהב את אנאי: (ח) ואחלל שרי קודש. בשביל עונותיכם:
(ט) ועתה שמע. לאזב לחזרתי יעקב עבדי: (יא) כי אצק מים על צמא. כמו שאני יולק מים
על צמא בן אצק רוחי על זרעך: (יב) וצמחו בבין חליר. בתוך עשו על ידי גרים שיחוסמו
עליהם

ב א ר

אתכם כרגע על רוב חטאתיכם אך סבלתי שלא בלתי אתכם, והכל ע"ד משל (מרד"ק):
(ו) הזכירני, ואם תאמר שאני שכחתי דבר מה שהיה לזכותך הזכירני אתה, ואז נשפטה יחד
אם מי הצדק, וספר אתה טענותיך למען תבדק, רצה לומר שאפילו תספר אתה אם תספר
האמת לא תצדק (מהנ"ל) ומתורגם כפי הענין: (ו) אביך הראשון הטא, הוא אדם הראשון,
כי האדם מוטבע בחטא, כי יצר האדם רע מנעונו (הנ"ל): ומליצך פשעו בי, אין לך
בכל המליצים אהתה סומך על זכותם שלא מלאתי בו פשע (רש"י), ולכן אם אני מוחה את פשעיך
אין זה כי אם למעני: (י) ויוצרך מבטן, כי בעת לאת הבן מן הבטן יכניסוהו בבית האל וימול
אותו לשמונת ימים (רד"ק) וכמו שאמר עם זו ילרתי לי: יעזרך, בלימר ומי שיעזרך תמיד הוא
אומר לך אל תירא (מהנ"ל): (יא) כי אצק, כמו שאני אצק מים בן אצוק רוחי:
בבין

הפטרת ויקרא

תרגום אשכנזי לה

בבין חציר כערבים על יבלי-
 מים: (יג) זה יאמר ליהוה אני וזה
 יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו
 ליהוה ובשם ישראל יכנה:
 (יד) כה אמר יהוה מלך ישראל
 וגאלו יהוה צבאות אני ראשון
 ואני אחרון ומבדעדי אין אלהים:
 (טו) ומי כמוני יקרא ויגידה
 ויערכה לי משומי עם עולם
 ואתיות ואשר תבאנה יגידו למו:
 (טז) אל תפחדו ואל תרהו הלא
 מאז השמעתיה והגדתי ואיתם

יונגעס גראו קאממען זיא עמ:
 פאר, וויא ווידען אן וואססער
 בעכען (געדייהען זיא). (יג) דיע
 זער ווירד זאגען: איך געהער'
 דעם עוויגען אן; דיעזער געננט
 זיך נאך יעקב'ס נאמען; יענער
 שרייבט זיך דעם עוויגען צו,
 פיהרט ישראל'ס נאמען גערן.
 (יד) זא שפריכט דער עוויגע,
 ישראל'ס בעהעררשער, זיין
 ערלעזער, דער גאטט צבאות:
 איך בין דער ערשטע — דער
 לעטצטע איך — אויסער מיר
 קיינער גאטט. (טו) אונד ווער
 איזט מיר גלייך? ער רעדע
 לויט, אונד זאגע עם אן, ער
 לעגע עם דאר, וואס יע געשאה
 זייט פעלקער איך ערשאפען;
 וואס קינפטיג איזט, וואס
 קאממען זאלל, מעגען זיא אני
 צייגען דאך. (טז) איהר! זייד
 אהנע פֿורכט, אהנע אנגסט, פֿארלענגסט מאכטע איך קונד דיר, אונד לעהרטע עם, (דעם
 זייד

עדי

ר ש י

עליהם. בין חציר הוא עשו שנאמר עליו והיתה נוח תנים חציר לננות יענה: (יג) זה יאמר
 לה' אני. אלו לדיקים גמורים: וזה יקרא בשם יעקב. אלו קטנים בני רשעים: וזה יכתב ידו
 לה'. אלו בעלי תשובה: ובשם ישראל יכנה. אלו הגרים כך שנוייה צבאות דר' נתן: (טו) ומי
 כמוני יקרא. ומי יקרא שהוא כמוני ויגיד ויערוך לי את כל מה שהיה משומי עם עולם ועד
 עתה: עם עולם. כל בריות: ואותיות. דברי מוסת: ואשר תבאנה. ואת העתידות לבא יגידו
 כמו שאני עושה עתה שעדיין לא חרב הבית ולא גליתם ולא יולד כורש ואני מבשר אתכם עליו:
 (טז) ואל תרהו. אין לו דמיון ופתרונו לפי הענין כמו אל תחתו מלהודיע את שמי לבין האומות:
 הלא מאז השמעתיה. מהר סיני והגדתי לכם שם שאין אלוה מבלעדי: ואתם עדי. שפתחתי
 לכם

ב א ו ר

(יב) בבין חציר, ב"ח בבין המשמעת לתוספות באור, כי מספיק הי' אם אמר בין חציר, וכמוהו ב"ח
 בתוך (הנ"ל). ואין הדמיון שיה' לגמרי כאשר יבין כל משביל שהוראת תוך משונה מאד מהורא'
 בין, ולכן אמר חד מן חכמיא הטעם ולמחו בבין חציר, והעד כערבים על יבלי מים: (יג) זה
 יאמר וגו', כי הנשאלים בישראל כלם יהיו קדושים וכלם יקראו שהם לה' ושהם מזרע יעקב, כמו
 שאמר והיה הנשאר בליון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו (רד"ק): (טו) משומי, העם הראשון
 וטעם עולם בזמן שעבר (ראב"ע), ורש"י ז"ל אמר עם עולם, כל בריות ויתורגס לפ"ז כל"א
 (זייט וועטבעוואהנער זיך ערשעפען): ואוחיוה, מלאך ואתה מרצבות קודש, כלומר
 הדברים העתידים להיות: יגידו למו, תרגם יונתן כמו לנו, ויש לפרש כמשמעו ופירושו
 בעבורם, כלומר יגידו כדי להלדיק עלמם: (טו) אל תפחדו, מאלהים אחרים, וכן אמר
 ירמיה אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היעב אין אותם (רד"ק): ואל חדרו, אין לו ריע וכיוצא
 לפי

תרגום אשכנזי

הפטרת ויקרא

יד איהר צייגען) עם איזט קיין געטטליך וועזען אויסער מיר, קיין הארט, פאן מיר דאצו ער זעהען. (יז) דיא געצענשעפפער זינד אללע אייטל, איהר פרעם טיגעס געכילדע אונניטצעס וועזען, דאן בעצייגען זיא יא ועלבסט— זיא זעהען יא ניכט, פיהלען ניכט. אראס דא דאך ערעטהעטען, (יח) דיא אייגען נאטט בילדען, איינען געטצען פארמען וואללען, דער דאך ניכט העלפען קאן. (יט) א דאס אלל זאלע גענאססען דעם זיך שעמטען, דיא מענשליכען קינסטלער אלל אויף איינעם היפען פערזאממעלט שטינדען, ערשראקקען אונד

עדי היש אלוה מבלעדי ואין צור בל ידעתי: (יז) יצרי פסל כלם תהו והמודיהם בל יועילו ועדיהם המה בל יראו ובל ידעו רמען יבשו: (יח) מי יצר אל ופסל נסך בבלתי הועיל: (יט) הן כל חבריו יבשו וחרשים המה מאדם יתקבצו כלם יעמדו ויפתחו יבשו יחד: (כ) חרש ברזל מעצד ופעל בפחם ובמקבות יצרהו ויפעלהו בזרוע כהו גם רעב ואין כח לא

בעשעמט זיא אללעזאמט. — (כ) דארט ערגרייפט דער אייגענשמיד דאן ווערקצייג, ארייבייטעט עמסיג מיט בלאזעבעלגען, בילדעט העממערנד איהן — זעהע! ער ווענדעט דעם ארמעס גאנצע קראפט דארטן, ער ווירד הונגערן, קראפטלאז ווערדען, קיין לאבע.

ר ש י

לכס שנעה רקיעים והראיתי אתכם שאין אחר ואחס עדי בדבר הזה שאין אלוה מבלעדי: ואין צור כל ידעתי. תרגום יונתן ולית דתקיף אילתין דמן קדמי מתיבכ ליה תקיף. כל ידעתי לשון ואלדעך נשם. אני ידעתיך במדבר. ידע לכתך: (יז) ועדיהם המה. הפסילים הם עדים על בושט עובדיהם שהרי אנו רואין שאינם לא רואין ולא יודעין והיו עובדים להם: למען יבשו העובדים להם: (יח) נסך. לשון יליקה ומסכה והנו"ן בתיבה יסוד הנופל ממנו כנוק מ"ן של נסך ושל נגף: (יט) הן כל חביריו. של אותו יוצר ונוסך פסילים המתחברים אליו לעבוד את ילירתו ונסכו יבשו: וחרשים המה. אותם יוצרים ונוסכים מבני אדם הם קל וחומר ליליריהם שהיא הכל: (כ) חרש ברזל. חרש של ברזל. מעלד. הוא אחד מכלי הנפחים: ופעל. הפסל: בפחם. קרבנו"ן בלע"ז (טטרבאן בל"א קוהזען): ובמקבות. מרטי"ל בלע"ז (האזשער; עין מרפא לשון שנת קכ"ד ב"ד"ה קורנס ומה שהעירותי שם (ק"ב א"י) ד"ה כלל ל): יצרהו. לשון ליר: ויפעלהו בזרוע כמו גם רעב וגו'. גם הוא היוצר חסר כח ומלא הוא אס ירעב

ב א ו ר

לבי מקומו. וחד מן חבירי אחר שעורו ואל תיראו בחלוק אוחיות יהו"א: ואין צור, מבלעדי, כי לא ידעתי אחד להיות מושל תחתי, מלשון ואלדעך נשם ומלת מבלעדי מושכת אחרת עמה: (יז) ועדיהם המה, הפסילים מעידים על עצמם שלא יועילו: למען יבשו, כל מי שילך אל וגו', בן נראה המאך הכתובים: (יט) וחרשים המה מאדם, אומנים מבני אדם שעושים שאר מלאכתי ועושים ג"כ אלהים זה דבר תימה (מרד"ק): (כ) חרש ברזל, חרש של ברזל, ולכן הרי"ש פתחה, וכן חרש עץ דלהלן, ועעם מעלד שם כלי אחד מכלי הנפחים, בן פירשו כל המפורשים, ולפ"ז תחסר הפעולה בזה המאמר ומתורגם בל"א כפי הענין: ויפעלהו בזרוע כהו, בכל כחו הוא פועל בו מרוב חסקו במלאכה, ובי"ת בזרוע משמשת במקום שנים ענינו בזרועו כחו, או פירוש כמו הפוך כחו זרועו כמו מקום שם קנר (מרד"ק): גם רעב וגו', כלומר לא

הפטרת ויקרא

תרגום אישכנזי לו

שָׁתָה מִיַּם וַיַּעַף: (כא) חֲרַשׁ עֵצִים
 נָטָה קוֹ יִתְאַרְהוּ בְשָׂרָד יַעֲשֶׂהוּ
 בַּמְקַצְעוֹת וּבַמְחוּגָה יִתְאַרְהוּ
 וַיַּעֲשֶׂהוּ כְּתַבְנִית אִישׁ כְּתַפְאֶרֶת
 אָדָם לְשַׁבַּת בַּיִת: (כב) לְכַרְת־לוֹ
 אֲרָזִים וַיִּקַּח תְּרוּהָ וְאֵלּוֹן וַיֵּאמֶץ-
 לוֹ בַּעֲצֵי-יַעַר נָטַע אָרוֹ וּגִשְׁם
 יִגְדֵל: (כג) וְהָיָה לְאָדָם לְבַעַר וַיִּקַּח
 מֵהֶם וַיַּחֵם אֶף-יִשְׂרָאֵל וְאִפְּהָ לְחֵם
 אֶף-יַפְעֵל-אֵר וַיִּשְׁתַּחֲוּ עֲשֶׂהוּ פָסֶל
 וַיִּסְגְּדוּ-לָמוֹ: (כד) חֲצִיּוֹ שָׂרָף בְּמוֹ-

טרנק איהו ערפרישען — ער
 ערמאטטעט ליבער . (כא) דייע-
 זער היער ציממערט אין האלץ,
 לעגט מעסשנור אן, צייכעט
 מיט רעטהעל, אַ ביטעט מיט
 האַבעלן מאַנכער לויא, פֿאַרמט
 מיט צירקעל אַב, ביז דעם
 מאַננעס בילד געשאַפֿען, גע-
 שניצט איום דיא שענע מענ-
 שענגעשטאַלט, דיא אים טעמ-
 פעל וויילען זאָלל . (כב) דאַצו
 פֿעללט ער צעדערן, נימבט ער
 פֿיטט-אונד אייכענבוים, הייפֿט
 פֿאַרראַטה פֿאַן זואַלדעס ביי-
 מען, פֿאַלאַנצט אויך וואָהל דיא
 עששע, דיא דער רעגען גראָס
 ערציעהעט, (כג) בעשטימט
 צור פֿייערונג פֿיר דען מענשען;
 ער ניממט דאַפֿאַן זך דאַראַן
 צו ווערמען, הייצט דאַמיס

אש

ו זעיר

דען אַפֿען בראָד צו באַקקען, אונד — בילדעט דאַרויס דען גאַטט, דען ער אַבעטעט,
 שניצט איינען געטצען דאַרויס, אונד קניעט דאַפֿאַר . (כד) זאָ פֿערצעהרט איינען טהייל דאַ
 פֿיטט

ר ש י

אין בז כח או אס לא שמה מים ויעף לאלתר קל וחומר שפעולתו אין בה תועלת לעזור: (כא) חרש
 עצים . ואס בא לעשותו של עץ וחרש עצים הוא כך דרכו: נטה קו . כדרך הנגרים . ועל מי
 הקו יתארהו בשד ממשר אותו במסור שקורין דאלאור"ה בלע"ז (הקובעו וזיינען; עיין מרסא לשון
 ברכות נ"ז ב' ד"ה פס ל) : יתארהו . ייסהו: ויעשהו במקלעות . ומחליקו ברהיטני וחומל-
 מקבועות תרגם יונתן איזמליא: ובמחוגה יתארהו . לשון ותאר הגבול אס בא לעשות בו כוורים
 עגולים מסבב אותן במחוגה קונפ"ש בלע"ז (קאמפא"ס בל"א זירקען) : כתפארת אדם . היא
 האשה שהיא תפארת בעלה: (כב) תהזה ואלון . מיני אילני סרק: ויאמץ לו בעצי יער . עושה לו
 חיזוקים בין לחיזוק בין לנוו במיני עצים המזומים זה מזה במראיהן: נטע אורן . כשמואל ייחור
 ונטע הראוי לכך נוטעו לכך והגשם מגדלו . אורן לשון נטע זונק פרנצו"ן בלע"ז (והוא פֿאַנלעך,
 זעלוינג, זיין לור פֿאַרטפֿאַהלונג, זבגטשניטטענער חונד זיינגעשעטלעכער לוינג) : (כג) והיה
 לאדם לבער . והיה אותו ען מקלתו לצורכי אדם לבער: ויקח . מן העצים ויחס גופו לנגדס:
 אף ישיק . מהס תגור ואפה לחס: אף יפעל אל . מן הנותר:

ב א ו ר

לא יקום לאכול או לשתות כי אס ירעב ויכמא ויעף מרוב חשקו במלאכה: (כא) יתארהו בשרד,
 מלשון ותאר הגבול, והלבע שזובע בו הקו יקרא שרד (מרד"ק) : לישבת ביה, שינה לו,
 כלומר שלא ימוט לעולם ממקומו: (כב) לכרף לו ארזים, הטעם יש מי שיפסול אלהיו מארזים
 ויש מי שיקח תרוה (ראב"ע) ושנוי הלשון ליופי המליכה: ויאמץ לו בעצי יער, כלומר יקח לו סכוס
 רב מעצי יער להיות לו תמיד לעשות פסילים: אורן, מין עץ: וגשם יגדל, הטעם כמו שאמרו
 רבותינו ז"ל בזה הענין עולם כמנהגו נוהג ושועים שקלקלו עתידין ליתן את הדין: (כג) והיה,
 זה האורן אשרי הכרימה מסוגל לבער ולשריפה: למו, כמו לו, או כמשמעו להס ופירושו
 לפסילים

הרגום אשכנזי

פייער, בייא דעם אנדערן האט
ער פליישגעקאכט, דען ברא-
טען צוגעריכטעט, זיך געזעט-
טנט, זיך ערווערמט, פראָה
רופט ער: „אך איך בין ער-
ווערמט, האבע דיא גלוטה
גענאָססען!“ (כה) אונד אויס
דעם איבעררעסטע אויט אין
גאָטט געוואָרדען, איין געטצע,
פֿאַר דען קניעט ער ניעדער,
בעטעט אָן, אונד פֿלעהעט:
„אך, רעטטע מיך דאָך, דיא
ביוט יא מיין גאָטט! —“
(כו) וועלכע געפֿיהללאָזיגקייט!
וועלכער אונזין! איבערטינכט
אויט דאָן אוינע, עם זיעהט
ניכטס; איבערטינכט דאָן
הערץ, בעגרייפֿט ניכטס.
(ז) דאָ אויט ניכט נאָדענ-
קען, ניכט פֿערנונפֿט, איבער-
לעגונג ניכט, דאָס זיא זאָגטען:
דיא העלפֿטע האַב' איך יא
פֿערבראַנט, אויף דעססען
גלוטה האַב' איך בראָד גע-
באַקקען, פֿלייש געבראַטען
אונד פֿערצעהרעט, אונד אויס

הפטרת ויקרא

איש על-הציון בשער יאכל יצלה
צלי וישבע אף-יהם ויאמר האח
חמותי ראיתי אור: (כה) ושארתו
לאכל עשה לפסלו יסגוד-לו
וישתחו ויחפלו אליו ויאמר
הצילני כי אלי אתה: (כו) לא ידעו
ולא יבינו כי טח מראות עיניהם
מהשכיל לפתם: (כז) ולא ישוב
אר-לבו ולא דעת ולא תבונה
לאמר הציון שרפתי במו-אש ואף
אפיתי על-גחליו להם אצלה
בשער ואכל וירתו לתועבה
אעשה לכול עין אסגוד: (כח) רעה
אפר לבהותל הטהו ולא יציל
את-נפשו ולא יאמר הלוא שקר
בימיני: (כט) זכר-אלה יעקב וישראל

דעם האַלצעם רעסט זאָלל זאָלכעם גרויל איך בילדען? פֿאַר איינעם קלאַטצע אַנבע-
טענד ניעדערקניען? — (כה) דיוען אַשעאַנבעטער, זיין געטיישטעם הערץ האַט איהו פֿער
לענקט, אָהנע רעטטונג אויט דיא זעעלע; ניע ווירד ער זאָגען: האַב' איך ניכט טריגליך
וועזען אין מיינער רעכטען? (כט) אָ יעקב! זייא דוא דעכסען איינגעדענק, ישראל דוא!

ר ש י

(כו) ולא ישוב אל לבו. חזיו שרפתי במו אש: ולא דעת ולא תבונה. זו לומר זאת: לכול עין.
לרקנון עין: (כח) רעה אפר לב הותל הטהו. לבו אשר הותל הטהו לעשות לו רעה של אפר.
הללם שנשקף חזיו ונעשה אפר השוטה הזה היה אומר שהוא לו לרועה ולמפרנס. ד"א רעה
אפר לשון רעות עונד ע"א ומחנך אליו את ע"א שהיא אפר: ולא יציל. הנחמה את נפשו לאמר
הלוא שקר בימיני ויפרד מעליו:

ב א ו ר

לפסילים, אע"פ שלא זכר חלל אחד רבים הם (יד"ק): (כד) האח, קריאה של שמחה. אור,
במלחכו"ס, לשון אש ואינו לשון אור כמו בחול"ס, ועעם ראיתי א"כ אינו ראיה ממש כי אס
מענין וכל העם רואים את הקולות, וכדמתורגם גל"א: (כה) רועה אפר, זה שנוגד
עבודה

השטרת ויקרא

תרגום אשכנזי לו

כִּי עֲבַדְי־אֶתָּה יִצְרָחֶיךָ עֶבֶד־לִי
אֶתָּה יִשְׂרָאֵל לֹא תִנְשְׁנִי: (ל) מִחֵיתִי
כָּעֵב פִּשְׁעֶיךָ וְכַעֲנַן חַטֹּאתֶיךָ
שׁוֹבֵה אֵלַי כִּי גֹאֲלֶיךָ: (לא) רְנֹו
שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה יְהוָה הַרְיֵעֹו
הַחֲתִיזוֹת אֶרֶץ פְּצָחוּ הַרִים רָנָה
יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ כִי־גֹאֲלֵ יְהוָה
יַעֲקֹב וּבִישְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר:

דער דוא מיין דיענער ביזט,
איך בילדעטע דך צום דיענער
מיר, דך ישראל! דוא דארפסט
מיין ניכט פֿערגעסען! (ל) איך
מאכ' אויך שווינדען דייע מיט
סעטהאמען, וויא געוועלק,
וויא געבעלראמפך דייע זינע
דען; קאם צוריק צו מיר, איך
האבע דך ערלעזעט. (לא) וויכע
צעט איהר היממעל, דער עוויג
גע האט'ס פֿאללבראכט; טע
נעט לויט, איהר ערדענטיע
פֿען! פֿראהלאקעט געבורגע!
דוא וואלד מיט אללען דייען
פֿערהעררליכט דורך ישראל!

ביימען! דער עוויגע האט יעקב ערלעזט, דער עוויגע איזט פֿערהעררליכט דורך ישראל!

ה פ ט ר ת צ ו

בירמי' סימן ז'

ואם חל בו פדשח זכור מפטירין כה אמר לעיל דף ח' ע"ב, ובפרשח פרה מפטירין ויהי דבר לעיל דף י"ג, ואם חל בו ערב פסח מפטירין וערבה לעיל דף י"ח ע"ב.

(ח) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל עֲלוֹתֵיכֶם סָפוּ עַל־
זְבַחֵיכֶם וְאָכְלוּ בֶשֶׂר: (ז) כִּי לֹא־
דִּבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צְוִיתִים

(ח) זאָ שפּריכט דער עוויגע
צבאות, דער גאָטט
ישראל'ס: אייערע בראַנדאָ
פֿעער שלאַנט נור איממער צו
אייערן שלאַכטאָפֿפֿערן, דאָ
מיט איהר דאָך פֿליישעססעט;
(ז) דען איך האָבע מיט אייג
ערן

ביום

ר ש י

(כט) לא תנשני. לא תהיה שנוח מיראתי: (ל) מחיתי כעב פשעך. במלכים ונמדבר גם עתה שונה אלי: (לא) סלמו. לשון פתחין פה:
(א) עולוחיכם. שאתם מקריבים כליל טוב לכם שתוסיפו אותם על שלמיכם ותקריבו אותם שלמי' ותאכלו הבשר שהרי אינם מקובלות לפני ולמה תפסידום:
(ב) ציום

ב א ו ר

עבודה זרה שנשרף חניה ונעשה אכר: (לא) רנו וגו', עד"מ כאלו כל העולם ישמח בנאת ישראל מהגלות (רד"ק):
(א) עולוחיכם, שאתם מקריבים כליל טוב לכם שתוסיפו אותם על שלמיכם ותקריבו אותם שלמים ותאכלו הבשר שהרי אינן מקובלות לפני ולמה תפסידום (רש"י): ספו, משרש יסף על משקל שבו רדו, או משרש ספה על משקל פנו, ושיניהם ענין הוספה: (ב) כי לא דברתי וגו'

ערן עלטערן ניכטס גערעדעט, איד האבע איהנען ניכטס בע- פֿאַהלען, אלס איד זיא אויס דעם לאנדע מצרים פֿיהרטע, ווערער פֿאן בראנד- גאך שלאכטאפֿפֿער, (ג) זאנדערן דאן האבע איד איהנען בע- פֿאַהלען אונד געזאגט: גע- דארבעט מיינער שטיממע, זא ווילל איד אייער גאטט זיין, אונד איהר ווערדעט מיין פֿאלק זיין; וואנדעלט גאנץ איד דעם זעגע, דען איד איך געביע- טהען ווערדע, דאמיט עס איד וואהל געדע. (ד) אבער זיא הערטען ניכט, אונד נייגטען ניכט איהר אהר דאצו; זאנ- דערן פֿאלגטען אייגענעם רא- טהע, דעם דינקעל איהרעם בעזען הערצענס, אונד וואנק-

ביום הוציא אתם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח: (ג) כי אם את הדבר הזה צויתי אותם לאמר שמעו בקולי והייתי לכם לאלהים ואהם ההוילי לעם והלכהם בכל הדרך אשר אצוה אתכם למען ייטב לכם: (ה) ורא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו במעצות בשררות לבם הרע והיו לאחור ולא לפנים: (ו) למן היום אשר יצאו אבותיכם מארץ מצרים עד היום הזה ואשלה

הוציא קרי אליכם

טען איממער מעהר צוריק, אונד גיענגען פֿארווערטס ניע; (ה) פֿאן דעם טאנע אן, דאס אייערע פֿארפֿאהרען אויס דעם לאנדע מצרים געגאנגען זינד, בזו אויף דיעזען טאג.

ר ש י

(ב) ביום הוציא אותם. תחלה תנאי לא היתה אלא אס שמעו שמעו בקולי ושמתם את בריתי והייתם לי סגולה: (ד) בשרירות לבם. במראה לבם לשון אשורנו: (ה) יום השבס ושלות. מתי יום

ב א ו ר

וגו', אין בכל עשרת הדברים, שהם כלל התורה כלה, זכר עולה וזבח, ואף כשידבר על הקרבנות לא כזה להם שיקריבו קרבן, אלא אדם כי יקריב מנס קרבן כי יעשה מדעתו יעשה כך וכך, והתמידים גם בנין הכית לעבודה אפשר שהוא כמו שכתב מורה דלק רבנו משה ז"ל להעתיק הדעות הורות ובנין הכיכלות שהיו לשם ע"ז הנה להעתיקם לעבודת האל וימחה שם ע"ז מהם (מרד"ק). וזה טעם הכתוב במרש"ו (השייכת להפטרס הזאת) ביום לותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה', קרבניהם דייקא, כלומר מה שהם מקריבים יקריבו לה', ובחייב עוד (ויקרא י"ז) למען אשר יביאו בני ישראל את זבחהם אשר הם זוכים על פני השדה והביאום לה' וגו', ולא יזבחו עוד את זבחהם לשעירים וגו' וכן אשר דוד המלך ע"ה (תהלים מ"ז) זבח ומנחה לא חסלת אזנים ברית לי עולה ומנחה לא שאלת (וציין בהקדמת הר"י אברבנאל ז"ל לשפר ויקרא): (ד) במועצות, שלהם כמו נפלו במועצותיהם. וחד מן חבירא אמר הטעם בשועלות ובשרירות לבם הרע: בשרירות לבם, במראה לבם לשון אשורנו (רש"י), וכן חרגס יונתן הרהור לבסון: והיו לאחור, כלומר ועי"ז הלכו הלך זנסת אחר מהדרך האמת ולא הלכו לפנים לקדחת התכלית הוא הטוב הגמור, וכמו שאמר למען ייטב לכם: (ה) למן היום, למ"ד הכולל, שכל העת היא היתה כזאת. דאשר שאמר עד היום הזה כולל גם הדור ההוא במלות ואשלה אליכם, כלומר לכם ולאבותיכם, וטעם ולא שמעו השני מענין הבלתי הודע, כלומר הראוים שישמעו, אהם ואבותיכם, וכמו שתרנגמתי:

אֱלֹהֵיכֶם אֶת־כָּל־עַבְדֵי הַנְּבִיאִים
 יוֹם הַשָּׁכֵם וְשִׁלַּח: (ו) וְלוֹא שְׁמַעוּ
 אֵלַי וְלֹא הָטוּ אֶת־אָזְנָם וַיִּקְשׁוּ
 אֶת־עַרְפֵּם הִרְעוּ מַאֲבוֹתָם:
 (ז) וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמַעוּ אֵלַיךָ
 וְקִרְאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא יִעֲנוּכָה:
 (ח) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר
 לוֹא־שְׁמַעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָיו
 וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר אַבְדָּה הָאֲמוּנָה
 וְנִכְרַתְתָּה מִפִּיהֶם: (ט) גּוֹי נִזְרָךְ
 וְהַשְּׂרֵיכֵי וְשְׂאֵי עַל־שָׁפִים קִינָה
 כִּי מֵאֵם יְהוָה וַיִּטֵּשׂ אֶת־דָּוָר
 עֲבַרְתּוּ: (י) כִּי־עָשׂוּ בְּנֵי־יְהוּדָה
 הִרְעוּ בְּעֵינַי נְאֻם־יְהוָה עֲמוּ

איך שיקטע איך מינע דייע
 נער, דיא פראפעטן אלע, מיט
 יעדעם טאגע, מיט יעדעם
 מארגען שיקטע איך זיא;
 (ו) אבער מאן הערטע ניכט
 אויף מיד, אונד נייגעט ניכט
 דאז אהר, בליעב הארטנעק;
 קיג אימער, אונד טהאט
 מעהר בעזעס, אלס דיא פאר-
 פאהרען נאך. (ז) אויך דוא
 ווירסט איהנען אללעס דייע-
 זעס פארשטעללען, אונד זיא
 ווערדען קיין געהער דיר גע-
 בען; זא פיעל דוא רופסט,
 זיא אנטווארטען ניכט. (ח) זא
 זאגע דען פאן איהנען: דייעס
 איזט דאז פאלק, דאז דער
 שטיממע דעם עוויגען זיינעס
 גאטטעס ניכט געהארטעטע,
 אונד ניע שטראפלעהרע אג-
 נעהמען וואללטע; הין איזט
 דיא וואהרהייט, אויס איהרעם
 מונדע אויף אימער געשייע-
 דען. (ט) שעערע זיא אב דיא

שקוציהם

קראנע, אונד ווערפע זיא הין! שטיממע אן דאז קלאגעליעד אויף איינזאמען העהען! דען
 דער עוויגע פערצאכטעט, פערווירפט דייעזע ברוט, דיא זיינען צאָרן פערדיענט. (י) דיא
 זעהנע יהודה טהון וואס מיספעללעג מיר איזט, שפריכט דער עוויגע, שטעללען איהרע
 שייס

ד ש י

יוס ביום השכם ושלוח: (ט) גוי מזרך. תלשי שערך כמו ויגו שלזים ויגו את ראשו. לשון אחר
 מזרך כמרך לשון גדולה וכן תיכנס יונתן וברכך וכן חנרו מנחם: ויעזוב:
 צמות

ב א ו ר

יום השכם ושלוח, שעורו מדי יום ביום ונכל נקר ונקר. ואמר הר"ק וז"ל כי רוב ההזכרה
 תהיה בנזק קודם שילך האדם למלאכתו ע"כ: (ו) ודברת, עבר מהוסף לעתיד, בעדות
 הנגינה והפעל הנא אחריו, כלומר גם אתה תדבר אליהם ככל שאר הנביאים שקדמוך וגם
 אליך לא ישמעון: (ח) אבדה, ונכרתה האמונה אפילו מפייהם להראות עלמס טובים, וכש"כ
 מלבבם (מרד"ק). אמנם לפי נוסח הטעמים שעורו נפשוטו אבדה האמונה מביניהם, כי
 נכרתה מפייהם ואין לסמוך עליהם: (ט) גוי, מלשון ויגו את ראשו: נזרך, גדול השער נקרא
 מזר, לפי שהוא פאר לראש, ועס לשון נקבה על האומה: דיר עברתו, כלומר דור המסוגל
 להמשיך עליו עברתו על ידי פשעיו, ויונתן חרגם דרא דעבנו על מימרא, והוא דרא:
 וקברו

שויסליכע געטצן אין דאז הויז
 הין, אויף וועלכעכ מיין נאמע
 גענאנגט אויט, דאס עם פֿער-
 אונרייניגעט ווערדע. (יא) ער-
 דיכטען זיך אנהעהען צו הופת,
 אים טהאלע כן הנם, אום איה-
 רע זעהנע אונד טעכטער דארט
 אים פֿייער צו פֿערברענען,
 וואס איך נייע בעפֿאלען, אין
 דען זין מיר נייע געקאממען
 אויט. (יב) ווארהאפטיג'עס זאל-
 לען טאגע קאממען, שפריכט
 דער עוויגע, וואָ עם ניכט מעהר
 הייסען ווירד הופת אונד טהאל
 כן הנם, זאָנדערן דאָ ווירגע-
 טהאל, וואָ מאָן צו הופת בע-
 גראכען ווירד אויס מאַנגעל אָן
 רוים; (יג) וואָ דיאָ אָזער דייע-
 זעם פֿאלקעס דען פֿעגעלן דעם
 היממעלס אונד דעם ווילדע
 דער ערדע צור שפייזע דייע-
 נען ווערדען, דיאָ נייעמאָנד
 פֿערשייכט; (יד) וואָ איך אויס
 דען שטערטען יהודה'ס אונד
 אויס דען שטראַסען ירושלים'ס
 פֿערבאָננען ווערדע, דען וואָג-
 נעגעזאָנג אונד דיאָ ליעדער
 דער פֿריידע, שטיממע דעם
 ברייטיגאָמס אונד שטיממע

שְׂקוּצֵיהֶם בַּבַּיִת אֲשֶׁר-נִקְרָא
 שְׁמִי-עַלָיו לְטֵמְאוֹ: (יא) וּבָנוּ בַמּוֹת
 הַתַּפְת אֲשֶׁר בָּגִיא בְּ-הַנֶּם לְשִׂרְף
 אֶת-בְּנֵיהֶם וְאֶת-בְּנֹתֵיהֶם בְּאֵשׁ
 אֲשֶׁר לֹא צוֹיִתִי וְלֹא עֲלִתָה עֲלִי-
 לְבִי: (יב) לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים
 נְאֻם-יְהוָה וְלֹא-יֵאמַר עוֹד הַתַּפּוֹת
 וּגְיֵא בְּ-הַנֶּם כִּי אִם-גִּיא הַתַּרְגָּה
 וְקִבְרוּ בַתַּפְת מֵאִין מְקוֹם:
 (יג) וְהִיתָה גְבֻלַת הָעָם הַזֶּה
 לְמֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת
 הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד: (יד) וְהִשְׁבַּתִּיו
 מֵעֲרֵי יְהוּדָה וּמַחֲזוֹצוֹת יְרוּשָׁלַם
 קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִחָה קוֹל חֲתָן
 וְקוֹל בַּלָּה כִּי לְחַרְבָּה תִּהְיֶה
 הָאָרֶץ: (טו) בָּעֵת הַהִיא נֵאמַר-
 יְהוָה וּיֹצִיא אֶת-עַצְמוֹת מַלְכֵי-
 יְהוּדָה וְאֶת-עַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֶת-

דער ברויט, דען דאָ לאַנד זאָלל איינע וויסמענייא זיין. (טו) צו דייעזער צייט, שפריכט דער
 עוויגע, ווירד מאָן הערויסציעהען דיאָ געכיינע דער קעניגע יהודה'ס, דיאָ געכיינע זיינער
 פֿיר-

ר ש י

(יא) צמות תופת. הוא המולך של נחשת ומסיקין אותו מתחתיו וידיו פשוטות וניסקות
 ונותנין את הילד על ידיו והוא נכזה ונוהס והכומרים מקישין בתופים שלא ישמע האב קול הבן
 ויכמרו רחמיו. תופת על שם החוף. הנס על שם נהמת הבן: לא לוייתי. במטה שיקריבו
 צניהם לקרבן ולא דברתי לאחד מן הנביאים וכשדברתי לאברהם לשחוט את בנו לא עלתה על
 לבי שישחוט אלא להודיע לך: (יג) ואין מחריד. את העופות מעל הפגרים:

ב א ו ר

(יב) וקברו בחופת, שהיה להם מקום קדושה, ויהיה עתה נקום טומאה ע"י חלליהם חמת
 אשר עמאו את מקדשי: מאין מקום, כן יתרבו החללים:

עֲצֻמוֹת הַכְּהָנִים וְאֵת וְעֲצֻמוֹת
הַנְּבִיאִים וְאֵת עֲצֻמוֹת יִשְׁבִּי-
יְרוּשָׁלַם מִקְבְּרֵיהֶם: (טז) וְשִׁמְחוּם
לְשִׁמְשׁוֹ וּלְיִרְחָה וּלְכָל־אֲצִבְאֵי הַשָּׁמַיִם
אֲשֶׁר אֱהָבוּם וְאֲשֶׁר עֲבָדוּם וְאֲשֶׁר
הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֲשֶׁר דָּרְשׁוּם
וְאֲשֶׁר הִשְׁתַּהוּוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ
וְלֹא יִקְבְּרוּ לְדָמָן עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה
יְהִיוּ: (יז) וְגִבְחֵר מוֹת מַחֲיִים לְכָל
הַשְּׂאֵרִית הַנְּשֹׂאֲרִים מִן־הַמִּשְׁפָּהָה
הָרַעָה הַזֹּאת בְּכָל־הַמְּקוֹמוֹת
הַנְּשֹׂאֲרִים אֲשֶׁר הִדְהִיתִים שָׁם
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: (יח) כֹּה אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי־תְהַלֵּל חֶכֶם בְּחַכְמָתוֹ
וְאֱלֹהֵי־תְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ
אֱלֹהֵי־תְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ:

פִּירִשְׁטֵעוּ, דִּיא גֵעִינֵע דֵעֵר
פִּרְעִכְטֵעֵר, דִּיא גֵעִינֵע דֵעֵר
פִּאֲלִשְׁעוֹן פִּרְאָפֶעטֵעוֹן אֹנֵד דִּיא
גֵעִינֵע דֵעֵר זֵעֵמְטִלִּיכֵעוֹן אִינֵי-
וּוְאֵהֵנֵעֵר יְרוּשָׁלַם'ס אֹיִם אִיהֵ-
רֵעוֹן גֵרֵעֵכֵעֵר, (טז) אֹנֵד דִּיא
גֵעֵנֵעוֹן זָנֵנֵע, מֵאָנֵד אֹנֵד דֵעֵם
גֵאֲנֵעוֹן הֵימֵמֵעֵלֶסְהֵעֵרֵעֵר אֹיִם-
בְּרִיִּטֵעוֹן, דִּיא זִיא זָא גֵעִלֵעֵכֵט,
דֵעֵנֵעוֹן זִיא גֵעֵדִיעֵנֵט הָאָבֵעוֹן
אֹנֵד נֵאָבֵנֵעֵגֵאֲנֵנֵעוֹן זִינֵד, דִּיא
זִיא אָנֵגֵעֵכֵעֵטֵט, אֹנֵד פִּאָר
דֵעֵנֵעוֹן זִיא זִיך גֵעֵבִיקֵט־הֵיבֵעוֹן;
נִיכֵט ווִיעֵדֵרוֹם אִינֵגֵעֵטֵהָאָן,
נִיכֵט בֵעֵנֵרֵצִיבֵעוֹן, זָא לֵלֵעוֹן זִיא צו
קָאָטֵה אֹיף דֵעֵר אָבֵעֵר־פִּלֵעֵכֵע
דֵעֵר עֵרֵדֵע וועֵרֵדֵעוֹן. (יז) דָאָךְ
וויֵרֵד אִיין זָאֲלֵכֵעֵר טָאָד נָאָךְ
עֵרוֹוִינִשְׁטֵעֵר זִיין, אָלֶס דֵאָז־לֵעֵ-
בֵעוֹן פִּיר דֵעוֹן גֵאֲנֵעוֹן אִיבֵעֵר-
רֵעֵכֵט, וועֵלֵכֵעֵר פִּאָן דִיעוֹעֵם
בֵעוֹעוֹן גֵעֵשֵלֵעֵכֵטֵע אִיבֵרִיג בִּלִּיִי
בֵעוֹן וויֵרֵד, דִּיא נָאָךְ אָן אָלֵ-
לֵעוֹן דֵעוֹן אָרֵטֵעוֹן אִיבֵרִיג זִיין
וועֵרֵדֵעוֹן, וּוְאֵהֵיֵן אִיךְ זִיא פֵעֵר-
שְׁטָאָסֵעוֹן הָאָבֵע, שְׁפִרִיכֵט דֵעֵר

כי

עווינע צבאות! (יח) זא שפריכט דער עווינע! דער קלוגע ריהמע זיך זיינער קלוגהייט ניכט,
ניכט דער העלד זיינעם העלדענמוטהעם, ניכט דער רייכע זיינעם רייכטהומס זיך.

זאנ

ר ש י

(טז) ושטחום לשמש. והכשדים ישנו ללוד על העיר בקברי השרים שהיו נאים כסלטיין: לדומן.
לזבל: (יז) ונכחר מות מחיים. אע"פ שהם רואים את המתים נתונים בזיון לרת החיים גדולה
הימנה ויבחרו את המות: (יח) אל יתהלל חכם. אל תתהללו לומר חכמים אנחנו תפא דדברי
מאסתם

ב א ו ר

(טז) לא יאספו, עוד אחרי שהוליו אותם מקבריהם: (יז) ונבחר מות מחיים, אע"פ שהם
רואים את המתים נתונים בזיון לרת החיים גדולה הימנה ויבחרו את המות (רש"י). וכן תרגמתי:
בכל המקומות הנשארים, כמו הפוך הנשארים בכל המקומות אשר הדחתיים שם, וכן וכל הארץ
באו מזרימה לשבור אל יוסף, שעורו באו מזרימה אל יוסף לשבור, וכן לי יזעקו אלהי ידענוך
ישראל, שעורו לי יזעק ישראל אלהי ידענוך והדומים להם (רד"ק). וטעם הנשארים בכל
המקומות וגו' כי גם שם יפלוס אויביהם בזכר; (יח) כה אמר ה', אלל לקיים בקללה,
הוסיפו

תרגום אשכנזי

(יט) זאנדערן דאמיט ריהמע זיך, ווער שאן זיך ריהמען ווילל, דאס ער איינזעהען, ערקעננען מיך געלערנט, וויא איך, דער עוויגע גנאדע אונר גערעכטיג- קייט אונד וואהלוואללען איבע אויף ערדען, דאס אן זאלכען דינגען איך געפאללען האבע, שפריכט דער עוויגע.

הפטרת צו

(יט) כִּי אִם-בִּזְאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁבַל וַיִּדַע אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֲשׂוּה הַסֵּד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בָּאָרֶץ כִּי-בִאֲרָה חַפְצָתִי נְאֻם-יְהוָה:

הפטרת שמיני

בשמותל ב' סימן ו'

ואס חל בו פ' פרה מסטירין ויהי דבר לעיל דף י"ג, ובפ' החדש מפסיון כה אמר לעיל דף ט"ו ע"ב, ואס חל בו ער"ה מסטירין מחד חדש לעיל דף ז'.

(א) וַיֹּסֶף עוֹד דוֹד אֶת-כָּל-בְּחוֹר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי: (ב) וַיִּקְסוּ וַיִּלְךְ דוֹד וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעַלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת

(א) דוד פערזאממעלטע פער- נער אללע פארנעהמען אין ישראל דרייסיג טויזענד אן דער צאהל, (ב) מאכטע זיך אויף, אינד גינג מיט איהנען נאך בעלי יהודה, דיא לאדע גאט.

משם

גאט

ר ש י

מאסתם וחכמת מה לכם אס השכלתם וידעתם אותי אז תחללו בחממתכם: (יט) השכל. כמו הכבד אנטיילי"נט בלע"ז (והוא חכמתו ויטחנג. בעגדייפער, ועיין רש"י שמות ח' י"ח ובהמעמד לספר במדבר ט"ו ל"ה):

(א) ויוסף עוד דוד לאסוף את כל בחור בישראל שלשים אלף. לפי שאספו עליו כשהמליכוהו בחברון וזה היתה חסיפה שנייה לכך נאמר ויוסף: (ב) מבעלי יהודה. היא קרית יערים כמו שנאמר ביהושע ותאר הגבול ועלה בעלה היא קרית יערים וכן בדברי הימים ויעל דוד וכל ישראל בעלתה היא קרית יערים ובעל לשון מישור: ויקס וילך דוד מבעלי יהודה. שנאספו

ב א ו ר

הוסיפו אלה ב' הכתובים מפרשה אחרת: (יט) יתהלל המתהלל, אף שלא יעשה כן כדכתיב יהללך זר ולא פיד, מ"ט כשרוכה להתהלל יהיה זה לכל הפחות בערן שהוא שנה אחת: השכל וידוע אותי, שאני ה' עושה חסד ומשפט ולדקה בארץ, ושאיני חסן באלה, וכמו שאמר הרד"ק ז"ל וידעת האל היא ללכת בדרכיו לעשות חסד ומשפט ולדקה עם בני העולם כמו עושה הוא, וכמו שהוסיף במקום אחר הלל הוא הדעת אותי נאום ה':

(א) ויוסף עוד דוד, מקרא קצר הוא ותשלמו ויוסף עוד דוד לאסוף. ויש אומרים ויוסף כמו ויאסוף ונא על משקל נמי פ"י כמו וימר ששרו אחר. ולפי שנאספו אליו כשהמליכוהו בחברון לכך אמר פה שנאספו אליו עוד. ועם בחור כמו שנתב רבינו ישעיה הכוזבחים נעם. אבל בד"הי (א' י"ג) נאמר ויקהל דוד את כל ישראל מן שיחור מזרים ועד לבוא חמת: (ב) מבעלי יהודה, היא העיר בעלה אשר נקראת ג"כ קרית יערים כמו שנאמר ביהושע (מרד"ק), ונקראת לדעת בעלי יהודה ולכי שמנינו עוד שם עיר בעלה והיא בגבול שמעון,

ואף

מִשֵּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־
 נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב
 הַכַּרְבִּים עֲלָיו: (ג) וַיִּרְכְּבוּ אֶת־
 אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֵגְלָה חֲדָשָׁה
 וַיִּשְׂאֵהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר
 בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֶחָיו בְּנֵי אֲבִינָדָב
 נְהַגִּים אֶת־הָעֵגְלָה חֲדָשָׁה:
 (ד) וַיִּשְׂאֵהוּ מִבֵּית אֲבִינָדָב אֲשֶׁר
 בְּגִבְעָה עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶחָיו
 הִלְךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן: (ה) וְדָוִד וְכָל־
 בֵּית יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי יְהוָה
 בְּכָל עֲצֵי בְרוּשִׁים וּבְכַנְרֹת
 וּבְנַבְלִים וּבַתְּפִים וּבַמְנַעֲנָעִים

באטמעס, אויף וועלכער דער
 באמע דעם אויף דען כדובים
 טהראנענדען עוויגען צבאות
 גענאנט ווירד, פאן דא אכצן
 האלען. (ג) מאן זעטעטע אל=
 זא דיא לארע באטמעס אויף
 אויגען נייען וואגען, אינד פיהר=
 טע זיא אויס דעם הויזע
 אבינדב'ס, וועלכעס אין גבעה
 וואר, הערויס. עזא אונד אחיו,
 דיא זעהנע אבינדב'ס אכער,
 לייטעטען דען וואגען; (ד) נעמ=
 ליק, נאכדעם מאן דיא לארע
 באטמעס אויס דעם הויזע
 אבינדב'ס הערויס געבראכט,
 גינג עזא נעבען דער לארע,
 אונד אחיו פאר דער לארע
 איינהער. (ה) דוד אכער אונד
 גאנץ ישראל שפיעלטען פאר
 דעם עוויגען אויף אללערלייא
 אינשטרומענטען פאן ברושים=
 האלץ, אויף הארפען, פואל=
 טער, פויקען, שעללען אונד
 צימ

ובצללים

ר ש י

מאסכו סס להעלות משם את הארון וגו': אז נקרא סס סס. אז נקרא לו לארון סס ומהו
 הסס שיהי' סס ה' צבאות עליו: (ג) אל עגלה חדשה. טעה בדבר שאילו תינוקות של בית
 רבך יודעין אותו כי עבודת הקדש עליהם נכתף יסאו ולפי שאמר זמירות היו לי חוקק בבית
 מגד רי נענש לבא לידי כך ומת עוזף על ידו לפיכך כשהביאו מבית עובד ארום הביאו נכתף
 שגף בדברי הימים ויאמר להם אתם ראשי האבות אשר ללוים התקראו אתם ואחיכם והעליתם
 את ארון וגו' כי למבואשונה לא להגם פרן ה' אלהינו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט: (ד) עם
 ארון האלהים. הרי זה מקרא קצר והם באים עם ארון האלהים: (ה) נכל עני ברושים.
 שמתקנין

ב א ו ר

ואף שנמנית בתוך ערי יהודה בעלה עיוס ועלם (יהושע ע"ו), מכל מקום הערים האלה שייכים
 לצעה שמעון, עיין מזה יותר ברד"ק סס. והנה פה נאמר שהלך מבעלי יהודה, ובד"ה נאמר
 שהלך אל בעלה, והוא יותר נכון כי הארון היה סס. וכן חרגמתי: שש שש, כפל הלשון
 וכמוהו הרבה (ר' ישעיה), ובד"ה נאמר באופן אחר: (ג) אשר בגבעה, אפסר שמקו' גבוה היה
 בעיר בעלה, ושם ישב אבינדב, וזה טעם בגבעה, כי לא יתכן לאמר שהגבעה הזאת היה
 סס עיר אחרת, כי לא מלינו שהיה הארון בעיר גבעה, כי אם רק בגבעה: נוהגים, נוהגים
 את הבקר שהיו מושכים בעגלה (מרד"ק): (ד) עם ארון האלהים, הנכון בפסוק הזה שנתפר
 פה מלת עוזף, ושעורו עוזף היה הולך אלל הארון ואחיו הלך לפני הארון, ולכך נאמר שמו
 הבקר שלט עוזף את ידו לאחוז את הארון כי הוא הלך אללו: (ה) עצי ברושים, שעורו כבלי
 זמר

תרגום אשכנזי

הפסרת שמיני

וּבְצִלְצִלִּים: (ו) וַיֵּבֹאוּ עַד-גִּרְוֹן נֶכּוֹן
 וַיִּשְׁלַח עֹזָה אֶל-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 וַיֹּאחֲזֵבוּ כִּי שִׁמְטוּ הַבִּקְרָה: (ז) וַיִּחַר-
 אֶף יְהוָה בְּעֹזָה וַיִּכְהוּ שֵׁם הָאֱלֹהִים
 עַל-הַשָּׁל וַיָּמַת שֵׁם עִם אֲרוֹן
 הָאֱלֹהִים: (ח) וַיִּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר
 פָּרַץ יְהוָה פֶּרֶץ פֶּרֶץ בְּעֹזָה וַיִּקְרָא
 לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֹזָה עַד הַיּוֹם
 הַהוּא: (ט) וַיֵּרָא דָוִד אֶת-יְהוָה בַּיּוֹם
 הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵיךְ יָבוֹא אֵלַי אֲרוֹן
 יְהוָה: (י) וְלֹא-אָבָה דָוִד לְהַסִּיר
 אֵלָיו אֶת-אֲרוֹן יְהוָה עַל-עֵיר דָּוִד
 וַיֵּטְהוּ דָוִד בַּיִת עֶבֶד-אָדָם הַגִּתִּי:
 (יא) וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְהוָה בַּיִת עֶבֶד אָדָם
 הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה
 אֶת-עֶבֶד אָדָם וְאֶת-כָּל-בֵּיתוֹ:

צִימְבֵּעֵלָן. (ו) אֵלֶם זִיא נִין גִּרְוֹן
 נֶכּוֹן פֶּאָרְבִּיא קֶאֱמֵעוֹן, דִּא
 שְׁמִי-עֶקְטֵע עוּזָא וַיִּנְעֵ הָאֲנַד
 אוּס, דִּיא לֶאֱדַע צוּ הַאֲלֵטֵעוֹן,
 דַּעַן דִּיא רִינְדֵּעַר רִיסֶעַן זִיךְ
 לֶאָז. (ז) דַּעַר עוּיִנְעֵ אֲבַעַר
 וּוְאָר אִיבַעַר דִּיעוּעֵ אונֶפֶאָר זִיבֶּ
 טִיגְקִיט דַּעַם עוּזָא עַרְצִירֶנֶט,
 אונֶר שְׁלוֹג אִיהוֹן דֶּאֱוֶלְבֶּסֶט זִיבֶּ
 נַעַם פֶּעַרְגַּע הַעֵנֶם וועִנְעוֹן, דֶּאֶם
 עַר שְׁטֶאָרְבִּ בִּיא דַּעַר לֶאֱדַע
 גֶּאָטְטֵעַס. (ח) דוּד וּוְאִירְדַּע
 דֶּאֲרִיבַעַר בַּעֲטֶרִיבֶט, דֶּאֶם
 דַּעַר עוּיִנְעֵ עוּזָא זֶא פֶּלַעֲטִי-
 לִיךְ וועִנְגַּעֲרֶאֶפֶּשֶׁט הַאֲט, עַר
 נֶאָנְטֵעַ דֶּאֶהַעַר דַּעֲנוּעֶלְבַּעַן
 אָרֶט פֶּרֶץ עוּזָא (וועִנְרֶאֶפֶּשֶׁוֹנֶג
 עוּזָא) וועִלְבֶּעַן נֶאָמַעַן עַר נֶאָךְ
 בִּין אוּיֶף דִּיעוּעוֹן טֶאָג בַּעֲהַעֶלֶט.
 (ט) נוֹן פֶּירְכֶּטְטֵעַ דוּד זִיךְ זֶא
 פֶּאָר דַּעַם עוּיִנְעוֹן, דֶּאֶם עַר
 שְׁפֶרֶאך: וּוִיא וּוִירְדִּי דִּיא לֶאֱדַע
 גֶּאָטְטֵעַס צוּ מִיר קֶאֱמַעַן קַעֲנִי-
 נַעַן? (י) אונֶר בֶּרֶאֶבֶטֶע זִיא
 אוּיךְ וּוִירְקֶלִיךְ נִיבֶט אִין זִיין הוּיִן
 אִין דוּד'ס שְׁטֶאָרֶט, זֶאָנְדֵּעַרֶן
 לִיעַם זִיא בֶּרִינְגַּעַן אִין דֶּאָז הוּיִן

עובד אדום'ס דעם גית'ים. (יא) דִּיא לֶאֱדַע גֶּאָטְטֵעַס בִּלִּיעַב אֶלּוֹאֶ אִין עוּבַד אַדוּם'ס הוּיִנְע
 דֶּרִיא מֶאָנֶאֶטֶע, אונֶר דַּעַר עוּיִנְעֵ זַעֲנַנְטֵעַ דֶּאֶפִּיר עוּבַד אַדוּם אִינֶד זִיין גֶּאָנַעַעַס הוּיִן.
 אֵלֶם

ר ש י

שמחקנין מהם כלי זמר: (ו) כִּי שִׁמְטוּ הַבִּקְרָה. כִּי שִׁמְטוּהוּ הַבִּקְרָה וְנַעֲנוּהוּ וְכֵן תִּרְגַּם יוֹנָתָן אֲרִי
 מִרְגוּוֹהֵי תוֹרִיא כִּמוּ שְׁמִתְרַגַּם וְנִדְחָה יְדוּ בְּגִרְוֹן וְתִתְמַרְיֹג יְדִיהַ בְּכַחֲלֹא: (ז) עַל הַשָּׁל. עַל הַסַּגְנָה
 שְׁהִיה לֹו לְדַרוּשׁ קַל וְסוּמַר נוֹשְׂאֵיו נֶשֶׂא בִּירְדָּן הוּא עֲלֵמּוֹ לֹא כֵל עֵקֶן: (י) עוּבַד אַדוּם. לֹו הִי
 בְּדַבְרֵי הַיָּמִים וּמֵן הַשׁוֹעֲרִים הִיה: (יא) וַיִּכְבַּד ה' זָגוּ. אֲשֶׁתוּ וַאֲסַגְנָה כְּלוֹמִיהַ יִלְדוּ שֶׁהַ בָּנִים

ב א ו ר

זמר הנעשים מעלי ברושים, וכד"ה נאמר בכל עוז ובשירי, ואמר חד מן חבתיא שהכל ארז
 הוא כי עזי הוא עוז, בתלוף זכרש"ן, וברושים כמו בשירים כי נהפכו האותיות: (ו) גורן נכון, וכד"ה
 נאמר גורן כדון. ועם ושלח, שלח את ידו: שִׁמְטוּ הַבִּקְרָה, שִׁמְטוּ אֶת עֲבָמַם מַעֲנֵלָה:
 (ז) עַל הַשָּׁל, כְּתַרְגוּמוֹ דֶּאֶשְׁתְּלִי וְהוּא לֶאָזן סַגְנָה. וְסַגְנָתוּ הִיתָה כִּמוּ שֶׁאֲמַרוּ מוֹלֵל שְׁהִיה לֹו
 לְדַעַת כִּי הָאֲרוֹן נֶשֶׂא אֶת נוֹשְׂאֵיו אֶף כִּי שִׁיֵּא אֶת עֲלֵמּוֹ. וְעוּדָה סַגְנָה, אֲחֲרֵי שֶׁלֹא הִיה מִשְׁנַע לֹו
 אִין לֹו רֶשֶׁת לֶאֶחֶז בֶּאֱרוֹן: (י) עַל עֵיר דָּוִד, כִּמוּ אֵל עֵיר דָּוִד:

הפטרת שמיני

תרגום אשכנזי מא

(יג) וַיִּגְדַּל לְמַלְכֵךְ דְּדוֹד לֵאמֹר בְּרַךְ
 יְהוָה אֶת־בֵּית עֶבֶד אָדָם וְאֶת־
 כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּעִבּוֹר אַרְזוֹן הָאֱלֹהִים
 וַיִּלְכֵךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אַרְזוֹן הָאֱלֹהִים
 מִבֵּית עֶבֶד אָדָם עִיר דָּוִד
 בְּשִׁמְחָה: (יג) וַיְהִי כִּי צִעְדוּ נְשֵׂאֵי
 אַרְזוֹן יְהוָה שְׂשֵׁה צְעָדִים וַיִּזְבְּחֵה
 שׁוֹר וּמְרִיא: (יד) וְדָוִד מְכַרְכֵּר
 בְּכָל־עֹז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד הִגִּיד
 אֶפְסוֹד בַּד: (טו) וְדָוִד וְכָל־בֵּית
 יִשְׂרָאֵל מֵעַלִּים אֶת־אַרְזוֹן יְהוָה
 בְּתִרְוַעָה וּבִקְוֹל שׁוֹפָר: (טז) וַהֲיָה
 אַרְזוֹן יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיִּכְל
 בֵּת־שְׂאוֹל נִשְׁקָפָה וּבְעַד הַחֲלוֹן
 וַתִּרְא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי
 וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה וַתָּבוּ לוֹ
 בְּלִבָּה: (יז) וַיָּבֹאוּ אֶת־אַרְזוֹן יְהוָה
 וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בְּמִקוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל
 אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד עֲלוֹת

(יג) אלס מאן אכער דוד
 דאפאן בענאכריכטיגטע אונד
 איהם זאגטע, דאס דער עוויג-
 גע דאז הווי עובר אדום'ס
 אונד אללעס, וואס איהם
 אנגעהערט, ווענען דער לאג-
 דע גאטטעס זא זעהר גע-
 זענעט; דא מאכטע דוד זיך
 אויף, אונד בראכטע דיא
 לאדע גאטטעס אויס עובר
 אדום'ס הויזע נאך זיינער
 שטארט מיט פאללער פריידע.
 (יג) אונד וויא דיא טרענער
 דער לאדע זעכס שריטטע
 פארווערטס גינגען, ליעס דוד
 אכטען אונד פעטטע שאפע
 שלאכטען, (יד) אונד דוד
 זעלכסט טאנצטע מיט אללער
 מאכט פאר דעם עוויגען הער,
 אונד האטטע אייגען אבער-
 מאנטעל פאן ליינען אן.
 (טו) אלס נון דוד אונד גאנץ
 ישראל דיא לאדע דעם עוויגען
 זא בראכטען מיט וויכצען אונד
 פאזיינענשאלל, (טז) אונד דיא
 לאדע נאך דוד'ס שטארט
 קאם, דא לאג מיכל שאול'ס
 טאכטער אויס דעם פענסטער,
 אונד זאה, וויא דער קעניג
 דוד טאנצטע אונד היפפטע
 פאר דעם עוויגען; אונד דיעס

לפני

קאם איהר זעהר פעראכטליך פאר. (יז) מאן בראכטע אלזא דיא לאדע דעם עוויגען אן איה-
 דע שטעללע אונטער איין צעלט, וועלכעם דוד פיר זיא אויפגעשלאגען האטטע, אונד
 דוד

ר ש י

זכרם אחד שנאמר ופעולתי השמיני שנים ושנים לעבוד אדום: (יד) מכרכר. מרקד: אפוד
 זד. מעיל בזן פורלוינט בלע"ז (עיין שמות כ"ח ז'). ויונתן תירגם כדוט וכן תירגם יונתן
 מעילים דתמר אחות אבשלום כדוטיין:

ב א ו ר

(יג) ויהי כי צעדו, וכד"ה נאמר ויהי בעזור האלהים את הלויים וגו', וכן משונה הספור הזה
 במה שאמר פה ויזבח שור ומריא וגם נאמר שזעה פרים ושזעה קילים:
 ואשפר

דוד בראשטע דעם עוונען
 גאנצ = אונד פריירענאפפער
 דאר. (יה) נאדעם דוד מיט
 דעם דארבריינגען דער אפפער
 פערטיג וואר, ערטהיילטע ער
 דעם פאלקע אים נאמען דעם
 עויגען צבאוה דען זעגען
 (יט) אונד לעם איהנען, זא
 פיעל איהדער אויס גאנץ
 ישראל היער צוזאמען ווא
 רען, יעדעם, זא וואהל מאן
 אלס פריא, איינען קיכען,
 איין שטיק פלייש אונד איינע
 פלאשע מיט וויין אויסטהיילען.
 זאראן רייזטע יעדער אויס
 דעם פאלקע נאך הויזע.
 (כ) וויאנון דוה נאך הויזע צוריק
 קעהרטע, אום דאזעלכסט
 דען זעגען צו ערטהיילען, גינג
 איהם מיכל, דיא טאכטער
 שאול'ס ענטגעגען, אונד
 שפראך: אך וויא פערעהרענס
 זערטה וואר הויטע דער קע
 ניג ישראל'ס, דא ער דורך
 זיך הייטגעס בעטראגען פאר
 אללען מעגדען זיינער קנעכטע
 זיך צייגטע וויא איינער דער
 גערינגסטען מענשען. (כא) דוד
 אבער אנטווארטעטע דער
 מיכל אונד שפראך: פאר דעם

לפני יהוה ועלמים: (יט) ויכל
 דוד מהעלות העולה והשלמים
 ויברך את-העם בשם יהוה
 צבאות: (יט) ויחלק לכל העם לכל-
 המון ישראל למאיש ועד-אשה
 לאיש חלת לחם אחת ואשפר
 אחד ואשישה אחת וילך כל-העם
 איש לביתו: * (כ) וישב דוד
 לברך את-ביתו וחצא מיכל בת-
 שאול לקראת דוד ותאמר מה-
 נכבד היום מלך ישראל אשר
 נגלה היום לעיני אמהות עבדיו
 כהגלות נגרות אתך הרקים:
 (כא) ויאמר דוד אל-מיכל לפני
 יהוה אשר בחר-בי מאבין ומכר-
 ביתו לצות אתי נגיד על-עם
 יהוה על-ישראל ושתקתי לפני

(*) הספרדים מסיימין כאן יהוה

עוונען, דער מיך דיינעם פאטער אונד זיינעם הויזע פארגעצאגען, אום מיך צום בעהעררשער
 זיינעם פאלקעם ישראל צו מאכען, האבע איך מיך געצייגט, יא איך ווילל נאך פערנער פאר
 דעם

ר ש י

(יט) ואשפר. אחד משנה צפר: ואשישה אחת. גרנא דמרא: (כ) אחד הרקים. חד מן סריקיא:
 ונקלותי

ב א ו ר

(יט) ואשפר, הוא חתיכת צפר וחז"ל אמרו אחד משנה צפר: ואשישה, כלי יין כמו
 שנאמר סמכוני באשישות (מר' ישעיה): (כ) מה נכבד, פעל עבר ומוסב על דוד ולח כמו
 שכתב רד"ק שהוא מוסב על היום הזה, וטעמו שאמרה בדרך לעג אליו מה נכבדת על ידי
 מעשיך אשר עשית היום לעין כל כאשר שקת וברכרת לפני המון עם. והשיב דוד, לפני
 ה' שקתני וברכרתני אשר בחר בי מאבין וגו' והנאיב לנה בתשובה הזאת כגמול ידיה:
 ונקלותי

יהוה: (כב) ונקלתי עוד מואת
 והייתי שפל בעיני ועם האמהות
 אשר אמרת עמם אכבדה:
 (כג) ולמיכל בת שאול לא היה
 לה ילד עד יום מותה: (כד) ויהי
 כי ישב המלך בביתו ויהוה
 הניח לו מסביב מכל איביו:
 (כה) ויאמר המלך אל נתן הנביא
 ראה נא אנכי יושב בבית ארום
 וצרון האלהים יושב בתוך
 היריעה: (כו) ויאמר נתן אל
 המלך כל אשר בלבבך לך עשה
 כי יהוה עמך: (כז) ויהי בלילה

דעם עוויגען שפיעלן. (כב) זאלל
 איד אויך נאך מעהר פער אַל-
 טעט ווערדען אלס יעטצט; דען
 געגען איהן בין איד אויך ניכטס
 בעדייטענר, יא זעלבסט בייא
 דען מערדען דיא דוא ערוועהנ-
 טעסט, ווערדע איד דאדורך
 פערעהרט ווערדען. (כג) מיכל
 שאול'ס טאכטער בליעב קינ-
 דערלאזבין און איהרען שטער-
 בעטאג. (כד) אלס נון דער קע-
 ניג רוהיג אין זיינעם פאללא-
 סטע וואהנטע, נאכדעם נענט-
 ליד דער עוויגע איהם פאן אל-
 לען זיינען פיינדען רינגס אומ-
 הער רוהע פערשאפפט האט,
 (כה) שפראך ער איינסט צו
 דעם פראפעטען נהן: זעהע,
 איד וואהנע אין איינעם צע-
 דערנפאללאסט, אונד דיא
 לאדע גאטטעס שטעהעט אונ-

טער טעפפיען. (כו) נתן אנטווארטעטע דעם קעניגע: וואס דוא וויללענס ביזט, דאז טהוע,
 דען דער עוויגע ווירד דיר געוויס בייאשטעהען. (כז) אכער נאך איד ערוועלבען נאכט דא-
 רוף

ר ש י

(כב) ונקלותי עוד. לפני יותר מואת שהקלותי בעלמי עתה: עמם אכבדה. אינס מזון אותי
 אלא חסוב אני בעיניהם על זאת: (כג) לא היה לה ולד. מאותו היום והלאה: (כד) וה' הניח
 לו. אמר הרי נתקיים והניח לכם מכל אויביכם וגו' מה כתיב אחריו והיה המקום אשר יבחר
 וגו' מעתה עלינו לבנות בית הבחירה: (כו) ויהי בלילה ההוא. אמר ר' חנינא בר פפא אמר
 לו הקב"ה לנתן האדם הזה שאני משלמך אללו מהיר הוא שמה ישבור פועלים וגמלאתי מפסידו
 מהר ואמור לו לא אתה תבנה הבית. ר' סימון אומר האדם הזה שאני משלמך אללו נדרן הוא
 בענין שח' אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב אם אבא באהל ביתי שמה יאמר איני אוכל ואיני
 שותה

ב א ו ר

(כב) ונקלותי עוד מואת, לדעתי פרושו כך למעלה אמר ושחקתי והוא לשון עתיד אשר
 שהנגינה מלרע כמו שהעיר זאת הרד"ק. ואמר גם להבא אשחק לפני ה' אף אם אהיה עוד
 בזוי יותר ממה שהייתי עתה על ידי דברך, כי מה אני לפני ה', איש שפל, ובוה השיב
 לה באותה מדה אשר מדדה לו כי היא דברה בנאווה מה נכבד מלך ישראל, והוא השיב לפני
 ה' גם מלך ישראל איש שפל: (כג) ולמיכל בת שאול, לדעת קו"ל היתה זאת מחמת עונש.
 ולדעת רלב"ג, היתה הסיבה שלא אהב דוד אותה מכאן ולהבא ולא בא אליה עוד:
 (כד) כי ישב המלך, שלא היה נריך עוד ללאת למלשמה כי ה' הניח לו כו': (כה) האחה
 הבנה

תרגום אשכנזי

רויף קאם גאטטעס ווארט צו
נחן, וויא פאלגט: (כה) געה
הין, זאגע מיינעם קנעכטע דוד,
זא שפריכט דער עוויגע: זאלל-
טעסט דוא מיר איין הויז צו
מיינער בעשטענדיגען וואהנונג
בייען? (כט) דא איך נייע אין
אינעם הויזע רעזידירט האבע,
פאן דער צייט אן, דא איך דיא
קינדער ישראל אויס מצרים
הערנים געפיהרט האבע ביו
אויף דיעזען טאג, זאנדערן
מ'ך נור איממער אויפגעהאל-
טען אין צעלטען = אונד היט =
טען = וואהנונגען? (ל) האבע
איך דען זא לאנגע איך אונ-
טער דען קינדערן ישראל'ס גע-
וואנדעלט האבע, צו אינעם
דער ריכטער ישראל'ס, דעם
איך בעפאהל מיין פאלק ישראל
צו רעניערען, יעמאהלס נאך
געזאגט: ווארום בויעט איהר
מיר קיין הויז פאן צעדערן?
(לא) אלזא, זאגע מיינעם קנעכט-
טע דוד: זא שפריכט דער עווי-
גע צבאות: איך האבע דיך
פאן דען שאפארהירטען וועג-

הפטרת שמיני

ההוא ויהי דבר יהוה אל-נתן
לאמר: (כח) לך ואמרת אל-עבדי
אל-דוד כה אמר יהוה האתה
תבנה לי בית לשבתי: (כט) כי לא
ישבתי בבית למיזם העלתי את-
בני ישראל ממצרים ועד היום
הזה ואהיה מתהלך באהל
ובמשכן: (ל) בכל אשר-התהלכתי
בכל-בני ישראל הדבר דברתי
את-אחד שבטי ישראל אשר
צויתי לרעות את-עמי את-
ישראל לאמר למה לא-בניתם
לי בית ארזים: (לא) ועתה כה-
תאמר לעבדי לדוד כה אמר
יהוה צבאות אני לקהתיך מן-
היבנה מאחר הציאן להיות נגיד
על-עמי על-ישראל: (לב) ואהיה

עמד
גענאממען, אונד דיך צום רעגענטען מיינעם פאלקעם געמאכט: (לג) בין מיט דיר געווען
זען

ר ש י

שותה עד שאיננה כך ונמלאתי מפסידו: (כט) נאהל ובמשכן. משכן שילה לא היתה בו חקרה אלא
צית של אבנים מלמען ויריעות מלמען: (ל) הדבר דברתי. לשון תמיהה הוא לכך הוא נקוד
ה"א חטף פתח והל"ת כפי: (לא) מן הנוה. דיר הרועים כמו נות כרות רועים:
(לב) ואכריתה

ב א ו ר

חבנה, ה' הזאת מורה על השאלה, ופרושו כמו שכתב הרלב"ג אחרי שלא ישב השם צ"ה
צבית מיום לאת בני ישראל ממלרים וגם לא טוב יתברך לבנות לו בית, ועתה די לדוד
כמה שלקח אותו מאחרי הלחן להיות נגיד, ואל ישאל לו גדולות כואת זיהיה נבנה בית המקדש
על ידו: (כט) מתהלך באהל, וכד"ה נאמר ואהיה מאהל אל אהל, ושהיה נכונים בני
הבונה ויונתן תרגם מצרי שכתי: (ל) אחד שבטי, וכד"ה נאמר שופטי והוא יותר נכון לפי
פשוט

הפטרת שמיני

תרגום אשכנזי מג

עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר הִלַכְתָּ וְאֶכְרַתָּה
 אֶת-כָּל-אֵיבֶיךָ מִפְּנֵיהָ וְעָשִׂיתִי לָךְ
 שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר
 בְּאֶרֶץ: (לג) וְשִׁמְתִי מְקוֹם לְעַמִּי
 לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיו וְשָׁכַן הַתְּחִילִי
 וְלֹא יִרְגֹז עוֹד וְלֹא יוֹסִיפוּ בְנֵי-
 עוֹלָה לְעֵנֹתָו כַּאֲשֶׁר בְּרִאשׁוֹנָה:
 (לד) וְלִמְן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי
 שְׂפָטִים עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחֹתִי
 לָךְ מִכָּל-אֵיבֶיךָ וְהִגִּיד לְךָ יְהוָה
 כִּי-בֵית יַעֲשֶׂה לָּךְ יְהוָה: (לה) כִּי
 יִמָּאוּ יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת-אֲבֹתֶיךָ
 וְהִקְיִמְתִּי אֶת-זִרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר
 יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינֹתִי אֶת-
 מַמְלַכְתּוֹ: (לו) הוּא יִבְנֶה-בַּיִת

זען, וויץ דוא גינגסט, האבע
 זאלע דיינע פיינדע פאר דיר
 אויסנעראטטעט, אינד דיר
 איינען זאלען גראסען נא-
 מען געמאכט, וויא נור דיא
 גרעסטען קעניגע אויף ערדען
 האבען קעננען; (לג) האבע
 מיינעם פאלקע ישראל איינע
 בלייבענדע שטעללע פער-
 שאפט אללזאך זיא רעהיג אונד
 פורכטלאז וואהנען, אונד ניכט
 מעהר פאן אונגערעכטען פיינ-
 דען אונטערדריקט ווערדען
 זאללען, וויא פארהיין, (לד) אונד
 צו דער צייט דאנאך ריכטער
 זיא בעהעררשטען; פאר דיי-
 נען פיינדען האבע איך דיר רוי-
 הע פערשאפט (דער עוויגע
 פערקנדיגעט דיר היער צו-
 גלייך, דאז ער דיין קעניגליכעם
 הויז פארטפלאנצען ווערדען);
 (לה) ווען דוא נון דיינען לעבענס-
 לויף פאללענדעט האסט, אונד
 בייא דיינען פארפאהרען ליען

לשמי

גען ווירסט, זא ווילל איך דיינען זאן, דער דיר ווירד געבאהרען ווערדען, אין דער רע-
 גיערונג פאלגען לאססען, אונד דיין רייך בעפעסטונגען. (לו) אונד דיעזער זאלל מיר איין הויז

בי

ר ש י

(לב) ואכרייתה את כל אויבך. ולכך עלה על לבך לבנות הבית כמו שכתוב בתורה: כשם הגדולים.
 זהו שאמרו מגן דוד: (לג) ושמת מקום. עוד אני חפץ להשקיט איהא שקט ושלו את עמי בימי
 בנך: (לד) ולמן היום אשר לויתי. מחובר על העליון ולת יוסיפו לבנותו נאזה בראשונה קודם
 השופטים ובאשר עשו מימי השופטים ע"כ: והיחזית לך. יותר ויותר עד שתנות מכל אויבך:
 והגיד לך ה'. היום על ידי כי בית יעשה לך להוסיב בנך על כסאך ויתקיים לך בית שלכות
 והוא יבנה הבית:

בשנ

ב א ו ר

שאו וכן תרגמתי: (לד) ולמן היום אשר, הנוכח שסוק זה מחובר למעלה וטעמו של
 יוסיפו לענותו כאשר ענו אותו בימים הראשונים ובימים אשר שפטו השופטים: והגיד לך,
 לדעתי המאמר הזה מאמר מוסגר הוא והמה דברי נתן אל דוד, באמרו הונוי אנשר לך עתה
 בשור' טוב' שנגד ימלו' אחריך, ואמר לו זאת כי ירא נתן גדוד יכעוס עליו על דבריו אשר
 דבר עד כה, ולא יתן לו רשיון לדבר עוד על כן אמר לו הסכת ושמע כי עתה אדבר טוב לך.
 ונד"הי נאשר ואגיד לך ופוא היותר נכון לפי הפסט הזה. (לה) אישר יצא, אמר כלשון עתיד

תרגום אשכנזי

הפטרת שמיני

ביען, איך ווערדע אויך ווינען
טהראן אויף עויג בעשטעטמי
גען. (לז) איך ווילל איהם איין
פֿאַטער, אונד ער זאלל מיר
איין זאָהן זיין, זאָ דאָס איך
איהן, ווען ער זיך פֿערגעהט,
צײַטיגען ווערדע, וויא קינדער
געצײטיגעט ווערדען, מיט דער
רוטהע אָדער מיט זאָנסט איי-
נער שטראַפֿע; (לח) אבער ניע
ווילל איך איהם מיינע געוואָ-
גענהייט גענצליך ענטצײעהען,
וויא איך זיא דיינעם פֿאַרגענ-
גער דעם קעניגע שאול ענט-
צאָגען האַבע; (לט) דען דיר
בלײַבט דיין הויז אונד רייך אויף
איממער בעשטעטיגעט— דיין
טהראן בלייבע בעפֿעסטיגעט
פֿיר אונד פֿיר. (מ) מיט אָבי-

לשמי ולננתי את כסא ממלכתו
עד-עולם: (לז) אני אהיה לו לאב
והוא יהיה לי לבן אשר בהעותו
והכחתי בשבט אנשים ובנגעי
בני אדם: (לח) ותסדי לאיסור
ממנו כאשר הסרתי מעם שאול
אשר הסירתי מלפניך: (לט) ונאמן
ביתך וממלכתך עד-עולם לפניך
כסאך יהיה נכון עד-עולם:
(מ) ככל הדברים האלה וככל
התיוון הזהבן דבר גתן אל-דוד:

ואיש

גען וואָרטען האַטטע נתן אַן דוד דיעזע גאַנצע ערשיינונג אויסגעריכטעט.

איינסט

ר ש י

(לז) בשבט אנשים. זה הדד ורון בן אלידע: ובנגעי בני אדם. זה אשמדאי שדחה ממלכותו
השדים בני אדם הראשון הם שכל מאה ושלאים שנה שפירש אדם מאשתו כמות הנל היו הרוחות
מתיישמות ויולדות הימנו:

מבעל

ב א ו ר

אפשר שמוסב על שלמה שעתיד להולד, או שהוא נמקיס בנוני כדרכו: (לז) והוכחתי בשבט
אנשים, כמו שמיסרין בני אדם את בניהם בשבט וינגעו אותם לא להמיתם וכו' (מרד"ק):
(לח) כאשר הסרתי מעם שאול, וכד"ה נאמר כאשר הסירותי מאשר היו לפניך: (לט) ונאמן,
נפעל עבר ומוסב למעלה שלא אסיר חסדי מבניך אחר כך רק ביתך תהיה לעולם. ומה שאמר
עוד כסאך יהיה נכון לדעתי המה דברי נתן אל דוד והיא הנרבה אשר נתן לו כאשר כלה
לדבר במנהג הנפטרים מאת פני המלך, ולכך אמר עתה יהיה בלשון עתיד: (מ) ככל הדברים,
אם נאמר שהפסוק הזה רולה להורות שהדברים האלה נהויתן וכנתבן דבר נתן ולא שנה
הכותב ספר זה דבר אחר, אמתה הלא כד"ה נאמר ג"כ ככל הדברים וגו' ובאמת ראינו איך
גאתנו הדברים בספר זה ממה שסופר כד"ה, ואם כן הדין עם מי? על כן דעתי שאות כ'
מורה פה על הדמיון כמו שאומרים בלע"ז (זונגעפֿעהר זאָ האַט גתן) וכו':

ואיש

הפטרות תוריע

באלפים ב' סימן ד'

ואם מל נו פד שח חחדש ספטירין כח אמר לעיל דף ע"ו ע"ב.

(א) ואיש בא מבעל שלשה ויבא
 לאיש האלהים לחם בכורים
 עשורים דלחם שעורים וכרמל
 בצקלנו ויאמר הן לעם ויאכלו:
 (ב) ויאמר משרתו מה אתן זה
 לפני מאה איש ויאמר הן לעם
 ויאכלו כי כה אמר יהוה אכול
 והותר: (ג) ויהן לפניהם ויאכלו
 ויזרתו כדבר יהוה: (ד) ונעמן
 שר צבא מלך ארם היה איש
 גדול לפני אדניו ונשא פנים כי
 בו נתן יהוה תשועה לארם
 והאיש היה גבור חיל מצרע:
 (ה) וארם יצאו גרודים וישבו

(א) איינסט קאם איין מאן פאן
 בעל שלישה, אונד בראש.
 טערעם געטטליכען טאננע
 (אלישע) פאן דען ערשטלינג
 גען צוואנציג גערשטענבראך
 דע, אונד איינען זאק פאלל
 גרינע קערנער. דא שפראך
 אלישע: זעטצע עם דען ליי
 טען פאר צו עססען. (ב) זיין
 בעדיענטער שפראך: וויא קאן
 איך דיעס הונדערט לייטען
 פארזעטצען? דא ערוועדער
 טע אלישע: גיב עם נור דען
 לייטען היין צו עססען, דענדער
 עוויגע זאנטע: זיא ווערדען עם.
 סען אונד נאך איכריג לאססען.
 (ג) ער זעטצע עם איהנען
 אלזא פאר, זיא אסען אונד
 ליעסען נאך איכריג, וויא עם
 דער עוויגע פערהייסען האט.
 (ד) נעמן, פעלדהערר דעם
 קעניגס פאן ארם, וואר איין
 זעהר פארנעהמער טאן, אונד
 בייא זיינעם העררן זעהר אג

מארץ

געוועהען: דען דורך איהן האטטע דער עוויגע איינסט דען אראמיטערן איינען זיעג פערלייג
 הען. דיעזער טאפערע קריענער וואר אויסזעטציג. (ה) נון האטטען דיא אראמיטען איינסט
 איף

ר ש י

(א) מבעל שלישה. שס מדינה ויונתן תירגס מארע דרומא. בעל לשון מיסור והרבה במקרא.
 לחם בכורים. נכסא שהחזיקה מנכרת: בלקלנו. בלבושיה: לעם. לתלמידים שהי'
 זן: (ב) מה אתן זה. כל לחם ולחם: (ד) ונעמן שר צבא. נכיס שנעשו על ידי אלישע מסדר
 והולך: תשועה לארם. הוא משך נקשת לתומו והרג את אחאב: (ה) ילאו גדודים. כשהולכין

ב א ו ר

(א) ואיש בא, הכתוב מספר כל הנסים שנעשו על ידי אלישע הנביא וזה המעשה אחד מהם:
 לחם בכורים, מן השעורים הראשונים שקלרו. וטעם בלקלנו בתרגומו בלבושיה: (ב) מה
 אהו זה, כל לחם ולחם (מרש"י) בונתו כי לפי דקדוק הלשון היה לו לומר זאת בהסתר הנוף,
 לכך פירש הוא ז"ל שמוסב על הלחם: (ד) ונעמן שר צבא, גם זאת אחד מן הנסים שנעשו ע"י
 אלישע: כי בו, נלומר על ידו: והאיש היה, מקרא מסורס הוא, והאיש גבור חיל היה מלוצע:
 אחלי

אויף איינעם שטרייפצונגע אויס
 דעם לאַנדע דער ישראָלמן איין
 יונגעס מעדען וועגנעפֿיהרט ,
 אונד דיעזע קאָם אלסדאָן צור
 אויפֿוואַרטונג בייא דער גע-
 מאַהלין דעם נעמן . (ו) דאָ
 שפראַך זיאַן נון צו איהרער גע-
 ביעטהערין : מעכטע דאָך מיין
 הערר זיך אַן דען פראָפֿעטען
 צו שומרון ווענדען! דיעזער וויר-
 דע געוויס איהן פֿאָן זיינעם
 אויסזאָטצע היילען . (ז) נעמן
 גינג צום קעניגע , אונד זאָגטע
 איהם : זאָ אונד זאָ האַט דאָן
 מעדען אויס דעם לאַנדע
 ישראָל'ס געשפראַכען . (ח) דאָ
 שפראַך דער קעניג פֿאָן ארם :
 זאָ רייזע דען הין , איך ווילל
 דיר איין שרייבען אַן דען קע-
 ניג פֿאָן ישראָל מיטגעבען . ער
 רייזטע אַלואָ וועג , אונד נאָהם
 בייא זיך צעהן ככר זילבער ,
 זעכס טויזענד גאָלדשטיקקע ,
 אונד צעהן פֿאָר קליידער .
 (ט) נעמן איבערגאָב דעם קע-
 ניגע פֿאָן ישראָל דען בריעף ,

מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נְעִרָה קִטְנָה וְהָיָה
 לִפְנֵי אִשְׁתֵּי נְעָמָן : (ו) וְהָאָמַר אֶל-
 גְּבֵרָתָהּ אֲחֵלִי אֲדֹנָי לִפְנֵי הַנְּבִיא
 אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן אִזּוּ יֹאסֵף אֶתֹ
 מִצְרַעְתּוֹ : (ז) וַיָּבֹא וַיַּגִּד לְאֲדֹנָיו
 לֵאמֹר כָּזָאת וְכֹזָאת דִּבְרָה
 הַנְּעִרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל :
 (ח) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-אֲרָם לֵךְ בָּא
 וְאֶשְׁלַחָה סֹפֵר אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר כִּכְרֵי-כֶסֶף
 וְשֵׁשֶׁת אַלְפִּים זָהָב וְעֶשֶׂר הַלִּיפּוֹת
 בְּגָדִים : (ט) וַיָּבֹא הַסֹּפֵר אֶל-מֶלֶךְ
 יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה כִּבּוֹא הַסֹּפֵר
 הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת-
 נְעָמָן עַבְדִּי וְאִסְפָּתוֹ מִצְרַעְתּוֹ :
 (י) וַיְהִי כִּקְרָא מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-

הספר

דעססען אינהאלט וואָר : מיט געגענווערטיגעם בריעפֿע זענדע איך דיר מיינען דיענער
 נעמן , היילע איהן פֿאָן זיינעם אויסזאָטצע . (י) אַלס אַבער דער קעניג פֿאָן ישראָל דען
 בריעף

ר ש י

מאָה או מאַתים מענמן לשלל באַשר ימלאוּ הוּא קרוי גדוד : נערה קטנה . ריבה קטנה מעיר
 נערון : ומהי לפני . והות משמשא קדם איתת נעמן : (ו) אחלי אדני לפני הנביא . לשון ויחל
 משה בקצות כל המתפללים עליו יהיו שיבא הנם לפני הנביא : אשלי . שוהידמ"ט בלע"ז (פֿערה
 לחנגען , ווחונט) כלומר זו היא בקשה שהיא כריך לה : (ז) ויבא נעמן ויגד לאדוניו . למלך ארם :
 (ח) ויקח בידו . מנחה לנביא : וששת אלפים זהב . זהובים : (ט) לאמר ועתה כבוא הספר הזה וגו' .
 הספר אמר לו ועתה כבוא הספר הזה וגומר : ואספתו מצרעתו . אסיפה במלוצע היא לשון
 רפואתו כי בהתרפאותו הוא נאסף אל מוך בני אדם ובחוליו הכל בדילין הימנו :
 (י) האלהים

ב א ו ר

(ו) אחלי אדני , לשון חתנות ובקצות כמו ויחל משה , כלומר אם יבואו בקצות אדוני
 לפני הנביא או יאסף מצרעתו , ורש"י כתב אחלי שוהידמא"ט ובלשון אשכנז (ווחונט ,
 פערלוחנגען) : (ט) לאמר , כלומר בתוך הספר הזה נכתב כזאת ועתה וגו' זה
 טעם מלת לאמר : ואספתו , אסיפה במלוצע הוא לשון רפואה כי אמר שנרפא נאסף

הפטרת תוריע

תרגום אשכנזי מה

הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר
הָאֱלֹהִים אָנִי לְהַמִּית וְלֹהֲחַיֹּת
כִּי־זֶה שְׁלַח אֵלַי לְאַסֵּף אִישׁ
מִצְרַעְתּוֹ כִּי אֶךְ־דָּעוֹנָא וְרֵאזוּ
כִּי־מִרְזָאנָה הוּא לִי : (יא) וַיְהִי
כְשָׁמַע אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַאֱלֹהִים
כִּי־קָרַע מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּגָדָיו
וַיִּשְׁלַח אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לְמָה
קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ יבֹא־נָא אֵלַי וַיֵּדַע
כִּי יֵשׁ נְבִיא בְּיִשְׂרָאֵל : (יב) וַיָּבֹא
נְעֻמָן בְּסוּסוֹ וּבִרְכָבוֹ וַיַּעֲמֵד פָּתַח־
הַבַּיִת לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : (יג) וַיִּשְׁלַח אֵלָיו
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ־אֶךְ לֵאמֹר הֲלוֹךְ
וְרַחֲצֵת שִׁבְעַת־פְּעָמִים בִּירְדֵן וַיֵּשֶׁב
בְּשָׂרָה לָהּ וּטְהַר : (יד) וַיִּקְצַף נְעֻמָן
וַיִּירָד וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלָיו
יֵצֵא יֵצֵא וַעֲמַד וְקָרָא בְּשֵׁם־יְהוָה
אֲהִיוּ וְהִנֵּף יָדוֹ אֶל־הַמָּקוֹם וְאַסֵּף

בריעף געלעזען, צעררים ער
זיינע קליידער, אונד שפראך :
בין איך דען איין גאטט, דער
טערטען אונד וויעדער לעבעני
דיג מאכען קאן, דאס דיעוער
מיר איינען אויסזעטציגען צור
היילונג זענדעט? אבער געכט
אכט, ער זוכט נור הענדעל
מיט מיר אנצופאכען. (יא) וויא
נון דער געטטליכע מאן פער-
נאהם, דאס דער קעניג פאן
ישראל האבע זיינע קליידער
צערריסען, שיקטע ער צו
איהם הין, אונד לעס איהם
זאגען: ווארום צערריסט דוא
דיינע קליידער? לאס איהן נור
צו מיר קאממען, ער זאלל ער-
קעננען, דאס ישראל פראפע-
טען האט. (יב) נעמן קאם אל-
זא מיט זיינען פפערדען אונד
וואגען, אונד היעלט פאר דער
הויזטהירע דעס אלישע. (יג) דא
שיקטע אלישע איינען באטען
הערויס, אונד לעס איהם זא-
גען: געה הין, באדע דייך זיע-
בענמאל אים ירדן, זא ווירסט
דוא וויעדער זאריין זיין, וויא
דוא עם ווארסט. (יד) נעמן
אבער וואר דאריבער אויפגע-
בראכט, אונד גינג הינוועג,

המצורע

בסוקיו קרי

דען ער שפראך: איך דאכטע ער ווירדע צו מיר הערויס קאממען, זיך הינשטעללען, דען
נאמען דעם עוויגען זיינעם גאטטעס אנופגען, זיינע הענדע אויף דיא שאדהאפטען שטעל-
לען

ר ש י

(י) האלהים אני. ה"א נקוד פתח ללמד שהוא בל' תמיהה: מתאנה. מנקש תואנה להתגרות
צו: מתאנה. לשון עלילות: (יד) הנה אמרתי. סנור הייתי אלי ילא הנביא וידבר עמי ויראה
את המולי והניף ידו אל מקום הנרעת:

אזי

ב א ו ר

אל חוך בני אדם ונמוליו הכל גדולין ממנו (מרש"י): (י) האלהים, ה"ה לתמיהה, כלומר היש
בדו לרפא אותי: מתאנה, מנקש עלילה להתגרות בי כדי שילחם עמי: (יד) אל המקום,
מקום

תרגום אישכנזי

לעו לעגען, אונד זאָ דען אויס-
זאָטן היילען — (טו) וויא, זינד
ניכט דיא פליססע דמשק'ס
אמנה אונד פרפר בעססער,
אלס אללע געוועסער ישראל'ס ?
זאללטע איך מיך ניכט איז דייע-
זען באַדען קעננען. אום ריין צו
ווערדען? ער גינג אלזאָ צאָר-
ניג הינוועג. (טז) זיינע בעדיענע-
טען אַבער רעדעטען איהם צו,
אונד שפראַכען: אָ אונזער גע-
ביעטהער! העטטע דיר דער
פראַפעט וואָס שווערעס אויפֿ-
געטראַגען, ווירדעכט דוא עס
ניכט געטהאָן האַבען, אום זאָ
פיעל מעהר, דאָ ער צו דיר נור
זאָגטע: באַדע דיר, זאָ ביזט
דוא ריין. (יז) ער גינג אלזאָ
הינאָכ, אונד טויכטע זיך זיע-
בען טאַהל אים ירדן אונטער,
וויא דער געטטליכע מאַן בע-
פֿאַהלען האַטטע וויאָרדע ריין,
אונד בעקאַם איין פֿלויש וויא
איינעס יונגען קנאַבען. (יח) הייע-
רויף קעהרטע ער מיט זיינעם
גאַנצען געפֿאַלגע צו דעם
געטטליכען מאַננע צוריק,

הפטרת תוריע

המצורע: (טו) הלא טוב אבננה
ופרפר נהרות דמשק מכל מימי
ישראל הלא ארחץ בהם וטהרתני
ויפן וילך בחמה: (טז) ויגשו עבדיו
וידברו אליו ויאמרו אבי דבר
גדול הנביא דבר אליה הלווא
תעשה ואף כי אמר אליה רחץ
וטהר: (יז) וירד ויטבל בירדן שבע
פעמים כדבר איש האר הים וישב
בשורו כבשר גער קטן ויטהר:
(יח) וישב אל איש האלהים הוא
וכל מחנהו ויבא ויעמד לפניו
ויאמר הנה נא ידעת כי אין
אלהים בכר הארץ כי אם בישראל
ועתה קח נא ברכה מאת עבדך:
(יט) ויאמר חי יהוה אשר עמדתני

לשניו אַמנה קרי

שטעללטע זיך פֿאַר איהן, אונד שפראַך: נון ערקעננע איך, דאַס קיין גאַטט אויף דער גאַנצ-
צען ערדע איזט, אלס נור אין ישראל; נים דאָך נון ריעם געשענק פֿאַן דיינעם קנעכטע און.
(יט) אלישע אַבער ערוויעדערטע: בייא דעם לעבען דעם עוויגען, דעם איך דייענע, איך
נעה

ר ש י

(טז) חני. כמו אדוני: הלא תעשה. וכי לא תעשהו אפילו אמר לך דבר טורח ואף כי קל וחומר
שאמר לך דבר קל רחן וטהר: (יח) ברכה. מנחת שלום של הקבלת פנים שאול תלמיד או
עבד בשלום הרצ שלו"דו בלע"ז (כמו בראשית ל"ג י"א):

ב א ו ר

מקום הלרעת: ואסף המצורע, נשר המלורע (מרד"ק): (טו) אבנה ופרפר, שמות נהרות
דמשק: הלא ארחץ בהם, אס בטבילה אוכל לטהר, ארחץ בהם: (טז) אבי, כתרנומו
מרי: דבר גדול, כלומר אס דבר גדול קוב אליך לעשות הלא תעשה אף כי שאמר אליך רק
דבר קטן כזאת הלא תוכל לנסות אס כניס: (יח) ויעמוד לפניו, ולמעלה נאמר כאשר עמד
נעמן בפתח שלת אלישע אליו מלאך, לפי שהי' נעמן אז מצורע ולכך לא הרשהו לבוא לביתו
ועתה כאשרסא מלרעתו בא אליו תוך הבית: ברכה, מנחה, ורש"י ז"ל כתב שלודו בל"עו ובל"א
גרס

לפניו אם אקה ויפצרו בו לקחת
 וימאן: (כ) ויאמר נעמן ולא יתן נא
 לעבדה משא צמד פָרְדִים
 אדמה כי לוא יעשה עוד עבדה
 עלי וזבח לאלהים אחרים כי
 אם ליהוה: (כא) לדבר הזה יסלח
 יהוה לעבדה בבוא אדני בית
 רמון להשתחות שמהו והוא אנשען
 על ידי והשתחוויתי בית רמון
 בהשתחוויתי בית רמון יסלח
 נא יהוה לעבדה בדבר הזה:
 (כב) ויאמר לו לך לשלום וילך
 מאתו כבדת ארץ:

נעהמע ניכטס. נעמן דראנג
 צוואר אין איהן אבער ער שלוג
 עם דעננאך אויס. (כ) נעמן
 שפראך: קענטע וואהל די-
 נעם קנעכטע ניכט זא פיעל ער-
 דע געגעכען ווערדען, אלס איין
 פאאר מוילטהירע טראגען
 קעננען? דען דיין קנעכט ווירד
 קינפטיג קיינעם אנדערן גאט-
 טע, זאנדערן נור דעם עווי-
 גען אלליין אפפער דארבריי-
 גען. (כא) נור דיעועם פער-
 צייה דער עוויגע ריינעם קנעכט-
 טע, ווען נעהמלך מיין הערר
 אין דעם טעמפעל רמון'ס זיך
 צו בעטען ניעדערוויפט, אונד
 ווייל ער זיך שטעטס אויף מיך
 שטיצט, איך אלזא אויך דא-
 זעלכסט ניעדערפאללען מוים,
 ווען נור דיעס דער עוויגע מיר
 פערצייהען מעכטע! (כב) אישע
 אנטווארטעטע: ציעה נור הין

כתיבולא קרי וארכעה

אין פריעדען. זא גינג ער פאן איהם הינועג.

פיער

ר ש י

(יט) אם אקה. שדמי עבודה זרה מעורבין בו: (כ) ולא. לשון בקשה לשון הלואי: יתן נא. מאדמה
 זו מארץ ישראל שהיא קדושה מאד שני פרדים ואשמה לעירי ואעשה אותה מזבח: (כא) בית
 רמון. שם עבודה זרה: והשתחוויתי. על כרחי כששמה אדוני והוא נשען על ידי: (כב) כבדת
 ארץ. שם מדה של קרקע כמו למדי כרם ארפי"טו בלע"ז (זיין יתך, חייך וקרגען ואחד זחם
 חייך בעטטיחווטעט פערזחאטם בעדייטעט).

וארכעה

ב א ו ר

גרוס: (יט) אם אקה, מלת אם שנועה הוא כמו לא: (כ) ולא יהו, לשון בקשה ושאלה,
 כן דעת רוב המפרשים וכן תרגומתי, ואולם נוכל לפרשהו באופן אחר, והוא: שנעמן אמר לאלישע
 אם לא תרבה לעשות עמדי החסד שתקבל ממני הברכה, עשה עכ"פ החסד הזה ותתן לי אדמה
 מארץ הזאת למטען שאוכל לזכות עליו שלמים לפני ה': (כא) לדבר הזה יסלח, אם אסתכל
 לפני ע"ז בבית רמון בעל כרחי, כי מוכרת אני לך, אחרי שאדוני המלך נשען עלי ועל בן חמוד
 אני אללו בבואו שמה, ואם הוא ישתדל גם אחרי מוכרת להשתחות מפני כבוד המלכות: (כב) וילך
 מאתו, המאמר הזה מחובר למה שלאחריו, ומסדרי הפטרות כסקי להאי מאמר בכינוח מריכא
 ועם הפטרה זאת לס' תוריע מוכן מעמנו:

הפטרות מצורע

במלכות ב' סיון ז'

ואם קל בווער"ח מסטירין בחד חדש לעיל דף ב' • ואם הואר"ח מסטירין כח אמר לעיל דף ה'

(א) וְאִרְבַּעָה אַנְשִׁים הָיוּ מִצְרָעִים
 פֶּתַח הַשַּׁעַר וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־
 רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים פֹּה עַד־
 מָתְנוּ: (ב) אִם־אָמַרְנוּ נִבּוֹא הָעִיר
 וְהִרְעַב בָּעִיר וּמָתְנוּ שָׁם וְאִם־
 יֵשְׁבֵנוּ פֹה וּמָתְנוּ וְעָהָרָה לָכֹן
 וְנִפְלָה אֶל־מַחְנֵה אֶרֶם אִם־יַחֲיֵנוּ
 נַחֲיָה וְאִם־יָמִיתְנוּ וּמָתְנוּ:
 (ג) וַיִּקְמוּ בְנֵשֶׁף לָבוֹא אֶל־מַחְנֵה
 אֶרֶם וַיָּבֹאוּ עַד־קִצְהַמַּחְנֵה אֶרֶם
 וְהָיָה אִין־שָׁם אִישׁ: (ד) וְאֵדְנִי
 הַשָּׁמַיִם וְאֶת־מַחְנֵה אֶרֶם קוֹל
 רִכְבִּי וְקוֹל סוּס קוֹל חֵיל גָּדוֹל
 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אֲחִיו הֲנֵה שָׂכַר־
 עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־מַלְכֵי
 הַחַתִּים וְאֶת־מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא
 עָלֵינוּ: (ה) וַיִּקְוֹמוּ וַיָּנוּסוּ בְנֵשֶׁף

(א) פֶּיעַר אויסוועטציגע לייטע
 ווארען דאמאהלס (אלס
 נעהמליך הונגערסנאטה אים
 לאנדע וואר) פֶּאָר דעם טהארע
 דער שטאדט (שומרון). דייעזע
 שפראכען איינער צום אנדערן:
 וואס בלייבען וויר היער, ביז
 וויר שטערבען? (ב) ווען וויר
 אויך אין דיא שטאדט געהען
 וואללטען, זא ווירדען וויר דא
 וועגען הונגערסנאטה אויט.
 קאממען מיססען, בלייבען וויר
 היער, זא מיססען וויר אויך
 אומקאממען; ווארע עס אלוז
 ניכט בעססער וויר גינגען צו
 דעם לאנער דער אראמיטער
 איבער? לאכסען זיא אונו לע.
 בען, זא איזט עס גוט, ווא
 ניכט זא שטערבען וויר. (ג) זיא
 מאכטען זיך אלוז אין דער
 אבענדע ממערונג אויף, נאך
 דעם לאנער ארס'ס צו געהען,
 אלס זיא נון אן דאז לאנער
 קאמען, פֶּאָנְדֵען זיא דאזעלכסט
 קיינען מענשען. (ד) דען דער
 עוויגע האטטע דיא אראמיטי.
 שע ארמעע איין גערייש פֶּאָן
 קריעגסוואגען, פֶּעֶרדען אונד

איינער גראסען ארמעע הערען לאכסען, אונד דא שפראך איינער צום אנדערן: געוויס
 האט דער קעניג ישראל'ס דיא קעניגע פֶּאָן חתים אונד מצרים געגען אונו אויפגעווייעגעלט,
 אונו צו איבערפאללען. (ה) זיא האטטען זיך דאהער אין דער אבענדע ממערונג אויפגע.
 טאכט

ר ש י

(א) וּארבעה אנשים • גיחזי ובניו: פתח השער • כמו שנאמר ב' ד' ישב מחוץ למחנה מושבו:
 (ד) השמיע אל מחנה ארם • נדמה להם כאילו שומעין:

ומלכו

ב א ו ר

(א) פתח השער, של עיר שומרון; (ב) ונפלה, כתרנומו ונשתמע: (ד) וה' השמיע,
 גדמס להם כאלו שומעים (רש"י): (ה) וינוסו בנשף, חכף כשמעם הקול נכנס סחד גדול
 בלבו

ויעזבו את אהליהם ואת סוסייהם ואת חמריהם המהנה כאשר היא וינסו אל נפשם: (ו) ויבאו המצרעים האלה עד קצה המחנה ויבאו אל אהל אחד ויאכלו וישתו וישאו משם כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו וישבו ויבאו אל אהל אחד וישאו משם וילכו ויטמנו: (ז) ויאמרו איש אל רעהו לא כן ואנהנו עשים היום הזה יום בשרה הוא ואנהנו מחשים וחכינו עד אור הבקר ומצאנו עוון ועתה לכו ונבא ונגידה בירת המלך: (ח) ויבאו ויקראו אל שער העיר ויגידו להם לאמר באנו אל מחנה ארם והנה אין שם איש וקול אדם כי אס-הפוס אסור והחמור אסור ואהקים כאשר הקמה: (ט) ויקרא

השערים

כאט, דיא פלוקט ערגרפ. פֶּען, צעלטע, בפֶּערדע, עועלן אונד דאז באנצע לאַגער, וויא עם וואר, צוריק געלאכסען, אונד בלאָס איהר לעבען צו רעטטען געוועט. (ו) וויא נון יענע אויסזעטיגען אן דאז לאַגער קאמען, גינגען זיא אין איין צעלט הינין, אסען, טראַגן קען, אונד טרוגען גאָלד, זיל. בער אונד קליידונגסשטיקקע דאָפֶּאָן, פֶּערגרובען עם, אונד גינגען היעראויף אין איין אַני. דערעס צעלט, נאָהמען אויך, וואָס זיא דאָרין פֶּאַנדען, אונד פֶּערגרובען עם. (ז) אַבער נון שפראַך איינער צום אַנדערן: וויר טהון הויער ניכט רעכט; דיעס איזט איין טאָג, דאָ וויר גומע נאָכריכט ברינגען קענני טען, אונד וויר שווייגען? — וואַרטען וויר ביז דער טאָרגען אַנכריכט, זאָ קעננטען וויר בעשטראַפֶּט ווערדען; וויר וואָללען אַלואַ הינגעהען, אונד עם אין דעם קעניגליכען פֶּאַל. לאַסטע אַנצייגען. (ח) זיא גיני גען אַלואַ צוריק, ריעפֶּען דעם טהאַרוועכטער צו אונד שפראַ. פֶּען: וויר זינד אין דעם אַראַמיטישען לאַגער געוועזען, אַבער דאָ וואַר וועדער איין

מענש צו זעהען, נאָך איינע מענשליכע שטיממע צו הערען, זאָנדערן פֶּפֶּערדע אונד עועל וואַרען אַנגעבונדען, אונד דיא צעלטער שטאַנדען נאָך וויא זיא געוועזען וואַרען.

ר ש י

(ז) ומלאנו עון. מתחייבין אנו למלכות: (ח) כאשר המה. כמו שהיו מלאים מתחלתם לא הולילו מה שחוכם:

ב א ו ר

בלבם ונסו טרם בלו המכורעים (רד"ק): וינסו אל נפשם, להליל את נפשם: (ז) ומצאנו עון, אס אנחנו שותקים ונמתין עד אור הבקר ידעו זה ישראל ומלאנו עונם על אשר לא בשרנו הנשורה הזאת (רלב"ג): (ח) ויגידו להם, לכל אחד משוערי העיר: (ט) ויקרא השוערים,

מזגרי

(ט) דיא טהארוואכע ריעף
 דיא וועכטער, אונד דיעזע
 צייגטען עם אים פאללאסטע
 דעם קעניגס און. (י) דער קעניג
 שטאנד דעם נאכטס אויף,
 אונד זאגטע צו זיינען האפכע
 דיענטען: איך ווילל אייך זא-
 גען, וואס ארם געגען אונד וויל-
 לענס איזט: זיא וויססע, דאס
 וויר הינגערסנאטה האבען,
 דארום האבען זיא דאן לאגער
 פערלאסטען, אונד זיך אויף
 דעם פעלדע פערשטעקט,
 זיא דאכטען נעהמליך: ווען
 זיא אויס דער שטאדט הערויס
 געהען ווערדען, דאן וואללען
 וויר זיא לעבענדיג ערגרייפען,
 אונד אין דיא שטאדט איינ-
 דרינגען. (יא) איינער פאן זיי
 גען האפכעדיענטען ערוועי-
 דערטע, אונד שפראך: מאן
 קאן דאך פויף פאן דענען אין
 דער שטאדט איבערגעבליע-
 כענען פפערדען דארטן ווא-
 גען. ווארען זיא ביוהער דער
 מענגע ישראל'ס גלייך, דיא
 אין דער שטאדט איבריג בליע-
 בען, זא קעננען זיא אויך
 דעריעניגען כענגע ישראל'ס

השערים ויגידו בית המלך
 פנימה: (י) ויקם המלך לילה
 ויאמר אל עבדיו אנידה נאלכם
 את אשר עשו לנו ארם ידעו כי-
 רעבים אנחנו ויצאו מן המחנה
 להחבה בהשדה לאמר כי יצאו
 מן העיר ונתפשם היום ואל-
 העיר נבא: (יא) ויען אחד מעבדיו
 ויאמר ויקחו נא משה מן
 הסוסים הנשארים אשר נשארו-
 בה הנם ככל המון ישראל
 אשר נשארו בה הנם ככל המון
 ישראל אשר תמו ונשלהו
 ונראה: (יב) ויקחו שני רכב סוסים
 וישלח המלך אחרי מתנה ארם
 לאמר לכו וראו: (יג) וילכו
 אחריהם עד הירדן והנה כל-

בשדה קריי. המון קריי. הדרך

גלייך ווערדען, דיא שאן אומגעקאממען זינד. וויר וואללען אלזא היין שיקקען, אונד
 נאכריכט איינציעהען. (יב) מאן נאחט אלזא צווייא רייטער, וועלכע דער קעניג נאך דעם
 לאגער ארם שיקטע, ביט דעם בעפעהל: געהעט היין אום אויסצוקונדשאפטען. (יג) זיא
 גינגען איהנען (דען אראמייטערן) אלזא ביז אן דען ירדן נאך, אונד פאנדען דען גאנ-
 ר ש"י

(י) כי רעבים אנחנו. ותאנים לזאת אל השלל ואל המון: (יא) אשר נשארו בה. בחוד
 העיר שלח ממו ברעב: הנם ככל המון ישראל אשר נשארו בה. אס נאמר מסוכנים הם שלח
 יהרגם ארם הכי הנם בעיר הזאת נסכית הרעב נשאר כל המון ישראל אשר נשארו בה וזס
 ישותו הנם ככל המון ישראל אשר תמו ברעב:

ב א ו ר

שוער העיר קרא אל השוערים והם הסוכנים בלילה נעיר: (יא) הנם ככל המון, שוער הכחוב
 אמר למלך נקח חמשה סוסים ונשלחם לראות, כי מה לנו לחוש פן ימותו ע"י שונאיו, מה
 נבך, היו הסוסים עד עתה כאותו המון ישראל אשר נשארו בחיים, יהיו מכאן ולהנא פאותו השון

הפטרת מצורע

תרגום אשכנזי מח

הַדֶּרֶךְ מִלֵּאָה בְּגָדִים וְכֵלִים אֲשֶׁר-
הַשְּׁלִיכוּ אַרְם בְּהַחֲפוֹם וַיֵּשְׁבוּ
הַמְּלָאכִים וַיִּגְדּוּ לַמֶּלֶךְ: (יז) וַיֵּצֵא
הָעַם וַיִּבְזוּ אֶת מַחֲנֵה אַרְם וַיְהִי
סָאֵה-סָלַת בְּשִׁקְל וּסְאֲתִים
שְׁעָרִים בְּשִׁקְל כְּדָבָר יְהוָה:
(טו) וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת-הַשְּׁלִישׁ
אֲשֶׁר נִשְׁעַן עַל-יָדוֹ עַל-הַשְּׁעָרַיִם
וַיִּרְמְסֵהוּ הָעַם בְּשַׁעַר וַיָּמָת
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּרִדְתַּת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו: (טז) וַיְהִי
כְּדָבָר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל-הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר סְאֲתִים שְׁעָרִים בְּשִׁקְל
וּסְאֵה-סָלַת בְּשִׁקְל יִהְיֶה כְּעֵת
מִחָר בְּשַׁעַר שְׁמֶרוֹן: (יח) וַיַּעַן
הַשְּׁלִישׁ אֶת-אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
וַהֲנֵה יְהוָה עֹשֶׂה אַרְבּוֹת בַּשָּׁמַיִם
יִהְיֶה כְּדָבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנֵּה
רָאָה בְּעֵינַיָּךְ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל:
(יט) וַיְהִי-לּוֹ בֶן וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעַם
בְּשַׁעַר וַיָּמָת: בְּחֶסֶם קָרִי

צען וועג פֿאלל פֿאן קליידערן
אונד גערעטהשאַפֿטען, וועל
נע ארם בייא דער איילפֿער.
טיגען פֿלוכט פֿאן זיך געוואָר.
פֿען האַטטע. אַלס נון דיא
באַטהען צוריק קאַמען, אונד
עס דעם קעניגע בעריכטע.
טען, (יז) דאָ ליעף דאָן
פֿאַלק הוינאויס, אונד פֿלינדער.
טע דאָן גאַנצע לאַגער ארם'ס.
מאַן בעקאַם נון איין סאַה פֿיי.
נעם מעהל פֿיר איינען שקל,
אונד צווייא סאַה גערשטען
אויך פֿיר איינען שקל, וויא
עס דער עוויגע פֿאַרהער גע.
זאַגט האַט. (טו) דער קעניג
בעשטעללטע דען אַבערסטען,
דער איהן שטעטס בעגלייטע.
טע, צור וואַכע אים טהאַרע,
דאָן פֿאַלק אַבער צערדריקטע
איהן אים טהאַרע, דאַס ער
שטאַרב, וויא דער געטטלי.
נע מאַן זאַלפֿעס, אַלס דער
קעניג צו איהם הינאַב גינג,
פֿאַרהער פֿערקינדיגעט האַט;
(טז) דען אַלס דער געטטליכע
מאַן דעם קעניגע געזאַגט האַט.
טע: מאַרגען אום דיעזע צייט
ווינד צווייא סאַה גערשטען
פֿיר איינען שקל, אונד איינע
סאַה פֿיינעם מעהל אויך פֿיר
איינען שקל אים טהאַרע
שומרוֹן'ס צו בעקאַממען זיין;
(יז) דער אַבערסטע אַבער דעם
הלא

געטטליכען מאַן דאַרויף ערווידערטע: ווען אויך דער עוויגע געטריידע פֿאַם היממעל
רעגנען ליעסע, ווירדע דיעזעס מעגליך זיין? דאָ שפּראַך יענער: מיט דיינען אויגען ווירסט
דואַ עס זעהען, אַבער ניכט'ס דאַפֿאַן געניעסען; (יט) אונד נון געשאַה עס איהם אויך זאָ;
דען דאָן פֿאַלק צערדריקטע איהן, דאַס ער שטאַרב.

ר ש"י
(יג) צהחפוס. צמכרס לנוס: (טו) אַזר נשען על ידו. אַתמול כַּזנאָ לבית אלישע:

ב א ו ר
אַזר כַּכר תמו: (יז) עישה ארובה, כַּתרגומו ואלו ה' מתח בניין ומקית טובא מן שאיז וכו';

הפטרת אחרי מות

גם אם אחרי מות וקדושים מחוברים, כמנהג פראג

ב"ע בעמוס סימן ט'

וכאשכנו מפטירין אוהה בסדר קדושים

ואם חל בו ע"פ מפטירין וערכה לעיל דף י"ח ע"ב. ובערב ר"ח מפטירין מחר חדש לעיל דף ז'.

(א) הלא כבני כושיים אתם לי
 בני ישראל נאם יהוה הלא
 את ישראל העליתי מארץ
 מצרים ופל שתיים מבפתור
 וארם מקיר: (ב) הנה עיני אדני
 יהוה בממלכה החטאה
 והשמדתי אתה מעל פני האדמה
 אפס כי לא השמיד אשמיד את
 בית יעקב נאם יהוה: (ג) כי הנה
 אנכי מצוה והנעותי בכל הגוים
 את בית ישראל כאשר ינוע

(א) וואהרליך איהר זייד מיר, וויא דיא קינדער כושיים געווארדען, ישראל! איזט דיעס ישראל דאן איך אויס מצרים הערויף געפיהרט האבע? אדער זינד עס דיא פלשתים אויס כפתור, אונד ארם אויס קיר? (ב) דאן שטראפענדע אויגע דעס עוויגען אבער, שווי עט אויף דיא פערברעכערישע רעגיערונג, איך ווערדע זיא פערניכטען, פאן דיעועם ערד-רייכע הינוועג, דאן הויז יעקב אבער ווערדע איך ניכט גענצ-ליך פערניכטען, שפדיכט דער עוויגע. (ג) דען זיעהע! איך האבע עס בעשלאססען, דאס איך דאן הויז ישראל אונשטעט מאכען ווילל, אונטער אללען פעלקערן, זא וויא מאן אין איי-

בכרה

ר ש י

(א) הלא כבני כושיים אתם לי. למה אמנע מלהפריע מכם אחרי אשר אינכם שנים אלי הלא מבני נח נאתם בשאר אומות ככושיים אשר נדמיתם להם בענין שנאשר היהפוך כושי עירו כך אתם תוכלו להטיב. הלא בטובתי תחלת בחרי בכם היא הולאה שהולאתי אתכם מארץ מצרים ומה לי בכך אף פלשתים כך הולאתי מבפתור בשבאו כפתורים על העוים בענין שנא' והעוים היושבים בחצרים עד ענה וגו' כבאו גם בני עזה ושאר סרני פלשתים תחתיים והולאתים מידם ואף על פי כן לא עשיתם לי לעם: וארם מקיר. וכן אני עתיד להעלות את ארם מקיר שיגלם אם סוחריו ולקח הימים כשחבטל מלכות אזה ילאו: (ב) והשמדתי אותה. הממלכה הם בית יהוא אבל בית יעקב לא אשמיד: (ג) כי הנה אנכי מצוה. להגלותם ולהניעם בכל הגוים הנעה רבה ויתירה כאשר ינוע מה שכוברין בכברה לאחר שגפלו ממנו סובין הדקין ונותרו הנסין שאין יכולין לנאת ולאו המנועע מנועע בכל כחו: ינוע. על ידי אשר ולא יתכן לקרות ינוע

ב א ו ר

(א) הלא כבני כושיים, הנה נבואה נא ארה על מלכות אפרים, לפי שעובדי עבודה זרה היו, לכך אשר אתם עושים מעשי בני כוש, שאינם מכירים אותי: הלא את ישראל, כלשון תימה: העליתי, כמו אשר העליתי, כלומר האם אתם ישראל אשר העליתי, או אם אתם פלשתים או ארם, וזכור אלו לפי שהם קרובים לארץ: (ב) הנה עיני ה', והפוכו הנה עין ה' אל יראוי. (ג) והניעותי, הטעם וכוונת

הפטרות אחרי מות

תרגום אישכנזי מט

בְּכַבְדָּהּ וְלֹא יִפּוֹל צְרוּר אֶרֶץ:
 (ד) בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כָּל חַטָּאי עַמִּי
 הָאֲמָרִים לֹא תִגִּישׁ וְתִקְדִים
 בְּעֵדֵינוּ הָרַעָה: (ה) בְּיוֹם הַהוּא
 אֲקִים אֶת־סֶכֶת דָּוִד הַנִּפְלֵת
 וְגִדְרֹתַי אֶת־פְּרִצֵיהֶן וְהִרְסֹתִיו
 אֲקִים וּבְנֵיהֶיהָ כִּימֵי עוֹלָם:
 (ו) לְמַעַן יִירָשׁוּ אֶת־שְׂאֵרֵית אֲדוֹם
 וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי
 עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה עֲשֵׂה זֹאת:
 (ז) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה
 וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בְּקוֹצֵר וְדָרְךְ עֲנָבִים
 בְּמִשְׁךְ הַזֶּרַע וְהִטִּיפוּ הַהָרִים
 עֲסִים וְכָל־הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגָנָה:
 (ח) וּשְׁבַתִּי אֶת־שְׁכוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
 וּבְנוֹ עָרִים נְשִׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ וַנִּטְעוּ

נעם ויעבע עטיואם העֵטִיג
 ריטטעלט, אונד דעננאך ניכטס
 אויף דיא ערדע פֿעללט.
 (ד) דורכס שויערדט זאללען
 אללע פֿערברעכער מיינעם
 פֿאלקעס אימקאמען, דיא
 דא שפרעכען: דאז אונגליק
 טרייעט, אונד עראיילט אונז
 ניכט. (ה) אלסדאן ווערדע
 איך דיא פֿערפֿאללענע היטטע
 דוד'ס וויעדער אויפֿריכטען,
 איהרע ריססע פֿערציינען,
 דאז אייננעשטירצטע וויעדער
 אויפֿשטעללען, אינד ווערדע
 זיא וויעדער ערבויען, וויא
 פֿארמאהלס. (ו) דאמיט זיא
 דען איבעררעסט פֿאן אדום,
 וויא אויך דיא איבריגען פֿעל-
 קער פֿעריאגען ווייל זיא נאך
 מיינעם נאמען נענענטט ווער-
 דען. זא שפֿריכט דער עוויגע,
 דער דיועס פֿאללפֿיהרען ווירד.
 (ז) עס ווערדען צייטען קאממען
 שפֿריכט דער עוויגע, וואָ דער
 שניטטער אויף דען פֿעליגער,
 דער טרויבענטרעטער (וויא
 צער) אויף דען זעעמאן שטאָ-

כרמים

מען ווירד; פֿאן דען בערגען ווירד זיסעס טרייעלען, אונד דיא היגעל ווערדען צו צערפֿליסען
 שיינען. (ח) איך ווערדע אלסדאן מיין פֿאלק אויס דעם עלענדע פֿיהרען, זיא ווערדען דיא
 פֿעראַדעטען שטעדטע וויעדער אויפֿבויען, אונד זיא בעוואָהנען, וויינבערנע פֿעלאַנצען,
 אינד

ר ש י

ינוע שחא דבר הגע מאליו: (ד) לא תגיש ותקדים בצדיכו הרעה. בצביל עונינו לא תמהר
 הרעה לגשת ולנח: (ה) ציוס ההוא. אחרי בא עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגאולה
 ובו אקים סוכת דוד הנוסלת י"ת מלכותא דבית דוד: (ו) למען יירשו. ישראל את שארית אדום
 ואת כל הגוים כי נקרא שמי עליהם: אשר. כמו כי: (ז) ונגש חורש בקיור. והשיג דיש את
 צביר וצביר ישיג את זרע לא יסביקו לחורש עד שיבא הקיור ולא יסביקו לנלוז עד שיבא עת
 הזרע: תתמוגגנה. תרגם יונתן יתפלחון קרקע עבודה מתמוגגת כבא גשמים: עמים. יין טוב ומתוק:

ב א ו ר

ובגוים ההם לא תרגיע: ולא יפול, פירושו עם כל זה לא יפול: (ז) ונגש חורש, כמו והשיג
 ככס דיש את צביר: עמים, עם כולל לכל משקה, אם הם מענבים או מאפר פירות וכן תרגומו:
 תתמוגגנה, כראים מרוב חלב שזע עליהם מהבאן כאלו הם נמונים:

תרגום אשכנזי

אונד איהרען וויין טרינקען, גערטען אנלעגען, אונד איהרע פריכטע געניעמען. (ט) איך ווערדע זיא אויף איהרעם ערד באדען איינפלאנצען, דאס זיאניע וועדער אויס דעם לאנד דע, דאן איך איהנען איינגעגעבען, פערשטאסען ווער דען זאללען, שפריכט דער עוויגע דיין גאטט.

הפטרת אחרי מות

כרמים ושתו את יינם ועשו גנות ואכלו את פריהם: (ט) ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהוה אלהיך:

הפטרת קדושים כמנהג פראג

ביחזקאל סימן כ"ב

והאשכנזים מפטירין אותה בסדר אחרי מות.

ואם חל בו ראש חדש מפטירין כה אמר לעיל דף ה'

(א) ויהי דבר יהוה אלי לאמר: (ב) ואתה בן אדם התשפט את עיר הדמים והודעתה את כל תועבותיה: (ג) ואמרת כה אמר אדני יהוה עיר שפכת דם בתוכה לבוא עתה ועשתה גלולים עליה לטמאה: (ד) בדמד אשר שפכת אשמת ובגלוליה אשר עשית

(א) דעם עוויגען ווארט ווארד ביר וויא פאלגט: (ב) מעני שענזאקן! וויללסט דוא דיא בלוטשולדיגע שטאדט ריכטען, וויללסט דוא זיא ריכטען, אונד איהר איהרע שאנדט האטען פארריקקען? (ג) זא זאגע, זא שפריכט דער עוויגע: א מיי בעלמערדערישע, גרייל אויס איבענדע שטאדט! דיין אונטערגאנג איזט נון דא. (ד) דורך דינע בלוטפערניגע סונגען איבערהויפטעסט דוא דייך מיט זינדען, דורך דינע אויסגעאיכטען גריילע וואורד

דעסט

ר ש י

(א) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (ב) התשפט את עיר הדמים. ירושלים: והודעתה. מפיך ה"א והודעת אותה: (ג) עיר שופנת דם בתוכה לבא עתה. הרי זה מקרא מסורס וזהו פירושו עיר שופנת דם בתוכה אמר ה' אלהים לבא עתה: ועשתה גלולים. כמו אשר עשתה גלולים

ב א ו ר

(ב) החשופת החשופת, הכפל לחזק הענין: והודעתה, מוסב למעלה ושעור אס תרצה לשפוע את עיר הדמים ולהודיע אותה את תועבותיה. וי"מ שהוא מחזונת התנאי אס תרצה לשפוע

הפטרת קדושים

תרגום אשכנזי ב

טַמְאֹת וְתִקְרִיבֵי יָמֶיךָ וְתִבּוֹא אֶדְ-
 שְׁנוֹתֶיךָ עָלַי כִּי־נִתְתִיךָ הַרְפָּה
 לַגּוֹיִם וְקִלְסָה לְכָל־הָאָרְצוֹת:
 (ה) הַקְרִבּוֹת וְהִרְחַקוֹת מִמֶּךָ
 יִתְקַלְסוּ־בְךָ טַמְאֹת הַשָּׁמַיִם רַבַּת
 הַמְהוּמָה: (ו) הִנֵּה נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל
 אִישׁ לְזָרְעוֹ הָיוּ בְךָ לְמַעַן שִׁפְךָ־
 דָּם: (ז) אֲבֹתָם הִקְלוּ בְךָ לַגֵּר
 עָשׂוּ בְעֵשֶׂק בְּתוֹכְךָ יְתוֹם וְאֶלְמָנָה
 הִזְנוּ בְךָ: (ח) קִדְשֵׁי בְזִית וְאֶת־
 שַׁבְּתֹתַי חִלַּלְתָּ: (ט) אַנְשֵׁי רְכִיל
 הָיוּ בְךָ לְמַעַן שִׁפְךָ־דָם וְאֶל־
 הַהָרִים אָכְלוּ בְךָ זֶמָה עָשׂוּ
 בְּתוֹכְךָ: (י) עֲרוֹת־אֲבֹתָיִךְ

דעסט דוא גענצליך פֿעראונג־
 רייניגעט, נון געהערן זיך הער.
 און דינע לעטצטען טאגע, דאן
 ענדע דינער יאהרע האסט
 דוא נון עררייכט; צום שפאטט
 אללער פֿעלקער וועדע איך
 דיך מאַכען, צום האַהנגע.
 לעבטער אללער לענדער;
 (ה) נאָהע אונד ענטפֿערנטע
 ווערדען דיך שעלטען: בע.
 ריכטיגעט, אונרייגע, אונחיל.
 שטיפֿטערין! (ו) זעהע! דא
 גרעסטען טיראָנען זינד אין
 דיר צו פֿירשמען ישראל'ס גע.
 וועהלט, אום דינען בלוט.
 דורשט נור עהער צו שטיל.
 לען; (ז) אין דיר פֿעראַכטעט
 מאַן פֿאטער אונד מוטטער,
 אונטערדריקט רויבעריש דען
 פֿרעמדען, הינטערבעהט וואַי.
 זען אונד ויטווען; (ח) ענט.
 ווייזעט מיינע הייליגטהימער,
 אונד פֿערשמעהט מיינע רוהע.

טמאח

טאגע. (ט) אין דיר אונטערהעלט מאן פֿערליימדער, דען מייכעלמאָרד דאָדורך אויסצו.
 איבען. אויף דען בערגען ווירד דען געטצען צו עהרען געשמוזט, קיינע שאַנדטהאַט
 בלייבט אין דינער מיטטע אונטערלאַסען. (י) שאַם דעם פֿאַטערס ווירד געכלעסט, בע.

ר ש י

גלוים גו': (ד) עד שנותיך. גזירת ונושאתם בגימטריא שאמר משה: וקלסה דכה שהכל
 גדנרים ניד פלר"ן בלע"ז (עיין בהמעמר במדבר י"ד ל"ו) יתקלסו בך ומה היא הקלסות טמאח
 השם זה היא טמאח את שמה שהיו נקראים עם קדוש בנים ליוצרים וגרמו עצמם להקרות עם
 טמאח שפתיים: (ו) איש לזרעו. כל דאלים גבר: (ז) אב ואם הקלו בך. כל התועבות שנפרשת
 קדושים תהיו שהזכירו עליהם נמנו כאן: (ח) קדשי בזית. ולא כמו שאמרתי לרזונכם תזבחו:
 (ט) ואל ההרים אכלו בך. ובטוריא פלמו בך לטעווחא: זמה. עכות של רשעה:

ותכלעי

ב א ו ר

לשפוט אותה אז תודיע לה את תועבותיה: (ד) וקלסה, דכה שהכל גדנרים ניד פלרין
 בלע"ז ובלשון אשכנזי (גערעדע): (ה) טמאח השם, כלומר זאת היא הקלסה אשר יתקלסו
 בך כי יקראו אמריך טמאח השם רבת המהומה: (ו) הנה נשיאי ישראל, אמר מד מן חבריא
 שכך פרושו בך בחרי לנשיאי ישראל כפי זרועם, כלומר כל עוד שראו איש זרוע, היו נוקרים אותו
 לנשיא, וכל זאת למען שיוכלו לשפוך דם יותר, וכן תרגמתי: (ט) ואל ההרים, כמו על ההרים
 ושם אכלו לכבוד פסיליהם, ויונתן תרגם לפי הכוונה ובטוריא פלמו בך לטעווחא: זמה עשו,
 הוא דרך כלל לכל העריות ואחרי כן פרט קבצתם (מרד"ק):

שלא פען דאז אבגעזאנדערטע
 ווייב; (יא) אונצוכט מיט דעם
 נעכסטן פרויא געטריבען; דיא
 שוויגערטאכטער דורך בוחל.
 שאפט ענטהרט; יא אין דיר
 נאטהציכטיגעט זאגאר דער
 ברודער זיינע לייבליכע שווע;
 סטער; (יב) אין דיר ניממט מאן
 בעשטעבונג בלוט צו פערניע;
 סען; דוא ניממסט צינזען אונד
 איבערשים, בערויכסט דיינען
 נעכסטען דורך אונגערעכטיג;
 קייט, אן מיד אבער דענקסט
 דוא נכט; שפריכט דער הערר
 דער עויגע. (יג) א וויא שלא;
 גע איד דוא הענדע צוזאממען
 ווענען דיינער אויסגעאיבטען
 פֿרעפעלטהאטען, וועגען דעם
 אונגולדיגען בלוטס, דאז אין
 דיינער מיטטע פֿלעסט.
 (יד) ווירר דיין הערץ נאך
 שטאנדהאפט בלייבען, דיינע
 הענדע נאך קראפט פֿיהלען,
 אן דען טאגען, ווען איד זא
 מיט דיר פֿערפֿארע? איד דער
 עויגע שפראך עס, אונד ווער
 דע עס אויך פֿאללציעהען.
 (טו) אונטער נאציאָנען ווער
 דע איד דיר צערשטרייען,
 דיר אומהער ווערפען אין דיא
 לענדער, דאס דיינע אונרייני
 הייט פֿאן דיר אויפֿהערע;
 (טז) דוא ווירסט אלסדאן אין
 דיר זעלבסט פֿאר דען אויגען
 דער נאציאָנען העראבגעוויר
 דיגט זיין אונד ערקענגען,
 דאס איד דער עויגע זיא.

טמאת הנדה ענו-בך: (יא) ואישו
 את-אשת רעהו עשה הועבה
 ואיש את-כלתו טמא בזמה ואיש
 את-אחתו בת-אביו ענה-בך:
 (יב) שחד לקחו-בך למען שפך-
 דם נשך ותרבית לקחת ותבצעי
 רעיק בעשק ואתי שכחת נאם
 אדני יהוה: (יג) והנה הכיתי כפי
 אל-בצעך אשר עשית ועל-דמך
 אשר היו בתוכך: (יד) היעמד
 לבך אם-החזקנה ידך לימים
 אשר אני עשה אותך אני יהוה
 דברתי ועשירתי: (טו) והפיצותי
 אותך בגוים וזריתך בארצות
 והתמתי טמאתך ממך: (טז) ונחלת
 בך לעיני גוים וידעת כי-אני יהוה:

בפראג מסיימן כאן

(יז) ויהי דבר-יהוה אלי לאמר: (יח) בך
 אדם היורלי בית-ישראל לסוג כלם
 נחשת ובדיל ובדיל ועופרת בתוך כור
 סגים כסף היו: (יט) לכן בה אמר אדני
 יהוה יען היות כלכם לסגים לכן הנני
 קבץ אתכם אל-הוד ירושלם: לפיג קי

ר ש י

(יב) ותכלעו רעיק בעושק. ה גזרת את אוהביך בעושק שעסקת מן העניים. לשון אחר ותכלעו לשון
 גזל כמו וכוונע כרך נאך ה' וכה פחרונו ותגלוי לרעיק בעושק: (יג) הכיתי כפי. לעקתי ווי וקינה: אל
 כלעך. כאן למדנו שהגזל קשה מן הכל שעליו נתחם גזר דין: (יד) אשר אני עושה אותך. מועל
 לך כפעלך: (טו) והתמתי. וכליתי: (טז) ונחלת בך. תתחללי בעלמך על מה שעשית:

ב א ו ר

(יג) והנה הכיתי כפי, דרך משל כאדם המנטער על דבר שמכה כף אל כף. ויונתן חגגס
 רחוק מן הכוונה באמרו והא איתיתי פורענחא עלך וכי'. (טז) ונחלת, ענינו חלול.

הפטרת קדושים כמנהג הספרדים נא

ניחוקלל סימן כ'

ויש מפעירין אותה בסדר אחרי מוח.

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם דבר את זקני ישראל
ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה הדרש אתי אתם באים
חי אני אם אדרש לכם נאם אדני יהוה: התשפוט אתם
התשפוט בן אדם את תועבות אבותם הודיעם: ואמרת
אליהם כה אמר אדני יהוה ביום בחרי בישראל ואשא ידי
לזרע בית יעקב ואודע להם בארץ מצרים ואשא ידי להם
לאמר אני יהוה אלהיכם: ביום ההוא נשאתי ידי להם
להוציאם מארץ מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב
ודבש צבי היא לכל הארצות: ואמר אלהים איש שקוצי עיניו
השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו אני יהוה אלהיכם:
וימרדכי ולא אבו לשמע אלי איש את שקוצי עיניהם לא
השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו ואמר לשפך חמתי
עליהם לכלות אפי בהם בתוך ארץ מצרים: ואעש למען
שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר המה בתוכם אשר
נודעתי אליהם לעיניהם להוציאם מארץ מצרים: ואוציאם
מארץ מצרים ואבאם אל המדבר: ואתן להם את חקתי
ואת משפטי הודעתי אותם אשר יעשה אותם האדם ותי
בהם: וגם את שבתותי נתתי להם להיות לאות ביני וביניהם
לדעת כי אני יהוה מקדשם: וימרדכי בית ישראל במדבר
בחקותי לא הלכו ואת משפטי מאסו אשר יעשה אתם
האדם ותי בהם ואת שבתותי חללו מאד ואמר לשפך חמתי
עליהם במדבר לבלתם: ואעשה למען שמי לבלתי החל
לעיני הגוים אשר הוצאתים לעיניהם: וגם אני נשאתי ידי
להם במדבר לבלתי הכיא אותם אל הארץ אשר נתתי זבת
חלב ודבש צבי היא לכל הארצות: יען במשפטי מאסו
ואת חקותי לא הלכו בהם ואת שבתותי חללו כי אחרי
גלוייהם לבם חלד: ותחס עיני עליהם משחתם ולא עשיתי
אותם כלה במדבר: ואמר אל בנייהם במדבר בחוקי

הפטרות קדושים

אבותיכם אל תלכו ואת משפטיהם אל תשמרו ובגלוליהם
אל תטמאו: אני יהוה אלהיכם בחקותי לכו ואת משפטי
שמרו ועשו אותם: ואת שבתותי קדשו והיו לאות ביני
ובנייכם לדעת כי אני יהוה אלהיכם:

הפטרות אמור

ביחוקאל סימן מ"ד

(א) והכהנים הלויים בני צדוק
אשר שמרו את משמרת
מקדשי בתעויות בני ישראל
מעלי המה יקרבו אלי לשרתני
ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם
נאם אדני יהוה: (ב) המה יבאו
אל מקדשי והמה יקרבו אל--
שרחני לשרתני ושמרו את--
משמרת: (ג) והיה בבואם אל--
שערי החצר הפנימית בגדי
פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם
צמר בשרתם בשערי החצר
הפנימית וביתה: (ד) פארי
פשתים יהיו על ראשם ומכנסי
פשתים יהיו על מתניהם לא

(א) ד"א פריעסטער אונד לעי
וויטטען, קינדער צדוקים,
דוא דיא בעוואונג מיינעם
הייליגטהומס היעלטען, וועה
רענד דעססען ישראל פאן מיר
אבטריניג וואר, זאללען הער,
אן נאהען, מיר צו דיענען,
אונד פאר מיר שטעהען, אונד
שליטט אונד בלוט פאר מיר
צו אפפערן, שפריכט דער
הער, דער עוויגע. (ב) זיא
קאמוען אין מיין הייליגטהום,
נעהערן זיך מיינעם טישע מיר
צו דיענען, אונד בעאכאכטען
מיינע פערארדנונג. (ג) ווען
זיא אין דאז טהאר דעם איג
נערן האפעס איינגעהען, קליי
דען זיא זיך אין ליינען גע
וואנד, ברינגען קיינע וואללע
אויף זיך, ווען זיא מיר אין דען
פפארטען דעם אינגערן הא
פעס, אונד אים טעמפעל דיע
נען; (ד) איינען ליינענען בונד
טראגען זיא אויף איהרעם
הויפטע, ליינענע ביינקליידער
אויף איהרען לענדען, אונד

יהגרו

ר ש י

(א) והכהנים הלויים בני צדוק. לפי שהיה כ"הג שמיש ראשון במקדש בימי שלמה וקראו על שמו;
בתעויות. קאשאי"שארר בלע"ז (ובדפוס משנת רע"ח נדפס קאדנילש ארר"נט בל"א חס זיא חירג
רענד ווארען); (ג) אל שערי החצר הפנימית. לפני ולפנים ביום הכפורים: ולא יעלה עליהם
צמר. תכלת שהיה במעיל ובאבנט לא ילבשו ביום הכפורים בעבודת פנים: וביתה. זלפנים;
(ד) פארי. קאפיי"לאש בלע"ז (קאספען, וויטלען): לא יחגרו ביזע. שנינו בברייתא אין חוגרין
במקום

הפטרות אמור

תרגום אשכנזי נב

יִהְיֶה בְיָזַע: (ה) וּבִצְאָתְכֶם אֶל־
הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצֵר
הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעַם יִפְשְׁטוּ אֶת־
בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר־הֵמָּה מִשְׁרָתֵים בָּם
וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַּת הַקֹּדֶשׁ
וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא־יִקְדְּשׁוּ
אֶת־הָעַם בְּבְגָדֵיהֶם: (ו) וְרֹאשָׁם
לֹא יִגְלְחוּ וּפָרַע לֹא יִשְׁלַחוּ כְּסוּם
יִכְסְמוּ אֶת־רֹאשֵׁיהֶם: (ז) וַיִּין
לֹא־יִשְׁתּוּ כִּרְכִּיחַן בְּבוֹאֵם אֶל־
הַחֲצֵר הַפְּנִימִית: (ח) וְאֶל־מִנְהַ
וְגִרוּשָׁה לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי
אִם־בְּתוּלַת מְזֻרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל

ה זאללען זיך מיט קיינעם שווייס.
באנדע גירטען; (ה) ווען זיא
אין דען אייסערן האָף הינויס
געהען, אין דען אייסערן האָף
נעהמליך צו דעם פֿאלקע,
ציעהען זיא דיא קליידער, אין
דענען זיא מיר דיענען, אויס,
אונד לעגען זיא ניעדער אין
דער קאממער דעם הייליג.
טהומ'ס, אונד ציעהען זיך
אנדערע קליידער אן, דאמיט
זיא דאז פֿאלק ניכט דורך
איהרע קליידער ווייהען;
(ו) איהר הויפט זאללען זיא
ניכט שעערען, אויך דאז
האאר ניכט ווילד וואכסען
לאססען, זאנדערן פֿערשניי.
דען זאללען זיא איהר הויפט.
האאר. (ז) ניעמאנד פֿאן דען
פריעסטערן דארף וויין טריני
קען, ווען זיא אין דען אינגערן
האָף איינטרעטען; (ח) ווייט.
ווע אונד פֿערשטאָסענע ריר

והאלמנה

פען זיא ניכט צור פֿרויא נעהמען, נור יונגפֿרויען אויס דעם הויזע ישראל'ס קעננען זיא

ר ש י

במקום שמויעין לא למעלה מאליהם ולא למטה ממתיניהם שהיא מקום זיעה אהל"א שוי"רא
בלע"ז (אין טווייטע). לשון אחר אסרה התורה לכהנים מלבושי כמר כי הלמר מויע הגוף ומויע
את הנשר: (ה) אל המלך החיצונה אל המלך החיצונה. לפי שה' מדבר בהיכל לפני ולפנים
וקראם חלר הפנימית ואללם יש לו לקרות עזרת ישראל חלר החיצונה לכך הולכך לכסול ב' פעמי'
לומר שעל עזרת נשים הוא אומר מקום שכל ישראל נכנסין: והניחו אותם בלשנות הקודש. כמו
שאמר משה רבינו ע"ה ופשט את בגדי הנד אשר לבש וגו' והניחם גם: ולא יקדשו את העם. תרגם
יונתן ולא יערבון עם עמא בלבושיהון כלומר לא יגעו אל העם בנגדיהם הקדושים שאין בגדי חול
טהורים אהל בגדי הקדש: (ו) וראשם לא יגלחו. להעביר את כל השער: ופרע לא ישלחו. גדול
שער לא ירבו: כסום יכסמו. ככוסמת הזו שמדורין בשנות ראשו של זה כד עיקרו של זה כך
שמעתי משמו של רבי מנחם זל"ל ויתכן לפרשו לשון מדת דבר השזה לא גזיזת ראש ולא גדול שער
אלא כמדה שזה אמר ליד בלע"ז (חיינע גויינע פֿאָרק געבען, עיין רש"י יעשי' מ' י"ג): (ז) בנאם
אל המלך הפנימית. אל ההיכל: (ח) כי אם בתולות יקחו. הכהנים הגדולים אהל יש מן הכהנים

ב א ו ר

(ד) ביזע, פי' בגד העשו לקבל הזיעה במקום הזיעה: (ה) ולא יקדשו, שלא יקדשו אותם
בנגעם זהם בגדי כהונה כי אם יגעו העם בנגדיהם שהם קודש ידמה שהם קדושים
כמותם: (ו) ופרע לא ישלחו, לא יגדלו את השער בלי סדר לזה נקרא פרע מלשון כפרוע
כפרעו: כסום, כן נקרא חתוך השער לסדרו על הראש והוא נגד פרע:

זיא הייראטהען, איינעם פריע-
 פטערס וויטווע קעננען זיא
 אבער הייראטהען. (ט) מין
 פאלק זאללען זיא אונטערריכט
 טען, וואס הייליג אונד גיכט.
 הייליג זייא, איהם קונד טהון,
 וואס ריין אונד אונריין זייא;
 (י) אין שטרייטזאכען זאללען
 זיא נאך מיינעם רעכטע אור.
 טהיילען אונד שליכטען, מיי-
 גע לעהרען אונד געזעטצע פיר
 אללע פעסטע זאללען זיא בע-
 אבאכטען, אונד מיינע רוהע-
 טאגע הייליגען. (יא) בייא
 קיינעם מענשען לייכנאם דיר-
 פען זיא קאממען, דאס זיא
 גיכט אונריין ווערדען, אויס-
 גענאממען בייא פאטער, מוט-
 טער, זאָהן, טאכטער, ברו-
 דער אונד שוועסטער דיא
 גיע פֿערהייראטהעט וואר,
 דירפען זיא זיך פֿעראונרייני-
 גען. (יב) נאך זיינער רייניגונג
 צעהלט ער זיעבען טאגע,
 (יג) אונד אַס טאגע, ווען
 ער אין דאז הייליגטהום אין
 דען אינגערן האָף טרייטט,
 אום אים הייליגטהומע זיינען
 דיענסט צו טהון, אפפֿערט ער
 זיין זינדענאפפֿער. זאָ שפּריכט
 דער הערר דער עוונגע.

והאלמנה אשר-תהיה אלמנה
 מכהן יקחו: (ט) ואת-עמי יורו
 בין-קדש לחל ובין-טמא לטהור
 יודיעם: (י) ועל-ריב המה יעמדו
 לשפט במשפטי ושפטהו ואת-
 תורתיו ואת-הקתי בכל-מועדי
 ישמרו ואת-שבתותיו יקדשו:
 (יא) ואל-מת אדם לא יבוא
 לטמאה כי אם-לאב ולאם ולבן
 ולבת לאח ולאחות אשר-לא-
 היתה לאיש יטמאו: (יב) ואחרי
 טהרתו שבעת ימים יספרו-לו:
 (יג) וביום באו אל-הקדש אל-
 התצר הפנימית לשרת בקדש
 יקריב חטאתו נאם אדני יהוה:
 (יד) והיתה להם לנהלה אני
 נחלתם ואחזה לא-תתנו להם
 כישראל אני אחוזתם: (טו) המנחה

למשפט קרי. ושפטהו קרי. והחטאת

(יד) דיעם זייא איהר ערבטהייל, איך נעהמליד בין איהר ערבטהייל, קיין אייגענטהום
 זאלל איהנען געגעבען ווערדען, איך בין איהר אייגענטהום. (טו) דאז שפיינעאפפֿער,
 זינד

ד ש י

אשר יקחו את האלמנה כגון הדיוטין וזהו מכהן יקחו יש מן הכהנים שמתרין באלמנה. מלאתי:
 אשר תהיה אלמנה. גמורה כרט לגרועה אף על פי שפנויה היא אסורה אף להדיוט: (יב) ואחרי
 עהרתו. אחר פרישתו מן המת כך שגויה במועדי קטן: (יג) וביום באו. משלה אל הקדש להתחנך
 לעבודה יקריב חטאתו זו עשירית האיפה שלו כך שגויה במועד קטן שבהן הדיוט טעון עשירית
 האיפה ביום חינוכו כגנין שנאמר זה קרבן אהרן ובניו וגומר וכמו שמפורש במסכת מנחות:
 (יד) והיתה להם. הכהונה לנחלה:

הפטרות אמור

חרגום אשכנזי נג

זינדאפפער אונד שולדאפפער
זאללען זי א פערצעהרען, אונד
אללעס באנגוט אין ישראל
געהערט איהנען. (טו) דאז
ערשטע פאן אללעס פריהציין.
טיגען אונד דיא העבע פאן
אללעס, געהערט דען פריע.
סטערן, אויך אייערעס טיי.
געס ערשטלינג געבט איהר
דעם פריעסטער, אויף דאס
זענען אין אייערעם הויזע רוי.
הע. (י) אללעס אומגעפאל.
לענע אונד צעררייסענע, זא
וויאל פאם געפלאגעל אלס
פאם פיעהע דירפען דיא פריע.
סטער ניכט געניעסען.

וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הָמָּה יֹאכְלוּם
וְכָל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה:
(טו) וְרֵאשִׁית כָּרִי־בְכוֹרֵי כָל־
וְכָל־הַתְּרוּמָה כָּל מִנְחַל
תְּרוּמַתְיֶכֶם לַכֹּהֲנִים יִהְיֶה
וְרֵאשִׁית עֲרִיסַתְיֶכֶם תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן
לְהַנִּיחַ בְּרֶכְהָאֵל־בְּיַתְדֵךָ: (ז) כָּל־
נֶבֶלָה וְטֵרֵפָה מִן־הָעוֹף וּמִן־
הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים:

הפטרות בהר סיני

בנזמיה סימן ל"ב

(א) ירמיה שפראך: מיר ווארד
דאז ווארט דעם עוויגען, אל.
זא: (ב) זיעהע חנמאל, דיינעס
אָהויסס שלב'ס זאָהן, ווירד צו
דיר קאָממען אונד שפרע־עֵינֵי:
קויפֿע דיר טיין פֿעלד, וועל.
כֵּעִס צו ענחות ליעגמ, דען דוא
האָסט דאָ רעכט דער אַנפֿער.
וואַנדשאַפֿט עס צו קויפֿען.
(ג) דאָ קאָם מיינעס אָהויסס
זאָהן הַנְּמָאֵל אויף דען האָף
דעם

(א) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ הֲיִהְיֶה דְבַר־יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר: (ב) הֲנִיָּה חֲנַמְאֵל
בֶּן־שֵׁלֶם דִּדְךָ בָּא אֵלַיָּךְ לֵאמֹר
קִנְיָה לְךָ אֶת־שָׂדֵי אֲשֶׁר בְּעִנְתוֹת
כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַנְּאֻכָּה לְקִנּוֹת:
(ג) וַיָּבֵא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּדִי כַּדְּבַר

יהוה

ר ש י

(טו) חרס. לשון קדש וכן כל לשון חרמה שהוא על הקדש: (טז) להימח. אפוש"ר בלע"ז
(אפח"ס"ער, לו ועגון, לו סטעלונען, וכן סי' רש"י ישי' ז' ב') כמו וינח בכל גבול מצרים: (יז) כל
נבלה וטרפה וגו'. לפי שהותרה להם מליקת חטאת העוף שהיא נבלה וטרפה הושרך להזהירם
על שאר נבלות וטרפות כך פירשו רבותינו:
(א) ויאמר ירמיהו וגו'. לא לדקיהו אמר בן אלא פירש הכתוב למה נלאו וחזר לדיבורו הראשון
לפרש מה הדבר אשר היה אל ירמיהו: (ב) בא אליך. על פי הדבור:

חת

ב א ו ר

(ב) משפט האולה, השם גאולה הוא שם המקרה (טכטטרזקטוין), וממנו מופשט השם המלטרך
גואל (טכטערזולדטער, בלוטספריינד) ועיין בבאור למגלת רות מ"א אהלן האללי (ב' כ'):
חצר

יְהוָה אֵל־חַצֵּר הַמִּטְרָה וַיֹּאמֶר
 אֵלַי קְנֵה־נָא אֶת־שְׂדֵי אֲשֶׁר־
 בְּעִנְתוֹת אֲשֶׁר וּבְאֶרֶץ בְּנֵי־מִן כִּי
 לָךְ מִשְׁפַּט הַיְרֵשָׁה וְלָךְ הַנְּאֻלָּה
 קְנֵה־לָךְ וְאֵדַע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא:
 (ד) וַיִּקְנֶה אֶת־הַשְּׂדֵה מֵאֵת
 חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּדַי אֲשֶׁר בְּעִנְתוֹת
 וַאֲשַׁקְלֶה־לוֹ אֶת־הַכֶּסֶף שִׁבְעָה
 שִׁקְלִים וְעֵשְׂרֵה הַכֶּסֶף: (ה) וַאֲכַרֵּב
 בַּסֶּפֶר וְאֶחְתֶּם וְאֶעַד עֵדִים וְאֶשְׁקַל
 הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם: (ו) וַאֲקַח אֶת־
 סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת־הַחֲתוּם הַמְצוּה
 וְהַחֲקִים וְאֶת־הַגְּלוֹי: (ז) וְאֶהָן
 אֶת־הַסֶּפֶר הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־
 נְרִיָּה בֶּן־מַהֲסִיָּה לְעֵינַי חֲנַמְאֵל
 דָּדַי וְלְעֵינַי הָעֵדִים הַכְּתוּבִים

דעם געפֿענגניסעם צו מיר וויא
 דער עוונגע געשפראכען האט.
 טע, אונד זאגטע צו מיר:
 קויפֿע דיר דאך מיין פֿעלד,
 וועלכעס צו ענחות אים לאנדע
 בנימן ליענט; דען ווא האסט
 דו ערכ אונד פֿערוואנדט.
 שאפטס רעכט, קויפֿע עם
 דיר! דא איך נון מערקטע
 דאס עם דער וויללע דעם
 עוונגען וויא, (ד) זא קויפטע
 איך דא צו ענחות ליעגענדע
 פֿעלד פֿאן מיינעם ארוימס
 זאהנע חנמאל, אונד וואג
 איהם דא זילבער דאפֿיר צו
 (נעהמליך) זיעבען שקלים אונד
 צעהן זילבערשטיקקע. (ה) איך
 פֿערשריעב עם אין אוינעם
 בריעפֿע, פֿערוועגעלטע איהן
 נאהם צייגען דאצו, אונד וואג
 פֿאר איהנען דא זילבער אין
 אוינער וואגע. (ו) איך נאהם
 דען קויפֿבריעף נעהמליך זא
 זואהל דען, וועלכער (נאך
 געזעטן אונד געברויך) פֿעה
 זיעגעלט זא, אלס דען אונד
 פֿערוועגעלטען. (ז) איך גאב
 דען קויפֿבריעף דעם ברוך

בספר

זאָהן נריה זאָהן מחסיה אין געגענווארט מיינעם פֿריינדעם חנמאל אונד דער אין דעם קויפֿ-

ר ש י

(א) את ספר המקנה. ספר המכירה: את החתום וגו'. עם חתימתו כשהוא חתום כדת וחוק:
 ואת הגלוי. שהוסק בבית דין על פי עדיו ובתנו וחמתו הדיינין אשרתא דדייני הוא קיום השטרות
 לעשות הדבר גלוי ומפורסם כן ימותו העדים ורבותינו פירשו לעמן גט פשוט ומקושר כנכח
 בתרא: (ז) לעיני חנמאל דודי. ועד עכשיו קראו בן דודי שמה שנים היו ואם אין זאת לא ידעתי
 מהו ויש נוטים לומר דודו ובן דודו היו חנמאל לירמיה כגון ראובן נשא את בת שמעון אחיו זילדה
 לו ימואל וכבר הוליד שמעון ימין הכי זמין דודו לימואל שכן אחי אמו הוא וגם בן דודו שהוא בן
 שמעון אחי אביו של ימואל ואינה היא המדה שלא מכינו ככל המקרא את האם קרוי דוד:

כה

ב א ז ר

(ג) חצר המטרה, הוא בית הכלא: ואדע, הוי"ו מהסך העתיד לעבר כי ירמי' ידע על פי
 הדבור שחנמאל יבוא אליו, והרגיש עמה שלון ה' היא לקנות השדה: (ה) ואכתוב בספר
 ואתחום, כתבתי דברי המקנה בספר, ואם"ב חתמתי הספר בחתום: (ו) ואקח את ספר המקנה את
 החתום

הפטרת בהר סיני

תרגום אישכנזי נר

בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה לְעֵינַי כָּל־הַיְהוּדִים
הַיֹּשְׁבִים בְּחֶצֶר הַמִּטְרָה: (ט) וְאָצוּהָ
אֶת־בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר:
(ט) כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לָקוּחַ אֶת־הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה
אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת־
הַחֶתּוּם וְאֶת־סֵפֶר הַגְּלוֹי הַזֶּה
וְנָתַתָּם בְּכָל־יְהוּדָה לְמַעַן יַעֲמִדוּ
יָמִים רַבִּים: (י) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנֶנּוּ
בְּתֵימֹת וּשְׂדוֹת וּכְרָמִים בְּאֶרֶץ
הַזֹּאת: (יא) וְאֶת־פִּלְלֵי יְהוָה
אֶתְרִיתִי אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶל־
בְּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּה לֵאמֹר: (יב) אֵתֶּה
אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה וְאַתָּה עֲשִׂיתְ אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ בְּכֹחַ הַגְּדֹל
וּבְזֹרְעָה הַנְּטוּיָה לֹא־יִפְלֹא מִמֶּךָ
כָּל־דְּבָר: (יג) עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֵלִפִּים
וּמִשְׁלֵם עוֹן אֲבוֹת אֶל־חֵיק בְּנֵיהֶם

קויפכריעף אונטערשריעבע
נען צייגען אויך פֿאַר דען אוי.
גען אללער יהודים, וועל.
כע אים האָפּע דעם געפֿענג.
ניססעס זאכען, (ח) אין איה.
רעם בייאזיין גאב איך דעם
ברוך פֿאַלגענדען בעפֿעהל:
(ט) זאָ שפּריכט דער עוויגע
צבאות, דער גאָטט ישראל'ס:
נים דייעזע כרעפֿע, דייעזע
קויפכריעפֿע נעמליך זאָוואָהל
דען פֿערזיעגעלטען אלס דען
אונפֿערזיעגעלטען, אונד לע.
גע זא אין אין אירדענעס גע.
פֿעם, דאָמיט זיא לאַנגע צייט
בלייבען מעגען; (י) דען זאָ
שפּריכט דער עוויגע צבאות,
דער גאָטט ישראל'ס: זיא
ווערדען זיך אין דייעזעס לאַני.
דע נאָך הייזער, פֿעלדער אונד
וויינבערגע קויפֿען. (יא) נאָכ.
דעם איך דעם ברוך זאָהן נריה
דען קויפכריעף געגעבען, פֿלע.
העטע איך פֿאַלגענדער גע.
שטאַלט צום עוויגען: (יב) אַך
גאָטט, אַ הערר! זיעה, דוא
ביזט עס, דער היממעל אונד
ערדע מיט ערהאָבענער מאַכט,
מיט אויסגעשטרעקטעם אַר.
מע געמאַכט, דיר קאן קיין
דינג פֿערבאָרגען בלייבען,
(יג) דוא ביזט עס, דער גאָט

אחריהם

דע ביו אין דאָ טויענדסטע געשלעכט ערצייגט, דוא, דער דיא זינדען דער פֿאַטער אים
שאַא

ר ש י

(ט) כה אמר וגומר. אל תאמר לחוס אני מזרעם שהרי הכל גולים: (י) כי כה אמר ה'. סופן
לקנות בתים: (יב) לא יפלא. לא יחד ויודע אתה סופנו לגלות ולמה אמרת לי לקנות שדה:
(יג) ומשלם עון אבות אל חיק. הדור הזה ההולכים אחרי אבותיהם בדרך הרעה:

ב א ו ר

החתום, ר"ל כשהוא כחונ וחתום כחוק ודת: (ט) לקוח, מקור במקום לזוי כמו זכור את
השנת הלוך וקראת: למען וגו', עד שוב הגולה שאז מתקיים נבואת עוד יקנו בתים:
(יב) אחה עשית וגו', וכיון שעשית אותם לא יתכן שיבלא ממך כל דבר הנעשה בין בשמים

שאסע איהרער נאָקעממ
 לינגע היימוזשט, דער ערהא
 בענע, מעכטיגע גאטט! עווי
 גער צבאות איזט דיין נאמע,
 (יד) גראם אים ראטהשלוס
 סע, מעכטיג אין דער אויס
 פֿיהרונג; דוא, דעכסען אוי
 גען אויף דען וואַנדעל אללער
 מענשען געריכטעט זינד, אום
 איינעם יעדען נאך זיינעם ווע
 גע אונד דער פֿרוכט זיינער
 ווערקע צו פֿערגעלטען;
 (טו) דער דוא אים לאַנדע
 מצרים, זא וואהל אן ישראל
 אלס אן אנדערן מענשען צו
 זען אונד וואונדער טהא
 טעסט, דיא נאך יעטצט בע
 קאננט זינד, אונד דיר דען
 נאמען ערוואַרכסט, דען
 דוא הייטיגען טאגעס האסט.
 (טז) דוא פֿיהרטעסט דיין פֿאלק
 ישראל אויס דעם לאַנדע
 מצרים מיט צייכען אונד וואונ
 דערטהאטען, מיט שטארקער
 האנד אונד אויסגעשטרעק
 טעם ארמע אונד מיט פֿורכט
 באַרער מאַכט; (יז) דוא גאכסט
 איהנען דיעזעס לאַנד, דאז
 דוא איהנען איינצוגעבען איה
 רען עלטערן צוגעשוואַרען

אחריהם האל הגדול הגבור יהוה
 צבאות שמו: (יד) גדל העצה ורב
 העלילה אשר עיניך פקחות
 ערכי דרכי בני אדם לתת
 לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו:
 (טו) אשר שמת אתות ומפתים
 בארץ מצרים עד היום הזה
 ובישראל ובאדם ותעשה לך
 עם כיום הזה: (טז) ותצא את
 עמך את ישראל מארץ מצרים
 באתות ובמופתים וביד חזקה
 ובאזרוע נטויה ובמורא גדול:
 (יז) ותתן להם את הארץ הזאת
 אשר נשבעת לאבותם לתת
 להם ארץ זבת חלב ודבש:
 (יח) ויבאו וירשו אותה ולא שמעו
 בקולך ובתרותך לא הלכו את
 כל אשר צויתם להם לעשות לא

עשו ובהתרתך קרי

האסט, איין לאַנד, וועלכעס מילך אונד האַניג פֿלעסט; (יח) אלס זיא אבער דאָהן
 קאמען, אונד עס אין בעזיטן נאהמען, אונד דייער שטיממע ניכט געהאַרְכטען, נאך די
 גער לעהרע ניכט וואַנדעלטען, וואס דוא איהנען צו טהון בעפֿאַהלסט ניכט טהאטען, דא
 פֿער.

ר ש י

הגדול הגבור. ולא אמר והנורא אמר גוים מרקדין בהיכלו איה נוראותיו במספת יומא:
 (טו) ובאדם. ובאשר אנשים. ד"א אותות שהיו שקולין לישראל ולמצרים כולד ויהי העין
 והחשך ויאר את הלילה אותו מזל שמיצ חשך למצרים שימש אור לישראל במדרש אגדה ויונתן
 חרגום ולישראל עבדה פריזן בנו בני אנשא:

ב א ו ר

ובין בארץ: (יד) גדול העצה, שעלותיו גדולות ומעשיו רבים מהשיגם: העלילה, המעשה:
 וחקרא

הפטרות בהר סיני

הרגום אשכנזי נה

עֲשׂוּ וּתְקַרְאוּ אֹתָם אֵת כָּל־הָרְעָה
 הַזֹּאת: (יט) הֲנֵה הַסְּלֹלוֹת בְּאוֹ
 הָעֵיר לְלִכְדָּה וְהָעִיר נְתָנָה בְּיַד
 הַכְּשָׁדִים הַנְּלַחְמִים עֲלֶיהָ מִפְּנֵי
 הַיָּרֵב וְהָרָעַב וְהַדָּבָר וְאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ הָיָה וְהִנֵּה רָאִהּ: (כ) וְאַתָּה
 אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדֹנָי יְהוִה קְנֵה־לִּי
 הַשָּׂדֶה בַּכֶּסֶף וְהָעֵד עֲדִים וְהָעִיר
 נְתָנָה בְּיַד הַכְּשָׁדִים: (כא) וַיְהִי
 דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר:
 (כב) הֲנֵה אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי כָרְבַּשׁ
 הַמִּמְנִי יִסְלֹא כָרְבַּדְבָּר

פֶּרֶפִּיגְטֵסְט דוא אלל דיע-
 זעם אונגליק איבער זיא.
 (יט) זיעהע מאן האט באלל-
 ווערקע אום דיא שטאדט ג-
 מאַכט, זיא צו עראַבערו, אונד
 דיא שטאדט איזט דען כשדיב,
 וועלכע זיא נעלאַגערטען, שאַן
 איבערגעבען וואַרדען (זייל
 זיא דעם שווערדטע, דער
 הוננערסנאַטה אונד דער
 פעסט ניכט לענגער ווידער-
 שטעהען קאַנטען); וואַס דוא
 געשפראַכען האַסט, איזט ער-
 פֶּאַלגט, אונד דוא זיעהכט
 עס מיט אַן? (כ) דאָ דוא
 דאָך מוין הערר, אַ גאַטט! צו
 מיר זאגטעסט: קויפֶע דיר דאָן
 פֶּעלד פֶּיר געלד, אונד ניס
 צוויגען דאָצו! אונד דיא
 שטאדט איזט דען כשדים א-

בערלועפֶערט. (כא) דאָ וואַרד דעם ירמיה דאָן וואַרט דעם עוויגען, וויא פֶּאַלגט: (כב) זיעהע!
 איד בון דער עווגע, דער גאַטט אללעם פֶּליישעם, קאן מיר וואַס פֶּערבאַרגען בלייבען?

הפטרות בחקותי

בירמיה סימן י"ו

(א) יְהוָה עֲזִי וּמְעוֹזִי וּמְנוּסֵי בְּיוֹם
 צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יְבֹאוּ מֵאַפְסֵי

(א) צו דיר אַ הערר! מייע
 צוֹפֶערזיכט, שוטצוועהר
 אונד צופֶּלכט אין דער נאַטה!
 ווערדען איינסט נאַציאָנען,
 זעלכסט פֶּאַן דען פֶּערנסטען

ארץ
ר ש"י

(יח) וחקרא אותם - הקריית אותם לשון מקרה: (יט) ואשר דברת. רעה עליהם היה ונא:
 (כ) והעיר נחנה. ולמה לי שדה: (כב) הממני יסלא. וני העתידות עלומות ממני:
 (א) יהוה עזי ומעוזי ומנוסי: אן"טי פווי"מאנט בלע"ז (חין דיר חזוט מייענע צופֶּלכט). ומנס
 חזרו לשון פלא כמו נתת לייריחך נס להתנוסס וכן ה' נסי ודונס פתר אותי לשון מנוס
 ממש: אליך גוים יבואו. סוף האומות לשון אליך ולענדך שנס אחד ועמד איך עשו להם אלהים
 והמה לא אלהים: מאפסי. כמו מקלה: נחלו. לשון נחלה: מועיל. לשון תועלת:

באור

(יח) וחקרא, מן כי הקרה ה' לפניך: (יט) הנה הסוללות, י"ת הא סליחא עלו על קרתא
 למכנשה, והוא אל עפר שזובנין סניב החומה לעלות משם על החומה: (כ) והעיר נחנה,
 ולמה לי שדה?
 (א) ה' עזי, אמר הנביא דרך קריאה, אמה ה' שאתה עזי מאלו הנלחמים עמי ואנוס אליך

אָרְצִי וַיֹּאמְרוּ אֶת־שִׁקְרִי נַחֲלוּ
 אֲבוֹתֵינוּ הַבֵּל וְאִין־בָּם מוֹעִיל:
 (ג) הַיַּעֲשֶׂה־לָּנוּ אָדָם אֱלֹהִים וְהָמָּה
 לֹא־אֱלֹהִים: (ג) לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעִם
 בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעִם אֶת־יָדֵי
 וְאֶת־גְּבוּרַתִּי וַיִּדְעוּ כִּי־שְׁמִי
 יְהוָה: (ו) חָטְאת יְהוּדָה כְּתוּבָה
 בְּעֵט בְּרוֹז בְּצִפְרוֹן שְׁמִיר הַרוּשָׁה
 עַל־רֹות רָבָם וְלִקְרֹנוֹת
 מוֹבְחוֹתֵיכֶם: (ה) כֹּזֵר בְּנֵיהֶם
 מוֹבְחוֹתֶם וְאֲשֶׁרֵיהֶם עַל־עֵצֵי־רַעַן
 עַל גְּבְעוֹת הַגְּבוּהוֹת: (ו) הֲרָרִי
 בַשָּׂדֶה הַיְלֵלָה כָּל־אוֹצְרוֹתֶיהָ לְבִי

געגענדען דער ערדע היינט
 שטרעהמען אונד בעקענען:
 נור פאלשע (געטטער) האבען
 אונז אונזערע פארפאהרען
 פערערבט, אבערגלויבען, דאז
 צו ניכטס פראמט; (ג) דען
 קאן אויך איין שטערבליכער
 זיך געטטליכעס וועזען שאפֿן
 פֿען, דא ער זעלבסט קיין
 גאטט איז? (ג) דיעסמאהל
 ווערדע איך אבער יענען קונד
 טהון, מיינע גאנצע מאכט אונד
 שטערקע, ווילל איך זיא פֿורֿן
 לען לאססען — דאס זיא ער.
 פֿאהרען, דאס מיין נאמע עווי
 גער זיא. (ד) דאז פֿערגע
 הען יהודה'ס איזט מיט איין
 נעם געשטארטען גריפֿעל,
 מיט איינעם מייסעל פֿאן שמיר
 אויפגעצייכעט, איינגעזעטצט
 אויף דער טאפעל איהרעס
 הערצענס אונד אויף דען הער־
 נערן איהרעד אלטארע.

אח

(ה) איזט עם דאך אלס דאכטען זיא אן איהרע צעגלינגע, ערוועהנען זיא איהרע אל־
 טארע, איהרע הוינען זאממט דען גרינען כיימען אונד ערהאבענען היגעלן. (ו) א דוא
 בעוואהנער דעם היגליכטען געפילדעס! דין פֿערמעגען, דיינע שעטצע, אללע דיינע
 זינ־

ר ש י

(ג) כי שמי ה'. במשמעו מושל ושלטי לקיים גזרתי: (ד) בעש ברזל - משל הוא כלומר חקוקה נשיקוע
 ואין נוחה לימחק: חרושה - חקוקה כזה שהוא חורש בעומק: על לוח לבס - שאינם זוכתין ע"ז
 שלהם: (ה) כוזר בניהם מזבוחתם - כזבירת בניהם בן היתה להם זבירת מזבוחתם כאלס שיש לו
 געגועין על בנו - ומדרש אגדה בעש ברזל כלפורן שמיר על ידי ירמיה שנקרא עמוד ברזל וע"י
 יחזקאל שנא' לו כשמיר חזק מלור נחתי מלחך: ואשיריהם אשר על עץ רענן - על עץ כמו חלל וכן
 תרגם יונתן תחות כל חילן ענוף: (ו) הררי בשדה - ירושלים היושבת בהר המישור כל סביב
 העיר מישור שדה ולשון הררי כמו ערני על שם שיש בה נערבה מונט"ינדש בלע"ז (והוא
 מאנטאגנא"רד בערגבעוואהנערד) יושבי ההר: חילך - כמו ממוך:

ב א ו ר

זיוס לרתי, אלה שאני מוכיחם על ע"ז אינם רזים לשון מדרנס הרעה, וידעתי כי ינח
 זמן שאפילו הגוים החזקים יאזבו וינחאו אליך מאססי ארץ (רד"ק): (ב) והמה לא אלהים, כלומר
 והם בני אדם אינם אלהים: (ג) לכן הנני מודיעם, לחלה שאינם רזים לשון: (ד) בצפורן
 שמיר, כמו לפורן של שמיר: ולקרנוח, למ"ד במקום נ"ח כלמ"ד לפניכם לחרב:
 (ה) כוזר בניהם, בשמחה וניל, בן יזכרו מזבוחתם ואשיריהם: על עץ רענן, כטעם וינחאו
 האנשים על הנשים: (ו) הררי בשדה, כלומר את היושבת בשדה אשר מלאה הרים: כל אוצרוחיד,
 מסר

הפטרת בחקתי

תרגום אשכנזי נו

אֶתֶּן בְּמַתִּיקָה בְּחַטָּאת בְּכָל־
 גְּבוּלֶיהָ: (ז) וְשִׁמְטָתָהּ וּבָקָה
 מִנְחַרְתָּהּ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ
 וְהֵעֲבַדְתִּיהָ אֶת־אִיבֶיהָ בְּאֶרֶץ
 אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ כִּי־אֵשׁ קִדְחָתָם
 בְּאִפִּי עַד־עוֹלָם הוֹקֵד: (ח) כֹּהוּ
 אָמַר יְהוָה אֱרוֹר הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר
 יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בְּשֶׁר זָרְעוֹ וּמִן־
 יְהוָה יִסּוֹר לִבּוֹ: (ט) וְהָיָה כְּעֶרְעֵר
 בְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא טוֹב
 וְשָׁכַן הַרְרִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ מִקְחָהּ
 וְלֹא תֵשֵׁב: (י) בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר
 יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְטָחוֹ:
 (יא) וְהָיָה כְּעֵץ וְשָׁתוּל עַל־מַיִם
 וְעַל־יּוֹבֵל יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה

וּנְדִינָעוֹן אֶפְעָדָהּ עֵהָעוֹן אוֹיֵף
 דִּינָעוֹן גְּרַענָעוֹן, וְעֵרְדֵּעֵן אוֹיֵף
 צוֹר בִּיטֵעֵ הַיִּנְעֵבֵעוֹן; (ז) דּוּא
 זַעֲלֵבֵסֵט אֲבַעַר חִירֵסֵט פִּיִּי
 עֵרֵן, פֵּעֵרֵן פֵּאָן דִּינָעֵס עֵרֵב־
 גּוֹטֵעֵ דָאָן אוֹיֵף דִּיר אִינְנֵעֵעֵ
 בַּעַן, אִינְדֵּעֵס אוֹיֵף דִּיק דִּיִּי
 נַעַן פִּינְדֵּעֵן דִּיעֵנֵסֵטֵבָאָר מֵאֵ
 בַּעַן וְעֵרְדֵּעֵ, אִין אִינְנֵעֵס דִּיר
 אִנְבַּעֵקָאנְטֵעוֹן לֵאנְדֵּעֵ; דֵּעַן
 אִיהֵר הָאֵבֵט אִין מִיר אִיין פִּיִּי
 עַר אֲנֵנְעֵפֵאֲבֵט, דָאָן עוּיִנְ
 לֵאדֵּעֵרֵן חִירֵד. (ח) זָאָ שְׁפֵרִיבֵט
 דֵּעַר עוּיִנְעֵ: פֵּעֵרֵפֵלִיבֵט זִיֵּא
 דֵּעַר מֵאָן דֵּעַר אוֹיֵף אִינְעַן
 שְׁטַעֵרֵכֵלִיבֵעַן זִיֵּךְ פֵּעֵרֵלֵעֵסֵט,
 אִונֵד אוֹיֵף פֵּלִיִּישׁ זִינְעֵ שְׁטַעֵר־
 קַע זַעֲטֵט, פֵּאָם עוּיִנְעַן אֲבַעַר
 זִיךְ הַעֵרֵץ אֲבוּעֵנְדֵּעֵט. (ט) עַר
 חִירֵד זִיין וְזִיֵּא אִיין אִינְנֵאֲמַעַר
 בּוּיִם אִין דֵּעַר וּוִיִּסְטֵעֵ, גַּע־
 נִיעֵסֵט נִיבֵט דַּעֵס גּוֹטֵעוֹן, וְעַן
 עֵס קַעֵמֵטֵט, בִּלִּיבֵט אִין דֵּעַר
 דִּירֵרֵעֵ, אִין וּוִיִּסְטֵס, אִונְפֵּרִוֵבֵט־
 בְּאַרְעֵס אִונֵד אִונְבַּעוּוֹאָהֵנֵ

טעם לאַנדֵע. (ז) גַּעוּעֵנְנֵעֵט זִיֵּא דֵּעַר מֵאָן, דֵּעַר זִיךְ אוֹיֵף דֵּעַן עוּיִנְעַן פֵּעֵרֵלֵעֵסֵט, אִונֵד דַּעֵסֵעַן
 הַאֶפְפֵּנּוֹנֵג דֵּעַר הַעֵרֵר אִיזֵט. (יא) עַר וְזִיֵּר אִינְסֵט אֵם וּוִאֵסֵעַר גַּעֵפֵפֵלֵאנְטֵעֵס בּוּיִמַע
 בִּלִּיִּךְ זִיין, דֵּעַר וּוִיִּטֵ הִיךְ אִין פִּיִּבֵטֵעֵס בְּאַדֵּעַן וּוִאִורֵצֵעֵלֵט; עַר עֵמֵפֵפֵנְדֵּעֵט נִיבֵטֵס,

ר ש י

בְּמוֹתִיק בְּחַטָּאת - בְּמוֹתִיק עֵשׂוּיִת בְּחַטָּא לֵאֵם ע"א בְּכָל גְּבוּלִיךְ: (ז) וְשִׁמְטָתָהּ - עַל כִּכְחַךְ חֲשַׁמֵּט אֶת
 אֶרֶץ אֶת אֲשֶׁר לֹא שָׁבַתָה בְּשַׁבְּתוֹתֶיכֶם שְׁאֵמֵרְתִּי לָכֵס וְשָׁבַתָה הָאֶרֶץ: וּבָךְ - אֲנִקֵּס מִחַמַּת נַחֲלַתְךָ אֲשֶׁר
 נָתַתִּי לָךְ שֵׁלֵא עֵשִׂית רְלוּנִי לְהַשְׁמִיטָהּ - ד"א וּבָךְ מִנְחַלְתְּךָ וּבָךְ אֲנִקֵּס מִנְחַלְתְּךָ שְׁאֵגֵלָה אֶתְךָ מִמִּנְהָ:
 כִּי אֵשׁ קִדְחָתָם בְּאִפִּי - יִקְדַּחֵם בְּנַחֲרֵי: (ח) אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם - בְּחֵרִישׁוֹ וּקְלִירוֹ לִוְמֵר אֶזְרַע בְּשִׁבְעִיִּית
 וְאוֹכֵל: זָרְעוֹ - כְּמוֹ עֲזָרוֹ וְכִת"י רֹחַלְנוּיָהּ: וּמִן־ה' יִסּוֹר לִבּוֹ - שֶׁהַבְּטִיחוֹ וְלוּיָתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֵס כִּךְ
 שְׁמַעִיתִי: (ט) כְּעֶרְעֵר - כְּעַץ יִחִידִי לְשׁוֹן עֵרִירִי. וְזִיֵּא אִוְמֵר דְּגֵאֲשֵׁט"יֵה בִלְע"ז: (פֵּעֵרֵדִקְרֵבֵעוֹן, פֵּעֵרֵוּוִיִּסְטֵעֵט,
 וּכְךָ לִוְעֵז רַש"י מֵלֵת לִיֵּה יִרְמִי' ב' ו'). וּמִנְחָס פִּירֵשׁ שֵׁס עַן מַעֲלֵי הַיַּעַר וְעֵרְעֵר שְׁמוֹ וּכְן פִּירֵשׁ
 כְּעֵרְעֵר נִמְדָבֵר עַן אֶחָד מַעֲלֵי הַיַּעַר: בְּעֵרְבָה - לְשׁוֹן מִישׁוֹר: חֵרִירִים - יִזְבֵּשׁ כְּמוֹ חֵרֵת מִנֵּי חוֹרֵב:
 אֶרֶץ מִלְחָה - אֶרֶץ שֶׁהִיא מִלְחָמָה וְלֹא תֵהֵא מִיִּשְׁבָּת: (יא) וְלֹא יִרְאֶה - הַעַץ כִּי יִבֵּא חֵס: בְּזֹרֵת.

ב א ו ר

יִסְכַּר וי"ו השָׁמוֹשׁ (רד"ק): (ז) וְשִׁמְטָתָהּ וּבָךְ, פִּירוּשׁוֹ כִּךְ עַלִּמְךָ תִּקְיִים הַשְׁמִיטָה, יִכּוֹ לֹא
 תֵּעֲבֹד אֶת אֶרֶץְךָ, אֲבָל עֵס לֹא יָדַעַת תֵּעֲבֹד: מִנְחַלְתְּךָ, רְחוּק מֵאֶרֶץְךָ: (ט) כְּעֵרְעֵר, עַן
 יִחִידִי: וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב, טַל וּמֵטֵר כִּי לֹא יִסְפִּיקוּ לְרוֹב יִזְבֵּשׁוֹ, כִּן הָאִישׁ הַסֵּר מֵה'
 יְהוֹי' נַעֲזֵב מִכֵּל לֵד: חֵרִירִים, מִן וְעֵלְמֵי חֵרֵת מִנֵּי חֵרֵב (רד"ק): (יא) וְעַל יּוֹבֵל יִשְׁלַח, וְעַל
 פִּלְגֵי מַיִם יִשְׁלַח עֲרָשׁוֹ אֲפִילוֹ שְׁרָשׁוֹ שִׁתְּפִשְׁטוּ בְּמִקְוֵס רְחוּק, יִכּוֹ עַל כִּלְגֵי מַיִם (רד"ק).

תרגום אשכנזי

הפטרת בחקתי

ויען היטצע וויטהעט, זיין בלאטט אימער גרין; ער פירכטעט ניכט דער דיררען צייט, אינד הערט ניכט אויף פריכטע צו טראגען. (יג) איז בער אללעס איזט דאז הערץ טריגעריש, אינד דאך אהני מעכטיג, ווער קאז עם ערגריני דען! (יג) איך, דער עויגע ער פארשע דאז הערץ, פריפע דיא נייערען, אום יעדען נאך זיינעם וואנדעל, נאך דען פרייט טען זיינער ווערקע צו בעלאהי נען. (יד) דער קרא זאמי מעלט איין, אבער גליך ניכט געבערט, זא אויך ווער אונגע רעכטען רייכטהום ערוורכט, אין דער העלפטע זיינער לען בענסיאהרע מוס ער איהן פערלאססען, אונד ביא זיינעם ענדע זירר ער נאך איין טהאר. (טו) טהראן דער מאיעסטעט! פאן עויג הער ערהאבענער ארט אונזערס הייליגטהומס! (טז) דוא עויגער ביזט דיא האפפניג ישראל'ס; דיא דיק פערלאססען, מיססען זי שאנג דען ווערדען, דיא אבטריניני גען ווערדען שאן אויף ערדען ציר פערדאמכונים אויפגעצייג געט ווערדען! דען זיא האכען

כי יבא הם והיה עליו רענן
ובשנת בצרת לא ידאג ולא
ימיש מעשות פרי: (יג) עקבהלב
מכל ואנש הוא מי ידענו: (יג) אני
יהוה חקר לב בתן פליות ולחת
לאיש כדרכו כפרי מעדליו:
(יד) קרא דגר ולא ילד עשה עשר
ולא במשפט בחצי ימו יעובנו
ובאחריתו יהיה נבל: (טו) כסא
כבוד מרוב מראשון מקום
מקדשנו: (טז) מקוה ישראל יהוה
כל עובדי יבשו יסורי בארץ
יכתבו כי עובו מקור מים חיים
את יהוה: (יז) רפאני יהוה וארפא
הושיעני ואושעה כי תהלתי

אתה: פדררין קרי ימיו קרי וסורי קרי

דיא קויעללע דעם פרישען וואססערס, דען עויגען פערלאססען. (יז) א היילע מיק, הערר! דאס איך גענעזע, הילף מיר, דאס איך גערעטטעט ווערדע, דען מיין רוהם ביזט ווא!

ר ש"י
לזון רעב פאמי"נא בלע"ז (הונגערסנאטה). ל"א כנורת ל'מבצר וכן חנרו מנחס: לא ידאג. לא יפחד:
(יב) עקוב הלב. מלא תואנה ועקובה מכל רעה: ואנוש. לזון חולי ומלוי הוא זה: מי ידענו. הוא
סנור מי ידענו אני ה' חוקרו: (יד) קורא דגר. קו"קו גלוזכ"ט בלע"ז (דער קוקוק גזוקסטע, עיין שמואל
א' כ"ו כ"א): ולא ילד. הקורא הזה מושך אחריו אחרים שלא ילד דגר הוא ליסנוף שמלכף העוף
בקולו למשך אחריו ואלו שהקורא דגר לא ילכו אחריו משיגדלו שאינם מינו כך עושה עובר
ולא במשפט: יהיה נבל. מתקרי רשיעא: (טו) כסא כנוד וגו'. לפי שבא לומר כל עוזביך יבשו
מתחיל בקילוסו של מקום ומדבר לפגיו אתה כסא כנוד ומרום מראשית בריית עולם ומכוון כנגד
מקדשנו: (טז) מקוה ישראל. ה' יושב עליו לפיכך כל עוזביך יבשו: וסורי. בארץ יכתבו. אותם
פאריס מדברי שאינם שומעים שליחותי בקברות תחתיות ארץ יכתבו: (יז) כי תהלתי אתה.
כך אני מתהלל ומתפאר לומר שאתה מושיעי. תהלתי וונט"ל בלע"ז (והק):

ב א ו ר
ולא יראה, כעעס וכל העם רואים: ולא ימיש מעשות פרי, כי אפילו בשנת בצורת יהיה בלחזו,
ויתן פרוו בעתו, כן האדם הטוב אשר יבטח בה' לא יסור טובו לעולם, ואפילו בשעה שאר בני אדם
בצרה, הוא יהיה בטוב, ופרי האדם הטוב, שילמדו בני אדם חכמתו ומעשיו הטובים, והעלה הוא
משל לממונו ועשרו שיהנו ב"א ממנו (מרד"ק): (יב) עקבהלב, הלב, הוא מלא מרמה, אף שהיא
פלושה: (יד) קרא, שם עוף: (טו) וסורי בארץ יכתבו, כלומר עודם הם בארץ יכתבו לפורענות: